

**VÁCLAV KLAUS OBVINIL
PREZIDENTA HAVLA,
ŽE TOUŽÍ PO MOCI**

STRANA 2

**SPOR O NOVOU MŮŽE STÁT
ČESKOU REPUBLIKU MILIARDY
KORUN**

STRANA 4

**RUSOVÉ A SRBOVÉ CHYSTALI
VÁLEČNOU LEST PROTI NATO**

Zbigniew Brzezinski o Kosovu STRANA 7

INZERCE

DOVOZ A DISTRIBUCE
ZAHRAŇNÍ LITERATURY

www.megabooks.cz

LIDOVÉ NOVINY

NEZÁVISLÝ DENÍK ZALOŽENÝ 1893

FOTOLAB
od 14. 6. 1999
KE KAŽDÉ PRVOZAKAZCE
9x13, 10x15, 13x18 CM
FOTOINDEX
ZDARMA

INZERCE

Úterý 14. září 1999

Číslo 214 / Ročník XII

Cena 7 Kč

V Moskvě panuje strach, další výbuch zabil desítky lidí

Teroristé vyhlásili válku ruskému národu. Prohlásil to včera v reakci na další vražedný výbuch v Moskvě ruský prezident Boris Jelcin.

MOSKVA (zpravodajka agentury Epi-centrum v Rusku pro LN) - V pět hodin ráno se ozvala na Kaširské třídě v Moskvě silná exploze. Osmipatrový dům číslo šest se zřítil. Neznámí pachatelé načasovali svůj útok na den státního smutku, kdy si měli Rusové připomenout oběti podobného masakru z minulého týdne.

Záchranáři začali již několik minut po výbuchu z trosk vytažovat zohavená těla obětí. Podle posledních zpráv zahynulo při výbuchu nejméně 80 lidí. Záchranářské práce pokračovaly celou noc a předpokládá se, že počet mrtvých se vyšplhá někde ke stovecům.

Specialisté z Federální bezpečnostní služby ihned konstatovali, že jde zcela jistě o teroristický čin. A to nápadně podobný tomu, ke kterému došlo minulý týden v noci na pátek. „V obou případech pracovali specialisté z jedné bandy,“ prohlásili vyšetřovatelé. Dějství včerejší tragédie je navíc od sídliště Pečetniki, kde exploze zabila minulý čtvrtek 92 lidí, vzdáleno pouhých pár kilometrů.

Mluvčí Federální bezpečnostní služby

Alexander Zdanovič prohlásil, že byla zahájena teroristická válka. Všechny poslední případy jsou podle něj s největší pravděpodobností spojeny s událostmi na Kavkaze, kde ruská armáda v posledních dnech převzala iniciativu na frontě.

Ruský prezident Boris Jelcin včera vyzval všechny ruské občany, politické organizace i bezpečnostní orgány, aby se spojili „v boji proti jedinému nepříteli - terorismu“.

Celý den se spekulovalo o zavedení výjimečného stavu v hlavním městě, či dokonce v celé zemi. Proti však vystoupila řada představitelů včetně premiéra Vladimíra Putina. Také moskevský starosta Jurij Lužkov popřel, že by měl být v nejbližších dnech vyhlášen výjimečný stav. Zdůraznil ale, že v hlavním městě budou přijata mimořádně tvrdá bezpečnostní opatření.

Včera večer se objevily informace o zlikvidování dalšího pokusu o atentát, když specialisté odhalili v dalším z moskevských domů množství výbušnin.

Hon na Kavkazany

V noci byly rozestavěny hlídky prakticky u všech 30 000 obytných domů, před školami nesmějí od včerejšího večera parkovat žádná auta a v nejbližších dnech budou prověřeny všechny nebytové prostory.

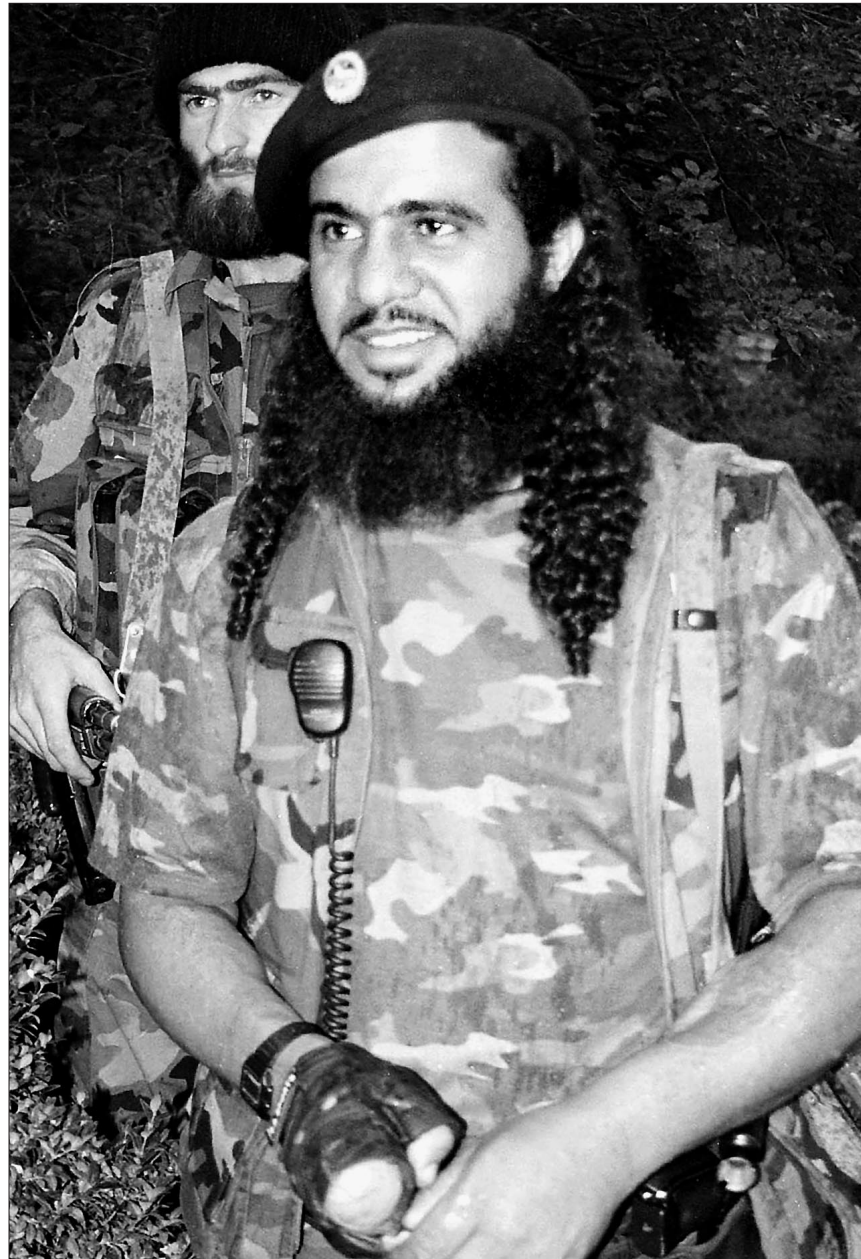
„Především budeme kontrolovat dopravní prostředky a 'naše hosty',“ řekl starosta a dodal, že za útoky stojí zřejmě „čechenští bandité“. Během tří dnů budou všichni občani znovu zaregistrováni a - jak potvrdili na moskevské radnici - „zvláštní pozornost bude věnována Čechům“. Policie pořádá doslova hony na osoby kavkazské národnosti.

Vyšetřovatelé včera zjistili, že v obou moskevských domech, které byly vyhozeny do povětří, měla nebytové prostory pronajata stejná firma. Jejím majitelem měl být Machid Lajpanov. Včera však vyšlo najevo, že tento muž zahynul v únoru při automobilové havárii.

List Novaja gazeta včera citoval specialistu na Kavkaz Vjačeslava Ismailova. Podle něj stojí za oběma výbuchy arabský velitel Chattáb. Ten prý nedávno poslal z Čečenska do Ruska několik vycvičených skupin, aby likvidovaly co největší počet civilistů.

Verze, že útoky mají na svědomí islámské fundamentalisté vedené čečenským velitelem Šamilem Basajevem a Chattábem, se stává v oficiálních kruzích téměř jedinou, které je přikládána důležitost. Basajev ale včera svou účast na teroristických činech opět odmítl.

Petra Procházková
Téma na straně 3

Za útoky v Moskvě stojí zřejmě velitel Chattáb. Tvrdí to alespoň ruský tisk. Islámský rebel Chattáb působící v Dagestánu se se svojí nenávistí k Rusům netají.
Foto Reuters

Okno za okno

Petra Procházková

Když si vedle sebe položíte fotografie rozbombardované čečenské vesnice a trosky domu, který vyletěl včera do povětří v Moskvě, nevidíte žádný rozdíl. Agrese, terorismus a násilí jsou vždy odpovědí na podobné činy. Neexistuje žádný přímý důkaz, že pachatelé bombových útoků jsou islámské fundamentalisty z Kavkazu.

Je to ale verze nejpravděpodobnější. A nebylo by divu. Rusko se hodně snažilo, aby si vychovalo protivníka, který zahnán do kouta nebudě dlouho přemýšlet, než položí bombu pod obyčejný obytný dům plný žen a dětí. Čečenský velitel Šamil Basajev na otázku, zda bude používat ve válce proti Rusku všechny metody včetně teroristických odpovědí: „Jaký je rozdíl mezi teroristou a ruským letcem, který shodí bombu na náves plnou čečenských civilistů?“ Ptá se přesto, že to ví. Ruský letec jedná na příkaz oficiálního velení oficiální armády mezinárodně uznaného státu, v jehož čele stojí ruským lidem zvolený prezident. Terorista - soukromník nebyl nikým zvolen. Ale hlavní rozdíl je v tom, že nemá letadlo.

Nelze obhajovat žádné útoky, jejichž oběti jsou civilisté. Ať už k nim dal příkaz světem uznaný prezident, či polní velitel.

Neznámý pachatel prodává informace o sporožirových účtech České spořitelny

PRAHA - Jména, adresy, zůstatky na účtu, údaje o finančních operacích a jiné osobní informace o majitelích sporožirových účtů u České spořitelny nabízí neznámý pachatel. Uvedl to včera internetový server iDNES.

Soukromé údaje dvou a půl milionů klientů bankovního ústavu nabídla minulý týden některým firmám neznámá osoba. Jako důkaz pravdivosti nabídky uvedl autor příklady výpisů z účtu čtyř náhodně vy-

braných klientů z července letošního roku. Kromě jejich osobních údajů se v nich lze dočíst, kde dotyčný pracuje, kolik vydělává, kdy platil inkaso, kam posílal peníze a jaký byl na konci měsíce zůstatek jeho konta. „Ty údaje naprosto odpovídají. Jsem z toho v šoku. Vy teď vlastně o mě víte úplně všechno,“ reagoval jeden ze čtyř zveřejněných klientů František F. z Prahy.

Podle České spořitelny však mohou klienti zůstat klidní.

„Údaje našich klientů jsou zabezpečeny naprosto standardně,“ řekl včera mluvčí bankovního ústavu Pavel Jiroušek, který se o záležitosti dozvěděl z médií. „V tuto chvíli neumím říct, jestli údaje, které mají média, jsou pravdivé,“ dodal.

Pokud se informace potvrdí, mimo bankovního tajemství mohou být vážně ohroženy i peníze střadatelů. Při výběru hotovosti není totiž potřeba doklad totožnosti, stačí jen karta k účtu a podpis podle vzoru. ul

NAŠEMU HOSPODÁŘSTVÍ
HROZÍ OBROVSKÁ RIZIKA
ZTRÁT.
NEJVIC HROZÍ ZTRÁTA
SOUDNOSTI.

Koutek Vladimíra Jiráňka
najdete na straně 10

Mathé odmítá vysílání majora Zemana Komunistický seriál vyvolal spor o smyslu veřejnoprávní televize

PRAHA - Česká televize bude ve čtvrtek poprvé od roku 1989 vysílat seriál o majoru Zemanovi.

Naprosto opačné názory na tento seriál rozdělují dva poslední ředitele ČT. Zatímco za bývalého generálního ředitele Iva Mathé byla otázka vysílání Triceti případů majora Zemana na obrazovce ČT tabu, dnešní ředitel Jakub Puchalský dal propagandistický příběh zelenou.

Pro Mathého je tento krok důkazem, že ČT jde v první řadě o sledovanost. „Jsem přesvědčen, že za tímto rozhodnutím nestojí žádná vyrovnání se s minulostí. Jde jenom o způ-

sob, jak přilákat diváky. Operovat nějakými dokumenty nebo besedami, které se budou vysílat až dlouho potom, je pokrytectví,“ řekl LN Mathé.

Jeho kritika se však netýká pouze odvysílání velmi kontroverzního seriálu. Mathé si stěžuje na nedostatečnou koncepci ČT, programové přiblížení komerci, ekonomické nedostatky či prohřešky proti češtině. To vše také napsal v dopise Radě ČT.

S výhradami svého předchůdce však zásadně neshodil současný šéf ČT Jakub Puchalský. Ten se naopak domnívá, že ČT je střizlivá, kultivovaná a konzervativní. Uvedení

majora Zemana brání Puchalský poukazem na velkou tabu české minulosti. „Pokud neotevřeme všechny pomyslné černé skříně s tímto kostlivcem, tak nás ta tabu budou dál zatěžovat,“ říká Puchalský.

O nejistotě ČT v případě vysílání majora Zemana však svědčí nedávné zrušení reklamy během komponovaného pořadu. Ještě před několika dny ČT prodávala čas na reklamní spoty před seriálem. Z obav před kritikou veřejnosti však vysílání této reklamy později zrušila.

bad, tva
Rozhovor s Jakubem Puchalským a Ivem Mathé na straně 4

ÚHEL POHLEDU

Nepřijít pozdě!

Helena Třeštíková

režisérka dokumentárních filmů

V letošním létě jsme mohli několikrát přemýšlet o tragickém slůvku pozdě. Asi nejsmutnější je příběh českých záchranářů v Turecku, kteří vinou více jistého úředníka, že pod troskami lze přežít několik týdnů, vyrazili pozdě a nacházeli převážně mrtvá těla. Jiným způsobem smutný je příběh naší účasti na světové výstavě v Hannoveru, tak podobný loňské akci zvané Europolia.

Pozdě, pozdě a zase pozdě. Ne že by to nešlo stihnout, ale ono se prostě nespěchalo. Jako by čas plynul, jenom když se to hodí...

Na různých místech světa se na veřejných místech slavnostně odpo-

čítají vteřiny, které nám zbývají do konce století. Více přemýšlíme o čase. Dramatičnost událostí dvacátého století nemá v předchozích časech obdoby. Zároveň je naše století prvním, jehož události si díky objevu filmového záznamu můžeme obrazově vracet a připomínat. A třeba díky tomu lépe porozumět souvislostem a sami sobě.

Ve střední Evropě se dramatické děje obzvláště koncentrovaly. Velká slova, velké ideály, boje za lepší příští, ve kterých se oběti začaly po-

čítat na miliony. Miliony mrtvých, miliony poznamenaných lidských životů. Co život, to drama, co život, to složitý příběh.

Neuvěřitelná lidská zkušenost s totalitami různých podob, zásadními životními zvraty, ideály a iluzemi všeho druhu, zmachy i prohrami. Ta zkušenost dosud žije v lidech, kteří toto století žili, ale kteří pomalu odcházejí. Žije v lidech známých, veřejně aktivních, i zcela neznámých, a přesto výjimečných.

Pokračování na straně 11

Bydlení už nepatří k prioritám sociálnědemokratické vlády

PRAHA - Včera začaly rozhovory o podobě státního rozpočtu na příští rok. Ministerstvo financí chce při těchto jednacích dodržet navržený schodek rozpočtu ve výši 39,8 miliardy korun. To se nelíbí většině ministrů, kteří požadují více peněz.

Vzhledem k nedostatku prostředků budou muset jednotlivé resorty hledat ve svých rozpočtech místa, kde je možné ušetřit. Výjimkou jsou prioritní oblasti, mezi které vláda zařadila vzdělání a vědu, přípravu na vstup do EU a výraznější podporu podnikání. Šetřit nelze také v mandatorních výdajích, tedy výdajích stanovených zákonem. Mezi ty patří

především sociální dávky a penze.

Jedním z ministerstev, které se bude v příštím roce potýkat s nedostatkem peněz, je i ministerstvo pro místní rozvoj, do jehož kompetence spadá podpora bydlení. Ta se překvapivě na seznamu rozpočtových priorit neobjevila. Podle mluvčí ministerstva Jarmily Lehnerové by se nedostatek peněz projevila právě omezením výdajů v této oblasti. Snížila by se zřejmě částka, kterou ministerstvo ve formě bezúročných půjček občanům a dotací obcím přispívá na stavby nových bytů.

vg, foj
Další informace na straně 13 viz Zemanova vláda ...

OBSAH LISTU
Z domova s. 2, 4, 5 a 6
Děti, které ochutnaly drogu, přibývá. Stále více nezletilých holduje alkoholu.
Zahraničí s. 7 až 9
KLDR slíbila, že nevyzkouší raketu ohrožující USA
Horizont s. 11
Noam Chomsky: Proč se mají Američané starat o Východní Timor
Zajímavosti s. 12
Světový fyzik Isaac Newton se stal v anketě listu Sunday Times osobností tisíciletí
Ekonomika s. 13 až 16
Farmáři zalují biotechnologické firmy o desítky miliard dolarů
Zdraví s. 17 až 19
Snižování hladiny cholesterolu může vést k depresím
Kultura s. 20, 21
Fotograf Robert Vano předkládá svou inventuru
Sport s. 22, 23

CENA V ZAHRAŇICÍ:
6S 15 - DM 2,50 - SFR 2,50 - EUR 1,28
KN 8 - LIT 2000 - ESP 180
GRD 400 - Sk 14,50

INTERNET: http://www.lidovenoviny.cz

Hlavními inzerenty dnešního vydání jsou: Honda, Aliatel a Sharp

Redakce Lidových novin využívá služeb datové sítě Aliatel www.aliatel.cz

INZERCE

Odložení vstupu do EU politiky příliš nezajímá

Neochota Bruselu k rozšíření Evropské unie stojí podle českých politiků za kritikou tempa českých příprav na vstup do EU.

PRAHA - Ztrácí Evropská unie vůli přijmout nové členy? Nebo jen namísto diplomatické mlčky začínají bruselští úředníci nazývat problémy právními jmény?

Německý týden Der Spiegel podruhé během dvou týdnů upozornil, že Česko už nepatří mezi horké adepty na vstup do EU. „Autor kritických článků v časopise Der Spiegel působí jako zpravodaj v Bruselu. Je to tedy člověk, který může mít informace o tom, co se v Bruselu děje,“ vysvětluje původ nepřívětivých zpráv Kristina Larischová z Ústavu mezinárodních vztahů.

Velkou část politiků ale fakt, že Česko mezi šestici kandidátů z první skupiny platí přinejlepším za propad-

líka, nechává v klidu. Vlnu svádějí převážně na neochotu unie k dalšímu rozšiřování. Problémy na české straně zatím přehlížejí.

„Motivace EU k rozšiřování slabne. Hledá nedostatky v připravenosti kandidátů a Česká republika je přitom na tapetě nejčastěji. Nemyslím si, že bychom byli tak zaostalí, jak se prezentuje,“ míní Jaroslav Zvěřina (ODS), předseda sněmovního výboru pro evropskou integraci.

Víkendové vyjádření komisaře pro rozšíření Güntera Verheugena, že unie asi nepřijme nové členy před rokem 2006, Zvěřinu nepřekvapilo. „O tomto termínu evropská komisařka mluvila už loni,“ tvrdí.

Podobného názoru je Zvěřinův kolega z integračního výboru Vladimír Laštůvka (ČSSD): „Rok 2003 byl jen pracovním termínem. K rozšíření nemůže dojít před rokem 2005,“ řekl.

Za špatnou pověst Česka podle Laštůvky může i vlastní prezentace.

„Na rozdíl od Maďarska a Polska nevíme, že jsme dokonale připraveni,“ soudí. Laštůvka navíc trvá na tom, že Česko je spolu se Slovinskem unii svým „kulturním prostředím“ nejbližší.

Skepsa ohledně postavení České republiky v Bruselu je naproti tomu namístě podle Karla Kühnla (US), člena zahraničního výboru sněmovny. „Na vině není jenom neschopnost současné vlády, ale také dědictví vlády minulých,“ soudí Kühnl. Klausův kabinet se podle něho ke členství v EU přihlásil pouze formálně. „Pro vstup do unie nic neudělal,“ říká Kühnl, který v Klausově vládě působil půl roku.

Francouzský politolog Jacques Rupnik nedávno v LN upozornil, že v zahraničí převládá dojem, že Česko přeshlapuje na místě. „Bývalý premiér Klaus a jeho stoupenci jsou proti integraci a současná vláda zase ví, že nároky unie jsou pro ni příliš velkým soustem,“ uvedl Rupnik. *den*

Češi nebyli nikdy jedničky, tvrdí nový komisař EU pro rozšíření

Nejnovější vydání německého týdeníku Der Spiegel přineslo rozhovor s nastupujícím komisařem Evropské unie pro rozšíření Günterem Verheugenem. Dvě otázky se týkaly přímo postavení České republiky mezi ostatními kandidáty na členství v Evropské unii.

Der Spiegel: Česko v první skupině přijímaných zemí nebude?

Verheugen: Zda se vstup uskuteční po skupinách, to ještě nikdo neví. Mohou být také individuální vstupy. V tuto chvíli mají ale ještě všichni kandidáti stejné šance. *dom*

Der Spiegel: Češi ale byli kdysi vpředu?

Verheugen: Ne, to byla jen fasáda. Bývalá česká vláda premiéra Václava Klause skutečně zastávala názor, že Evropská unie přistupuje k České republice, a nikoli naopak. Proto také jednání nebrala příliš vážně. Klaus nechtěl nic víc než zónu volného obchodu a nepřál si opravdu plné členství v Evropské unii. Teď je v Praze menší nová sociálnědemokratická vláda a ta chce skutečně plnou integraci. Česká vláda ví, že potřebuje ještě čas, a proto nemluví o žádných datech a nežádá žádné termíny. *dom*

Jsem nejpohodlnější obětní beránek, říká Roman Česka o akci čisté ruce

PRAHA - Premiér Miloš Zeman se zřejmě všemožně snaží dokázat, že protikorupční akce čisté ruce má kýmžné výsledky a její kritika není na místě. Jako poslední případ uvedl stíhání bývalého předsedy FNM Romana Česky.

„Politickým záměrem je, aby stíhání zrušeno nebylo, nebo alespoň trvalo co nejdéle,“ řekl Česka. Podle něj premiér zoufale potřebuje jakýkoliv příklad, že akce čisté ruce má výsledky. „Jsem pro něj nejpohodlnější obětní beránek, protože se mě nezastane žádná silná strana. Jako člen ODA jsem ideální,“ prohlásil Česka.

Brněnský státní zástupce Česku 18. ledna v souvislosti s vrácením 49,5 milionové kauce za privatizaci Královopolské Brno obvinil z pokusu o zneužití pravomoci veřejného činitele a porušování povinností při správě cizího majetku. „Museli jsme konstatovat, že sdělení obvinění bylo předčasné.

Proto jsme vydali pokyn ke zrušení opatření vyšetřovatele, kterým bylo obvinění sděleno,“ řekl včera olomoucký vrchní zástupce Ivo Ištvan.

Případ by se tak vrátil do stavu před sdělením obvinění. S tím ale Brno nesouhlasilo a Olomouc nakonec změnila pokyn: změní kvalifikaci na pokus o porušování povinností při správě cizího majetku a spis předejte pražskému zastupitelství, které je věcně i místně příslušné.

Koordinátor akce a ministr Jaroslav Bašta se k celé záležitosti odmítl vyjádřit. „Případem se zabývají orgány činné v trestním řízení a nelze o něm informovat,“ sdělila Baštova poradkyně Jana Pelcová. „Vyšetřovatelka Obvodního úřadu vyšetřování pro Prahu 2 na nejbližší dobu plánuje vyslechnout všech zúčastněných osob,“ uvedla mluvčí úřadu vyšetřování Soňa Jindráková. *ro*

Vláda ČSSD zoufale potřebuje jakýkoliv příklad, že akce čisté ruce má výsledky, tvrdí bývalý předseda Fondu národního majetku Roman Česka (na archivním snímku z roku 1998). Česka je obviněn z pokusu o zneužití pravomoci veřejného činitele a porušování povinností při správě cizího majetku. Foto ČTK - Otto Ballon Mierny

Václav Havel bojuje o moc, tvrdí Klaus

Ústavní změny pravomoci prezidenta Havel podle Klause odmítá, protože usiluje o co největší podíl na moci.

PRAHA - Prezident Václav Havel usiluje podle předsedy sněmovny a ODS Václava Klause o moc, a proto odmítá ústavní změny pravomoci prezidenta.

„Je to z jeho strany racionální postoj, pro naši zemi je to postoj špatný,“ řekl Klaus v rozhovoru pro včerejší vydání časopisu Týden. Havel už několikrát prohlásil, že se mu chystané změny nelíbí a že si nedovede představit, jak bude po schválení ústavních změn svou funkci vykonávat.

„Zpochybňuje pravomoc svobodně zvoleného parlamentu schvalovat Ústavu a přijímat její změny. Navíc zbytečně děmonizuje a vy-

ostřuje naprosto věcnou debatu na toto téma,“ uvedl Klaus. Je přesvědčen, že Havel by mohl svoji funkci vykonávat i po změně ústavy.

Špaček: Je to nemístné

„Podsouvat prezidentovi, že bojuje ve svém posledním volebním období o co největší podíl na moci, je nemístné,“ řekl včera prezidentův mluvčí Ladislav Špaček. Připomněl Havlův nedávný rozhovor pro Deník Bohemia, v němž Havel uvedl, že se snaží bránit svou vlastní moc její budou podzřít všichni, kteří nechápou, že lze zastávat nějakou funkci z jiného důvodu než z lásky k moci. Řekl také, že mu jde o logiku ústavního systému a o to, aby měla funkce prezidenta ještě vůbec nějaký smysl.

Chystané změny by měly omezit pravomoci prezidenta při jmenování členů bankovní rady České národní banky či personálním obsazo-

vání Nejvyššího soudu. Omezeny by měly být i pravomoci prezidenta při udělování milostí tak, aby neměl právo zasahovat do trestního řízení či ho úplně znemožnit.

„Dovedu si představit sebe v různých rolích,“ odpověděl Klaus na otázku Týdne, zda si dovede představit, že by se stal po omezení prezidentských pravomocí hlavou státu. „Pokud by to byla ústavní funkce definovaná po seriózní diskusi svobodně zvoleným parlamentem,“ tak pro ně, prohlásil předseda ODS.

O dalším setrvání Klause ve vedení strany budou rozhodovat delegáti prosincového kongresu ODS. Přestože je Klausova pozice zatím neotřesitelná, ozvaly se uvnitř ODS po neúspěchu v srpnových doplňovacích volbách do Senátu na jeho adresu kritické hlasy. Například místopředseda ODS Miroslav Maček volal po renesanci ODS. *čtk*

Zrušením čtrnáctých platů stát ušetří více než 200 milionů korun

PRAHA - Vládní návrh zákona, podle něhož ústavní činitelé přijdou o čtrnáctý plat, bude dnes projednávat na své mimořádné schůzi Poslanecká sněmovna. Očekává se, že tento vládní záměr nalezne mezi poslanci jednoznačnou podporu.

Zákon by měl stanovit, že o další plat za druhé pololetí letošního a příštího roku přijdou představitelé státní moci, některých státních orgánů a soudci, jimž úprava zákona před čtyřmi lety přikla, že za stanovených podmínek dostanou v každém kalendářním pololetí další plat. Později byl přidělen také státním zástupcům a členům prezidia Komise pro cenné papíry.

Jelikož se prostředky na platy zaměstnanců veřejných služeb a správy zcela nebo převážně hradí z veřejných zdrojů, považuje vláda za správné, aby stejně jako loni a předloni představitelé státní moci a další lidé, jejichž výše platu se

odvozuje od platů zaměstnanců ministerstev, nároku na další plat za druhé letošní pololetí pozbyli. Podle některých odhadů by tak stát mohl ušetřit více než 200 milionů korun ročně.

Poslanec za ODS Marek Benda se zrušením čtrnáctých platů jednoznačně souhlasí. Domnívá se však, že návrh byl stejně jako loni předložen pozdě. Loni jejich zrušení iniciovali senátoři. Odejmutí čtrnáctých platů však provázely legislativní nesrovnalosti. Poslanecká sněmovna normu totiž schválila až poté, co nárok na plat zákonodárcům již vznikl. U senátorů však nakonec převážil názor, že krácení platu je morální.

Také Vilém Holář z KDU-ČSL považuje jejich zrušení za samozřejmost. „Morální význam zrušení čtrnáctých platů je mnohem větší než vlastní finanční výnos,“ dodal Vilém Holář. *jah*

Ústavní soud zrušil usnesení sněmovny o změnách ve VZP

BRNO - Ústavní soud zrušil usnesení sněmovny z letošního dubna, jímž byli odvoláni členové správní rady VZP. Vyhověl tak podle včera vyhlášeného rozhodnutí stížnosti Jana Vraného, který byl jedním z odvolaných členů. Vraný byl do správní rady VZP zvolen v dubnu 1997 jako zástupce pojištěnců; o dva roky později ho sněmovna společně s dalšími odvolala a zvolila členy nové. Soudec Vladimír Čermák upozornil, že příslušný zákon stanovuje funkční období těch členů správní rady, kteří zastupují pojištěnce, na čtyři roky.

Personální změny ve správní a dozorčí radě VZP v dubnu prosadili společnými silami poslanci ODS a ČSSD. Zástupci ostatních parlamentních stran, tedy KDU-ČSL, KSČM a US, tehdy proti postupu obou nejsilnějších stran protestovali odchodem z jednacího sálu. *čtk*

Sněmovna dnes projedná armádní zákony

Vojáci by do zahraničních misí měli jít na rozkaz, a nikoli dobrovolně

Osm zákonů a novel týkajících se obrany státu dnes projedná Poslanecká sněmovna. Jejich přijetí je nutné pro sládní českého práva s legislativou NATO. Poslanci je už jednou odsouhlasili, Senát je ale odmítl.

PRAHA - Nové vojenské zákony výrazně ovlivní například organizaci zahraničních misí české armády. Vojáci, kteří nyní působí například v bývalé Jugoslávii, šli do „akce“ dobrovolně. Bez jejich souhlasu by je tam ministerstvo obrany poslat nemohlo. Od prosince, kdy by měly nové zákony začít platit, už jejich „ano“ nebude potřeba. Armáda je bude moci vyslat kdykoli a kamkoli. Na oplátku získají nárok na finanční

odškodnění (šesti až čtyřnásobek násobku minimální mzdy) v případě zranění či úmrtí.

Jeden z projednávaných zákonů - o zajišťování obrany ČR - nově definuje, jak se mají v dobách ohrožení či jiné vážné krize chovat státní a soukromé instituce, podniky a občané. Podle něj může stát za válečného stavu vyvlastnit majetek, který je nutný pro jeho obranu. Jeho majitelé ale musí v každém případě zaplatit. V podobných situacích může stát občanům omezit i základní lidská práva a svobody, například svobodu pohybu a shromažďování.

Náhradní vojenská služba se zkrátí

Nová vojenská legislativa zkrátí náhradní vojenskou službu z pěti měsíců na tři. Branný zákon (ten současný platí od roku 1949) posune spodní

věkovou hranici branné povinnosti z 18 na 17 let. Zvýší se naopak trest za neuposlechnutí povolávacího rozkazu. V případě základní vojenské služby z dvou let vězení na tři, v případě civilní z jednoho roku na dva.

Armáda dále dostane - pokud poslanci návrhy schválí - možnost povolovat vojáky z záloze ke výjimečnému vojenskému cvičení. „Záložáci“ při něm budou po dobu maximálně osmi týdnů pomáhat při záchraně lidí a zvířat při živelních či jiných pohromách a katastrofách.

Výrazně se změní i armádní systém „práce s lidmi“. Například zavedení kariérního řádu, který by měl dát vojákům více jistoty, by konečně mohlo zastavit odliv mladých a schopných důstojníků do civilní sféry. Za všechny vojáky z povolání a záky vojenských škol začne resort obrany platit lékařské zákony, které

nepokryje zdravotní pojištění. Práce na moderní vojenské legislativě se vlečou už roky. Fakt, že ji ČR nemá, kritizují zástupci NATO minimálně od roku 1996. Přesto předložil ministr obrany „balík“ nových vojenských norem vládě až na sklonku loňského roku. Kabinet ho schválil letos v únoru, poslanci v červenci. Senátoři ale všech osm předloh zákonů, které měly začít platit již od 1. října, vrátili sněmovně. „Považuji to za klukovinu, díky níž se přijetí vojenské legislativy zpozdí o dva měsíce,“ řekl LN předseda sněmovního výboru pro obranu a bezpečnost Petr Nečas (ODS). Senátoři zákony vrátili sněmovně proto, že podle nich není možné, aby vojenské správní úřady zřizovala vláda. Chtěli, aby v zákoně bylo přímo uvedeno, ve kterých měsících vojenské správy budou. **Tomáš Hořejší**

Kudláček opět vyzval k odstranění Klause

PRAHA - Vydavatel Josef Kudláček na titulní stránce svých inzertních novin Annonce včera opět zveřejnil inzerát, v němž vyzývá k odstranění předsedy sněmovny a ODS Václava Klause za odměnu pěti milionů korun. Výzvu navíc doplnil otevřeným dopisem Klausově manželce Lívii. „Pokud je tomu skutečně tak, že tento tolik potřebný čin je ve Vašich silách, odměna se samozřejmě vztahuje i na Vás! Jediná malá podmínka: přemluvíte manžela, aby ze svých politických funkcí odešel nejpozději do konce měsíce - k 30. září 1999,“ píše vydavatel. *dom, čtk*

Kavanův úřad vypsál sbírku pro Turecko

PRAHA - Získat peníze na odstranění či alespoň zmírnění následků ničivého zemětřesení v Turecku je cílem veřejné sbírky, kterou vypsalo ministerstvo zahraničních věcí. „Pro tento účel zřídilo účet v České národní bance s číslem 20036-1920001/0710 s názvem Česká pomoc Turecku,“ sdělil včera mluvčí ministerstva zahraničí Aleš Pospíšil. Výtěžek sbírky bude věnován na obnovu a zprovoznění školy v oblasti města Gölcüku, kde srpnové zemětřesení zanechalo rozsáhlé škody. „Ze shromážděných peněz zajistí ministerstvo také nákup obytných buněk nebo prefabrikovaných domků, které usnadní lidem v postižených oblastech přečkat zimu,“ upřesnil mluvčí. *čtk*

Zeman: revitalizace neznamená dotace

BRNO - Význam, jaký přikládá nynější vláda strojírenství, dokumentovalo včerejší zahájení 41. Mezinárodního strojírenského veletrhu v Brně, kterého se zúčastnil premiér Miloš Zeman a čtyři ministři jeho vlády. „Opatření vlády na oživení průmyslu neznamenají v žádném případě dotace podnikům,“ řekl Zeman. Upozornil, že podpora bude spočívat v dohodě věřitelů, kteří nepošlou podnik do konkursu. „Samozřejmě, že jde o překlenovací úvěr, zdůrazňuji úvěr, nikoli půjčku a tím méně o dotaci,“ dodal. „Znova ale opakují, že stát není dojná kráva,“ zdůraznil premiér. *kch*

Rada bude opět jednat o licenci na vysílání Novy

PRAHA - Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, která je v souvislosti s konfliktním vývojem kolem Novy kritizována z různých stran za údajnou nečinnost, dnes bude zřejmě jednat o zahájení řízení o odebrání licence na vysílání této televize. Členové rady, kteří chtějí zahájit řízení o odnětí vysílací licence, neprosadili před čtrnácti dny tento návrh jen o pár hlasů. Od té doby zazněla na adresu rady, které hrozí dokonce odvolání, další kritika například ze strany členů sněmovní mediální komise, a to právě kvůli údajné pasivitě v kauze Nova. *čtk*

INZERCE

ZLATÝ PODZIM

ČECHY, SLOVENSKO

V. TATRY, komfort. hotel, bazén, tenis, bowling, fitness - týden 1 149 Kč

PÁLAVA - VINOBRANÍ, cykloturistika - víkend 390 Kč

250 DALŠÍCH MOŽNOSTÍ

POBYTY PRO RYBÁŘE A HOUBÁŘE SPECIÁLNÍ CENY PRO KOLEKTIVY

R.E.Y.E.S. Mánesova 87, Praha tel.: 02/627 36 37, 627 03 17

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, rozpočtová organizace MŽP ČR, přijme vedoucího pro regionální pracoviště v Plzni

Požadavky: ukončené VŠ vzdělání, znalost problematiky ochrany přírody, organizační schopnosti. Zájemce žádáme, aby před vstupním pohovorem zaslali podrobný životopis a popis dosavadních profesních aktivit.

Kontakt: AOPK ČR, Kališnická 4-6, Praha 3 - Žižkov, tel.: 02/83069263, tel./fax: 02/6971535

LN1608

Rusku hrozí chaos, který může být nebezpečný i pro okolní svět

V Moskvě se spekuluje o zavedení výjimečného stavu

Nikdo v Rusku nevěří, že včerejší výbuch v Moskvě byl poslední. Ruská federální armáda pokračuje v útoku proti mudžahidům na Kavkaze a ti vyhrožují krutou odvetou.

MOSKVA (zpravodajka agentury Epicentrum v Rusku pro LN) - V pondělí se celý den hovořilo v ruských sdělovacích prostředcích o možnosti zavedení výjimečného stavu. Někteří politici včetně premiéra Vladimíra Putina tuto možnost rezolutně odmítají. Znamenalo by to totiž pravděpodobně odložení parlamentních voleb, které se mají konat v prosinci tohoto roku, pozastavení činnosti politických stran a omezení mnoha ústavních práv a svobod občanů. Starosta Moskvy Jurij Lužkov včera k večeru uklidnil občany a prohlásil, že výjimečný stav vyhlášen v hlavním městě nebude, ale budou přijata přísná bezpečnostní opatření, která určitým způsobem znepříjemní život všem obyvatelům Moskvy i dalších velkých ruských měst.

„Pořádek musíme zavést především tady u nás

v Moskvě. Takové strašné činy jsou možné pouze kvůli obrovské zkorumpovanosti policie i politiků,“ prohlásil Georgij Satarov, bývalý politický poradce prezidenta Borise Jelcina.

Čečenci se bojí vycházet na ulici

Zatím ještě dominuje verze, že za teroristickými akty stojí islámská fundamentalisté. Mezi veřejností roste nezávěst k tzv. osobám kavkazské národnosti. Čečenci, kteří žijí v Moskvě, se v těchto dnech bojí vycházet na ulici. Moskvané jsou schopni lynčovat všechny Čečence a pořádat pogromy i na ostatní snědé občany, které potkají. Veřejné mínění je připraveno i na to, že Moskva tvrdě zakročí proti separatistům. „Kdyby tam hodli atomovou bombu, udělali by nejlíp. Byl by pak klid,“ zcela veřejně a bez rozpaků prohlašovali do televizní kamery lidé, kteří žijí v domech sousedících se zničenou budovou na Kaširské třídě.

Oficiální vedení Ruské federace na zasedáních v Kremlu, která probíhala za přísně zavřenými dveřmi, vypracovalo údajně přesný plán, jak zamezit dalšímu rozšíření kavkazské války do centra Ruska.

Není jasné, zda se armáda odhodlá k další invazi do Čečenska, ale na hranicích je soustředěno obrovské

množství techniky i vojáků. Čečenci veřejně prohlašují, že tentokrát nebudou bojovat na svém území, ale budou používat „mnohem účinnější metody“. Navíc bojová akce proti Čečenské republice se může rozrůst v celokavkazský, velmi krvavý konflikt. Mudžahidí, kteří již dnes mají vysoce organizované a skvěle vycvičené oddíly, budou v případě agrese ze strany Ruska útočit na libovolné civilní objekty v celém Rusku. Někteří čečenská velitelé se netají s tím, že jestliže ruská armáda opět vstoupí na jejich území, rozpoutají teror po celé Ruské federaci.

Jestliže se čečensko-ruská válka v letech 1994-1996 odehrávala více méně v hranicích Kavkazu, tentokrát hrozí, že konflikt zachvátí celé území Ruské federace, která má ve výzbroji atomové zbraně. Navíc nestabilní politická situace v Rusku se v kteroukoliv minutu může zvrhnout v občanský konflikt, který už bude mít s Kavkazem jen málo společného. Rada politických sil začala v těchto dnech využívat poslední tragické události ke svým cílům. Krajiní komunisté přímo obvinili Kreml, že výbuchy bud vyprovokoval, nebo je hodlá využít ve vlastní prospěch. Napětí každým dnem vzrůstá a válka v Dagestánu je nebezpečně již cítit i v hlavním městě Ruska.

Petra Procházková

Lidé z hlavního města mají strach usínat

Moskvané obviňují ruské politiky ze „špinavé hry“

Muž plakal. Stál před hromadou troskek. Ve druhém patře domu, který kdosi vyhodil v pondělí ráno do vzduchu, bydlela jeho dívka. Asi hodinu po explozi mu záchranáři řekli, že v nižších patrech nemohl zůstat nikdo živý.

MOSKVA (zpravodajka agentury Epicentrum v Rusku pro LN) - V prach a sutiny se změnil osmipatrový dům na Kaširské třídě v pět hodin ráno moskevského času. „Mysleli jsme si, že začala válka,“ zajíkala se babička, která žila v sousedním domě. Probudilo ji řinčení skla, hromada střepů jí vletěla přímo do postele. Na místě tragédie se shromáždil dav lidí. Ti, kteří měli své blízké a příbuzné pohřbené pod ruinami, plakali a křičeli. Ostatní se snažili zoufalé sousedy utěšovat.

Obava z jízdy metrem

„Nejezdí metrem,“ křičela matka na svého patnáctiletého syna, který

chtěl jet k babičce na druhý konec města oznámit, že je naživu. Moskvané se v těchto dnech začali bát jezdit dopravními prostředky. Usínají v obavách. Poslední dvě náložky explodovaly v nočních hodinách. Nevědí, zda cílem dalšího teroristického útoku neznámých pachatelů nebude právě jejich dům. „To snad není možné. Co dělají naše tajné služby!“ ozývalo se večera z hloučku mužů, kteří se shromáždili poblíž troskek a diskutovali o tom, že když policie není schopna ochránit jejich rodiny, budou se muset bránit sami.

Občané jsou z politiků rozhořčení

„To nejsou Čečenci. Proč už teda dávno nezlikvidovali toho Basajeva a Chattába...“ Vzrušená debata přerostla málem ve rvačku. Muž středních let se obořil na policistu, který se snažil udržet dav v bezpečné vzdálenosti od hromady sutin. Hysterie dosahovala vrcholu vždy, když byla z troskek vyproštěna další mrtvola.

Politici, kteří přijeli na místo,

včetně moskevského starosty Jurije Lužkova, se báli k Moskvě přiblížovat. „To jsou nějaké jejich hry, chtějí zrušit volby, chtějí zavést výjimečný stav a zůstat ve svých křeslech, aby nepřišli o ty peníze, co si nakradli,“ vzrušeně vykládal jeden z diskutujících, část mužů zuřivě přikývovala.

V novínách bylo v pondělí zveřejněno mnoho podrobností o údajné čečenské bandě, která byla do Moskvy poslána z Kavkazu, aby se mstila za bombardování Čečenska a Dagestánu. Moskvané začínají pochybovat o tom, že by Federální bezpečnostní služba, která údajně zná jména pachatelů i adresy jimi najatých bytů, nedokázala zabránit teroristickým aktům. Verze, že exploze náložky v obytných domech v Moskvě jsou dílem Čečenců, se tak včera překvapivě střetla s názorem mnoha obyvatel hlavního města, že jde o „špinavou hru ruských politiků“. Lidé se ptají, proč se terorismus projeví vždy před volbami.

Petra Procházková

13. září 1999, Moskva: Záchranáři prohledávají trosky explozi zdemolovaného domu na Kaširské třídě

Výbuchy v Rusku

11. června 1996 při výbuchu v moskevském metru čtyři dny před prvním kolem prezidentských voleb zahynulo čtyři lidé a 12 bylo zraněno

11. a 13. července 1996 dvě exploze v trolejbusích v centru Moskvy; zraněno 38 osob

16. listopadu 1996 výbuch v ruských kasárnách v jihodagestánském Kaspjisku usmrtil 64 osob; údajně šlo o sabotáž

27. června 1997 pět lidí zahynulo a šest bylo zraněno při explozi ve vlaku na trase Moskva-Petrohrad; k útoku se nikdo se nepřihlásil

4. dubna 1999 silná exploze poškodila v centru Moskvy budovu patřící Federální bezpečnostní službě (FSB) a lehce zranila tři zaměstnance; útok je přičítán čečenským povstalcům či radikálním levičákům, nikdo však nebyl zatčen

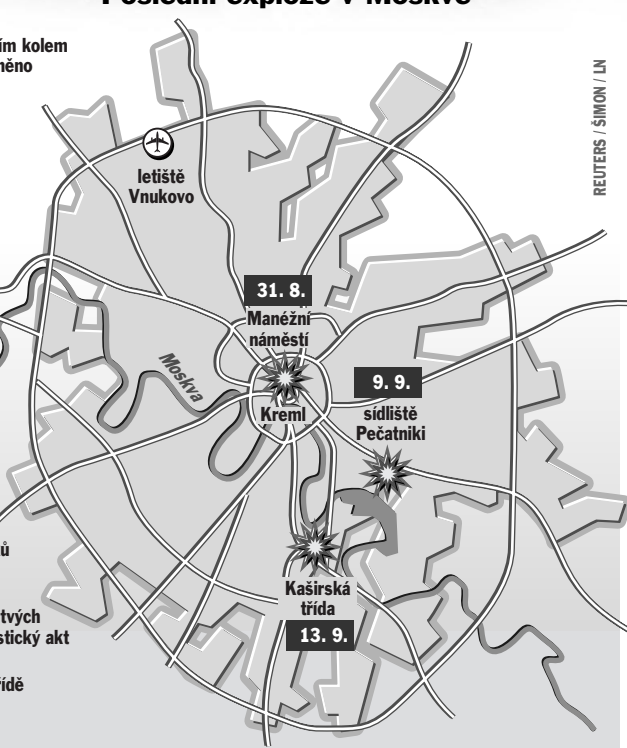
31. srpna 1999 v obchodním středisku Tverská pasáž na Maněžním náměstí poblíž Kremle byla při výbuchu zabita jedna žena a na 40 osob zraněno

4. září 1999 při explozi automobilu v obytném bloku ruských vojáků v jihodagestánském městě Bujnaks zahynulo 64 lidí

9. září 1999 mohutný výbuch na sídlišti Pečatniki si vyžádal 92 mrtvých a přes 200 zraněných; výbuch je označován za teroristický akt

13. září 1999 exploze osmipatrového obytného domu na Kaširské třídě na jihu Moskvy si vyžádala nejméně 30 mrtvých

Poslední exploze v Moskvě

Česko by už mělo být na krizi připraveno

Velké nepokoje v Rusku - hrozí ovšem jen hypoteticky - by mohly donutit k akci i české státní orgány. Kabinet by například mohl vyhlásit nouzový stav.

PRAHA - Rusko zmítané vážnou krizí by například mohlo přerušit či zastavit dodávky strategických surovin. Mafiánské bandy ruského původu, které působí na českém území, by mohly být mnohem aktivnější než obvykle a navíc agresivnější. Území státu by také mohla zasáhnout masivní vlna uprchlíků.

Právě tato rizika jsou podle Bezpečnostní strategie České republiky „aktuální a ve vzájemné kombinaci mohou přerůst v hrozby s velmi různorodým a obtížně předvídatelným rozsahem“.

Kvůli ohrožení způsobenému

chaosem v Rusku by český kabinet mohl vyhlásit nouzový stav. Podle zákona k tomu má totiž právo mimo jiné v případě „nebezpečí, která v značném rozsahu ohrožují životy, zdraví či majetkové hodnoty nebo vnitřní pořádek a bezpečnost“.

Některá bezpečnostní rizika pro ČR v případě vyhlášení krize v Rusku

- Přerušování dodávek strategických surovin
- Teroristické akce na území ČR
- Velká vlna uprchlíků

Ještě před rokem a půl by se ale státní správa České republiky na žádnou rychlou a hlavně účinnou protiakti nezmohla. Ústavní zákon o bezpečnosti, který upravuje jednání státních institucí v dobách

krize, totiž parlament schválil až loni v dubnu.

Při poslední vážné krizi, která se odehrála na území bývalého Sovětského svazu, nezareagoval státní aparát vůbec. Během čtyř srpnových dnů roku 1991, kdy se v Rusku uskutečnil pokus o vojenský převrat, se v Praze nedokázala sejít federální vláda ani předsednictvo parlamentu. K protiakti se zmohl pouze tehdejší federální ministr vnitra Jan Ruml. Jeho úřad vytvořil krizový štáb, který navrhl, aby česká armáda okamžitě přesunula na hranice se Sovětským svazem a se Saskem, kde tehdy ještě byly umístěny sovětské jednotky, bezmála sedm tisíc vojáků. Štáb však neměl žádné formální pravomoci a tehdejší ministr obrany Dobrovský Rumlovu žádost odmítl. O moskevských událostech měla jednat i federální vláda, ovšem v době, kdy se sešla, již převrat skončil. Rada obrany státu se zmožila jen na to, že puč odsoudila. *toh*

pp

INZERCE

BRAVE
BASIC 2333c

BRAVE Basic 2333c

Cena 19.790,- Kč bez DPH
nebo 1.190,- Kč měsíčně*

- procesor Intel® Celeron™ - 333 MHz
- SDRAM 32 MB
- VGA S3 Trio3D, 4 MB (AGP)
- HDD 3.2 GB, FDD 1.44 MB
- zvuková karta 3D Sound
- 15" monitor, max. 1280 x 1024
- operační systém MS DOS 6.22, Avast
- soubor kancelářských programů 602proPC
- účetnictví DeCe Účto

... a navíc CD ROM 36x speed ZDARMA!

BRAVE
OSVĚDČENÁ ZNAČKA POČÍTAČŮ

NEDIKTUJEME, POSLUCHÁME

Sestavíme počítač podle Vašich představ

Prodej na splátky u vybraných autorizovaných prodejců. Více informací o počítačích BRAVE a autorizovaných prodejcích získáte na telefonním čísle: 02/672 83 777

ProCA, Na Vinobraní 1792/55, Praha 10, Tel.: 02/672 83 111, Fax: 02/672 83 120

* 20 měsíčních splátek + jednorázová splátka 7.193,- Kč včetně DPH. Změna cen vyhrazena. Logo Intel Inside® a Pentium® jsou registrované ochranné známky a MMX™ a Celeron™ jsou ochranné známky Intel Corp. Platí do vyprodání zásob.

INTERNETOVÁ ADRESA: WWW.BRAVE.CZ

ČT směřuje ke komerci, major Zeman jí vydělá miliony

Hon na diváky. O boji veřejnoprávní televize za vyšší sledovanost se mluví už dlouho. Posledním případem, který oživil spekulace o komercializaci ČT, je plánované vysílání seriálu o majoru Zemanovi.

PRAHA - Proč se vlastně Česká televize rozhodla vysílat seriál, který vyvolává tolik kritických a rozhořčených reakcí? Chce skutečně, jak tvrdí její vedení, demaskovat českou historii, nebo je vedena snahou dosáhnout co největší sledovanosti. To si naproti tomu myslí její bývalý šéf Ivo Mathé.

Jisté je, že major Zeman bude

mít velkou sledovanost. Televize si nechala udělat výzkum veřejného mínění, ze kterého vyplývá, že seriál hodlá sledovat 60 procent oslovených občanů. Příběhy majora Zemana by se tak mohly stát jejím nejsledovanějším pořadem a zároveň i zdrojem příjmů za reklamu.

Vedení televize se však na poslední chvíli

rozhodlo zastavit prodej reklamních časů uprostřed komponovaných pořadů Třiceti návratů, během nichž bude uváděn lživý normalizační seriál. Přitom zájem o tento čas byl velký a na září už byla řada spotů prodána, včetně tzv. programového sponzoringu, který měl „pofad přinášet“. LN to večera potvrdila Jana Čepelková

z oddělení marketingu IP, která pro Českou televizi zařizuje nákup reklamy.

ČT se tímto krokem hodlá vyhnout případné kritice, že chtěla v oblíbeném a požadovaném seriálu co nejvíce vydělat. Podle mluvčí televize Renaty Elhenické nebyl projekt koncipován kvůli sledovanosti.

Také generální ředitel Jakub Puchalský se brání podobným útokům s tím, že seriál nevysílá kvůli sledovanosti či zájmu diváků, ale chce se pouze vyrovnat s minulostí.

Kritici mu však oponují, že stejně dobře mohl uvést seriál v pozdních hodinách na „menšinovém“ druhém programu a nikoli v hlavním vysílacím čase na ČT1. Proto se domnívají, že televize seriál vy-

sílá především kvůli sledovanosti. To tvrdí i bývalý generální ředitel Ivo Mathé, podle něhož je major Zeman pouze způsob, jak přilákat diváky. Také poslanec Petr Pleva (ODS) soudí, že vysíláním seriálu chce veřejnoprávní televize pouze zvýšit sledovanost a nedomnívá se, že by se tak chtěla vyrovnat se svou minulostí. Proto požaduje, aby se členové sněmovní komise pro sdělovací prostředky zabývali možnostmi odvolání Rady ČT.

Dva miliony za Zemana

Reklamní bloky ale budou před a po začátku celého komponovaného programu. Okolo osm hodin je místo pro maximálně šestiminutový reklamní blok. Jeden spot v trvání třiceti sekund se nyní prodává za 170 tisíc. Naplnění ce-

lého bloku by České televizi přineslo téměř dva miliony korun.

Cena seriálu je naopak zanedbatelná. ČT totiž vlastní vysílací práva k tomuto nechvalně proslulému dílu a při jeho reprizování musí zaplatit pouze tantiémy tvůrcům. O jejich výši se dlouho spekulovalo. Producentka Iva Procházková na nedávném setkání s novináři uvedla, že režisér seriálu Jiří Sequens by za každý díl měl dostat zhruba 20 tisíc korun. Podle týdeníku Respekt by se částka pro Sequense pohybovala kolem deseti tisíc korun.

Tisková mluvčí Elhenická však LN znovu potvrdila, že celková částka tantiém pro všechny zúčastněné autory a výkonné umělce je necelých jedenáct tisíc za jeden šedesátiminutový díl. Jednotlivé fi-

nanční odměny pro tvůrce odmítla s poukazem na obchodní tajemství zveřejnit.

Už chybí jen Esmeralda

Pro oponenty Puchalského je vysílání majora Zemana jedním z mnoha signálů o poklesu kvality veřejnoprávní stanice. „Česká televize se programově přiblížila komerci,“ postěžoval si Mathé. Televizní expert Milan Brunclík uvedl, že především vysílání zahraniční produkce je čím dál plytší. „Už tam jenom chybí Esmeralda,“ povzdychl si.

Brunclíkova kritika se dotýká také zpravodajských relací. Zpravodajství se mu jeví bezzubé. „Razení zpráv je otravné, bezvýznamné věci jsou 'otvírákem',“ uzavřel Brunclík.

**Libor Budinský,
Lucie Tvarůžková**

Mathé: Program ČT zvlgarizoval...

Foto LN - Tomáš Krist

Česká televize často připomíná amatérské vysílání, říká v rozhovoru pro LN bývalý generální ředitel České televize a současný šéf kanceláře prezidenta republiky Ivo Mathé.

LN: Nedostatky, za které současné vedení České televize kritizujete - neuvážené investice, špatná personální politika, přiblížování se komerčním televizím - jsou alarmující.

Ale za nimi já si stojím. Všechno jsem napsal Jakubovi Puchalskému v dopise, jenž jsem dal k dispozici i Radě České televize. Každou z těch věcí, které kritizují, jsem schopen doložit stovkami příkladů. Ale já přece nemůžu psát do novin kritiku o televizi. Od toho je hromada novinářů, publicistů a kritiků.

LN: Co vám tedy na současném vedení televize vadí?

Možná by bylo lepší, aby diváci usoudili sami. Ale samozřejmě jde i o strukturální problémy, do kterých vidět nemohou. Leccos ale vidět lze.

LN: Můžete být konkrétnější? Třeba nesmyslné nasazování

shodných programových typů proti sobě. Na prvním programu je koncert k narozeninám Evy Pilarové a na druhém programu je koncert Lucie Bílé. To jsou skladební zločiny. Co mají diváci, které nezajímá hudba, dělat? Nebo čeština.

LN: Vadí vám úroveň vyjadřování na ČT?

Od rána do večera slyším stovky velkých i drobných chyb. Jen když si vezmete Dobré ráno s Českou televizí. Většina moderátorů není základem vybavena kulturou řeči. Vysílání je od rána do večera protkáno různými poruchami. Ale to je jenom špička toho obrovského ledovce.

LN: Myslíte si, že pan Puchalský vede televizi špatně?

Já jsem pořád jeden z mála, který věří, že existuje něco jako projekt Jakuba Puchalského. Všichni ostatní mi říkají, že nic takového není. Pokud zahájil restrukturalizace tak velkého podniku, který navíc nepřetržitě vysílá 24 hodin denně, tak musí mít nějakou koncepci. Ale ta současněmu vedení zřejmě chybí. Nesmí se tápat a teprve začínat hledat schůdnou cestu. Taková nerozhodnost se ihned projeví. Koneckonců České televizi klesá sledovanost, přestože se programově přiblížila komerci jako nikdy předtím.

LN: ČT se blíží Nově a Primě?

Program zvlgarizoval, zprávy jsou vlastně kopii zpráv komerčních televizí. A to včetně formálních znaků. Když se jednou objeví poplávka po skutečně pluralitním vysílání, tak se může stát, že třeba za pár let ČT přijde o druhý program. Nova a Prima jsou v podstatě financovány z jedné peněz, z peněz jedné banky. Novému vysílání se dá sada frekvencí ČT2. Česká televize možná bude mít stejně nedostatek peněz.

LN: Teď naznačujete, že Česká televize nemá dostatek peněz?

Současné vedení zjevně neumí s penězi zacházet. Vyhazují se např. za služby konzultačních firem a nevhodný software pro výpočetní techniku.

LN: Co si myslíte o kauze majora Zemana. Uvažoval jste někdy o odvysílání tohoto seriálu?

Na žádnou programovou otázku nejde odpovídat vytrženě z kontextu. Odpovím otázkou. Byl to za mne problém? Ne, nebyl. Já jsem přesvědčen, že za tímto rozhodnutím nestojí žádné vyrovnání s minulostí. Jde jenom o způsob, jak přilákat diváky. Jako důkaz vám řeknu jednoduchou věc: ceník reklamy nabízel při Zemanovi nejvyšší sazby. Opeřovat dokumenty nebo besedami, které se budou vysílat až dlouho potom, je výsměch a pokrytectví.

LN: Je správné sahát do archivu a vytažovat z nich normalizační strašáky, třeba i za účelem odtabuizace minulosti?

V archivu nejsou jenom Zemani. Tam je spousta kriminálků, které ukazují, jací byli esenbáci pašáci. Ale televize se musí dívat dopředu. V České televizi zvolili návrat do archivu jako spásnou strategii. V prime-timu se vysílá víc repríz než nových věcí.

LN: To by znamenalo, že nové pořady nedokáže televize vyrábět.

Pan Puchalský vyhodil lidi, kteří tam za mne byli ve významných postech. Oni neměli šestileté funkční období jako já. Práci dělali dobře, rozuměli jí a on je nahradil lidmi, kteří za pár měsíců odešli. Navíc mám obavu, že ti noví nezajíjí základní mechanismy moderní televize: vysílací schéma, výrobní úkol, jeho finanční vyjádření atd.

Navenek to často vypadá jako takové amatérské vysílání, jakási studentská recese. Je zřejmé, že profesionalita mizí. To pak ohrožuje stabilitu a nezávislost televize.

LN: Je ČT objektivní a nezávislá?

Já nevím. Myslím, že je nervózní a nepřesvědčivá, což pramení z normálního lidského strachu. Aby se náhodou nesešli poslanci, řekli, že Česká televize vysílá špatně, a ohrozili tak Radu České televize.

LN: Ale toho by si měla rada všimnout sama. Rada má přeci kritizovat vedení televize.

Za mne to dělala. Ale co má teď rada dělat? Oni přeci zvolili do čela televize Jakuba Puchalského. Nemohou ho stáhnout, to by si podepsali ortel. Mezi členy rady nejsou takové osobnosti, aby přiznali: udělali jsme chybu. *tva*

... je kultivovaný, oponuje Puchalský

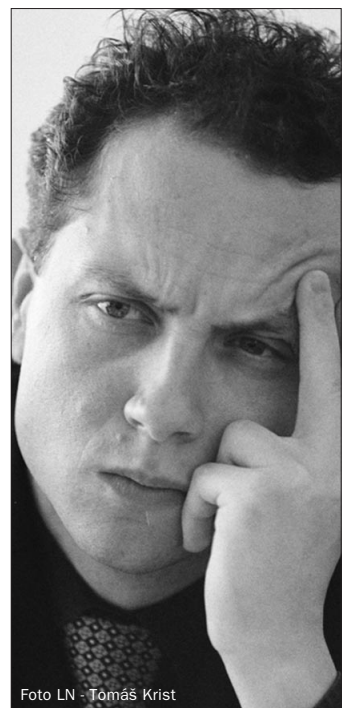

Foto LN - Tomáš Krist

Program se musí přizpůsobit agresivnějšímu prostředí, říká v rozhovoru pro LN generální ředitel České televize Jakub Puchalský.

LN: Bývalý generální ředitel České televize Ivo Mathé výrazně kritizuje vaši práci. Vytýká vám špatnou personální politiku, překročení rozpočtu, velký počet repríz, komercializaci ...

Pan Mathé používá nepravdivé údaje a manipuluje s fakty. A to České televizi ubližuje. Mrzí mě to u člověka, který si zakládal na tom, že tuto televizi vybudoval.

LN: Můžete teď po roce a půl ve funkci zhodnotit, v jakém stavu pan Mathé Českou televizi zanechal?

Byla vyprofilovaná, měla za sebou řadu programových úspěchů, nelehké začátky, definování toho, co je veřejnoprávní. Prostředí se ale změnilo, je daleko agresivnější. Pokud má televize obhájit svou legitimitu, musí se tomu přizpůsobit.

LN: Mluvíte o přizpůsobení se agresivnějšímu prostředí. Nezdá se vám, že v některých oblastech

se Česká televize přizpůsobuje komerčním stanicím víc, než je zdravé?

Já trvám na tom, že se nepřizpůsobuje. Byla tady diskuse o přiblížování se v těch formálních atributech: jak vypadá zpravodajský a publicistický sál. Podle mého televize touhle změnou vystoupila z temných sedmdesátých let a dostala se do druhé poloviny devadesátých let. To nesouvisí s příklonem ke komerčnosti. Když se podíváte na kteroukoliv jinou zahraniční veřejnoprávní stanici, tak zjistíte, že ty atributy jsou často ještě odvážnější.

LN: A obsah?

Já jsem neslyšel jedinou konkrétní výtku a důkaz, v čem by televize zaznamenávala příklon ke komerčnosti.

LN: Vezměme třeba směšování informací a zábavy ve zpravodajství. Záběry, kdy reportér leze s mikrofonem po žebříku, jsou typické pro komerční televize, přesto se objevují v České televizi.

Ve zcela výjimečných případech se objevily. Od doby, kdy se tyto věci staly, jsme přijali velmi přísná pravidla pro verbální i neverbální projev redaktorů před kamerou. Samozřejmě, že takové věci na veřejnoprávní televizi ve velké míře a příliš nápadně nepatří. Ale když srovnáte zpravodajství ČT s ostatními televizemi v této zemi, tak je zcela markantní, že ČT je v tomto střizlivá, kultivovaná a konzervativní.

LN: Mediální odborníci tvrdí, že i pořady Dobré ráno s Českou televizí a Sama doma se spíše hodí na komerční televize.

Takové pořady má každá evropská veřejnoprávní televize. Navíc Dobré ráno na začátku listopadu projde další výraznou změnou. Stane se z něj normální zpravodajský pořad s aktuálními reportážemi i rozhovory.

LN: Vytýká se vám i špatná programová skladba: typové stejné pořady jsou na obou programech vysílány proti sobě.

Časové kolize by v žádném případě neměly nastávat. Pokud to v minulosti ve výjimečných případech nastalo, tak jsem přesvědčen, že se to podařilo korigovat.

LN: Média zaznamenala i problematickou personální politiku. Spousta manažerů ve vrcholných funkcích po pár měsících opustila televizi zadními dveřmi.

Jde o čtyři lidi, kteří nastoupili za mého vedení (Ivan Kytka - šéf zpravodajství, Čestmír Kopecký - šéfproducent, Martin Bezouška - programový ředitel a Irma Šírková - personalistka - pozn.red.) a kteří již nepracují v ČT. Musím jednoznačně odmítnout, že by ve svých funkcích selhali. Tři odešli na vlastní žádost, paní Šírková po mém rozhodnutí. Proč? Protože neaplohovali mé představy o zvládnutí funkce.

LN: Ostrá kritika na vaši hlavu padá i za plánované vysílání Třiceti případů majora Zemana. Existuje něco, co by vás od odvysílání tohoto projektu odradilo?

Už nás neodradí nic. Myslíme, že tato země má jedno velké tabu, a to je minulost. A pokud neotevíme všechny pomyslné černé skříňe s těmito kostlivci, tak nás to tabu bude dál zatěžovat. Víte, nejde jenom o tu hodinu a půl, kdy se na to diváci budou dívat. Jde o to, že se o tom bude psát v novinách, lidé si o tom budou povídat v metru nebo v obchodě. Tak bude nastartována diskuse, která se měla rozděhnout hned po roce 1989.

LN: Mluvíte o odtabuizaci. Není to ale především výhodný obchod? Mluví se o tom, že v tu dobu je na České televizi nejdražší reklamní čas.

Všude na světě v každé televizi je čas mezi 19. a 22. hodinou nejdražší reklama. Pokud jde o vazbu reklamy a projekt Třiceti návratů majora Zemana, tak projekt bude vysílán mezi 20. a 22. hodinou a ČT se bude v tomto případě chovat úplně stejně, pokud jde o prodej reklamy, jako by se chovala za jiných okolností.

LN: Takže ceny jsou standardní?

Ano. Je tu jeden rozdíl: dokonce jsme odmítli nabídky na sponzorování jednotlivých pořadů. A uvnitř tohoto komponovaného večera, to jest mezi fejtonem a po skončení dokumentu, nebude ani jedna jediná vteřina reklamy.

Lucie Tvarůžková

INZERCE

6x V TÝDNU JSME TU PRO VÁS

Typ předplatného: Po-So Po-Pá Pá So Jiný (zatrhněte)

Datum zahájení předplatného: od nejbližšího možného termínu

Jméno/Firma: Příjmení: Titul:

Ulice, čp.:

Obec: PSČ: Telefon:

SIPO: (sdružené inkaso plateb obyvatelstva)

IČO: DIČ:

Datum: Podpis:

Vyplněný kupon zašlete na adresu Lidové noviny, a. s., předplatné, Pobežní 20, Praha 8, 186 21, nebo faxujete na číslo 02/670 98 599. Objednávku lze vyřídit i telefonicky na bezplatném čísle 0800/111 117.

PŘEDPLATNÍ LÍSTEK

Spor o Novu může ČR stát miliardy

Na čtrnáct miliard korun je odhadována ztráta, kterou utrpěla americká společnost CME kvůli sporu s Vladimírem Železným.

PRAHA - Významný americký podnikatel Ronald Lauder požaduje po české vládě odškodnění za ztráty, které měl utrpět, když jeho společnost CME ztratila kontrolu nad televizí Nova. Odškodné by podle včerejšího vydání deníku Mladá fronta Dnes mohlo dosáhnout několika miliard korun. Náklady by v takovém případě nesli daňoví poplatníci.

Lauder využil smlouvy o ochraně investic mezi USA a ČR a 23. srpna podal žádost o tzv. arbitrážní řízení. Podle jeho požadavku by mu měla česká strana zaplatit náhradu za snížení ceny akcií CME. K nim došlo v důsledku boje o televizi Nova, kterou s Lauderovou CME vede Vladi-

mír Železný. Lauder se domnívá, že při sporu došlo k porušení zákona.

Americký byznysmen přišel kvůli sporu s Železným o stovky milionů dolarů. Akcie CME totiž klesly z loňských 20 dolarů za akcii na současných 1,5 dolaru. V roce 1999 se CME dohodla s mediální společností SBS na fúzi. SBS měla na konci letošního roku zaplatit za CME více než 600 milionů dolarů. Nyní je však hodnota CME odhadována na 215 milionů dolarů. Ztráta CME tak v přepočtu na koruny dosáhla sumy přibližně 14 miliard korun.

Ačkoliv CME vlastní televize v několika zemích střední a východní Evropy, právě Nova byla jejím nejdůležitějším podnikem. Již v roce 1996 vydělala Lauderově CME 44 milionů dolarů.

Lauder si na arbitrážní řízení najal jednoho z nejlepších amerických právníků Lloyd N. Cutlera, bývalého poradce prezidenta Billa Clintona.

Z české strany se arbitrážním řízením zabývá zatím ministerstvo financí a Rada pro rozhlasové a televizní vysílání. „Jde o mimořádně komplikovaný právní problém. Rada si zadala analýzu u právních expertů,“ řekla mluvčí rady Helena Havlíková.

Ekonomičtí experti se rozcházejí v názoru, jak vážné nebezpečí republiky ze strany Laudera hrozí. „Pokud by se žaloba začala oficiálně projednávat, mohlo by to negativně ovlivnit rozhodování zahraničních investorů,“ říká analytik Marek Rátkovský z České spořitelny. „Tu kauzu bych nepřeceňoval. Žaloba je nepřijemná věc, ale Lauder nepatří mezi americké špičky, na kterých by záleželo renomé ČR,“ oponuje hlavní ekonom Bank Austria Creditanstalt Pavel Sobíšek.

Podle vládního mluvčího Libora Roučka se kabinet Miloše Zemana zatím nebude Lauderovým požadavkem zabývat. *jam*

Honda Accord nenechá nikoho chladným. Zaujme neuvěřitelnou elegancí svých tvarů. Překvapí dokonalostí zpracování a designem interiéru, který poskytuje právě tolik pohodlí, kolik je možno si představit. Dynamické motory VTEC byly dokonale prověřeny na závodních okruzích F1. Unikátní technologie Honda VTEC propůjčuje novým motorům vysoký výkon a vám přináší pravý požitek z jízdy. A to vše bez zvýšených nároků na spotřebu paliva!!! Skvělý podvozek zaručí nejen absolutní ovladatelnost vozu v mezních situacích, ale také nebyvalou míru komfortu na vašich cestách. Ať už si vyberete kterýkoli model z řady Accord, vždy budete moci těžit z jedinečnosti vozu, ve kterém se tak vzácně snoubí technická pokrokovost a osobitý charakter. S novou Hondou Accord máte vždy jistotu, že vaše smysly nezahálají. Nyní s plnou výbavou za cenu od 599 000 Kč.

Honda Accord je k dispozici s vyspělými motory 1.8i VTEC (136 k), 2.0i VTEC (147 k) a 2.2i DOHC VTEC (212 k)

Honda Accord. Probudí vaše smysly.

www.honda.cz

Autorizovaní dealeri:

Brno-Rečkovice, tel.: (05) 41 22 86 49; Brno, tel.: (05) 45 22 62 62; Česká Lípa, tel.: (0425) 82 39 82; České Budějovice, tel.: (038) 449 73; Frýdek-Místek-Lysůvky, tel.: (0658) 65 42 46; Hodonín, tel.: (0628) 266 37; Hradec Králové, tel.: (049) 551 32 06; Chomutov, tel.: (0396) 266 41; Jihlava, tel.: (066) 730 48 41; Kladno, tel.: (0312) 66 00 93; Kolín, tel.: (0321) 286 61; Liberec, tel.: (048) 273 67 40; Mladá Boleslav, tel.: (0326) 72 32 36; Opava, tel.: (0653) 21 92 67; Ostrava-Svinov, tel.: (069) 696 70 39; Ostrava-Kunčice, tel.: (069) 623 79 71; Pardubice, tel.: (040) 51 44 96; Píseň-Slovany, tel.: (019) 744 21 92; Praha, tel.: (02) 24 21 76 46; Praha-jih, tel.: (02) 791 02 51; Praha-západ, tel.: (02) 569 22 48; Praha-Motol, tel.: (02) 558 213; Praha 9, tel.: (02) 684 36 26; Prostějov, tel.: (0508) 200 82; Rokycany, tel.: (0181) 72 54 66; Roudnice nad Labem, tel.: (0411) 83 25 94; Strakonice, tel.: (0342) 32 13 16; Svitavy, tel.: (0461) 213 07; Tábor, tel.: (0361) 25 25 19; Třebíč, tel.: (0618) 82 04 95; Trinec, tel.: (0659) 35 04 02; Ústí nad Labem, tel.: (047) 521 20 23; Zlín, tel.: (067) 721 19 47.

LN16360

Psycholog: Děti, které ochutnaly drogu, přibývá

Stále mladší děti experimentují s nejrůznějšími drogami. Zaskočeným rodičům často nezbuďte než vyhledat pomoc odborníků.

PRAHA - Poznání, že syn či dcera okusili drogy, případně už jim stačili podlehnout, vyvolá u většiny rodičů šok. V Praze jim už rok nabízí pomoc středisko léčebné výchovné péče Triangl. Nízký pavilon v areálu Fakultní Thomayerovy nemocnice je českou raritou. Jako jediné odborné pracoviště v Česku se specializuje na děti od 10 do 15 let.

Mezi malými klienty zatím převažují ti, kteří drogu jen vyzkoušeli, třeba za zvědavosti. Problémy se závislostí vesměs přicházejí až v pozdějším věku. Dětských experimentátorů však přibývá. „Nemáme to sice podchyceno statisticky, ale počet

ochutnavačů ve věku do 15 let roste,“ říká vedoucí střediska, dětský psycholog Michael Chytrý.

Otálet se nevyplácí

Rodiče, kteří přistihli své potomky při ochutnávce, a jsou tím vyděšeni, tvoří jednu část klientely střediska. Druhou, početnější, tvoří ti, kteří zprvu situaci podcenili nebo si ničeho podezřelého nevšimli, a jejich děti teď už čelí horším následkům v podobě začínající závislosti.

„Rodiče často otálejí s návštěvou odborníků v domněni, že to zvládnou sami. O něco se snaží, ale najednou zjistí, že to nefunguje. Přijdou, až když v tom děti už jedou,“ podotýká psycholog. Považuje to za chybu. Dospělí by měli zajít za odborníkem hned, jak zaregistrují první náznaky.

Podceňovat problém se nevyplácí. Drogy jsou totiž nesmírně zákeřné. „Je to těžký protivník, má dáblsky lidské vlastnosti,“ tvrdí o návyko-

vých látkách psycholog. „Nenaléhá, netlačí, zpočátku člověka okouzlí. Když v první fázi třeba týden vynecháte, nic se nestane. Dá vám to pocit, že se máte všechno pod kontrolou, že to zvládáte. Ale droga si počká. Negativní projevy přijdou až ve chvíli, kdy už je jisté, že ji člověk potřebuje. Najednou už přestat nejde,“ připomíná Chytrý.

Většina případů se řeší ambulantně pohovory s celou rodinou, případně terapiemi, při nichž dítě zůstává v péči psychologa děle, ale odpoledne se vrací domů. „Máme tu i lůžka pro krátkodobé, maximálně třítydenní pobyty, ale využíváme je většinou jen v případech, kdy je žádoucí dítě na čas odstínit od rodinného klimatu,“ říká Chytrý.

Spolupráce rodiny je nutná

V pracovních psychologa je kolem stolu více míst k sezení. Pohovoru se totiž nezúčastňuje jen odborník

a dítě, ale celá rodina. „Její spolupráce je podmínkou, základem naší terapie,“ tvrdí psycholog.

Problém se totiž nedá užít jen na dítě samo. „Ve věku deseti, dvanácti let je zřejmé, že sáhnutí po droze symbolizuje nedostatky v osobním životě, v rodinných vztazích,“ vysvětluje Chytrý.

Zkušenosti také říkají, že konzumace drog jednoho člena rodiny podstatně ovlivní vztahy všech ostatních rodinných příslušníků. „Často se také stává, že mladší sourozenci mají tendenci staršího napodobovat. Proto je třeba, aby se terapie zúčastnili i oni,“ doplňuje Chytrý.

Klienti pražského Trianglu se rekrutují ze všech sociálních vrstev. I když mládež ze sociálně slabších, méně vzdělaných rodin, inklinuje k potížím s drogovou závislostí častěji, nejsou výjimkou ani potomci z intelektuálně a majetkově velmi dobře zaopatřených domácností.

Na hodnocení konkrétních výsledků pražského pracoviště je pryč po roce činnosti ještě brzy. „Zatím se stále ještě zabýváme,“ podotýká Chytrý. Práce s drogově závislými je navíc během na dlouhou trať a ani dokonalá spolupráce se zázemím mladistvého klienta ještě neznamená úspěch.

„Známý toxikolog docent Skála prohlásil, že nekuřákem se člověk stává až tak po dvaceti letech nekuření. Do té doby je jen abstinující kuřák,“ říká psycholog. Totéž lze říci i o drogách. Ze je zcela mimo nebezpečí recidivy, nemůže tvrdit žádný bývalý konzument. „Organismus si dlouho pamatuje, co se mu líbilo,“ tvrdí Chytrý. „Nebezpečí hrozí především v zátěžových situacích. Člověku je najednou všechno jedno. Vzpomene si, že mu drogy kdysi udělaly dobře a už se veze,“ dodává psycholog.

Petr Kučera

Stav postřeleného vojáka Hradní stráže se zlepšuje

PRAHA - Zdravotní stav vojáka Hradní stráže, kterého v pátek večer postřelil v Lánech na Rakovnicku jeho kolega, se zlepšuje. Voják, jehož operovali lékaři v Ústřední vojenské nemocnici v Praze - Střešovicích, se podle mluvčího prezidenta Ladislava Špačka cítí dobře. Nehodu zřejmě zavinila hrubá nedbalost svobodníka Hradní stráže, který si myslel, že má samopal zajištěný. Událost se stala při střídání strážní zhruba mezi sedmnáctou a osmnáctou hodinou. *čtk*

Zkušební pilot zahynul při nehodě na Svitavsku

SVITAVY - Jedenašedesátiletý zkušební pilot podlehl v sobotu těžkým zraněním, která utrpěl při pádu ultralehkého letadla v Koricích na Svitavsku. Lenka Klouzová z východočeské policejní správy řekla, že pilot, který startoval ke zkušebnímu letu z Němčic u Litomyšle, začal z neznámých příčin ve výšce asi 30 metrů prudce klesat. Pilot údajně patřil k největším osobnostem létání na ultralehkých letadlech. „Byl vysokoškolským profesorem, který sám tato letadla navrhoval,“ řekl Václav Chvála z pražské Asociace amatérských letadel. *čtk*

Případ Morava Academy patrně v říjnu skončí

BRNO - Případ společnosti Morava Academy, jejíž vychovatelé v brněnském hotelu Jelenice údajně týrali děti z USA, vyšetřovatelka Olga Lepková uzavře patrně v říjnu. Pokud se kauza dostane před soud, dva ze čtyř obviněných se hlavního líčení pravděpodobně nezúčastní. „Manželé Glenda a Steven Roachovi z amerického státu Utah totiž před několika měsíci opustili Česko a nikdo neví, kde se ukrývají,“ řekla včera Lepková. *čtk*

Alkoholu holduje stále více nezletilých, v oblibě vede pivo

PRAHA - Téměř všechny české děti do 15 let znají, jak chutná alkohol. Ze studie Státního zdravotního ústavu, která je součástí dlouhodobého projektu Světové zdravotnické organizace „Mládež a zdraví“, dále vyplývá, že třetina nezletilých alkoholické nápoje konzumuje pravidelně, minimálně jednou týdně.

Nejčastěji holdují děti této věkové kategorie pivo. Pravidelně pít piva připouští 29,3 procenta patnáctiletých chlapců a 14,2 procenta stejně starých dívek. U jedenáctiletých dětí jsou tyto hodnoty zhruba o polovinu nižší. Znepokojivě stoupá rovněž počet dětí, které popíjejí tvrdý alkohol.

„Na tom, že děti v tomto věku už ochutnaly alkoholický nápoj, není zase nic tak divného. Myslím, že podobnou zkušenost v této době získává každý,“ řekl Vladimír Pohl z pražského AT Centra pomoci závislým. Dětem

přítom podle něj pomáhá i značná tolerance ze strany rodičů.

Varovná jsou však čísla, která hovoří o nadměrné konzumaci alkoholických nápojů, která vedla až k opilosti. Dvakrát nebo častěji se opilo 36,5 procenta patnáctiletých chlapců a 22,5 procenta dívek.

„Pokud děti pijí alkoholické nápoje pravidelně, je už třeba se ptát, k čemu jim alkohol slouží,“ míní Vladimír Pohl. Podle jeho názoru jeho konzumaci většinou tlumí nějaký pocit úzkosti. „Důvodů k nim je v současné době víc než dost,“ podotkl Pohl.

Podle mínění odborníků Státního zdravotního ústavu jsou zjištěná fakta alarmující. Vyplývá z nich, že problémy s alkoholismem ve společnosti do budoucna vzrostou. Na vině je malý důraz na prevenci, která spíše míří do oblasti tvrdých drog a AIDS. „Alkohol je pro děti stále velmi dostupnou záležitostí,“ dodal Pohl. *čtk*

Dětský psycholog Michael Chytrý vede jediné protidrogové centrum v zemi, které se zaměřuje na děti. Pokud dítě podle něj sáhne po droze, symbolizuje to nedostatky v osobních vztazích a rodinném životě. Foto LN - Pavel Wellner

Matiční: plot vyroste asi ze dvou stran

Radnice zřejmě vyhoví poslednímu požadavku Romů - oplotit jejich byty i zezadu

Už původní projekt počítal s oplocením celého areálu obecních bytů v Matiční. Radnice by tak neměla mít problém vyhovět nejnovější námitce místních Romů.

PRAHA/ÚSTÍ NAD LABEM - Starosta Neštěmice, městské části Ústí nad Labem, Pavel Tošovský připsal, že uvažuje o stavbě plotu kolem celého areálu obecních domů v Matiční, jak požadují místní obyvatelé. „Já to nevylučuji. Navíc takovou dohodu jsme s místními Romy uzavřeli již minulý září,“ vysvětlil Tošovský. Podle něj současný projekt počítá s eventuálním oplocením celého areálu. „První dvě fáze - stavbu chodníku a hřiště - již máme za se-

bou, třetí fází je keramický plot před rodinnými domky. Ve čtvrté fázi se mluví o oplocení celého areálu,“ sdělil LN Tošovský.

Oplocení celého areálu je jeden z nejnovějších požadavků obyvatel obecních domů. „Kdyby byl plot jen z jedné strany, byl by to plot diskriminační,“ říká jejich zástupce Ind Kumar Viswahatan.

Zamykat, nebo nezamykat?

Radní z Neštěmic přitom již několika požadavkům ustoupili: rozhodli se v keramickém plotu vybudovat dva vchody. Ty se budou každý večer zamykat. „Klíče budou mít dva domovníci, ostatní obyvatelé domů ne,“ vysvětlil Tošovský.

Romové nejprve naznačovali, že se s tímto ústupkem spokojí, pak si to

ale rozmysleli. Chceme oplotit celý areál a vchody se zamykat nesmějí, říkají nyní. Podle Romů by měl i na druhé straně vyrůst asi jeden a půl metru vysoký plot. Trvají také na tom, aby se nejprve začal stavět plot v zadní části. „Aby se nestalo, že radní vystaví ten přední plot a pak řeknou, že na zadní část nemají peníze,“ říká Viswahatan. Zamykání plotu starosta Tošovský nepovažuje za problém. „Vzadu v železniční trati zůstane zachován vchod, který bude nezamykatelný,“ říká Tošovský.

Nezamčený vchod požaduje i vládní zmocněnec pro lidská práva Petr Uhl. Ten minulý týden na Frekvenci 1 prohlásil, že pokud zůstane v plotu nezamykatelný vchod, požádá vládu, aby stáhla své usnesení o pozastavení stavby plotu.

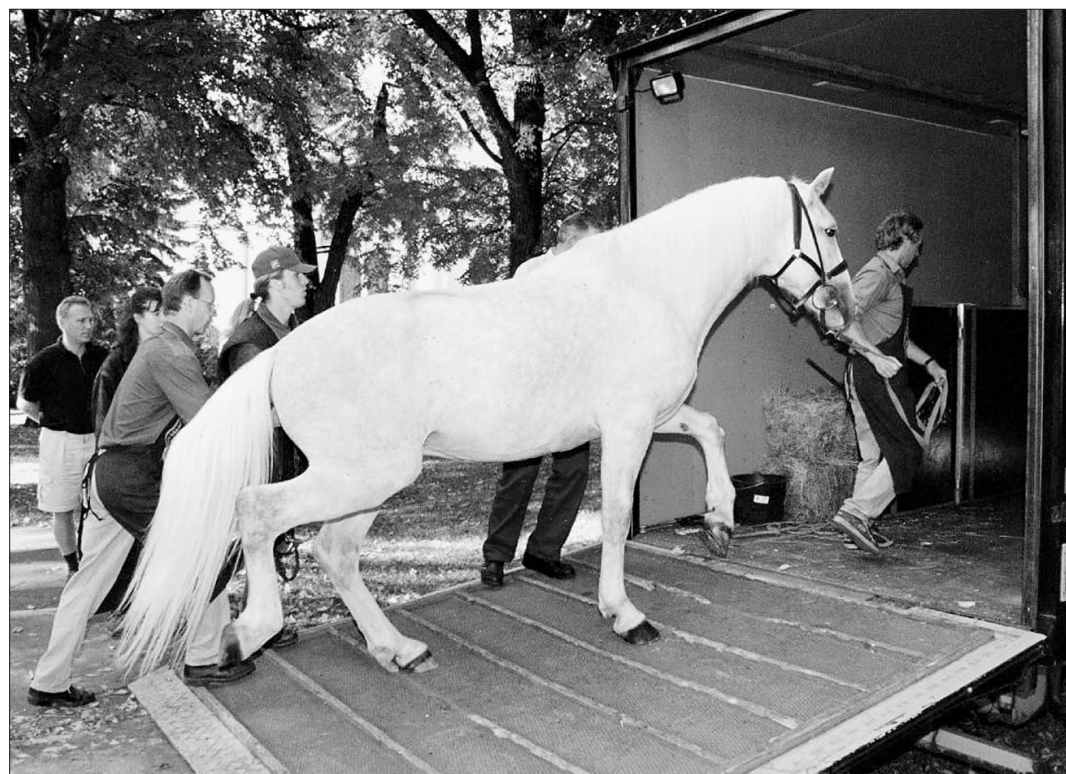
Právě Uhla a další politiky viní

starosta Tošovský z umělého nafouknutí celého problému. „My tady v Ústí už bychom se dávno dohodli. To jenom lidé, kteří místním problémům vůbec nerozumějí, donutí obyvatele obecních domů, aby s žádným návrhem nesouhlasili,“ říká Tošovský. V tom s ním souhlasí i obyvatelé Matiční. „Máme toho dost, chceme mít konečně klid. Už si připadáme jako opice v zoo,“ rozčíluje se mluvčí místních Romů Josef Lacko.

Firma, která má plot vystavět, zatím nedostala pokyn k zahájení stavby. Vše podle informací neštěmické radnice vázne na několika technologických problémech. „Do konce října ale plot stát bude. Jeho výstavba bude trvat asi deset dní, takže ještě máme čas,“ říká rezolutně Tošovský. **Lucie Tvarůžková**

Z Kladrub odvezli další koně pro dánskou královnu

KLADRUBY NAD LABEM - Dva starokladrubští bělouši z Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem rozšíří stádo dánského královského dvora. Včera je zaměstnanci hřebčína předali dánskému královskému kočmu, který je převezde do nového domova. „Hřebci Generalissimus Rilog a Generale Erecta rozšíří královské slavnostní šestispřeží starokladrubských hřebců, které jsme jim dodali před pěti lety,“ řekl ředitel hřebčína Norbert Zálíš. V roce 1994 vyhrál kladrubský hřebčín veřejnou soutěž na obnovu dánského královského spřežení pro slavnostní příležitosti u dvora královny Margarety II. „Tehdy jsme poslali do Dánska šestispřeží hřebců, které se mimořádně osvědčilo. Proto se teď královský dvůr rozhodl spřežení rozšířit o další dva koně,“ řekl Zálíš. Šestispřeží z Kladrub vezlo např. královnu Margaretu II. při příležitosti oslav 25. výročí jejího panování, prince Joachima při jeho sňatku a podobně. **Čtk**

Zaměstnanci Národního hřebčína v Kladrubech nakládají do transportního vozu jednoho ze dvou starokladrubských běloušů, kteří mají rozšířit stádo dánského královského dvora. Foto ČTK - Alexandra Mlejnková

Děti si na pohádkovém festivalu mohou vyrobit knihu

JIČÍN - Ve východočeském městě Jičín včera začal tradiční pohádkový festival. „Jičín - město pohádky, zapomeňte na hádky. Pokud se vám něco nepodaří, tak to zkuste napravit.“ Tak zní letošní zákony pohádkového města, které na stěně valtické brány uvítají všechny návštěvníky 9. ročníku festivalu Jičín - město pohádky '99.

Již v brzkých hodinách včerejšího dopoledne vyrostlo pod barevnou výzdobou ulic, na které se podílely také děti ze základní školy v Nové Pace, několik pouťových atrakcí i desítky stánků s cukrovinkami a nejrůznějšími jiným jarmarečnickým zbožím.

Veškerého dění na náměstí a přilehlé pěší zóně se mohou rodiče se svými dětmi účastnit třeba i z pohádkového vláčku, který

v pravidelných intervalech vyráží na svou trasu.

Všichni příchozí si mohou také v prostorách jičínského zámku zkusit vyrobit vlastní knihu. Děje se tak u příležitosti sympózia autorských knih. Mezi vystavenými exponáty, jež jsou k vidění v zámeckém sklepení, jsou i takové rarity jako potravinové knihy, na jejichž výrobu autorka Karolína Stránská použila rýžový papír, jedlé řasy či koření.

„Tato vernisáž navazuje na dílnu, kde si děti podle starých receptur mohou vyrobit papír, potisknout jej a svázat v knihu či naučit se, jak lze škrábáním vyrobit z kůzlečí kůže pergamen,“ vysvětluje Jaromír Gottlieb, ředitel místního okresního muzea a galerie, který má tuto část programu na starosti. **kri**

Lesníci kritizují žádost ekologů ohledně Smrčiny

VIMPERK - Za provokaci či nezaplněný žert považuje správa Národního parku Šumava nedělní žádost Jaromíra Bláhy z Hnutí Duha, aby Česká inspekce životního prostředí prošetřila způsob provádění asanačních zásahů proti kůrovci v první zóně číslo 132 - Smrčina. Prohlásil to včera mluvčí správy parku Zdeněk Kantořík. Podle Bláhy se na Smrčině kácení stromů, které již kůrovce částečně opustil, zatímco asi 70 zjevně napadených stromů zůstalo stát. „Jde o stejný případ, jako když kdosi zavře hasičům při požáru vodu a poté je obviní, že požár hasí pomalu. Právě doktor Bláha je totiž jedním z organizátorů rozšíření blokady, která má za cíl zamezit asanaci kůrovcem napadených stromů, i na oblast Smrčiny,“ zdůraznil Kantořík. Bláha však toto obvinění odmítá, neboť oblast Smrčiny ekologové podle něj blokovali demontážně pouze dva dny. **Čtk**

V Česku jsou směšně nízké sankce za přetížené kamiony, tvrdí celníci

Desítky milionů korun by mohli celníci vybrat za přetížené kamiony, které přijíždějí do ČR. Stačilo by jen zavést aspoň takové pokuty, jako mají na Slovensku.

BŘECLAV - Podstatně razantnější postih zahraničních řidičů, kteří přijíždějí na území České republiky s přetíženými kamiony, by přivítali celníci na jižní Moravě.

Za uplynulý rok odbavili na nejfrekventovanějším jihomoravském hraničním přechodu v Lanžhotě u vstupu do Česka přibližně 180 tisíc kamionů. Z nich přitom sedm až osm procent bylo přetížených. Ředitel celního úřadu Břeclav-dálnice Zdeněk Belica LN potvrdil, že při vstupu na území našeho státu se sice kamiony v Lanžhotě váží, ale sankce za překročení povoleného limitu jsou

zanedbatelné. V případě, že náklad kontrolovaného vozidla překročí povolenou normu, předají celníci celou věc policistům. Ti jsou pak ze zákona oprávněni udělit provinilému řidiči pokutu do výše pouhého jednoho tisíce korun.

V této souvislosti Belica připomněl, že například na Slovensku je stejný problém řešen zákonem již podstatně dokonaleji. Za stejný přeštek může být takový řidič tannými úřady potrestán minimálně pětitisícovým poplatkem. „Během kontroly dokumentů jsem již viděl i poplatky, které dosáhly 15 tisíc slovenských korun,“ upřesnil ředitel Belica.

Při počtu přetížených kamionů, které přijíždějí jen přes hraniční přechod v Lanžhotě, by podle Belicova odhadu pokuty za překročení povolené váhy dopravního nákladu mohly dosáhnout až několika desítek milionů korun. **keh**

Policisté udělali zátah na drogové dealery

Několik gramů drogy policisté zjistili, dealer utekl. To je výsledek včerejšího zátahu v pivnici U Zpěváčků v Praze.

PRAHA - Hosté zvedli hlavy od piva a tiše sledovali policisty z pražské kriminální policie, kteří v doprovodu jejich uniformovaných kolegů přišli včera krátce před osmou hodinou večer do hospody na rohu Vojtěšské ulice.

Strážci zákona uzavřeli zadní místnost a začali legitimovat hrstku hostů. „Ta je tuhá,“ pousmál se policista na svého kolegu, který se snažil probudit ženu, která spala s hlavou na stole. „Přerušte na chvíli hru,“ požádal velitel policistů muže jako hora, který hrál na automatu v rohu místnosti. Policisté odstrčili automat a vypadla krabička od sirek. Uvnitř bylo sedm úhledně zabalených psaníček s bílým, krystalickým práškem.

Jejich majitel už však v pivnici nebyl. Stačil bezpečně odejít dlouho před příchodem policie. Ještě hodinu před zátahem však klidně seděl s ostatními v zadní místnosti lokálu. Okolo půl sedmé zela pivnice prázdnou. V přední místnosti posedávalo u piva několik hostů. V zadní místnosti se hlasitě bavila skupinka dalších hostů.

S křížkem po funose

Před podnikem postávala čtyřčlenná policejní hlídka, strážníci nahlíželi otevřeným oknem dovnitř. Přímou před jejich zraky si hosté v zadní místnosti předali drogu. Do hospody přišel mladík v ošoupaných kalhotkách a rozepnuté košili a chvíli se bavil se starším mužem v zadní místnosti. Ten potom odešel k výhernímu automatu v rohu lokálu, obratně sáhl za přístroj a vytáhl balíček drogy. Bleskově ji směl s mladíkem za smotek bankovek.

Celý obchod sledovali reportéři

LN. Když však vyšli ven, aby o tom informovali policejní hlídku, po modrých uniformách se jakoby slehla zem. Na událost upozornili na policejní stanici v Bartolomějské ulici. Sloužící důstojník s nimi sepsal na psacím stroji protokol. Po dlouhém čekání přijeli policisté z kriminální policie a vyrazili do terénu. Jejich šéf v kožené bundě se zlobil, že na místo dorazili pozdě a pachatele nestačili zadržet. „Podsvětí už zná všechny policisty v civilu, a tak je těžké chytit dealera při činu,“ povzdechl si. „Tu hospodu by měli zavřít, je to ostuda,“ stěžoval si jeho kolega.

Pivnice U Zpěváčků je známá tím, že se tam dá sehnat téměř jakákoliv droga. Policie se údajně snaží okolí hostince hlídat. „Od května jsme posílili hlídky v okolí pivnice,“ řekla pražská policejní mluvčí Eva Brožová. „Dostat ale dealery za mříž neví jen tak, protože jsou opatrní a nosí u sebe jenom malé množství drogy,“ vysvětlila Brožová. **dom**

ZPRÁVY Z REGIONŮ

PRAHA

Americká básnička podepisovala sbírku svých básní

Výbor básní z let 1958 až 1998, který nese název Nový pohled na svět, včera v Praze podepisovala americká beatnická básnička Ruth Weissová. Česko-anglickou verzi básnického výboru Weissové, kterou často nazývali „bohyní beatnické generace“, doplňují černobílé snímky řady fotografií a ilustrace, které vytvořil její životní partner výtvarník Paul Blake. Sbírkka Nový pohled na svět je první, která umělkyni v Evropě vyšla. První báseň napsala prý již v pěti letech. Vydala řadu sbírek, her a podílela se na několika audiovizuálních projektech. **Čtk**

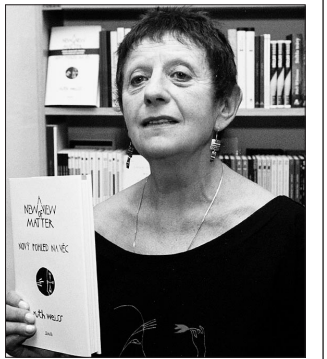

Foto ČTK - Michal Krumphanzl

Na Vltavě se objevila půlkilometrová ropná skvrna

Ropná skvrna dlouhá asi půl kilometru a široká 15 metrů se objevila včera dopoledne v Praze na hladině Vltavy. Skvrna se táhla podél levého břehu od vyústění Čertovky. Mluvčí pražské policie Eva Brožová uvedla, že na zneškodnění skvrny byli povoláni hasiči z Holešovic, kteří ji u Štefanikova mostu obklopili nornou stěnou. Ta zabráňuje, aby se ropa dále šířila. Policie zatím neví, jak se ropa dostala do řeky. „Znečištění vzniklo pravděpodobně špatnou manipulací s pohonnými hmotami, nebo vypuštěním nečistot ze strojovny některé z proplouvajících lodí,“ uvedla policie. **Čtk**

Policie opět prohledávala supermarket Delvita

Policie včera opět prohledávala kvůli anonymnímu telefonátu o uložení bomby provozovny firmy Delvita, tentokrát v Praze 4 a v Praze 5. Výhrůžku o uložení bomby oznámil včera před 13. hodinou neznámý pachatel na telefonní linku 158. Bomba měla být podle volajícího uložena v supermarketech Delvita mezi 13.00 a 15.00. Policie všech sedm obchodů Delvity na území Prahy 4 a Prahy 5 prohledala, žádnou výbušninu ovšem nenašla. Výbuchem bomby hrozil neznámý muž společnosti Delvita již 10. září. Policisté prohledali všechny její pražské supermarket, jichž jsou dvě desítky, ale žádnou nálož nenašli. **Čtk**

KARLOVY VARY

Dřevěná štěpina zabilo dělníka na pile

Čtyřiačtyřicetiletý mladík zemřel v neděli dopoledne při práci na pile v Bochově na Karlovarsku. „Když mladík dával do rozmetací pily kultivator, vylétla z otvoru silná půlmetrová štěpina, která mu probodla krk. Podle lékaře muž namíste vykřvácel,“ popsal událost mluvčí západočeských policistů Jiří Soukup. Podle jednatele Pily Bochov Miroslava Hakena se stal mladík obětí nešťastné náhody. „Byl to náš kamarád a jsme z toho dost nešťastní. Nehodu určitě nezpůsobil sám například zanedbáním bezpečnostních předpisů nebo nesprávnou manipulací se strojem. Jednalo se o nešťastnou náhodou. Od dubna letošního roku, kdy jsme zahájili provoz, na naší pile k žádnému úrazu nedošlo,“ uvedl Haken. **mj**

MOST

Obchodník odhalil 14 falešných pětitisícových bankovek

Čtrnáct padělaných pětitisícových bankovek odhalil v sobotu jedenapadesátiletý majitel obchodu v Mostě. Místní osmačtyřicetiletý občan si od něho údajně koupil 3760 německých marek (asi 70 tisíc korun) na koupi auta. Po vzájemné dohodě převzal poškozený obchodník 14 pětitisícových bankovek. Poté však zjistil, že jde o padělky a událost ohlásil policii. Policisté zjistili podezřelého, ten ale celou záležitost popřel. Policie bankovky odeslala k odborné expertize a případ dále vyšetřuje. **Čtk**

ÚSTÍ NAD LABEM

Oxidy dusíků budou trápit Severočechy asi do soboty

Až do soboty budou zřejmě podle předpovědi ústeckých meteorologů trápit obyvatele větších severočeských měst dopolední zvýšené koncentrace oxidů dusíku. Prognostik ústecké pobočky Českého hydrometeorologického ústavu Tomáš Janík včera řekl, že dopoledne přesáhly průměrné tříhodinové koncentrace oxidů dusíku v Mostě 300 mikrogramů na metr krychlový. Imisní limit je 200 mikrogramů. Ranní zvýšené koncentrace oxidů dusíku způsobuje nyní výrazné noční ochlazení přízemní vrstvy vzduchu, ve které se v době ranní dopravní špičky hromadí výfukové plyny z automobilů. Až po prohrání této přízemní vrstvy vzduchu se mohou škodliviny rozptýlit do většího prostoru. **Čtk**

ŠUMPERK

Sluncem rozžhavená nábojnice zapálila les

Sluncem rozžhavená vojská nábojnice z druhé světové války způsobila v sobotu u Hoštejna na Šumpersku lesní požár. Policie odhadla škodu na nejméně 200 tisíc korun. Operační důstojník šumperských hasičů řekl, že požár likvidovali několik hodin čtyři jednotky hasičů s pomocí letecké hasičské služby. „Les zapálila stará vojská nábojnice s fosforovou náplní, která vlivem teplot slunečních paprsků začala hořet,“ uvedl šumperský policejní mluvčí. Požáry způsobené zápalným obsahem německé munice nejsou v okolí obce nijak výjimečné. „V údolí měli němečtí vojáci muniční sklad, který sovětská vojska vyhodila do povětří,“ uvedl hoštejnský starosta František Hýbl. Dodal, že i letos lidé našli v údolí u Hoštejna několik nevybuchlých německých dělostřeleckých granátů. **Čtk**

PLZEŇ

Důchodce zpřístupnil svou zahradu veřejnosti

Sedmašedesátiletý důchodce Vlastimil Huel z Červeného Hrádku u Plzně věnuje již po dvanáct let stovky hodin náročnou práci svému koníčku, kterým se pro něj stalo pěstování jirín. Zahradu, kde v těchto dnech kvete okolo tří set různých druhů pestrobarevných květů na asi třech tisícovkách rostlin, se letos rozhodl zpřístupnit až do začátku října také všem ostatním milovníkům těchto oblíbených podzimních květů. **Čtk**

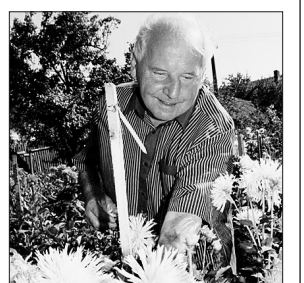

Foto ČTK - Petr Eret

KLADNO

Řidič taxislužby se ubránil loupežnému přepadení

Loupežnému přepadení se v neděli ráno ubránil třicetiletý řidič taxislužby, kterého ani pohrůžka nožem nedonutila k vydání tržby. Jeho nečekaný odpor naopak přinutil násilníka k vyskočení z rozjetého vozu taxislužby a k útěku do zahrad v Kladně -Dubí, kde ho dopadla policie. Taxikář, který z potyčky vyvázl s řeznou ranou na ruce, přivolal policii. Ta v nedaleké zahradě zadržela šestadvacetiletého muže, cizího státního příslušníka, pobývajícího v ČR bez platného povolení. Muž skončil v cele předběžného zadržení. **Čtk**

OSN: za útoky na Timoru může indonéská armáda

Vojáci prý násilnosti řídili a někdy se jich i účastnili • Krveprolívání údajně dále pokračuje

Nést odpovědnost by podle komisařky OSN pro lidská práva Mary Robinsonové měli pachatelé útoků proti východotimorským civilistům.

JAKARTA - Podezření, že za řaděm proindonéských milic na Východním Timoru stála pravidelná armáda, včera nabylo pět jasnější kontury. Tuto domněnku totiž potvrdila i komisařka OSN pro lidská práva Mary Robinsonová. „Obávám se, že to bylo systematické. Veškeré účastníci nepokojů, s nimiž jsem mluvila ... hovořili o účasti indonéské armády,“ prohlásila Robinsonová na tiskové konferenci v Jakartě. Podle ní se příslušníci ozbrojených sil násilnosti buď přímo účastnili, anebo je alespoň řídili.

Robinsonová dále uvedla, že obdržela množství alarmujících zpráv, včetně svědectví o znásilňování a systematickém vyhánění obyvatel Východního Timoru z jejich domovů. Tyto informace jí předali východotimorští i zahraniční pracovníci OSN, kteří byli koncem minulého týdne evakuováni z násilím zmiňovaného Dili do australského Darwinu.

Podle Robinsonové by se měli aktéři násilností, které na Východním Timoru vypukly po oznámení výsledků referenda o nezávislosti,

zodpovídat spravedlnosti. „Nevylučuji možnost tribunálu, je ale příliš brzy na to říct, co komise expertů doporučí,“ uvedla bývalá irská prezidentka.

Ukončit nepokoje na Východním Timoru by měly mezinárodní síly OSN, jejichž rozmístění v neděli odsouhlasila i Indonésie. Podle bojovníků za nezávislost bývalé portugalské kolonie nepřinesl konec krveprolívání ani souhlas Jakarty. „Situace je stále stejná. Domy hoří a lidé jsou stále shromažďováni a deportováni na druhou stranu ostrova,“ řekl Matan Ruak, šéf Revolučních ozbrojených sil pro národní osvobození Východního Timoru (Falintil), portugalské rozhlasové stanici TSF v interview z Východního Timoru.

Šéf Mise OSN ve Východním Timoru (UNAMET) a bývalý generální tajemník organizace pro lidská práva Amnesty International Ian Martin uvedl, že úřady ve Východním Timoru stále násilně vysídlují lidi z tohoto území. „Byli jsme dnes venku a viděli jsme na různých místech v Dili skupiny lidí bez domova, kteří jsou stále přepravováni do Kupangu a dalších míst v Západním Timoru,“ prohlásil Martin. „A ačkoli úřady tvrdí, že tam chtějí jet, je naprosto jasné, že tito lidé vůbec nedostali možnost vybrat si a mnoho z nich tam jet nechce,“ dodal.

reuters, čtk, šek

Portugalci demonstrovali proti krveprolívání. Tisíce lidí v neděli před indonéským velvyslanectvím v Madridu protestovali proti pokračujícím násilnostem na Východním Timoru. Foto Reuters

Annan odmítl, aby Jakarta mluvila do složení mezinárodních sil

JAKARTA/NEW YORK - Pouhý den po souhlasu s rozmístěním sil OSN na Východním Timoru včera v Jakartě zazněly výhrady proti plánovanému složení tohoto kontingentu. Vlivná komise indonéského parlamentu pro obranné záležitosti totiž vyzvala vládu, aby zamítla účast Austrálie, Nového Zélandu, Portugalska a Spojených států v mezinárodních silách.

První tři jmenované země by přitom měly tvořit páteř kontingentu „modrých příleb“. Podle předsedkyně zmíněné parlamentní komi-

se si ale zmiňované státy „bez neutrálního postoje k problému Východního Timoru... nezaslouží, aby se účastnily mezinárodního kontingentu“.

Generální tajemník OSN Kofi Annan ale indonéské námitky vůči účasti některých zemí v mezinárodních silách odmítl. „O složení těchto sil bude rozhodovat OSN a její Rada (bezpečnosti),“ prohlásil Annan. Indonéská vláda dala najevo, že by kontingent měl být převážně „asijský“. Největší počet vojáků ale do východotimorské mise

zatím nabídla Austrálie. „Doufám, že uvažují o australsko-asijském,“ reagoval první muž světové organizace na rozpor mezi požadavky Jakarty a australskou nabídkou.

Jako příklad kompromisního složení mise uvedl jednotky operující v letech 1992-93 v Kambodži. „Během kambodžské operace OSN a její Rada (bezpečnosti),“ prohlásil Annan. V čele kontingentu tehdy stál australský generálporučík John Sanderson.

reuters, šek

Brzezinski o Kosovu: historie neúspěšné válečné lsti

PAŘÍŽ - Skutečným důvodem, proč jugoslávský prezident Slobodan Milošević ustoupil NATO ve válce o Kosovo, byla zřejmě nezdařená válečná lst, již společně zosnovali Bělehrad a Kreml, ale která selhala kvůli rozhodnutí Maďarska, Rumunska a Bulharska nepovolit přelet ruským vojenským letadlům. Ve francouzském deníku Le Monde to uvedl americký politolog Zbigniew Brzezinski, který současně považuje za nepostačující dosavadní vysvětlení toho, proč Milošević kapituloval. Podle jedné z verzí aliance vojensky zvítězila. Nepříjemně ale je, že se srbská armáda stáhla z Kosova v dosti dobrém stavu, aniž utrpěla ztráty na lidech a technice uváděné aliancí, napsal Brzezinski. Podle něho neobstojí ani verze o bolestných důsledcích bombardování nebo obavách z pozemní operace.

Brzezinski tvrdí, že Bělehrad postupoval v dohodě s Ruskem, které překvapivě vyslalo z Bosny své jednotky do Kosova a za spolupráce se srbskou armádou obsadilo v Příštíně strategicky důležité posty. K těmto jednotkám se mělo z Ruska připojit 2500 parašutistů a Kosovo by tak bylo de facto rozdělené, ať by se to alianci líbilo, nebo ne. Bohužel pro Kreml se věci vyvíjely jinak a vedle Maďarska odmítly ruskému kontingentu přelet i Rumunsko a Maďarsko.

Zdá se tak, že náhlý Miloševićův ústup byl součástí zoufalého manévru, válečné lsti zosnované společně Bělehradem a Moskvou. Když Moskva pochopila, že nemůže otřást Západem, využila svého postavení spoluvyjednávače k tomu, aby celý manévr s Miloševićem vypracovala. Aliance měla být napálena, Srbsku by byla pod ruskou ochranou rezervována severovýchodní část Kosova a frustrované Rusko by tak získalo na mezinárodním lesku. Celý pokus zklamal, protože se tři malé evropské země postavily Moskvě na odpor a protože aliance jí pevně odmítala dát vlastní sektor, uzavřel Brzezinski. čtk

Británie: další agenti KGB promluvili

Přes tisíc špiónů zaměstnávala sovětská KGB na Západě v době studené války.

LONDÝN - Příběh, který začal jako dobrodružný román, má všechny předpoklady vyústit v největší britskou špiónážní aféru za posledních třicet let. Poté, co vyšlo najevo, že sedmaosmdesátiletá prababička Melita Norwoodová čtyřicet let v tichosti a nikým nepoznaná pracovala pro sovětskou rozvědku KGB, přihlásil se ke slovu další špión. John Symonds, nazývaný Romeo, s sebou strhl lavinu buodcích odhalení britských agentů pracujících v době studené války pro Rusy, kterých mohly být podle odborníků tisíce.

Událost rozvířila i hladinu britských politických vod. Opoziční konzervativci tlačí na premiéra Tonyho Blaira, aby se případem začal okamžitě osobně zabývat, protože ve hře je podle torů sama bezpečnost státu. Pikantní na tom je, že Blair neměl o případu ani potuchy.

O špiónážním skandálu se dozvěděl až ze stránek deníku The Times.

V centru pozornosti politiků i veřejnosti se ocitl i ministr vnitra Jack Straw, který musí vyřešit dilema, zda žijící britské agenty KGB soudit pro vlastizradu či jejich příběh nechat odejít do „věčných lovišť historie“. Mluvčí ministerstva vnitra potvrdil, že Straw už požádal britskou tajnou službu MI5 o vypracování podrobné zprávy o aktivitách proruských agentů na území Británie do roku 1989.

Studená sprcha

Nedělní rozhovor BBC s Johnem Symondsem, bývalým zaměstnancem Scotland Yardu, zapůsobil jak studená sprcha. Symonds se přiznal, že 10 let vyzvídal pro Rusy a za tímto účelem se naučil využívat svého atraktivního zevnějšku. „Stal se ze mě velmi dobrý milenc, což mi při mé práci velmi ulehčovalo život,“ řekl stárnoucí „lev salonů“ v televizním interview.

Symondsovo přiznání přišlo poté, co britské The Times ve svém sobotním vydání otiskly první úry-

vek z připravované knihy archiváře KGB Vasilije Mitrochina o praktických ruské rozvědky v letech 1917-1985. Včerejší Times přinesly Mitrochinovu zповěd, ve které se vyznává ze strachu o svůj život. „Bojím se, že mě Rusové kvůli mému činu zastřelí,“ řekl Mitrochin doslova.

Americká FBI sdělila, že dokumenty přepašované Mitrochinem na Západ jsou nejvýznamnějším a nejsrozmětelnějším informačním zdrojem, jaký se kdy jedinému člověku podařilo získat. V souvislosti se Symondsem a Norwoodovou britský tisk jizlivě připomněl jména dříve odhalených agentů KGB Toma Driberga a Raymonda Fletcherera, kteří byli poslanci parlamentu za labouristickou stranu.

Experti ze Scotland Yardu se shodli, že tzv. případ Mitrochin je pouze špičkou ledovce. „Právě jsme na začátku velkého odhalení. Ujišťuji vás, že se máte na co těšit,“ řekl BBC Tom King, předseda výboru britského parlamentu pro záležitosti bezpečnostních a zpravodajských služeb. reuters, zah

Britský špión se cvičil v umění milovat

LONDÝN - Britský policista, který byl odhalen jako agent KGB s krycím jménem „Romeo“, údajně absolvoval mimo jiné speciální kurs v technice svádění. Pod dohledem dvou sovětských agentek, kterým Kreml nařídil „vypilovat“ Romeovu tehdy poněkud robustní techniku, se tak John Symonds cvičil třeba v „nezávazném“ hovoru na lůžku po pohlavním aktu. „Bylo to velmi příjemné. Dvě mimořádně krásné dívky mě učily, jak se stát lepším milencem,“ prohlásil v souvislosti se svým „kursem“ v rozhovoru pro televizní stanici BBC dnes šedesátiletý 63letý Symonds.

Bývalý policista a špión se připojil k „rudé babičce“ Melitě Norwoodové v sérii nynějších odhalení špiónů, kteří se často dlouhá léta starali o předávání strategických in-

formací do Sovětského svazu. Zatímco dnes 87letá důchodkyně měla „na starosti“ britský jaderný program, stylizoval se Symonds do role svůdce, který líčil milostné pasty na osamělé a citlivé ženy zaměstnané na britských ambasádách.

Symonds pracoval v protipornografické sekci Scotland Yardu, v roce 1969 však byl suspendován pro podezření z korupce. Než se však podaří cokoliv mu dokázat, uprchl v roce 1972 do Maroka.

Zde působil jako zoldněř a posléze se nechal najmout KGB a pod krycím jménem „Scott“ se účastnil v letech 1972-1980 řady tajných operací. K jeho úspěchům mimo jiné patří navázání těsných kontaktů se dvěma ženami pracujícími na britském velvyslanectví v Moskvě.

Symondsovi se však stýskalo po

domově, a tak se v roce 1980 vrátil do Británie. Zde byl odsouzen ke dvěma letům vězení za korupci. Symonds se pokusil podrobnosti svého bouřlivého života sdělit britské tajné službě, ta ho však považovala za fantasmu. Teprve nejnovější odhalení správce tajného archivu KGB Vasilije Mitrochina Symondsovu špiónážní kariéru potvrdila.

Symondsovi, který byl třikrát na návštěvě bývalého SSSR, údajně osobně poděkoval sovětský vůdce Jurij Andropov. Jeho chleboďárci dokonce neváhali a nechali mu v Bulharsku vyrobit zlatou zubní protézu, údajně proto, aby zvýšili Symondsovu atraktivitu u žen. „Myslím, že moje zlaté zuby nakonec odradily stejné množství žen jako moje původní zuby,“ prohlásil Symonds. reuters

Při zemětřesení přišlo v Turecku o život sedm lidí

Nové otřesy půdy vyvolaly paniku, pod troskami jsou uvězněni další lidé.

IZMIT (Turecko) - Nejméně sedm mrtvých a přes dvě stovky zraněných si vyžádaly otřesy půdy o síle 5,8 stupně Richterovy škály, které včera odpoledne zasáhly severozápad Turecka pouhé čtyři týdny po katastrofálním zemětřesení. Několik desítek lidí je zřejmě uvězněno pod troskami nově zřícených budov.

Nepotvrdily se tak názory seizmologů, že takzvané následné otřesy již nemívají ničivý charakter. Otřesy s epicentrem v provincii Kocaeli okamžitě vyvolaly novou vlnu paniky. Mnoho lidí se zranilo, když ve zmatku vyskakovali z oken budov v obavě, že zůstanou pod troskami. Podle tureckých zdrojů se zřítilo 22 domů již částečně poškozených při zemětřesení ze 17. srpna. Tehdy si otřesy vyžádaly přes 15 000 obětí.

Agentura Anadolu oznámila, že asi 20 osob je uvězněno pod troskami spadlých budov. Mezi nimi jsou prý také dva nebo tři členové vládní komise, která odhadovala škody po zemětřesení z minulého měsíce.

Prezident Süleyman Demirel se obrátil s výzvou k národu, v níž vyzývá ke klidu. „Vyzývám lidi, kteří jsou již tak velmi nervózní, aby znovu nepropadali panice,“ citovala Demirela agentura Anatol. Šest lidí podle agentury přišlo o život pod zřícenými budovami; tři z nich v automobilu ve městě Gölcük tři ve městě Izmit, správním středisku provincie Kocaeli. Jedna žena zemřela po srdečním záchvatu ve městě Adapazari. Premiér Bülent Ecevit řekl, že při dnešním zemětřesení bylo zraněno 239 lidí. „Tato následné otřesy mohou pokračovat a já věřím, že nebudou tak silné jako dnešní otřes. Musíme se naučit s tím žít.“ V minulých týdnech zasáhly postižený region stovky následných otřesů, žádný z nich však nebyl tak intenzivní, aby způsobil vážnější škody. Tisíce rodin jsou od srpnového zemětřesení bez střechy nad hlavou. čtk, reuters

Schröder nevzdává boj o rozpočet ani po volebním fiasku

BERLÍN - Německá vláda nezmění svou restriktivní politiku namířenou na snížení rozpočtového deficitu. Prohlásil to včera německý kancléř Gerhard Schröder v Berlíně, krátce po nedělních volbách ve dvou spolkových zemích, v nichž jeho Německá sociálnědemokratická strana (SPD) utrpěla zřetelnou porážku.

„Uděláme, co bude třeba, aby se snížila hora zadluženosti,“ řekl kancléř před schůzkou vedení SPD, která bude analyzovat výsledky zemských voleb v Durynsku a komunálních voleb v Severním Porýní-Vestfálsku.

Neúspěch v Severním Porýní-Vestfálsku je pro sociální demokracii obzvláště hořká, přestože šlo „jen“

o volby do městských zastupitelstev. Tato země však patří k tradičním baštám SPD na západě Německa a její chabý výsledek naznačuje další pokles oblíbenosti Schröderovy politiky.

Plán velkých škrtů v rozpočtu pro rok 2000, který kancléř prosazuje, však s největší pravděpodobností není ohrožen. Sociálnědemokratický plán teoreticky může narazit ve sněmovně, ale nejsilnější opoziční strana, Křesťanskodemokratická unie (CDU), již naznačila, že úsporný plán podpoří. Návrh počítá se snížením výdajů o 30 miliard marek, které se nejvíce odrazí na sociálních dávkách. čtk, reuters, zah

SPD se ocitá v defenzivě

Konečné výsledky komunálních voleb v Severním Porýní-Vestfálsku (v procentech)	Konečné výsledky zemských voleb v Durynsku (v procentech)
CDU	51,0
SPD	21,4
Zelení	18,5
FDP	3,1
	1,9
	1,1

Pramen: Reuter

INZERCE

„Kolikrát chcete být člověkem?“

LANGUAGES AT WORK

- Angličtina
- Čeština
- Němčina
- Švédština
- Francouzština
- Holandština
- Španělština

tel: (02) 248 11 379
www.atwork.cz

KLDR slíbila, že nevyzkouší raketu ohrožující USA

Výměnou za příslib se možná Pchjongjang dočká zrušení některých amerických sankcí

Závody ve zbrojení mohly v Asii spustit severokorejské rakety zkoušky. Nyní tato hrozba padá, otázkou však zůstává, na jak dlouho.

BERLÍN - Severokorejům se zřejmě znovu vyplatila diplomacie podpořená hrozbami silou. Tak alespoň pozorovatelé označují dohodu uzavřenou v neděli mezi zástupci Pchjongjangu a Washingtonu.

Přestože to v dokumentu není výslovně uvedeno (respektive vůbec zmíněno), podle věrejších vyjádření amerických představitelů se komunistická KLDK zavázala, že se zdrží plánovaného testu rakety s dlouhým doletem Tepodong-2. Střela má být údajně schopna zasáhnout prakticky celou východní Asii a dokonce i americkou Aljašku.

Neškodné zboží

Severokorejský ústupek ale nebyl zadarmo. Spojené státy hned včera oznámily, že uvažují o zrušení některých ekonomických sankcí uvalených na KLDK. Podle Sandyho Bergera, bezpečnostního poradce amerického prezidenta Billa Clintona, by mělo jít o sankce znemožňující obchodování s „neškodným zbožím“. Jinými slovy řečeno, i nadále budou platit restrikce týkající se výrobků zneuzitelých pro vojenské účely.

Dohoda mezi americkou a severokorejskou delegací byla uzavřena během třetího kola jednání, jež se tentokrát uskutečnilo v Berlíně (předtím se rozhovory konaly v Pekingu a Ženevě). Nové ujednání je nejdůležitějším krokem od roku 1994, kdy Pchjongjang souhlasil se zmrazením svého dosavadního nukleárního programu výměnou za dodávky lehkodivných reaktorů.

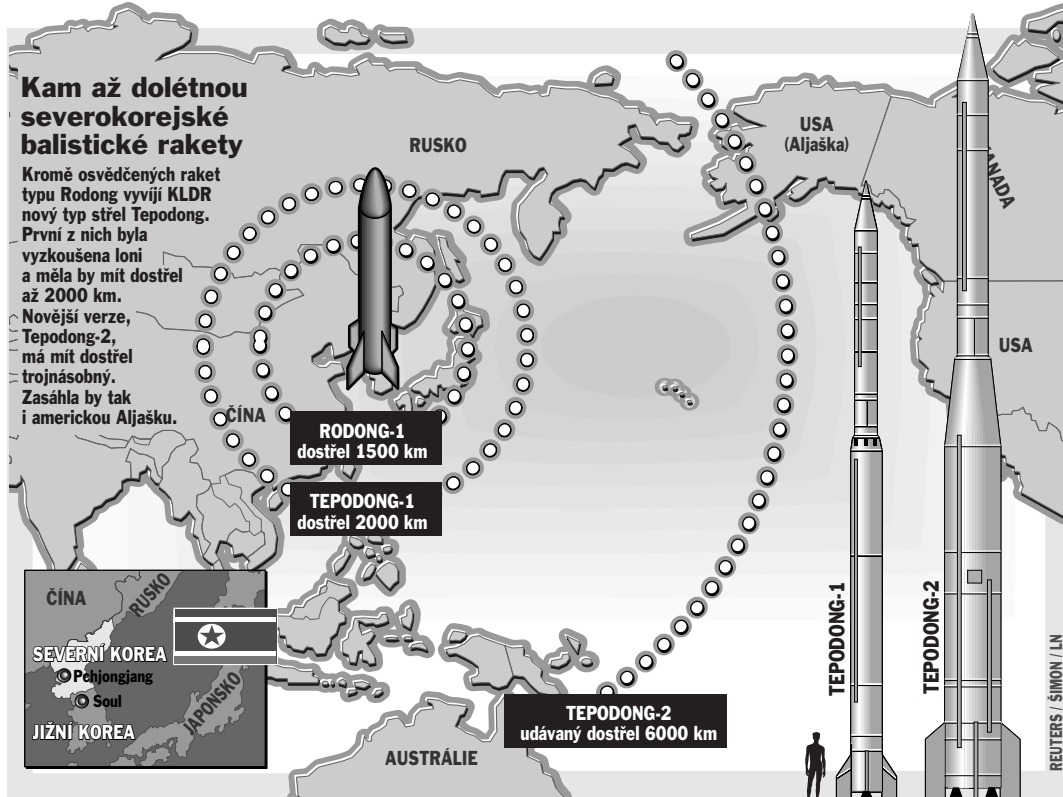
Nové napětí vyvolala Severní Korea loni v dubnu, kdy odpálila raketu Tepodong-1, jejíž část pře-

těla Japonsko. Pchjongjang tvrdil, že šlo o vynesení satelitu na oběžnou dráhu, armádní experti ale varovali, že raketa by příště mohla stejně tak nést nálož. Před několika měsíci se navíc začaly množit spekulace, že KLDK chce vyzkoušet raketu s ještě delším doletem, již zmiňovaný Tepodong-2. Tyto zprávy nejen vystrašily USA, které byly tentokrát přímo ohroženy, ale nastolily hrozbu nových zbrojních závodů ve východní Asii. Již po loňském testu Tepodongu-1 totiž začaly Japonsko a Tchaj-wan tlačit na Washington, aby jim pomohl s protiraketovou obranou, zatímco Jižní Korea začala hovořit o modernizaci svého raketového arzenálu.

Berlínská dohoda by tedy měla situaci kolem severokorejských raket uklidnit. Otázkou ale zůstává, na jak dlouho. „Považuji to za krok vpřed směrem k zmrzačení severokorejského raketového programu, nemyslím ale, že Severní Korea se vzdala testu úplně,“ zchladil počáteční euforii japonský premiér Keizó Ōbuči. Pchjongjang se totiž zřejmě již dobře naučil, jak zbrojních hrozb využívat na diplomatickém poli, a nehodlá se této taktiky hned tak vzdát. Upozorňuje na to i ředitel tokijského institutu Radiopress Norijuki Suzuki, který monitoruje severokorejská média. „Dohoda pro tentokrát odvrátila krizi. Severní Korea něco dostala, aniž sama něco udělala. Je to velký úspěch severokorejské diplomacie,“ tvrdí Suzuki.

Clintonův úspěch

Dohoda ale zřejmě pomůže nejen Pchjongjangu, úspěch z ní může mít i Bílý dům. Americký prezident Clinton je totiž už delší dobu pod tlakem kongresmanů, že jeho politika vůči Severní Koreji se mělo horko těžko Kongres přesvědčovat, že zmírnění sankcí proti jednomu z posledních komunistických režimů na světě je dobrým řešením. *šek, reuters*

Po raketovém testu by následovala bolest

píše v příspěvku pro LN jihokorejský prezident Kim Te-džung

Korejský poloostrov dnes zůstává poslední oblastí, kde se projevuje napětí pramenící ze studené války. Zdánilivý mír vychází z ošidného ujednání o příměří (které se datuje ke konci korejské války).

Abychom nalezní řešení této situace, zavázal jsem se Severní Koreji hned po složení prezidentské přísahy třemi věcmi. Za prvé, žádná ozbrojená provokace ze strany Severní Koreje nebude tolerována. Za druhé, Jižní Korea se nepokusí pohltit Severní Koreu. Za třetí, Jižní Korea bude usilovat o usmíření a spolupráci se Severní Koreou.

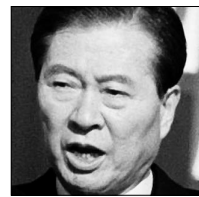
Skutečnost zůstává taková, že na-

vzdory našim skutečně přátelským gestům nedala Severní Korea příliší najevo, že by změnila své nepřátelské zpusoby. Typickým pří-

padem je podezření, že Severní Korea připravovala a údajně i stále připravuje test rakety s dlouhým doletem. Raketový program Pchjongjangu musí být brán se vši vážností, protože ovlivňuje mír na poloostrově i v celé severovýchodní Asii. Nikdy

bychom nechtěli dospět ke konfrontaci se Severní Koreou. Uděláme vše, co bude v našich silách, abychom Pchjongjangu zabránili v odpálení jeho rakety. Pokud by k tomu přesto nakonec došlo, budeme i nadále vyvíjet úsilí ke zmrazení nukleárního vývoje na Korejském poloostrově. Budeme se dál pokoušet Severní Koreji vymluvit vyvíjení raket. Budeme se pokoušet zapojit Pchjongjang do mírového procesu. Jsme odhodláni zbavit se posledního pozůstatku studené války. *Kim Te-džung*

© 1999 Global Viewpoint
Pro LN zprostředkovaly Los Angeles Times

Kim Te-džung Foto AP

INZERCE

LIDOVÉ NOVINY
a
F1
Frekvence 1

Vás zvou do
Press klubu F1
dnes 14. 9. 1999
bude hostem

Jan Hřebejk
režisér

Moderuje
Václav Moravec

Press klub F1, diskusní pořad.
Každý všední den v 18.15 hodin.

LIDOVÉ NOVINY
vyhlašují konkurs na místo
redaktora zahraniční rubriky

Požadujeme:

- plynou mluvenou i psanou angličtinu
- všeobecný přehled
- další světové jazyky jsou předností
- plné pracovní nasazení

Nabízíme:

- práci v mladém perspektivním kolektivu
- možnost profesionálního růstu, výjezdy do zahraničí, zvyšování kvalifikace

Zájemci mohou do pátku 17. září 1999
podávat přihlášky obsahující
životopis v angličtině, popřípadě ukázky článků
poštou na adresu:

**Lidové noviny
zahraniční rubrika
Pobřeží 20, Praha 8, 186 21**

Izrael a Palestinci zahájili poslední fázi rozhovorů o autonomii

JERUZALÉM - Konečná fáze rozhovorů o podmínkách a termínech řešení statutu palestinských autonomních území začala včera v izraelském Erezu. Na základě dohod uzavřených před několika dny v egyptském Šarm aš-Šajchu (tzakvané dohody Wye II) má být rámcová dohoda o palestinské autonomii uzavřena do 13. února 2000 a do příštího září dojednány detaily. Do té doby se obě strany zřekly jednostranných kroků, jako je například výstavba židovských osad na palestinských územích nebo vyhlášení nezávislého palestinského státu. Složitou atmosféru arabsko-izraelských rozhovorů dokresluje i průzkum veřejného mínění, podle něhož se pouze necelých 35 procent Palestinců domnívá, že je možné dospět k uspokojivé dohodě. *čtk*

Palestínští a izraelští vyjednatelci ukazují názorné územní rozsah budoucí palestinské samosprávy Foto CTK

O co jde v blízkovýchodních jednáních

EREZ (Izrael) - Mezi nejtěžší oříšky včera zahájených izraelsko-palestinských jednání patří těchto šest bodů:

1/ Palestinský stát

Izraelský premiér Ehud Barak, který se dříve tomuto ožehavému tématu spíše vyhýbal, v červenci prohlásil, že palestinský stát již fakticky existuje a že jde o to, aby se nestal hrozbou pro Izrael. Izraelci požadují stát demilitarizovaný, jsou zásadně proti rozmístění jakékoli armády v údolí Jordánu a Palestinci nesmějí vlastnit těžké zbraně. Palestinský předák Jásir Arafat několikrát zdůraznil právo na vyhlášení nezávislého státu po vypršení dohod z Osla.

2/ Území a hranice

Palestinci požadují na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN odchod Izraele ze všech okupovaných území od roku 1967 včetně východního Jeruzaléma. Barak ale návrat hranic do této podoby vyloučil a hodlá do izraelského státu začlenit hlavní židovské osady v pásnu Gazy a na západním břehu Jordánu, zejména v okolí Jeruzaléma. Palestinská samospráva nyní úplně či částečně kontroluje 29 procent území západního břehu Jordánu (a 60 % pásma

Gazy), po dalším předání území na základě dohody „Wye II.“ má v lednu 2000 kontrolovat 40 % území.

3/ Jeruzalém

Izrael obsadil v roce 1967 východní, arabskou část Jeruzaléma, která do té doby patřila Jordánsku. Podle plánu OSN z roku 1947 ale mělo celé město zůstat pod mezinárodní správou jako „corpus separatum“. Od 1948 do 1967 byla izraelskou metropolí západní část města. Izrael celé město v červenci 1980 prohlásil za „věčné a nedělitelné hlavní město Izraele“. Podle Izraelců musí Jeruzalém zůstat navždy jednotným pod židovskou správou a Izraelci již oznámili, že z této pozice neustoupí. Palestinci chtějí za své hlavní město východní část Jeruzaléma a již taktéž oznámili, že z této pozice neustoupí.

4/ Uprchlíci

Palestinci na základě rezoluce Valného shromáždění OSN požadují právo na návrat asi tří a půl miliónu uprchlíků a jejich potomků od roku 1948, kteří opustili západní břeh Jordánu a pásmo Gazy. Podle této rezoluce musí mít uprchlíci právo vrátit se na svou půdu, nebo dostat ekonomickou náhradu, když návrat odmít-

Jelcin si dával posílat úplatky do Maďarska, tvrdí tisk

Podat žalobu za „špinění jména Kremlu“ na italský list Corriere della Sera hodlá Jelcinův asistent Borodin.

ŘÍM - Podezření, že si ruský prezident dal posílat úplatky na tajná konta v Maďarsku, dostalo opět jasnější kontury. Přes účet Pavla Borodina, vedoucího kanceláře Borise Jelcina, mělo být podle věrejších vydání italského deníku Corriere della Sera převedeno na konto neexistující firmy v Maďarsku milion dolarů. Deník uvádí, že milionovou částku uložil 5. prosince 1995 na účet nazvaný „Dean“ 182.605 u Banque du Gothard ve švýcarském Luganu obchodník Beghjet Pacolli. Účet „Dean“ prokazatelně patřil Pavlu Borodinovi.

Švýcarský podnikatel albánského původu Pacolli, jehož stavební firma Mabetex získala několikasetmilionovou zakázku od Kremlu, převedl dohodnutou sumu do Lugana ze svého osobního účtu u Banque du Gothard v Nassau na Bahamách. Z Luganu peníze putovaly do Central European International Bank Ltd (CIB) v Budapešti, kde byly rozděleny do tří částek. Jedna část se pak vrátila do Švýcarska, druhá směřovala do Spojených států a třetí do japonské banky v německém Düsseldorfu.

Na začátku vyšetřování Pacolli naznačil, že milionový úplatek „byl pro Borise Jelcina, tehdy na oficiální návštěvě v Budapešti“. Pak se ale vrátil ke svým předcházejícím výpovědím, podle nichž šla částka do kapsy jedné z jeho dodavatelských firem - Trinlo, Corriere della Sera zveřejnil prohlášení maďarského ministra spravedlnosti, které fakticky potvrdilo domněnky vyšetřovatelů: žádná firma Trinlo či Trinco nebyla v Maďarsku nikdy zaregistrována.

Reakce Kremlu na informace italského deníku jsou už několik týdnů totožné: všechno je lež. „Někdo má zájem pošpinit jméno ruského prezidenta a jeho okolí,“ uvedl Borodin. *čtk, zah*

SOS KOSOVO
350 350 350 / 5100
IFB PŘÍSTOVNÍ SPÓRTELNA

ČESKÁ HUMANITÁRNÍ POMOC CZECH HUMANITARIAN AID

Ve spolupráci s redakcí deníku LIDOVÉ NOVINY

ČLOVĚK V TÍSNI
NABÍDEK PŘI ŽIVÉ TRÁPĚ

OZNÁMENÍ O KONÁNÍ VALNÉ HROMADY
Představenstvo akciové společnosti Strojintex IDP se sídlem v Liberci, IČO 44569572 svolává

ŘÁDNOU VALNOU HROMADU
která se bude konat 15. 10. 1999 v 11:00 hodin v ulici Fialkova, č. p. 335/19, Liberec 4

Pořad jednání valné hromady:

1. Zahájení
2. Volba orgánů valné hromady, schválení jednacího a hlasovacího řádu
3. Zpráva představenstva o podnikatelské činnosti společnosti a o stavu jejího majetku
4. Zpráva dozorcí rady o výsledcích kontrolní činnosti a o stanovisku k roční závěrce
5. Schválení roční závěrky a způsobu rozdělení zisku společnosti za rok 1998
6. Odvolání členů představenstva a dozorcí rady
7. Volba členů představenstva a dozorcí rady
8. Projednání a schválení změny stanov a.s.
9. Závěr

Organizační pokyny:
Prezence akcionářů bude probíhat od 10:00 hodin v místě konání valné hromady. Akcionáři se u prezence prokážou:

- a) fyzické osoby průkazem totožnosti
- b) členové statutárních orgánů právnických osob výpisem z obchodního rejstříku ne starším tří měsíců, průkazem totožnosti
- c) zástupci akcionářů se musí prokázat kromě již uvedených dokladů úředně ověřenou plnou mocí

Akcionáři nepřislouží náhrada nákladů spojených s účastí na valné hromadě. Rozhodný den k účasti na valné hromadě je 8. 10. 1999. Účastnit se mohou akcionáři uvedení ve výpisu z registru SCP k rozhodnému dni.

Hlavní údaje účetní závěrky za rok 1998 (v tis. Kč)

aktiva celkem	96 215	pasiva celkem	96 215
stálá aktiva	32 196	vlastní jmění	60 983
oběžná aktiva	63 965	cizí zdroje	30 489
ostatní aktiva	54	ostatní pasiva	4 743
celkové výnosy	234 510		
celkové náklady	233 621		
účetní hospodářský výsledek	889		

Roční účetní závěrka je pro akcionáře k nahlédnutí v místě konání valné hromady 14. 10. 1999 v době od 9:00 hodin do 11:00 hodin nebo od 9:30 hodin v den konání valné hromady. LN16457

Virus HIV decimuje Afriku způsobem, který nemá obdoby

Tisíce životů denně si v Africe vyžádá onemocnění AIDS.

Černému kontinentu hrozí, že zakrátko budou celé obory bez pracovníků.

LUSAKA - Virem HIV, který způsobuje onemocnění AIDS, je v Africe nakaženo přes 21 milionů lidí. Úmrtnost je děsivá a hrozí decimováním obyvatel i celých profesních skupin: jen v Pobřeží slonoviny umírá na AIDS denně jeden učitel. Pokud se tento trend nepodaří zvrátit, čeká řadu afrických států ekonomická a sociální katastrofa.

Podle odborníků, kteří se tento týden sešli v zambijské metropoli Lusace na konferenci věnované právě AIDS, je nezbytně nutné v boji proti této chorobě zformovat celosvětovou alianci. Zatímco se západní země dokázaly dohodnout na společném postupu v Kosovu, je zatím podle představitelů Agentury OSN pro AIDS (UNAIDS) podobný přístup v potírání příčin a následků AIDS pouhou iluzí.

AIDS se v Africe šíří ze dvou epidemických pólů, které se nacházejí v centrální části rovníkové Afriky (Uganda, Tanzanie) a v západní části kontinentu (ohnisko na Pobřeží slonoviny).

Hlavními šířiteli viru HIV jsou sezonní dělníci, případně uprchlíci z oblastí konfliktů, kteří ve velkých městech vyhledávají sexuální služby.

Přítom z přibližně 12 000 prostitutek provozujících v ulicích Abidžanu (hlavním městě Pobřeží slonoviny) „nejstarší řemeslo“ je přes 80 procent HIV pozitivních. Pobřeží slonoviny tak paradoxně platí daň za relativní politickou a ekonomickou stabilitu - stává se totiž v rostoucí míře cílovou zemí námezdních dělníků a uprchlíků z mnoha okolních zemí.

Generace sirotků již čítá miliony

Na mapě Afriky našťestí existují i „světla místa“ představující relativně úspěšný postup v boji proti AIDS. Typickým příkladem je Uganda a především Senegal, kde je nyní HIV pozitivní přibližně jedno procento obyvatelstva.

To jsou však výjimky. Celkově se v Africe ročně nakazí dalších 3,4 milionu lidí, nositeli viru HIV je také téměř polovina novorozenců. V Zimbabwe, které je zřejmě nejvíce postiženou zemí na světě, umírá každý týden v důsledku AIDS kolem dvanácti set obyvatel. Předpokládá se, že v takto postižených zemích se může průměrná délka života snížit až o 25 let.

Časovanou náloží, jejíž rozsah si zatím nikdo netroufá předpovědět, je neustále se rozšiřující počet dětí, které v důsledku AIDS ztratily jednoho, častěji však oba rodiče.

Těchto sirotků je již kolem osmi milionů a jejich řady se stále rozrůstají, takže se dnes hovoří již o „generaci sirotků“. Ta, pokud se vůbec dožije produktivního věku, se bude muset vyrovnat s tvrdou realitou narušených rodinných a společenských vztahů, nedostatkem kvalitních a kvalifikovaných pracovníků a pravděpodobně i přetrvávající hrozbou onemocnění AIDS.

I přes dílčí pokroky se nedá očekávat, že by se v nejbližší době podařilo vyvinout preparát, který by univerzálně zabraňoval propuknutí nemoci. Existující léky v podstatě pouze zmírňují průběh choroby a prodlužují tak pacientovi život.

Rozdílů jsou nejen v účinnosti, ale také v ceně. Zatímco například nevirapine, který snižuje o polovinu nebezpečí přenosu viru HIV z matky na dítě, přijde na necelé čtyři dolary, za některé nové preparáty se platí i mnohatisícové částky.

Konference o ničem?

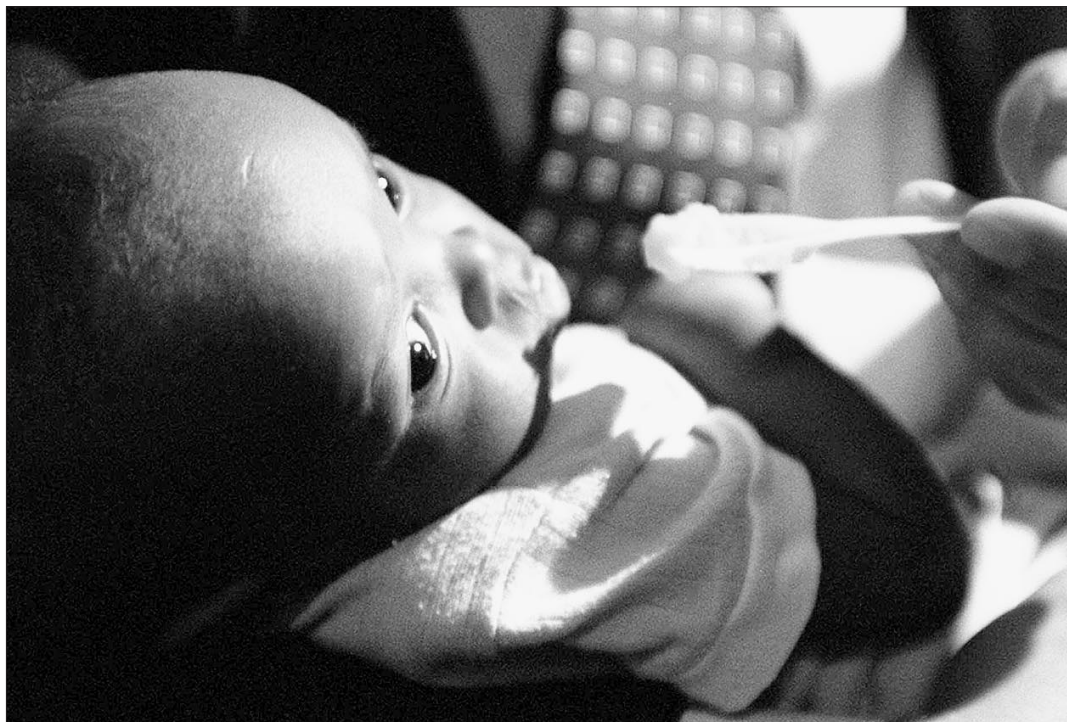
Odhadované tři tisícovky účastníků konference v Lusace si na nedostatek agendy nemohou stěžovat. Naneštěstí se dosud na žádném podobném fóru nepodařilo dohodnout vytvoření skutečně účinné a akceschopné aliance proti AIDS. Může se tak stát, že jediným viditelným výsledkem týdenního setkání výzkumníků, farmaceutů, lékařů a politiků bude jen dočasný nárůst cen taxíků a hotelových pokojů v Lusace o 300 procent. *mir, Reuters, ČTK*

Další informace naleznete na internetových adresách www.unaids.org, www.gbgn-umc.org/programs/afsafrica

Rozšíření viru HIV na jihu Afriky

	JAR	Botswana	Namibie	Lesotho	Svazijsko
Počet obyvatel (v milionech)	43,4	1,6	1,6	2,2	0,9
HIV pozitivní	7 %	13 %	9 %	4 %	9 %
Výskyt HIV u těhotných žen	16 %	36 %	24 %	21 %	27 %
Výskyt HIV u obyvatel 15-49 let	13 %	25 %	20 %	8 %	19 %

Pramen: UNAIDS 1997

Toto dítě je pouze jedním z mnoha milionů malých Afričanů, kterým jejich matka předala tragické dědictví - virus HIV. Každý druhý novorozenec na „černém kontinentu“ je nakažen tímto smrtelným virem. Foto AP

Transfúze odsoudila mladíka k smrti

Obchodníci s krví mohou zachránit život, ale také zavinit smrtelnou chorobu.

PEKING - Jedním z posledních zvuků, které 17letý Sung Pcheng-fej slyšel poté, co mu lékař při operaci omylem prořízl tepnu, bylo tryskání jeho vlastní krve na strop operačního sálu. Lékař provádějící operaci s obličejem potřísněným krví v panice prchl ze sálu, našťestí se však uklidnil a vrátil se, aby mladíkovi zachránil život.

Nehoda se stala další „obchodní příležitostí“ pro Li Čang-šenga, který se živí prodejem krve nakoupené od soukromých dárců. Za 1050 juanů (126 dolarů) dodal lékařům čtvrtinu krve potřebné k záchraně Sungova života. Naneštěstí šlo o krev infikovanou virem HIV.

Zatímco Li čeká ve vyšetřovací vazbě na rozhodnutí soudu, pro

Sunga vleklý boj se smrtící chorobou, odsouzením ze strany sousedů a přátel a především s čínskou byrokratickou mašinérií.

Sungův příběh se odvíjí od oslav čínského Nového roku v únoru 1998, kdy si mladík nůžkami nešťastně poranil nohu. Zranění se špatně hojilo, a tak ho otec vzal do státní nemocnice v nedalekém dvousettisícovém Linfenu (oblast Šanghaje). Zde lékaři Sungovi poskytli dvě krevní transfúze: jednu před otevřením nohy a druhou po nešťastném protnutí tepny.

Chlapeckou rodinu sousedé vyhnali

O deset dnů později na kontrole v Pekingu lékaři v darované krvi objevili virus HIV. Na otázku, proč nemocnice raději nenakupuje krev z centrální krevní banky, se Sungově rodině dostalo bezprostřední odpovědi: „Buďte bez obav, krev od soukromníka je levnější a čerstvější. V bance se krev skla-

duje dlouhou dobu a je starší.“ Sungova rodina se po nešťastné události stala terčem útoků ze strany sousedů. Na jejich dům létaly kameny, u dveří se objevovali muži s maskami na obličejích. Nikdo nechtěl mít v sousedství zdroj smrtící nákazy.

V Číně existuje silná tradice dárcovství krve nebo orgánů. Díky tomu vzkvétá i soukromý obchod s krví. Prodejem životodárné tekutiny se tak živí celé vesnice. V jedné z nich úřady prokázaly virus HIV u 17 procent dlouholetých dárců.

Rodina postiženého Sunga se odstěhovala a žije na periferii Pekingu. Její členové většinu času tráví sháněním prostředků na léky pro Sunga. Nejde o malé částky. Jen za první rok Sungova léčba stála 15 700 dolarů, které by si Sung v textilní továrně vydělal za 54 let práce. Sung má nyní zaplacené léky do ledna příštího roku. Co bude dál, neví. *ap, mir*

Aliatel + Telenor = NovýMobil Naděje pro český trh

JAKÝ NÁSKOK MÁ NOVÝMOBIL PŘED OSTATNÍMI?

Až doposud jste se z novin dozvídali, proč je jedno konsorcium lepší než jiné. Nyní máte příležitost získat úplné a pravdivé informace o společenství NovýMobil. Nehodláme čtenáře přesvědčovat módními hesly či slibů, pouze důkazy. Naše cíle jsou reálné a dosažitelné na základě dosavadních úspěchů všech partnerů, kteří se na zrodu konsorcia NovýMobil podíleli. NovýMobil je v mnohém jedinečný - následující fakta osvětlí proč:

PROČ BY SE MĚL NOVÝMOBIL STÁT OPERÁTOREM MOBILNÍCH SLUŽEB V ČR?

PŘEVaha DOMÁČÍHO KAPITÁLU A ODBORNÉ ZNALOSTI

NovýMobil je z větší části českou společností. Ani jeden z ostatních kandidátů to o sobě nemůže prohlásit. NovýMobil je z 51 % tvořen společností Aliatel (60 % česká strana, 40 % RWE Telliance) a ze 49% Telenorem. NovýMobil je českou společností s českým vedením a domácím českým talentem.

Aliatel se v České republice angažuje od roku 1996 a od té doby zde vybudoval přes 3000 kilometrů optické kabelové sítě - tato již nainstalovaná a funkční páteřní síť je infrastrukturou, s jejíž pomocí lze snadno vybudovat mobilní síť. To zaručuje rychlý a kvalitní vstup na trh.

Aliatel se v České republice dlouhodobě zavázal. Společnost vstoupila do České republiky proto, aby tu zůstala a stala se alternativním poskytovatelem telekomunikačních služeb. Aliatel je zkrátka tady, a bude i v budoucnu poskytovat kvalitní telekomunikační služby svým zákazníkům, mezi něž se řadí malé soukromé firmy, nadnárodní koncerny i vládní instituce.

Partneři

Partnerské společnosti zainteresované v NovémMobilu nejsou na mezinárodní telekomunikační scéně žádnými nováčky. A to proto, že:

Telenor je norský národní a mezinárodní provozovatel telekomunikačních služeb. Poskytuje služby na pevných linkách, v rámci mobilních sítí, internetových služeb a v satelitní komunikaci.

Kromě Norska vlastní Telenor 13 mezinárodních sítí, které mimo jiné zahrnují služby mobilní, internetové, satelitní či služby na pevné síti. Země, ve kterých se Telenor angažuje, jsou zejména tyto:

Řecko	Mobilní síť GSM 1800
Írsko	Mobilní síť GSM 900
Černá Hora	Mobilní síť GSM 900
Maďarsko	Mobilní síť GSM 900
Německo	Mobilní síť GSM 1800, datové, internetové služby, pevné linky
Rakousko	Mobilní síť GSM 1800
Rusko	Mobilní síť GSM 900/1800 (oblastní síť)
Slovensko	ISP - Poskytovatel internetových služeb
Ukrajina	Mobilní síť GSM 900

Telenor působí v České republice od roku 1994 a stejně jako Aliatel se v České republice zavázal investovat. V současné době zaměstnává 200 lidí a poskytuje připojení k internetu a satelitní služby Ministerstvu financí ČR, Celnímu úřadu, ČS Živnostenské pojistovně, Delvitě, Raiffeisen bance a dalším klientům.

Celý koncern Telenor dosáhl v loňském roce zisku 17 miliard Kč a v předchozím roce zhruba 4,5 miliardy. Telenor zaměstnává po celém světě 21 000 lidí.

Telia je švédská národní telekomunikační společnost s celosvětovým objemem prodeje dosahujícím 216 miliard Kč. V roce 1998 vykazovala provozní zisk v hodnotě 19 miliard Kč. Telia zaměstnává 31 000 lidí na celém světě.

Společnost Telia působí v současné době v devíti evropských zemích kromě Švédska:

Dánsko	Mobilní síť GSM 1800
Estonsko	Veřejné mobilní sítě GSM a NMT, veřejná pevná síť
Finsko	Mobilní síť GSM 1800
Írsko	Veřejná pevná síť
Litva	Mobilní síť GSM, Internet
Lotyšsko	Mobilní sítě GSM, NMT, Internet
Polsko	Veřejná pevná síť
Rusko	Mobilní síť GSM 900/1800 (oblastní síť)
Slovinsko	Mobilní síť GSM 900

STÁLE NEJSTE PŘESVĚDČENÍ O MEZINÁRODNÍCH ZKUŠENOSTECH TĚCHTO SPOLEČNOSTÍ? PAK MUSÍTE VĚDĚT, ŽE TELIA ÚSPĚŠNĚ PŮSOBÍ TAKÉ V TĚCHTO ZEMÍCH:

Čína
Filipíny
Bangladěš
Sri Lanka
Namibie
Uganda
Brazílie

KOMPETENTNÍ PARTNER PRO ČR

Může-li Telia pokrýt obyvatelstvo srovnatelné s počtem obyvatel v Číně či tak členitou krajinu, jako je v Brazílii, dokáže bezpochyby výkonně a kvalitně poskytovat služby i v České republice.

V listopadu 1999 je očekáván souhlas Evropské komise se sloučením Telenoru a Telie do jedné obrovské telekomunikační společnosti, která bude zaměstnávat přes 51 000 lidí a zařadí se mezi šest největších telekomunikačních společností v Evropě.

RWE TELLIANCE

RWE Telliance je 40% vlastníkem Aliatelu. Telekomunikační služby poskytované touto společností jsou také více než úspěšné. Má významný podíl v E-Plus, jedné z největších a nejúspěšnějších mobilních telefonních sítí GSM 1800 v Evropě. RWE Telliance rovněž provozuje služby pevné telefonní sítě v Německu. V červnu 1999 získala licenci na mobilní telefonní síť GSM 1800 v Maďarsku.

SILNÝ HRAČ NA SVĚTOVÝCH TRŽÍCH?

RWE Telliance je dceřinou společností koncernu RWE, který v Německu zaměstnává 145 000 zaměstnanců v mnoha oblastech průmyslu od telekomunikací až po energetiku. Aktivita RWE v České republice v současnosti zahrnuje:

Energetický průmysl
Těžební průmysl a průmysl zpracování nerostných surovin
Ropný a chemický průmysl
Odpadové hospodářství
Strojírnost a strojírenství
Telekomunikace
Stavebnictví

V současnosti je v České republice u této společnosti zaměstnáno 3 663 lidí.

V loňském roce dosáhly zisky koncernu RWE 4,1 miliardy marek - 80 miliard korun.

REKORDNÍ VÝSLEDKY - MEZINÁRODNÍ TÝM NOVÉHOMOBILU

Míra penetrace určuje, jaké procento obyvatelstva používá mobilní telefony. Skandinávské země mají nejvyšší míru penetrace na světě. Proč? Nabízejí nejvyšší služby a nejlepší pokrytí. Aktuální míra penetrace:

Norsko 56 %
Švédsko 50 %
Česká republika 13 %

V příštích deseti letech hodlá NovýMobil investovat do mobilní sítě GSM 1800 520 miliónů dolarů.

V příštích deseti letech vytvoří NovýMobil přímo či nepřímo 2 300 nových pracovních příležitostí.

NovýMobil hodlá vybudovat v Ostravě Středisko služeb zákazníkům a Oblastní provozní a řídicí středisko.

NovýMobil si je vědom, že mobilní síť GSM 1800 bude vyžadovat celonárodní úsilí, a nebude se vyhýbat tomu, aby vytvořil možné pracovní příležitosti v mnoha oblastech České republiky, např. v severních Čechách.

Společné finanční prostředky, kterými disponují partneři NovéhoMobilu, jsou téměř bezkonkurenční.

V České republice dosahují investice ze skandinávských zemí zatím jen velmi nízké úrovně. Přítomnost společnosti NovýMobil na českém trhu ale otevře možnosti pro další potenciální investice ze severu. Investice společnosti Telenor a Telia do NovéhoMobilu se stanou symbolem zákonného a zdravého podnikatelského prostředí.

Jedním z důvodů úspěšnosti partnerů NovéhoMobilu jsou jejich otevřené, čestné vztahy s prodeji. V České republice bude společnost uplatňovat stejnou politiku a při výběru prodejců bude postupovat s odpovídající péčí a pozorností. Mimořádně, NovýMobil již vybral pro českou mobilní síť GSM 1800 jako potenciální dodavatele telefonních přístrojů a další techniky trojici firem Siemens, Nokia a Ericsson.

CÍLE SPOLEČNOSTI NOVÝMOBIL DO BUDOUCNOSTI

Českou republiku čeká liberalizace telekomunikačního trhu. Jako nejlepší (a vlastně jediná komplexní) alternativa k současnému monopolu se nepochybně jeví právě NovýMobil, protože je již dnes připraven konkurovat poskytováním kvalitních služeb v oblasti pevných linek, v mobilní síti, v internetovém připojení i v satelitních komunikacích.

Pokud bychom měli NovýMobil charakterizovat jediným slovem, bylo by to slovo KVALITA. Kvalita technického zázemí, kvalita služeb, kvalita pokrytí...

Vstup NovéhoMobilu na trh mobilních služeb přinese snížení cen.

NovýMobil v současnosti hledá nejlepší z nejlepších. Máte-li zájem pracovat v perspektivní společnosti s výše uvedenými přednostmi, zašlete svůj životopis a průvodní dopis na tuto adresu:

Aliatel, Sokolovská 86, Praha 8, 180 00
Email: gsm1800@aliatel.cz

TOTO JSOU PRAVDIVÁ FAKTA.

NovýMobil

aliatel

Telenor

RWE Telliance

jsou partnery společnosti NovýMobil

Poznámky

Zeman se chrání splašky

Dostali jsme bývalého předsedu FNM Češku - trumfuje premiér, dotázán na výsledky akce čisté ruče. Ze skutečnost je poněkud jiná? To vůbec nevádí. Bombastická obviňování, vylévání kýblů špíny, aféry vycucané z prstu, to vše dávno patří ke stylu šéfa ČSSD. Hustá clona splašků, kterou kolem sebe promyšleně vytváří, plní svůj účel: není skrze ni příliš vidět na pravou podstatu Zemanovy politiky. Je to vodní příkop, v němž se dokonale utápí každá věcná kritika.

Na první pohled vyhlíží Zeman jako diletantský politik, který bez důkazů očerňuje kdeoho: tajnou službu, své spolustraníky, bývalého ministra zahraničí, novináře. Ve skutečnosti je to dáblsky chytrý. Všichni napadení se logicky musí začít bránit a stejně neodvratně se o výroky významného politika začínou zajímat média. Eskalující skandál vytváří hustý slovní roztok - tato nevábná „kapalina“ má tendenci opanovávat prostor veřejné debaty a vytlačovat z něj seriózní témata.

Průběh každého Zemanova skandálu je únavně stejný: barmuské obvinění, výbuch vášni, uměle protahovaná etapa mlčení a obušování původního ostrého vyjádření, vyšmění do ztracena. Jaké jsou důsledky těchto afér? Socialistickému předsedovi příliš neublíží - každý dávno ví, co je zač a co od něj může čekat. Jedním faktickým a smutným výsledkem je fura ztraceného času a prostoru, které se mohly věnovat něčemu užitečnějšímu.

Věci jdou tak daleko, že když se má v televizi hodnotit rok působení Zemanova kabinetu, velkou část zabere propírání jim uměle vyvolaného skandálu. Na věci podstatné, na probrání toho, kam socialisté vedou zemi, není dost času. A premiéři to nevádí, s úsměvem zapře i to, co sám dříve řekl. Vždyť na tom stejně nesedí, aféra sem, aféra tam. Hlavně aby byl ten hradní příkop stále plný splašků. Ať se kritici brodí po krk fekáliemi, premiér bude mít klid k vládnutí.

Martin Schmarcz

Schröderova černá hodina

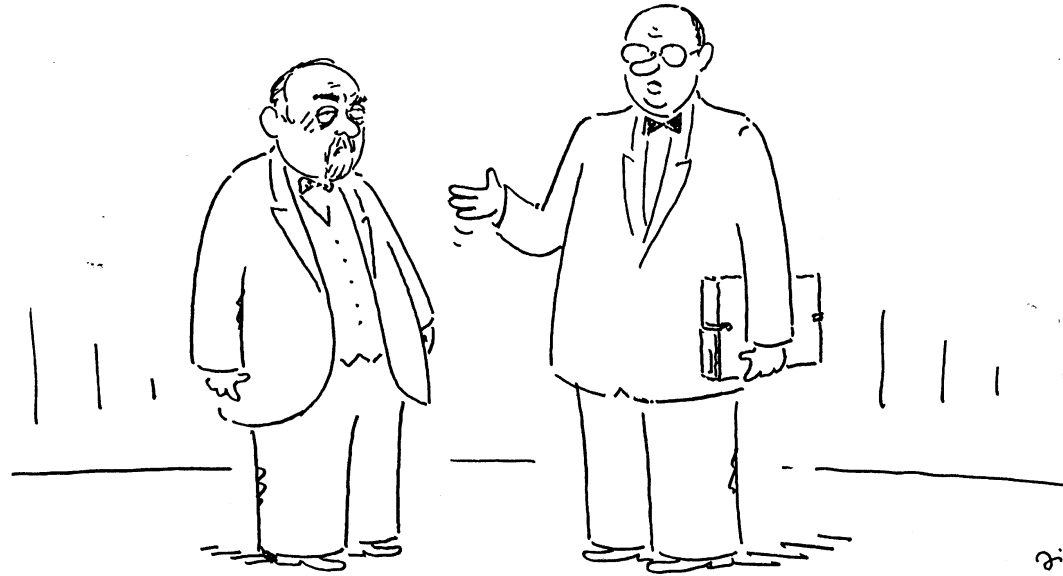
Němečtí sociální demokraté zažívají pohutě chvíle. Série porážek z posledních měsíců pokračovala v neděli v Durynsku, kde SPD v zemských volbách úplně vyklidila pole křesťanským demokratům. Aby toho týden po dramatických propadech v Braniborsku a Sársku nebylo málo, schylovalo se tou dobou k dalšímu debaklu SPD pár set kilometrů na západ - i v Severním Porýní-Vestfálsku ztrácela v komunálních volbách jednu radnici za druhou.

Těžko říci, co kancléře Schrödera a jeho stranu bolí více. Durynsko leží ve východním Německu, kde byla ještě loni před volbami tehdy vládnoucí CDU obecním otloukánkem. Že by tu za rok dokázala sociálním demokratům porážku vrátit, nečekal asi nikdo.

Ztráta radnic v průmyslovém Porýří, které bylo více než třicet let nedotknutelnou baštou SPD, je zase pro sociální demokraty zlověstným znamením.

Impozantní série debaklů má jednoho společného jmenovatele: Schröderův úsporný kurs, který vylekal „malé lidi“, tradiční voliče SPD. Sociálním demokratům se teď mstí obojakost, s níž agitovali za Kohlovy vlády. „Sociální spravedlnost“ a nutné reformy lze skloubit v předvolební boji, ne v praktické politice. Nyní je čas lámání chleba a Schröderovi slouží ke cti, že se nepopulárním opatřeními nevyhýbá, ačkoliv musí čelit paradoxní mesalianci levého křídla vlastní strany a opoziční CDU. Zatím mu ovšem nezbyvá než držet kurs a kráčet od porážky k porážce. Jen tak má šanci zachovat si kredit a nakonec vyhrát válku.

Daniel Kaiser

NECHCI SE VYJADŘOVAT K ODBORNÝM KVALITÁM SVÉHO KOLEGY.
ALE ROZHODNĚ VÁM DOBRĚ PORADÍ VE VÝBĚRU SPŮRČITELNY...

© Vladimír Jiránek

Telefonické glosy

Chtějí potrestat prezidenta

Plánované ústavní změny nejsou systémovou opravou, kterou by ústava jistě potřebovala. Nereprezentují ani společenskou objednávku - jen politickou vůli dvou stran, jejichž cílem je potrestat prezidenta republiky za jeho politické střety s hlavními reprezentanty ČSSD a především ODS. Navrhované změny jsou nejen zbytečné, ale potenciálně i nebezpečné, zejména ustanovení, podle kterého musí prezident pověřit sestavením vlády předsedu strany, která zvítězila ve volbách. To může být v budoucnosti i KSČM. Jiří Pehe, politolog

Absurdní změny

Návrh, podle něhož má být prezident povinen jmenovat premiéra z nejsilnější strany, považují za absurdní zhůvěřilost. Odpověděl bych citátem konzervativce Johna Randolpha: „Jako pan Jefferson, i já mám nechuť k přehnané regulaci - k tomu, aby se ústava proměnila z návodu pro mimořádné situace v předpisy, určující každodenní jednání.“ Jaromír Žegklitz, předseda Občanského institutu

Výbuchy v Rusku a nepoučitelnost Moskvy

Za posledních čtrnáct dnů vybuchly na území Ruské federace (jednou v Dagestánu, třikrát v Moskvě) čtyři pumy. Tři srovnaly se zemí obytné domy, jedna vybuchla v podzemním nákupním středisku. Při explozích zahynulo více než sto lidí. Pachatel jako by se přímo nabízel - Čečenci.

Ostatně tato teorie vůbec nemusí být daleko od pravdy. Znamenalo by to, že konflikt mezi Moskvou a islamisty na Kavkaze se opět přesunul z vojenské roviny do roviny teroristické. A Rusové sklízejí to, co před lety v Čečensku zasel. Platí, že terorismus sílí právě v těch okamžicích a oblastech, proti nimž je státní teror uplatňován nejsilněji. Někdy bývá reakcí slabšího na akci silnějšího. I když v případě rusko-čečenské války byla Moskva silnější pouze papírově. Válku s ostudou a velkými ztrátami prohrála a Čečensko se stalo de facto na Rusku nezávislé.

Moskva se však ze své porážky nepoučila. Namísto toho, aby změnila svou politiku na Kavkaze, rozhodla se přistupovat k této oblasti stejným způsobem jako v době před čečenským konfliktem - snaží se silou potlačit jakékoli snahy o odtržení od slabého impéria. To však nahrává

takovým lidem, jako je čečenský bojovník a exportér náboženské „svobody“ Šamil Basajev. Ten se v posledních týdnech aktivně účastní bojů v Dagestánu, který by podle něj měl následovat čečenský příklad.

Rusové nejenom, že se nepoučili politicky, nepoučili se ani vojensky. Do bojů s povstálci, kterých je několik set, maximálně několik tisíc, vysílají naprosto nezkušené a vyděšené vojáky základní služby a prakticky politiku spálené země - vrtulníky a dělostřelectvo srovnají odbojné vesnice se zemí a tím je podle nich věc vyřízena. Bohužel není. Zatím nebyli z Dagestánu vytlačeni jen kvůli tomu, že povstálci nemají velkou podporu mezi místním obyvatelstvem. K tomu ale může dojít, pokud se Moskva nezačne na Kavkaze chovat tolerantnějším způsobem. Na stranu povstalců se jinak přidají i ti, kteří o islámu nechťejí ani slyšet.

Sám Šamil Basajev sice terorismus od-

suzuje (jak řekl v rozhovoru pro LN), ale na druhou stranu ho sám neváhal použít - v roce 1995 v Buđonnovsku se svým komandem obsadil nemocnici. Rusové se tehdy rozhodli vypořádat se s Čečenci silou a při útoku zahynulo 150 rukojmí. „Jaký je rozdíl mezi tím, když v centru Moskvy někdo nechá vybuchnout bombu a zraní 10-20 dětí, nebo když z Karamachi Rusové z letadel shodí bomby a zabijí 10 či 20 dětí. Jaký je v tom rozdíl?“ - prohlásil Basajev. Co se týče počtu tak v tom není rozdíl žádný. Do-

kud však Rusové i Basajev a další teroristé nepřistoupí na to, že podobné počty jsou od základů špatné, tak budou vyhazovány další vesnice a do vzduchu vyletí další panelové domy.

Problém je i to, že Basajev nehraje pouze na kartu osvobozenec, ale i náboženskou. To v obyčejných Rusech ještě více vyvolává nenávisť k muslimům a islámu jako takovému. Většina Rusů totiž ani neví anebo nechce vědět o útlaku mus-

limů na Kavkaze za sovětské éry. A nejhorší, i když ne nemožnou variantou vývoje by bylo, kdyby se Moskva postavila do role obránce západní kultury a křesťanství před „nebezpečným“ islámem.

O tom, že válka v Dagestánu neprobíhá podle představ povstalců a jejich spolupojovníků z Čečenska svědčí právě tři výbuchy. Když už se nedaří přímo na frontě, je pravděpodobné, že bude boj přesunut do týlu nepřítel. A z hlediska myšlení bojovníka „za správnou věc“ typu Basajeva je to jediný logická možnost jak dát papírově silnějšímu soupeři najevo vlastní neporazitelnost.

Navíc je ve hře ještě jedna karta - veřejné mínění. To může nakonec po své politické reprezentaci požadovat, aby buď Kavkazskou záležitost rychle vyřešilo, nebo nechalo Čečence, Dagestánce a další být. Na druhou možnost ještě čas nenazrál a Moskva je bohužel nyní stále náchylnější řešit věci spíše tlakem, než rozumným politickým přístupem. Vzhledem k tomu, v jakém stavu je ruská pokladna, politická scéna a ozbrojená síla, však nakonec nemůže tento tlak skončit jinak než porážkou a ústupem z Kavkazu.

František Šulc

Rusové se z porážky v Čečensku nepoučili politicky, ale ani vojensky. Své problémy chtějí řešit výhradně silou.

Kudláčková svatá válka s Klausem

Pokud vydavatele Josefa Kudláčka kvůli jeho „odměně za Klausovu hlavu“ v nejbližších dnech nezavou, měl by na delší čas opustit Českou republiku a důsledně si od ní odpočinout. Byla by to taková zdravotní dovolená na pár let, která by ovšem neměla probíhat v Alpách nebo v Davosu.

Nemyslím to jako žurnalistickou jízlivost, nýbrž jako přátelskou radu. Známi Kudláčka několik let a dost se mi přiči, když z něj dnes různí publicisté dělají „pravicového extremistu“ nebo jakéhosi křížence Sládka, Stehlíka a Fidelise Schlee. Na rozdíl od lidí takového ražení (ale třeba i od Miloše Zemana) toho Kudláček pro českou demokracii udělal docela hodně: za peníze, které si poctivě vydělává, koupil a několik let dotoval nikoli bezvýznamné noviny, podporoval ODS v jejích dobrých prastarých časech (kdy měla mimo jiné většinu no-

vinářů de facto proti sobě), později dával prostor tématům, o nichž se jinde nemohlo psát, neboť nezapadala do „národní tiskové konvence“. I díky němu je dnes v Česku tisková svoboda.

Václav Klaus je pro Josefa Kudláčka čert, ztělesnění všeho zla. Je to podobný nesmysl, jako vidět v Klausovi mesiáše.

Kudláčková směla tkví hlavně v tom, že v sobě nemá ani kousek politika nebo taktika. Zklamal se v ODS a v Klausovi, do nichž vložil obrovské naděje. Rozhodl se proto, že pokazená česká pravice potřebuje napravit. To je celkem správný názor, totiž je v tom, jakým způsobem za něj Kudláček bojuje. Má rudo před očima a je přesvědčen, že jeho pravdu musí okamžitě sdílet zbytek světa. Není-li k tomu zbytek světa ochoten, Kudláček se ho ne-

snaží trpělivě přesvědčovat, nýbrž donutit ho - zpravidla křikem nebo tvrdými slovy - k poznání „jedine správné cesty“. Je to prostě naivní idealista-fanatik, což dokládá i tím, že nemyslí na následky svých činů: přichází o obrovské peníze, je mu jedno, jestli ho za-

vřou, zmlátí nebo snědí. Václav Klaus se pro Kudláčka stal ztělesněním postkomunistického „českého zla“. Kudláček nerozumí tomu, jak je možné, že člověk, pod jehož vedením se ODS dopouštěla podvodů, který mnohokrát lhal, uzavřel společenství se svým největším nepřítelem a dopustil se řady dalších nepřekročných věcí, stále stojí v čele strany a stále je jedním z nejmocnějších

mužů ve státě - popravdě řečeno, ani se mu nedívám. Kudláček ale vede s Klausem-čertem osobní boj, protože přece není možné, aby dobro (pravda) nakonec nezvítězilo. Nedochází mu ovšem, že jeho nenávisť ke Klausovi, přesvědčení, že odstranění Klause vygumuje veškerou špatnost, je stejně nesmyslná a nikam nevedoucí jako bezbřehý obdiv, který k předsedovi ODS-mesiáši chová řada jeho příznivců.

Josef Kudláček je v podstatě postava z černobílého světa rodokapsů. Jeho psychopatická výzva k odstranění Klause za pětimilionový honorář je projevem beznaděje z nepřehledného a nečistého světa, s nímž se nedovejde vyrovnat. Obávám se, že jeho problém se stupňuje. Zůstane-li v Čechách, koupí si jednoho dne revolver a půjde si s Klausem vyřídit účty osobně. Měl by takového konci včas zabránit. Adam Drda

Mínění odjinud

Süddeutsche Zeitung

Problém SPD - bohatí

Bez základního pocitu, že při státním šetření se postupuje spravedlivě, jsou úspory pocíčovány jako odírání. A ve stejné míře, v jaké tento pocit narůstá, klesají i volební zisky SPD. To znamená, že úsporná politika nesmí šetřit horní příjmovou skupinu. Dokud nebude zavedena ani majetková daň ani vyšší dědičká daň, bude balík úsporných opatření představovat balík opatření k vysávání těch chudších. Dosavadní balíček nemusí být rozvázán, musí však být doplněn balíčkem druhým, který bude adresován bohatým vrstvám společnosti. Dokud nebude tento druhý balíček, bude ten první nespravedlivý. A do té doby bude muset SPD čekat na volební úspěchy. 13. 9.

Ohlasy a dopisy

Ekologické zájmy

Ad LN 11. 9. 1999: Trochu jiná blokáda. Martin Schmarcz se ve svém článku zamýšlí nad důvody blokády, kterou kamionová doprava protestovali proti výši silniční daně a argumentuje proti údajnému zvýhodňování železniční dopravy. Peníze vybrané z daní od autodopravců, jak autor podotýká, vláda skutečně jen spotřebuje - na výstavbu nových dálnic, ale i na další veřejné a sociální výdaje.

Státní dotace na železniční dopravu lze ospravedlnit ekologickými zájmy. Ty by měly převažovat nad zájmy ekonomickými. Je však pravda, že samo zvýšení zatížení silniční dopravy ekologií neprospívá. Prospělo by jí až převedení co největšího podílu tranzitu ze silnice na železnici. Například

spotřeba energie při vlakové dopravě není zdaleka tak vysoká jako u kamionových tranzitů.

Podle zastánců železniční dopravy je zřejmě příliš výhodné provozovat dopravu silniční. Železnice tak zaznamenává úbytek zákazníků a je nucena zdražovat. To způsobuje další úbytek zákazníků atd. Argument, že volný trh upřednostňuje silnici, zde neplatí, neboť doprovodné poškození životního prostředí, a tím i zdraví obyvatel silniční dopravou, není zahrnuto v její ceně.

Ondřej Dusík, Brno

Sobecký protest

Ad LN 11. 9. 1999: Protestní jízda autodopravců způsobila na českých silnicích... Páteční protestní akce, organizovaná firmou Česmad, způsobila občanům vel-

ké potíže. Řidiči, kteří si zaplatili dálniční známku, se museli doslova ploužit po dálnicích, které jsou mnohde v katastrofickém stavu a opravují se, protože je poškodily právě přetížené kamiony. Nevím, jaký je rozdíl mezi sdržením Česmad a firmou téhož názvu, ale mělo by to zajímat odpovědné státní orgány při eventálních náhradách škod způsobených touto akcí.

Bojovat za nižší daně úmyslným zpomalením plynulosti dopravního provozu v pátek odpoledne je přinejmenším sobecké. Když chtěli majitelé přepravních firem protestovat vůči vládě, tak proč kamiony nezatarasili např. okoli úřadu vlády?

Sdružení autodopravců Česmad Bohemia chce nižší daně, ale jistě i rychlou opravu komunikací, které kamiony poškozují. Vyhožo-

vání spolku Česmad Bohemia, že bude v těchto nátlakových akcích v budoucnu pokračovat, je hozenou rukavicí všem daňovým poplatníkům, kteří platí svými daněmi státní orgány, které mají ze zákona zajistit nejen pořádek a plynulost dopravy, ale také trestat ty, kteří naše komunikace úmyslně poškozují a snaže zvýšit své privatní zisky.

Marcel Winter, Praha

LN vítají názory a stanoviska čtenářů. Redakce zároveň děkuje za pochopení, že některé dopisy je třeba upravit a zkrátit.

PIŠTE NA ADRESU:
PS 56, 186 21 PRAHA 8
NOVÉ TELEFONNÍ ČÍSLO
ÚSTŘEDNÍ
LIDOVÝCH NOVIN:
67 098 111

LIDOVÉ NOVINY

Šéfredaktor: Pavel Šafr

Zástupci šéfredaktora: Stanislav Drahný, Robert Čáskenský (hlavní editoři listu)

Petr Zavadil, Veselín Vačkov (vedení rubrik)

Hlavní komentátor listu: Ondřej Štindl

Vedoucí redaktoři rubrik: Vladimír Dubský (domácí), Ondřej Štindl (názory a diskuse), Daniel Deyl (zahraničí), Jaromír Šlomek (kultura), Miroslav Motejlek (ekonomika), Lukáš Tomek (sport)

Vedoucí úseku příloh: Jan Müller. Odpovědní redaktoři příloh: Markéta Grosmanová (Zdraví), Robert Zelenka (Koruna), Lenka Soukupová (Kulturní servis), Radka Kvačková (Akademie), Martin Uhlíř (Věda), Martin Zvěřina (Orientace), Viktor Vondra (Nedělní LN), Petr Borkovec (Umění a kritika)

Vedoucí magazínu Pátek LN: Lukáš Rous

Vydavatel: Lidové noviny, a. s., ředitel vydavatelství: Tomáš Vaněk

Adresa: P. O. Box č. 56, Pobežní 224/20, Praha 8, Karlín, PSČ 186 21

tel. ústředna (02) 67 098 111; distribuce a předplatné (02) 67 098 754;

bezplatná předplatitelská linka 0800/111 117

příjem zpráv (02) 67 098 271; fax: redakce (02) 67 098 198, (02) 67 098 197,

Internet: http://www.lidovenoviny.cz/ dopisy@lidovky.cz, distribuce@linov.cz; Brno 2, Moravské nám. 13,

redakce (05) 412 17 155, (05) 412 17 156; fax (05) 412 17 153

Inzerce: Praha 8, Karlín, Pobežní 224/20; (02) 670 98 734-7; fax: (02) 670 98 499;

Brno 2, Moravské nám. 13, tel.: (05) 412 42 175, (05) 412 17 152, fax: (05) 412 17 181, (05) 412 17 158.

Ředitel inzerce: Pavel Grombíř, tel. (02) 670 98 731

Tisk Česká typografie, a. s.

Objednávky předplatného přijímají LN a PNS.

Distribuci nevidomým zajišťuje firma SONS, tel. (02) 660 38 714.

LN využívají pravdařovské agentury ČTK, Reuters a AP. Náklad LN ověřuje ABC ČR.

Auditovaný náklad zveřejňuje každý měsíc Unie vydavatelů (UVDT). ISSN 0862-5921 F 5168.

LN, PS 56, 186 21 PRAHA, LN, 602 00 BRNO

Proč se mají Američané starat o Východní Timor

Kontroverzní politolog Noam Chomsky vyzývá západní veřejnost k pomoci „bezpečným obětem“

Existují tři dobré důvody, proč by se Američané měli starat o Východní Timor. Za prvé, již od indonéské invaze z prosince 1975 je Východní Timor místem, kde se dějí jedny z nejhorších zvěrstev moderní doby. Za druhé, americká vláda hrála při stupňování těchto zvěrstev průkaznou roli a dokáže je zmírnit. Není přitom nutné bombardovat Jakartu či uvalit na Indonésii ekonomické sankce. Washingtonu by stačilo, kdyby dal svému klientovi najevo, že hra skončila. To vše v době, kdy se situace blíží k přelomu - což je zároveň třetím důvodem.

Noam Chomsky

Prezident Clinton nepotřebuje radit, co má dělat. V květnu 1998 vyzvala šéfka americké diplomacie Madeleine Albrightová indonéského prezidenta Suharta, aby odstoupil a uvolnil cestu „demokratickým změnám“. O několik hodin později předal Suharto moc svému viceprezidentovi. Ukončit násilnosti na Východním Timoru by nemělo být složitější než se zbavit indonéského diktátora.

Není tomu tak dávno, co Clintonova vláda označovala Suharta za „našeho člověka“. Navazovala tak na tradici pocházející z roku 1965, kdy se generál Suharto chopil moci a dohlížel na masakry páchané armádou, během nichž byla rozdracena jediná politická strana s masovou základnou (PKI - Komunistická strana Indonésie) a zničena její členská základna pomocí jedné z nejhorších masových vražd 20. století.

Podle zprávy CIA byly tyto masakry srovnatelné se zločiny páchanými pod vedením Hitlera, Stalina či Mao Ce-tunga. O život přišly stovky tisíc lidí, většinou chudých venkovanů. Výsledek se na Západě setkal s bezmeznou euforií. Společnosti zaplavily zemi, často nazývanou Su-

hartovým „rájem pro investory“, a v cestě jim stála pouze chamtivost vládnoucího klanu. Po více než 20 let byl Suharto v médiích oslavován jako „umírněnc“ či „dobrák od srdce“, přestože se na jeho účtu shromáždily tak vysoké položky v oblasti vražd, teroru a korupce jako v poválečné době u málokoho.

Suharto vrhl na Východní Timor v roce 1975, když zde po pádu portugalského impéria přebírali moc místní obyvatelé. Spojené státy i Austrálie věděly, že se schylyje k invazi, a v podstatě ji schválily. Australský velvyslanec Richard Woolcott se ve svých poznámkách, které později pronikly do tisku, přimlouval za „pragmatický“ kurs nastolený „Kissingerovým realismem“ - zdálo se totiž, že se dohoda o využití zásob ropy ležících u Timoru lépe uzavře s Indonésií než s nezávislým Východním Timorem.

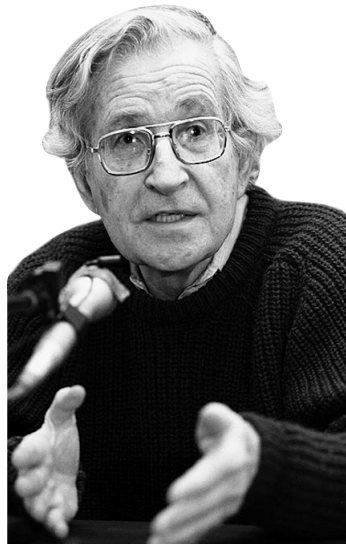
V té době byla indonéská armáda z 90 procent závislá na dodávkách zbraní ze Spojených států, které trvaly na jejich použití pouze k sebeobraně. Během prosazování obdobné doktriny „Kissingerova realismu“ Washington zvyšoval dodávky zbraní a zároveň oznamoval snížení tohoto toku. Veřejnost tak byla držena v nevědomosti.

Rada bezpečnosti OSN přikázala Indonésii, aby se stáhla, nic z toho však nebylo. Nezdár této snahy vysvětlil tehdejší velvyslanec při OSN Daniel Patrick Moynihan. Ve svých pamětech si zakládal na tom, jak byla z OSN udělena „zcela bezmocná (organizace), jejíž všechny kroky byly neúčinné“, protože „Spojené státy chtěly nechat věcem volný průběh“. Co se týká onoho „volného průběhu“, Moynihan si zaznamenal, že během několika měsíců bylo zabito 60 000 Timořanů, „což poměrem odpovídá ztrátám Sovětského svazu za druhé světové války“.

Masakry pokračovaly a v roce 1978 dosáhly kvůli novým zbraním poskytnutým Carterovou vládou svého vrcholu. Do dneška bylo napočítáno asi 200 000 obětí, což je vzhledem k počtu obyvatel nejhorší krveprolití od holocaustu. Do roku 1978 se ke Spojeným státům připojily Británie, Francie a další, které chtěly z tohoto krveprolití získat, co se dalo. Protesty na Západě byly nepatrné. Moc se toho neobjevovalo ani v médiích. Zájem amerického

tisku, který byl nejdřív vzhledem k obavám souvisejícím s rozpadem portugalského impéria vysoký, poklesl v roce 1978 prakticky na nulu.

V roce 1989 podepsala Austrálie s Indonésií dohodu o využití ropy z „indonéské provincie Východní Timor“ - tedy regionu, který není podle střízlivých odhadů ekonomicky životaschopný, a tudíž mu nemůže být uděleno právo na sebeurčení.

Teroristé nejdou po nejradikálnějších zastáncích nezávislosti, ale po umírněných, kteří mají vliv na svoji komunitu

Dohoda začala být naplňována hned poté, co indonéská armáda zavraždila dalších několik set Timořanů, a to během smutečního shromáždění, konaného po předchozí vraždě spáchané vojáky. Do této zločiny se zapojily i západní ropné společnosti, aniž by to někdo komentoval.

Po pětadvaceti úředních letech byly konečně přijaty kroky, které by mohly těmto hrůzám učinit přítrž. Indonésie souhlasila s konáním referenda, v němž bylo letos v srpnu Timořanům umožněno vybrat si mezi autonomií v rámci Indonésie a nezávislostí. Předpokládalo se, že pokud bude hlasování alespoň trochu svobodné, vyhrají zastánci ne-

závislosti - což se také stalo. Okupační indonéské jednotky se okamžitě pokusily tomuto výsledku zabránit. Jejich metoda byla jednoduchá: k terorizování obyvatel byly vytvořeny polovojenské síly, zatímco armáda zaujala postoj „věrohodného popírání“ účasti na zabíjení. Tato konstrukce se ale zbroutil krátce po příjezdu zahraničních pozorovatelů, kteří na vlastní oči viděli, jak indonéská armáda vyzbrojuje a navádí tyto zabijáky.

Podle věrohodných zdrojů jsou milice pod přímým velením sil Kopassus, obávaných speciálních jednotek indonéské armády, vytvořených po vzoru amerických Zelených bareťů a legendárních svou krutostí. Na Východním Timoru se Kopassus staly průkopníkem a vzorem v provádění veškerých zvěrstev, včetně systematického znásilňování, mučení a poprav.

Dlouholetý asijský dopisovatel David Jenkins poznamenává, že „speciální zásahové jednotky měly pravidelná cvičení s americkými a australskými silami, dokud se jejich chování nestalo příliš velkou ostudou pro jejich zahraniční přátele“. Kongres zakázal americkým vojákům, aby cvičili vrahy a mučitele, Clintonova vláda si ale našla cestu, jak toto nařízení obcházet. Kongres to podráždilo, s nějakou větší odezvou se to však nesetkalo.

Nyní je nátlak kongresmanů možná účinnější, ale bez takového způsobu vyšetřování, jaký se v případě teroru podporovaného USA používá jen zřídka, si člověk nemůže být jistý.

Jenkinsův závěr, že Kopassus zůstávají „na Východním Timoru aktivní jako doposud“, potvrdili pozorovatelé. „Rada těchto armádních důstojníků navštěvovala kursy ve Spojených státech na základě nyní již pozastaveného programu na výcvik zahraničních vojáků (IMET)“, tvrdí. Jejich taktika se podobá americkému programu „Phoenix“, uplatňovanému v jižním Vietnamu, v jehož rámci byly zabity desítky tisíc venkovanů, stejně jako „taktice provozované Contras“ v Nikaragui. Státní teroristé „jednoduše nejdou po nejradikálnějších zastáncích nezávislosti, ale po umírněných, kteří mají vliv na svoji komunitu“.

Tento cíl je prosazován s nemalým úspěchem. Od dubna rozpoutaly proindonéské milice vlnu zvěrstev

a vraždění, pobily stovky lidí - mnoho z nich v kostelích, kde hledali úkryt - vypalovaly města, vyháněly desítky tisíc lidí do sběrných táborů či do hor, kde byly údajně tisíce lidí v podstatě ztročeny a donuceny k pěstování kávy. „Nazývají je ‘uprchlíky ve své zemi’,“ shodli se jedna australská jeptiška a humanitární pracovník. „ve skutečnosti jsou ale rukojímí milic. Reklí jim, že pokud budou hlasovat pro nezávislost, tak je zabijí.“ Těchto uprchlíků je 50 000 a možná i víc.

Co se týká samého referenda, to bylo ze strany OSN dvakrát odloženo kvůli násilnostem, při nichž se terčem útoků staly dokonce i úřadovny OSN a konvoje OSN převážející nemocné lidi. Podle australského tisku, který se odvolal na diplomatické, církevní a vojenské zdroje, byly „pro případ, že bude v referendu odmítnuta autonomie, uskládněny a připraveny k použití stovky moderních pušek, minometů a granátů“. Proindonéské milice totiž údajně naplánovaly převzetí většiny území.

Mnozí znalci tvrdí, že indonéské armády dodal odvahu nezáměm ze strany Západu. Vysoký americký diplomat shrnul celou kauzu elegantně: „Východní Timor je australským Haiti“ - jinými slovy řečeno, pro Spojené státy, které přispěly k vytvoření a pokračování humanitární katastrofy na Východním Timoru a mohly by ji pohořevě ukončit, to nepředstavuje problém (ti, kteří znají pravdu o roli USA na Haiti, plně tento cynismus ocení).

Obrazek posledních měsíců je obzvláště ohavný vzhledem k pozadí, představovanému pokryteckými pózami v „osvícených státech“. Nic podstatného se nezměnilo, a to ani v chování mocných, ani ve vystupování jejich pochlebovačů. Timořané jsou „bezpečnými oběťmi“. Velmoenským zájmem se nehodí zabývat se o jejich trápení či uskutečnit jednoduché kroky k jeho ukončení. Bez významné reakce obyvatel bude tento dobře známý příběh pokračovat, až na Východním Timoru či jinde ve světě.

Autor je americký lingvista, politolog a politický komentátor, tento článek byl zveřejněn na internetové stránce Mother Jones Magazine (bsd.motherjones.com), z angličtiny přeložil Petr Pešek

89 99

Před deseti lety...
Jak se v českých krajích psalo na podzim 1989

RUDÉ PŘÁVO

Co může každý

Co považujete za nejdůležitější krok pro rychlejší a účinnější postup vpřed při zlepšování životního prostředí a čím by se, podle vašeho názoru, mělo v této souvislosti zabývat 15. zasedání ÚV KSČ?

Co by měl stát dělat v péči o životní prostředí? Hlavně se soustředit na řešení problémů čistoty ovzduší, vod, kvality půdy, komunálního a průmyslového odpadu. To vše jsou zásadní otázky, které se přímo týkají zdraví lidí. Co by měly dělat státní podniky? Svou ekonomickou činností nenarušovat životní prostředí. To musí být jednoznačně zakotveno v novém zákonu o životním prostředí. A co by měli dělat občané? Každý občan musí dbát o zlepšování životního prostředí na svém pracovišti i v místě bydliště. Odpovědný úkol zde připadá národním výborům i jejich občanským výborům, které musejí plnit koordinační funkci a stát se v péči o životní prostředí skutečnými odpovědnými a moudrými správci svěřeného území. Každý občan může ve svém okolí hned a bez velkých finančních nákladů přispět ke zkrášení prostředí. Aby naše obce a města zářily čistotou a zelenaly se.

Ing. Karel Nutil, Praha 8
Rudé právo, 14. 9. 1989

Skruté vady u motorů

V roce 1985 zakoupili ve Spolane Neratovici dva zahraniční přístroje značky Kurtoszmetr, jejichž prostřednictvím pracovníci střediska diagnostiky technického odboru údržby a provozu elektrodůrby předběžně zjišťují vady skryté se vyvíjející u různých motorů o výkonu až do 1,6 megawattu. Předchází se tím jejich poškození, a snižují se tak náklady na údržbu. „Cena diagnostického přístroje je kolem 100 000 devizových Kčs. Při jejich životnosti zhruba dvacet let - činí roční náklady na vybavení těmito přístroji 5000 Kčs. Jestliže roční náklady na vlastní diagnostickou činnost strojní části motorů v provozu elektrodůrby představují částku 75 000 Kčs, potom celkové náklady dosahují částky 80 000 Kčs za rok.“ uvedl zpravodaj ČTK Nikolaj Karmazin, předseda elektrotechnické sekce pobočky ČSVTS. „Z uvedených čísel vyplývá, že kdyby se zakoupily další přístroje, např. modernější typ BEA 52, náklady na jejich pořízení by se několika násobně vrátily ve formě úspor za opravy elektromotorů i snížením výrobních ztrát.“

Vzhledem k limitu finančních prostředků na nákup nové techniky navrhli, vyrobili a využívají přeževačku čelních stran spalných vnitřních vlnících elektromotorů. Tím snížili namáhavost práce v navijárně elektrodůrby, neboť dříve se čela sesekávala ručně. Pro usnadnění ručního vyrážení zbylé části spalného vnitřní z drážek elektromotorů - po odstranění čel - úspěšně využívají přípravku pro odporový ohřev vnitřní místo dříve používaného ohřevu plamenem. Zlepšily se tím pracovní podmínky a bezpečnost práce v navijárně.

Československá tisková kancelář,
14. 9. 1989

Obrazek posledních měsíců je obzvláště ohavný vzhledem k pozadí, představovanému pokryteckými pózami v „osvícených státech“, píše Noam Chomsky

Foto: Reuters

ÚHEL POHLEDU

Dokončení ze strany 1

Zachytit, zaznamenat, natočit, uchovat!!!

Uchovat pro příští generace jako jedinečnou lidskou zkušenost. Nepropásnout šanci, nepřijít pozdě! Jen nepřijít pozdě!!!

Mé osobní pozdě tohoto léta bylo spojeno s náhlým úmrtím arciepa-pata Opaska.

Když jsem se z novin dozvěděla, že zemřel, bylo mi jasné, že jsem zase prohrála další část svého malého osobního boje s časem. S panem opatem jsem se krátce setkala na jaře roku 1997 při natáčení televizního filmu o křesťan-

ských intelektuálech vězněných v padesátých letech.

Setkání s charismatickou osobností nadanou schopností zajímavě zprostředkovat své zážitky je pro dokumentaristu vždycky velikou šancí. Tady tím větší, o co silnější bylo téma: věznění, dlouhá doba strávená na samotce, praktikování kněžství v podmínkách kriminálu... A k tomu úžasný nadhled a vlnivý a přítomný humor. Pro přípravu filmu jsme ale mohli použít jen malou část jeho vyprávění a já se dušovala, že musím sehnat peníze na další natáčení a pokusit se o pořádný portrét této mimořádné osobnosti. Pozdě...

Mezitím jsem ale průběžně sháněla a stále sháním peníze na zachycení jiných osudů 20. století, například na zachycení příběhů žen

Nepřijít pozdě!

vězněných v 50. letech (podařilo se, vznikl film a všechny zaznamenané výpovědi jsou uloženy v Národním filmovém archivu), na film o Richardu Glazarovi, který byl jedním z iniciátorů vzpoury v nacistickém koncentračním táboře Treblinka (nepovedlo se, zemřel

dříve, než se finance daly dohromady) a další a další. Podobně se snaží mnozí z mých kolegů se stejnými střídavými úspěchy a prohrami.

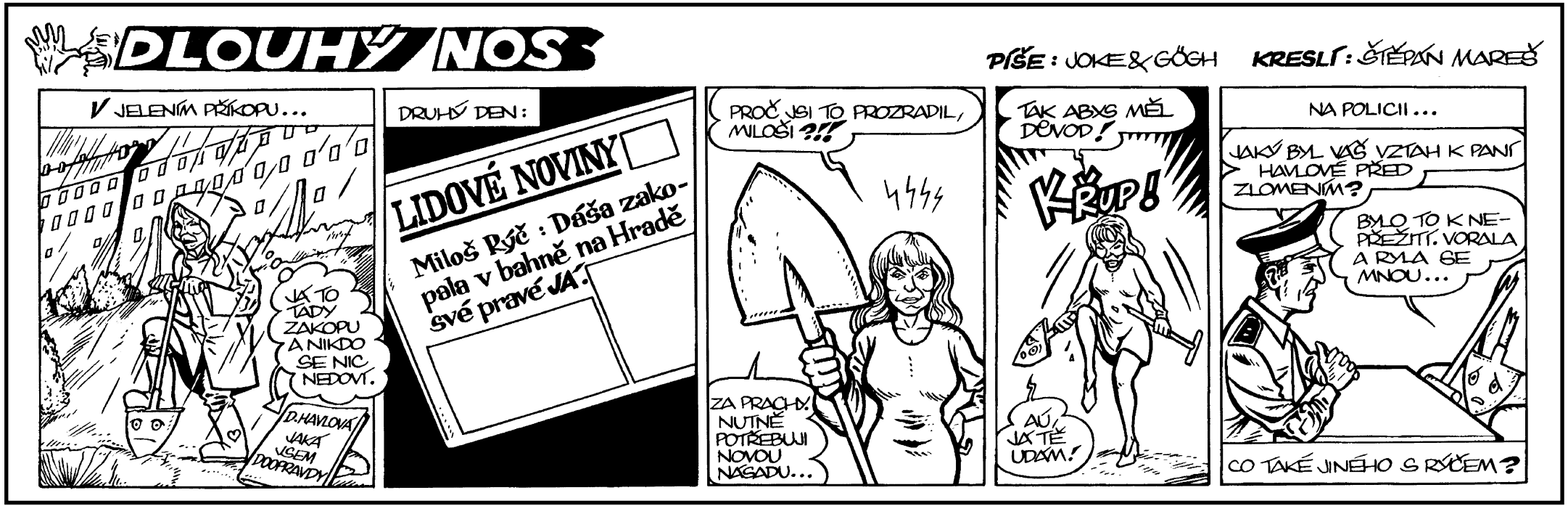
Určitou část práce odvádí Česká televize, která je k podobným projektům vstřícná, ale i její rozpočet je omezen a má především jiné úkoly.

Ve světě existují různé nadace zabývající se audiovizuálním zaznamenáváním důležitých osudů, například americká nadace mapující svědky holocaustu. Natáčelo se i u nás. A tak si říkám, proč bychom nemohli i my jednou prokázat předvídatost a založit jakýsi fond paměti, kam by přispíval jak

stát, tak i případní osvícení sponzoři, abychom mohli dokázat, že i my umíme předvídativě zaznamenat důležité lidi a důležité události a zároveň je seriózně a systematicky archiovat. Zkrátka, že i my umíme jednou přijít včas.

Stavět pomníky mrtvým je ušlechtilé, ale z hlediska uchování lidské zkušenosti jaksí marné. Zachytme zkušenost živých, dokud není pozdě! Nebo o nás zbudou jen pořady „Neváhej a toč“ nebo „Natočto“. Jaké že bylo 20. století? Bylo jen časem smíchu a zapomnění?

Helena Tréštková
Autorka je režisérka dokumentárních filmů

Sunday Times: Osobností tisíciletí je Isaac Newton

V anketě britského týdeníku zvítězil světoznámý fyzik • V první třicítce se objevil i Jan Hus

Největší zodpovědnost za současný svět mají podle předních historiků a myslitelů vědci, jejichž objevy znamenaly největší změny v tomto tisíciletí.

LONDÝN - Osobností tohoto tisíciletí se v anketě přílohy britského listu The Sunday Times stal Isaac Newton, vynikající anglický matematik a fyzik, který žil před 300 lety. Mezi nominovaných 30 nejvýznamnějších lidí tohoto milénia se v Británii dostal také český reformátor Jan Hus.

Newton se v odpovědích předních historiků, vědců a myslitelů objevoval v anketě nejčastěji, protože je prý víc než kdo jiný odpovědný za současný svět, v němž lidstvo nyní žije. Anglický vědec, který se proslavil zejména zákony pohybu a gravitace, předčil takové velikány, jako jsou Shakespeare, Einstein nebo svatý František z Assisi.

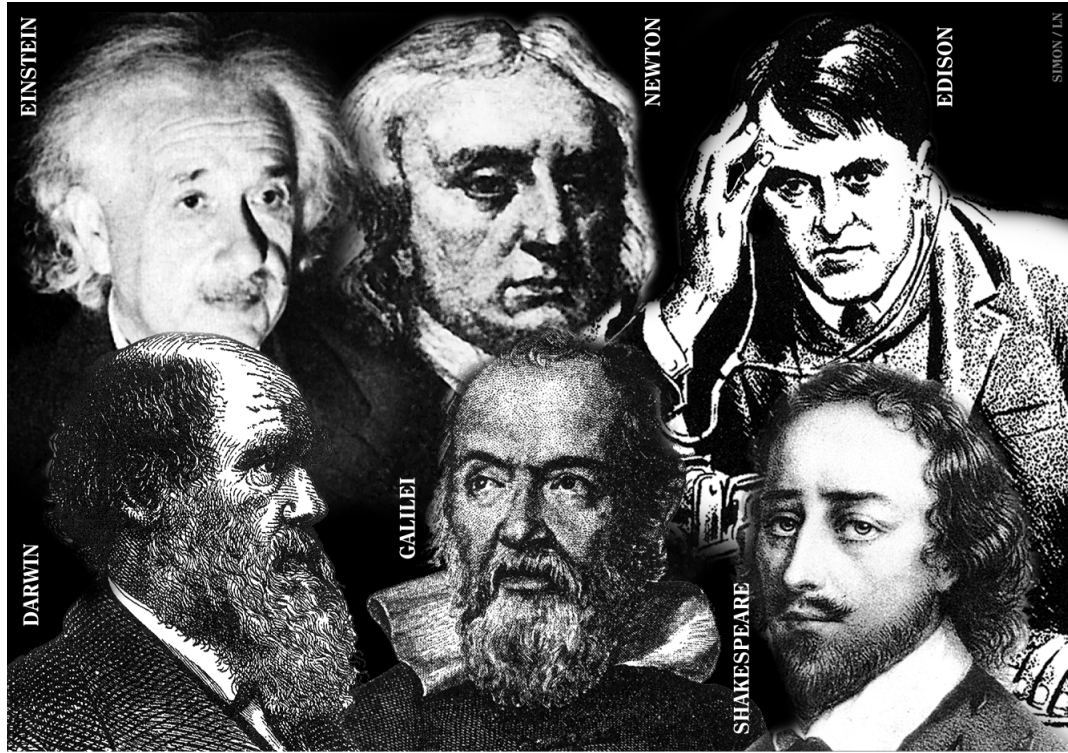
Jan Hus se mezi nominovanými objevil díky tomu, že jeho „kacířské“ spisy inspirovaly budoucí reformátory, včetně Martina Luthera. Pořadí na dalších místech za vítězným Newtonem určeno nebylo.

ry, včetně Martina Luthera. Pořadí na dalších místech za vítězným Newtonem určeno nebylo.

Galilei, Darwin, Edison...

Většina dotázaných se shodla, že vítězem ankety musí být vědec, protože největší změny v tomto tisíciletí se uskutečnily díky vědeckým objevům. Newton měl však i mezi vědci silnou konkurenci: kromě již zmíněného Einsteina se mezi odpověďmi objevoval například Galileo Galilei, Charles Darwin, Thomas Alva Edison nebo Alan Turing (považovaný za vynálezce počítače).

Newtonovo pochopení přírody znamenalo ve vědě velký skok kupředu. Kromě formování zákonů gravitace pokročil ve výzkumu složení světla, vytvořil základy akustiky a aerodynamiky, vysvětlil příliv a odliv. V matematice je objevitelem infinitezimálního počtu. „Kterýkoli z jeho přínosů - v odvětví optiky, matematiky a jeho objev zákonů pohybu a gravitace - by ho učinilo nesmrtelným. Avšak kombinace všech tří z něj nepochybně činí muže tisíciletí,“ napsal britský magazín.

Wild Duck

Jak se těšíte na majora Zemana?

Uvedení svěžehého estébáckého dílka ve veřejnoprávní televizi se blíží, a proto jsme se vypravili mezi české osobnosti s naším reportážním diktafonem a otázkou: „Jak se těšíte na Zemana?“

Miroslav Grégr: „Ale jo, Honzu Zemana si pamatuju - chodil k nám jako kluk pro mlíko. V Desetě pak jako učen pucoval nápravy a u toho studoval vysokou školu SNB.“ **Miroslav Macek:** „Řekl o mně, že jsem tunelář, a dostane do zubů. A pranic mi nevdá, že kvůli tomu padne opoziční smlouva!“ **Miloš Zeman:** „Těším se, je to zajímavá paralela. On byl levičák, já jsem levičák. On byl na růže, já jsem na růže. On se z malého esenbáčka vypracoval v pořádku policajtskou svini, já z malého prognostika v předsedu vlády.“

Alois Grebeníček: „Jak se těším? No jeje. Co my toho s Honzou Zemanovym prožili. Když šlo o pravdu, neznali jsme bratra.“ **Ivana Zemanová:** „Jako každý den - musím doufat, že ho Slouf večer přivede aspoň trochu střízlivýho.“

Co pro vás LN chystají

PRAHA JE VE SROVNÁNÍ SE SVĚTOVÝMI METROPOLIMI POMĚRNĚ LEVNÁ

KOLIK PENĚZ STOJÍ VYŽITÍ DÍTĚTE VE VOLNĚM ČASE

PŘÍLOHA AUTO

- Co všechno vás může potkat na dálnici D 1?
- Představuje se nová Suzuki Jamna
- Jaká řidička je Bára Štěpánová?

Čtete zářejší přílohu KORUNA!

Do konce tisíciletí zbývá 475 dnů

Magický rok 2000 začne za 109 dnů

Krátce

o 50 procent. U diabetiků tato konzumace snižuje nebezpečí infarktu dokonce téměř o 80 procent. *čtk*

Indonésané zadrželi 3500 pašovaných hadů

JAKARTA - Zásilku 3500 živých kober určených pro trhy v Číně zadrželi o víkendu indonéští celníci na letišti v hlavním městě Jakarta. Smrtelně jedovatí plazi byli namačkáni ve 140 bednách označených „čerstvé ryby“ a po dva dny uskladněných v chladicí komoře na letišti. Tito hadi se na indonéských trzích prodávají za 60 centů až 1,2 USD. Číňané však za ně rádi platí mnohem vyšší ceny. Oceňují zejména jejich kůže a maso, ale také krev a jed jako suroviny pro tradiční medicínu. *čtk*

Írán odsoudil Disneyho výstavu o Jeruzalémě

TEHERÁN - Írán v neděli odsoudil rozhodnutí společnosti Walt Disney otevřít v jejím parku na Floridě pavilon „Jeruzalém - hlavní město Izraele“, věnovaný židovskému státu. „Tato výstava vyvolá reakce a opatření islámských zemí,“ uvedl iránský ministr zahraničí Kamálaho Charrazi. „Tato iniciativa zapadá do rámce expanzionistické sionistické politiky a judaizace Palestiny a je v rozporu s rezolucemi (OSN) týkajícími se Al-Kuds (Jeruzaléma),“ prohlásil Charrazi. Írán v současnosti předseda Organizace islámské konference (OIK). Liga arabských států (LAS) prý vytvoří komisi pro problém výstav, která má být v Disneyho parku součástí oslav milénia. *čtk*

Hurikán Greg odhalil v Mexiku vzácné archeologické naleziště

MEXIKO - Všechno zlé je k něčemu dobré. To si mohou říkat alespoň mexičtí badatelé. Hurikán Greg, který se minulý týden přehnal nad Mexikem, má sice na svědomí několik lidských životů, stovky evakuovaných a zničená obydlí a komunikace, zároveň však odkryl pozůstatky sídliště, jehož počátky sahají až na začátek našeho letopočtu a nejmladší artefakty pocházejí ze 14. století.

Podle deníku Reforma Gregovy deště způsobily sesuv půdy ve venkovské lokalitě El Chavarín u Manzanilla, metropole západomexického státu Colima.

Zbytky kostí, keramika, sošky a primitivní nástroje jsou součástí naleziště, které lze podle místních archeologů připsat kultuře Aztlán. Ta zanechala stopy také ve vyspělé a dodnes záhadami opředené kultuře města Teotihuacán (severovýchodně od hlavního města Mexika).

Keramika v El Chavarínu nese stejné rysy jako keramika teotihuacánská. Rozhodně mezi oběma kulturami byly vztahy, ačkoliv jejich sídliště jsou od sebe vzdálena 830 kilometrů, upozornila archeoložka Ángeles Olayová.

Plán dalšího výzkumu a ochrany pozůstatků jedné z prvních kultur v mexickém vnitrozemí nyní vypracovává Národní institut antropologie a historie (INAH). *čtk*

Křížovka — D. Chopra: Stavění hranic... (viz tajenka)

POMŮCKA: APA, AVOT, KRUTA, AAM, SCO.	NĚKDY	TĚŽIT (nerosty)	PŘEDLOŽKA S Z. PÁDEM	LEKNUTÍ	NORSKÉ HLAVNÍ MĚSTO	POMŮCKA NA DROBNÁ PORANĚNÍ	NÁZEV ŘÍMSKÉ PADESÁTKY	KREMACE	ČÍRA LÁTKA	UPLÁCATI	TLAK SMĚRUJÍCÍ PROTI JINEMU
KOLEM					SPOJKA ANGLICKY „POVÍDAT“		PTÁK ZVÍŠTÍ SE MRŠINAMI				
1. DÍL TAJENKY							KANC. PREZIDENTA REP. BRAZILSKÁ REKA				
ZKRATKA ČESKÉ TELEVIZE			CITOSLOVCE KLAPÁNÍ ČOČKA NA JEDNO OKO				CITOSLOVCE UPOZORNĚNÍ OVŠEM (zastar.)				
NIZOZEMSKÁ DUTÁ MÍRA				ŠPANELSKÁ POLEVKA ŠÍŠKA (nářeč.)			BASNIK UKAZOVACÍ ZÁJIMENO				
SOUTOK				HRACÍ LIST ČESKÉ MĚSTO					SOLMIZAČNÍ SLABIKA ST. ZNAČKA ČEPELEK		
LETAJÍCÍ TALÍŘ	ZKRATKA PRO ČÍSLO OTROK (knižně)			ZKR. SOUHV. ŠTÍR JAPONSKÁ POTÁPĚČKA			DĚJSTVÍ MĚNA V MACAU				
ZMÁČETI V MOKRĚ TRÁVĚ							SMĚNEČNÝ RUCITEL EVROPAN				
2. DÍL TAJENKY						3. DÍL TAJENKY					
MRAKY						SMYSLNÝ ČLOVĚK					

Vyluštění minulé křížovky: Pilný člověk pracuje také tehdy, když musí. (G. Laub)

Poslední slovo

Veličenstvo, domů!

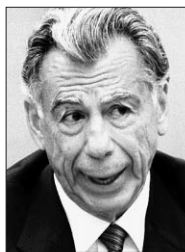
Ludvík Vaculík

Zatímco Angličané své impérium rozpouštěli, počítající s jinou formou vlivu, Rusové to své tvrdošíjně drželi. Nemají, například, žádný důvod opevňovat se ve Střední Asii. Nenapadne je nikdo než ten, na čím území jsou: Afghánistán ztratil nárazníkovou funkci a mohl existovat jen sám kvůli sobě. Carská politika Rusů se vyvinula v cosi strašného: co dřív bylo zápasem dvou evropských mocností, proměnili Rusové ve válku věr, ras, kultur. Carští pohrobci předstírají, že hájí křesťanskou Evropu před mohamedány. A vnášejí k nám nikoli poznání islámu, ale strach z něho a nepřítelství k němu: protože kdo z nás, kteří dostáváme ty hrozné válečné zprávy, si přečte něco o ideji, praxi a dnešní podobě islámu?

To je přece ruská vina, když se islámští národové rozdělují podle vztahu k ruským okupantům: Vedle zkažených, kteří jsou tak falešnými muslimy jako Rusové křesťany, vznikají kolaboranti z nutnosti, a proti oběma

tam jsou třeba jiní, také vzdělaní a pracovití. Vidět mezinárodně to však není! A když sem někdo takový přijde, musíme se divit, jak tam může vydržet a že není zabitý.

A já nechápu, na koho se čeká: my to přece nemůžeme udělat. Proč to neudělá OSN a její Rada bezpečnosti? Proč neřekne: Odejděte ze všech cizích území! Nebo proč jim to, v nějaké lepší chvíli, aspoň soukromě neporadí náš Kofíček Annanů? Oni se ovšem zas rozzuří jak opilci, ale musí se jim to, proboha, už začít říkat, musejí si na to zvykat. Když slyším zprávy o jejich činech v Čečensku, v Dagestanu, a pořád vlastně někde, vzrývá se ve mně krutý hněv. Takže když potom vyletí v Moskvě do vzduchu dům i s lidmi také nevinými jak v Dagestanu, já si řeknu: Dobře vám tak! Už to, u čerta, pochopte, pravoslavní! Prostě odejděte! Vy nevíte, že jste dávno prokletí ode všech národů okolo vás? Proč se z toho nesnažíte dostat?

KIRK KERKORIAN

Dravec, který zvítězil v ringu i obchodě

Profil osobnosti strana 15

EKONOMIKA

DÁLE UVNITŘ TÉTO SLOŽKY

ZDRAVÍ strany 17-19

KULTURA strany 20-21

SPORT strany 22-23

Úterý 14. září 1999

Strana 13

Farmáři žalují největší biotechnologické firmy o desítky miliard dolarů

Producenti geneticky upravovaných osiv podle svých odpůrců ohrožují volnou soutěž na trhu.

PRAHA - Desítky miliard dolarů budou možná muset zaplatit největší světové biotechnologické firmy jako jsou DuPont, Monsanto, Aventis, AstraZeneca nebo Novartis. Jejich odpůrci z více než třiceti zemí světa na ně totiž podle britského deníku Financial Times hodlají podat žalobu za porušování pravidel volné hospodářské soutěže. Podle jejich tvrzení totiž zmíněné firmy používají kontroverzní techniky pro úpravu osiv, které by jim mohly umožnit získání příliš dominantního postavení na trhu.

Pokud bude žaloba podána (to se zdá reálné, protože již dvacítkou právnických firem se nabídl, že se případu ujme a v případě prohry si nebude nárokovat žádnou odměnu), bude se jednat o největší akci

tohoto druhu proti jakékoli firmě v historii. Konkurovat by jí mohlo jedině v současné době probíhající soudní řízení proti největšímu producentovi počítačových programů -

Obchod s komerčním osivem dosahuje ve světě ročně hodnoty okolo 23 miliard dolarů. Téměř třetinu objemu kontroluje deset společností.

americké společnosti Microsoft - kvůli zneužívání dominantního postavení na trhu. V obou případech se jedná o desítky miliard dolarů. Sdružení aktivistů, do něhož patří americká Národní koalice rodinných farmářů, Nadace ekonomických trendů i jednotliví zemědělci a farmáři z Latinské Ameriky, Asie, Evropy a Severní Ameriky,

se nelíbí zejména praktiky největších světových producentů geneticky modifikovaných osiv. Výhrady mají ke skutečnosti, že nově vyvíjené druhy obilovin rodí jen jeden rok a pak se stávají sterilními. Zemědělci si pak musí obilí na osevek každý rok od firem kupovat a stávají se na nich příliš závislí. Geneticky mutovaná osiva jsou přitom většinou odolnější vůči pesticidům a herbicidům a úrodnější než normální zrní a zejména v USA je jejich používání velmi rozšířeno.

Pro a proti

Obchod s komerčním osivem dosahuje ve světě ročně hodnoty okolo 23 miliard dolarů. Téměř třetinu tohoto objemu kontroluje deset největších společností. Pět z nich - Monsanto, Novartis, AstraZeneca, Aventis a DuPont přitom v podstatě ovládá trh s geneticky upravovanými osivy.

Výrobci „mutovaných“ osiv

musí v současné době čelit velkým tlakům. Nejsou totiž ještě známy všechny zdravotní důsledky konzumace takto pěstovaných plodin. Odpor proti těmto technikám se rozmáhá zejména v Evropě. Obhájců „úprav“ naopak tvrdí, že geneticky mutované rostliny mohou lidstvu v budoucnosti napomoci při řešení otázky, jak nasycit stále rostoucí počet hladovějících lidí na zeměkouli.

Zástupci firem, na které se bude vztahovat zmíněná žaloba, vznesené obvinění odmítají. Podle nich neexistují důkazy, které by potvrdily, že nějak výrazně začínají dominovat trhu. „Trh se zemědělskými produkty je charakterizován silnou konkurencí a farmáři si mohou osiva kupovat od velkého počtu malých i větších producentů. Mohou si také vybrat, jestli chtějí klasická nebo geneticky upravená.“

doplnil jejich odmítavé stanovisko mluvčí jedné z obviněných firem.

Marek Bičík

VÝROK DNE

Japonský premiér Keizó Óbuči:

„Zpěvování jenu odráží rostoucí důvěru v náš národ. Tento trend bych neodmítal.“

Óbuči takto komentoval obavy z posilování jenu, před nímž Japonci varuje celý svět. Japonský premiér navzdory všem tvrdí, že silnější jen zvýší asijské dovozy do Japonska a podpoří oživení hospodářství.

Foto archiv LN

Zemanova vláda určila osm oblastí, kterým nechce krátit peníze

Oblasti investic a možného snížení výdajů

Ministerstva a úřady	priority	oblastí, kterých se snížení výdajů dotkne
Ministerstvo financí	nemá zvláštní priority	žádné oblasti
Ministerstvo zemědělství	podpora krajinné funkce zemědělství	neuveдено
Ministerstvo pro místní rozvoj	prostředky na spolufinancování programů EU	podpora bydlení
Ministerstvo práce a sociálních věcí	aktivní politika zaměstnanosti, výdaje na provoz	dotace občanským sdružením
Ministerstvo životního prostředí	více oblastí	krajinné programy, příprava vstupu do EU
Ministerstvo školství	rozvoj vysokých škol, výzkumu a vývoje	mzdové prostředky
Ministerstvo spravedlnosti	reforma justice	MS předpokládá, že žádné oblasti
Ministerstvo vnitra	přezbrojení policistů	investice do nadstandardního vybavení
Ministerstvo obrany	nákup letounu L159 a plnění programu s NATO	snížení počtu osob v resortu
Nejvyšší kontrolní úřad	kontrolní činnost, prostředky na provoz	výpočetní technika
Kancelář prezidenta republiky	investice do oprav a rekonstrukcí areálu Pražského hradu	všechny činnosti prezidentské kanceláře

Pramen: resorty a instituce

Dramatické škrty čekají všechny položky státního rozpočtu, které vláda nepočítá mezi své priority.

PRAHA - Neomezit přísun peněz do osmi rozpočtových priorit ze státní kasy se bude snažit ze všech sil vláda v rozpočtu na příští rok. Kromě mandatorních výdajů, jejichž výše je neměnná a daná zákonem, tak v příštím roce půjdou peníze do oblastí, ve kterých vládním úředníkům hoří puda pod nohama.

„Mezi osmi prioritními položkami vláda zařadila podporu vzdělání, školství, vědy a výzkumu, náklady na přípravu vstupu do Evropské unie, reformu veřejné správy a podporu proexportní politiky. Státní úředníci nezapomněli ve svých plánech ani na podporu malého a středního podnikání, aktivní politiku zaměstnanosti, výstavbu infrastruktury, investiční pobídky pro investory a budování průmyslových zón a zprůchodnění výkonu práva na úseku soudnictví a vězeňství. Informoval o tom tiskový mluvčí ministerstva financí Libor Vacek. Podle něj to v praxi bude vypadat tak, že výše jmenované oblasti by mělo krácení prostředků ze

státní kasy potkat v co nejmenší míře. Vacek rovněž nevyloučil možnost, že vládní rozpočtové priority představují oblasti, ve kterých nejvíce hoří kabinetu puda pod nohama. „Kromě nákladů na přípravu vstupu do Evropské unie se však jedná o investice, které mají multiplikační efekt, tedy jde o prorůstová opatření směřující k oživení domácí ekonomiky,“ řekl Vacek. Žádná z priorit podle něj nepodporuje spotřebu, aniž by vyvolala nějaký efekt. Jako příklad lze jmenovat podporu malého a středního podnikání nebo investiční pobídky pro investory a budování průmyslových zón.

O penězích se jedná

Kolik peněz ze státní kasy na jednotlivé prioritní položky připadne, zatím nelze přesně určit. O jejich výši v současné době jedná náměstek ministra financí Eduard Janota se zástupci jednotlivých resortů. Podle zúčastněných stran však nelze očekávat, že finanční požadavky na prioritní položky budou splněny na sto procent. Janota rovněž v nadsázce poznamenal, že po sečtení mandatorních výdajů a peněz, které spolknou prioritní položky, již v rozpočtu na další výda-

Rozpočtové priority vlády jako celku

- podpora vzdělání, školství, vědy a výzkumu
- náklady na přípravu vstupu do EU
- zprůchodnění výkonu práva na úseku soudnictví a vězeňství, reforma veřejné správy
- podpora proexportní politiky
- podpora malého a středního podnikání
- aktivní politika zaměstnanosti
- výstavba infrastruktury
- investiční pobídky pro investory a budování průmyslových zón

Pramen: vláda

je nebudou peníze. „U ostatních položek nás čekají dramatické škrty, protože na ně prostě nejsou v rozpočtu prostředky. Samozřejmě až na mandatorní výdaje, které jsou garantovány zákonem a představují šedesát až sedmdesát procent státních výdajů,“ potvrdil Vacek. Vyloučil rovněž možnost, že peníze určené na rozpočtové priority by se případně přesunuly někam jinam. Seznam položek vznikl na základě požadavků jednotlivých resortů.

Vadim Fojtík

Kursovni lístek

Platnost od 14. 9. 1999

Země	Měna	Kurs ČS valuty		Úřední kurs ČNB devizy
		nákup	prodej	
Austrálie	1 AUD	22,250	24,210	23,216
Británie	1 GBP	55,500	58,930	57,163
Dánsko	1 DKK	4,760	5,090	4,920
Japonsko	100 JPY	31,790	34,560	32,991
Kanada	1 CAD	23,190	24,960	24,046
Norsko	1 NOK	4,350	4,620	4,477
N. Zéland	1 NZD	18,330	19,620	18,952
Řecko	100 GRD	10,710	11,930	11,203
Švédsko	1 SEK	4,130	4,410	4,262
Švýcarsko	1 CHF	22,350	23,310	22,777
USA	1 USD	34,420	36,380	35,441
EMU	1 EUR	35,770	37,500	36,575
Slovensko	100 SKK	81,080	85,690	83,375
Polsko	1 PLN			8,679
Maďarsko	100 HUF			14,409
Valutové kursy měn EMU - orientační kursy				
Belgie	100 BEF	88,670	92,960	90,667
Finsko	1 FIM	6,020	6,310	6,151
Francie	1 FRF	5,450	5,720	5,576
Irská rep.	1 IEP	45,420	47,620	46,441
Itálie	1000 ITL	18,470	19,370	18,889
Lucemb.	100 LU	88,670	92,960	90,667
Nizozemsko	1 NLG	16,230	17,020	16,597
Portugal.	100 PTE	17,840	18,700	18,244
Rakousko	1 ATS	2,600	2,730	2,658
SRN	1 DEM	18,290	19,170	18,701
Španělsko	100 ESP	21,500	22,540	21,982

Pozn.: ČNB - Česká národní banka, ČS - Česká spořitelna

Boj francouzských ropných gigantů končí fúzí

Budoucnost chemických divizí. To je problém, který dlouho blokoval uzavření dohody mezi oběma kolosy. Po dosažení smíru však tato otázka stále není vyřešena.

PRAHA - Téměř tři měsíce trvající bitva o vzájemné převzetí dvou francouzských ropných gigantů - TotalFiny a Elf Aquitaine - je u konce. Skončila nakonec smírem, ačkoliv se to zpočátku jevílo jako velmi nereálné. Obě firmy se totiž včera dohodly na vzájemném spojení, ačkoliv předchozí jednání na toto téma zkrachovala na rozdílných názorech v otázce budoucího osudu chemických divizí obou firem. Vzniknout by tak měla čtvrtá největší petrolejářská firma na světě.

Celý boj rozpoutala na začátku července TotalFina, která vznikla v loňském roce, kdy francouzský Total pohltil belgickou společnost Petrofina. Zveřejnila totiž svou nabídku na převzetí konkurenční francouzské firmy Elf Aquitaine, a to za téměř 43 miliard dolarů. Na tento útok však zareagovala Elf Aquitaine protinabídkou, kdy za akcie TotalFiny nabídla 51 miliard USD.

Nastalo období vzájemného ostřelování, do hry se vložila i francouzská vláda, která zpočátku podporovala nabídku TotalFiny. Pak však začala mít starosti s dalším problémem - válkou tří bank - a sporu TotalFiny s Elf Aquitaine nechala raději volný průběh.

Firmy se nakonec dohodly, spojení by mělo proběhnout formou

TotalFina	
TotalFina v současnosti provozuje kolem sedmi tisíc čerpacích stanic v Evropě, Africe a Spojených státech.	
Tržby	28,42 mld. USD
Čistý zisk	1,07 mld. USD
Počet zaměstnanců	57 166
Elf Aquitaine	
Elf Aquitaine je největší průmyslový koncern ve Francii. Ve více než 800 závodech po celém světě se soustředí na těžbu ropy a výrobu a prodej benzínu.	
Tržby	37,87 mld. USD
Čistý zisk	0,63 mld. USD
Počet zaměstnanců	84 350

Pramen: Hoovers

výměny devatenácti akcií TotalFiny za třináct Elf Aquitaine. To je poněkud více (asi o deset procent), než znel původní návrh TotalFiny, jež chtěla vyměnit své čtyři akcie za tři protivníkovy.

Nevyřešen však stále zůstává klíčový rozpor mezi výkonným ředitelem TotalFiny Thierrym Desmarestem a šéfem Elf Aquitaine Philipem Jaffréem o budoucnosti chemických divizí. Desmarest si je chce ponechat jako klíčovou součást nové společnosti, Jaffré je naopak chce oddělit.

Bude se nakonec smát Evropská komise?

Podle odborníků je vítězem celého sporu TotalFina, její šéf Thierry Desmarest se totiž stane předsedou představenstva a výkonným ředitelem nové firmy. Jaffré naopak

plánuje poté, co bude spojení realizováno, odejít do důchodu. Otázkou osudu chemických divizí bude podle společného prohlášení obou firem řešit společná komise, která zhodnotí „nezbytnost provedení změn v organizaci chemických poboček“. Někteří analytici to komentovali: „Jinými slovy to znamená, že všechno se uskuteční tak, jak bude chtít TotalFina.“

Fúzi obou firem může ohrozit ještě jeden vážný problém. Bude ji totiž muset schválit také Evropská komise, která dohlíží na to, aby nedošlo k porušení pravidel volné hospodářské soutěže.

Protože obě firmy ale mají například ve Francii velký počet čerpacích stanic, může se stát, že jim Evropská komise bude v otázce spojení ještě dělat potíže.

Marek Bičík

POHYBY KURSŮ

VCERA	↑	DNES	VCERA	↑	DNES	VCERA	↑	DNES	VCERA	↑	DNES	VCERA	↑	DNES
34,689	USD	35,441	36,550	EUR	36,575	18,688	DEM	18,701	2,656	ATS	2,658	0,832	SKK	0,834

V Brně včera začal Mezinárodní strojírenský veletrh

Zahájení veletrhu se zúčastnil i ministr průmyslu a obchodu Miroslav Grégr (uprostřed) Foto ČTK - Otto Ballon Mierny

Tisíce vystavovatelů a návštěvníků včera zaplavily brněnské výstaviště, kde byl zahájen 41. mezinárodní strojírenský veletrh.

BRNO - Češi stále nedoceňují ekonomický význam Mezinárodního strojírenského veletrhu, který byl zahájen na brněnském výstavišti. Tvrdí to předseda Obchodní a hospodářské komory Brno Petr Bajera. „Nejde jen o vystavení naleštěných výrobků a prospekty od hezkých hostesek. Je to obrovská akviziční možnost pro celou republiku,“ soudí.

Na veletrhu se podle něj nejen setkávají prodejci strojírenských výrobků se zákazníky, ale všichni se zároveň seznamují s podmínkami cen a úrovně produktů. Pro Českou republiku to má navíc další výhodu: ze zahraničí se sem dovezou technologie, které zde zůstanou, poněvadž se je nevyplatí odvázet zpět. Brněnský strojírenský veletrh

podle Bajera má i geografickou výhodu. „Setkávají se zde východní i západní firmy, přičemž Češi znají východoevropského teritoria z toho těží.“ Bajera současně upozornil na to, že veletrh je výdělečný, což prý není v Evropě zcela běžné. Například strojírenský veletrh v italském Miláně údajně prodělává, takže jeho vedení požádalo o konzultace brněnské manažery z BVV.

Zetor chybí

Kvůli existenčním potížím se na veletrhu neobjevili někteří tradiční vystavovatelé, například výrobce traktorů Zetor. Bajera to nechápe: „Zájem o traktory je třeba z Rakouska a Chorvatska, ale problém je zřejmě v tom, že nejsou schopni žádané zboží dodat.“ Proto se podle něj zřejmě Zetor a další firmy nechtějí „vystavovat nebezpečí poptávky“.

Podle Lubomíra Bartošíka z tiskového střediska Brněnských veletrhů a výstav (BVV) se letos na 41. mezinárodním strojírenském veletrhu

účastní přes 2500 firem ze třiatřiceti zemí. Zhruba třetina z nich představí v Brně výrobky, které budou mít na českém trhu svoji premiéru. Každý rok pořadatelé zvýrazňují určitý strojírenský obor. „Letos to jsou plasty a plastická technologie,“ informoval Bartošík. To souvisí s tím, že vlastníci společnosti BVV - Messe Düsseldorf - pořádá doma největší veletrh na světě v tomto oboru.

„Veletrh s tímto zaměřením postrádáme už od rozdělení Československa,“ říká tajemník Svazu zpracovatelů plastů ČR Ondřej Keberle. Do té doby se totiž české firmy prezentovaly především na Bratislavské Inchebě. Podle tajemníka bohužel zkrachovaly snahy vytvořit v ČR zcela nový veletrh zpracovatelů plastů. Keberle upozornil na skutečnost, že ještě v roce 1997 se výroba kovů a plastů v českém strojírenství objemově srovnávala. „Nyní již plasty několikanásobně vedou,“ řekl.

Veletrh potrvá v Brně až do pátku 17. října. Ivo Horák

Stručně

Kvapil napadl MF. Místopředseda KDU-ČSL Tomáš Kvapil včera ostře kritizoval ministerstvo financí (MF) za průtahy kolem připravovaného odškodnění klientů zkrachovalé pojišťovny Morava, které citelně zasáhla předloňská povodeň. Vláda bude zítra projednávat nařízení, podle něhož budou povodňovými postižení klienti zkrachovalé pojišťovny odškodněni, a to zřejmě až počátkem příštího roku. Kvapil připomněl, že v letošním rozpočtu je přitom na jejich odškodnění vyčleněno 50 milionů korun. „Vítám, že se MF konečně rozhybalo, nicméně to, že tři čtvrtě roku trvá příprava jednoduchého vládního nařízení a rok bude trvat výplata peněz, dokazuje, že je pomalé a neschopné - je to žaba na prameni,“ uvedl Kvapil.

Banka nevyplatí zálohy. Moravia Banka zřejmě na doporučení ČNB ustoupila od svého záměru vyplatit svým klientům desetitisícovou zálohu ze všech splatných vkladů. ČNB míní, že MB by mohla realizaci svého záměru postupovat nezákonně, neboť by šlo o evidentní zvýhodňování věřitele.

Kabinet pomůže obcím. Vláda chce umožnit i obcím a bytovým družstvům čerpat státní příspěvek k hypotečním úvěrům. V současnosti mají na státní příspěvek, kterým se snižují splátky hypotečního úvěru o čtyři procentní body, právní nárok jen fyzické osoby. „Právnícké osoby, mezi nimi obce a družstva příspěvek dostávají, jen pokud na ně zbuduje státním rozpočtu pro příslušný rok,“ řekla mluvčí ministerstva pro místní rozvoj (MMR) Jarmila Lehnerová.

Vláda bude jednat o FNM. Novou statutu Fondu národního majetku projedná zítra vláda. Jejím obsahem bude především zvýraznění působnosti dozorčí rady FNM a posílení její kontrolní funkce.

Chybí podklady. Prezident Václav Havel dosud neobdržel od vlády návrh a všechny nezbytné podklady ke jmenování Marie Bohaté novou předsedkyní ČSÚ. Bohatá měla být jmenována šéfkou ČSÚ tuto středu. Ve funkci má nahradit odcházejícího Edvarda Outratu.

Vítkovice nemají na mzdy. Kvůli špatné finanční situaci hutní a strojírenské společnosti Vítkovice obdrží více než 13 000 zaměstnanců srpnovou mzdu v pozdějším termínu. Vedení společnosti není v současné době schopno dostát závazkům, které přijalo v kolektivní smlouvě. Předseda odborové centrály Vítkovice a člen dozorčí rady Pavel Foltá upozornil, že je to vůbec poprvé v historii Vítkovice, kdy všichni zaměstnanci podniku obdrží svou výplatu v pozdějším termínu. V pondělí 20. září se sejdou zástupci odborů a v případě dalších komplikací nevyklučují, že půjdou do stávků. Zpožděním srpnových výplat se celá řada zaměstnanců podniku dostane do neřešitelné finanční situace.

Pracovníci Telecomu loví klienty. Pracovník SPT Telecom, kterému se podaří „ulovit“ novou telefonní příhlášku, inkasuje odměnu 300 korun. Jen v severních a východních Čechách se tak už podařilo získat téměř 2000 nových telefonních příhlásek.

Ropa žene nahoru i ceny průmyslových výrobců

Do čím dál obtížnější situace se podle ekonomů dostávají průmysloví výrobci. Bez problémů obstojí jen firmy se zahraničním kapitálem.

PRAHA - Ceny průmyslových výrobců podle Českého statistického úřadu v srpnu meziročně vzrostly o 1,2 procenta, zatímco v červenci činil nárůst 0,5 procenta. Srpnové ceny stavebních prací vzrostly meziročně o 3,9 procenta. Naopak ceny tržních služeb se proti loňskému srpnu snížily o 16,6 procenta a ceny zemědělských výrobců klesly o 17,4 procenta. Ve srovnání s předchozím měsí-

cem vzrostly ceny průmyslových výrobců v srpnu o 0,5 procenta. Ceny stavebních prací se podle odhadu zvýšily o 0,1 procenta. Ceny tržních služeb v podnikatelské sféře byly proti červenci vyšší o 0,9 procenta.

Zvýšení cen průmyslových výrobců za srpen je podle Petra Zahradníka z Conseq Finance neočekávaně vysoké. „Hlavní výsol na tom mají 'neukázněně' se chovající ceny ropy, které způsobily růst cen koksárenských a rafinářských produktů meziměsíčně téměř o deset procent a zhruba o dvě procenta

u produktů chemických a farmaceutických,“ vysvětlil analytik.

Marek Ratkovský z České spořitelny upozornil, že meziměsíční srpnový nárůst cen v průmyslu o 0,5 procenta je nejvyšší za posledních 18 měsíců. „Kombinace růstu světových cen ropy a zvýšení spotřební daně z pohonných hmot způsobuje, že se výrobci dostávají do stále obtížnější si-

tuace,“ řekl. Růst poptávky je zanedbatelný, konkurence podle něho zůstává naopak velká. „Minimálně část podniků si nebude moci dovolit ceny

zvýšit adekvátně, to znamená o růst cen vstupů,“ dodal. Proto neočekává, že by se růst cen v průmyslu odrazil v plném rozsahu na růstu spotřebitelských cen. Bez větších problémů obstojí podle analytika jen firmy se zahraničním kapitálem.

„Nedostatek zakázek tlačuje ceny ve stavebnictví stále dolů. Srpnový meziroční růst je nejnižší v posledních letech,“ uvedl Ratkovský. Minimálně do jara se podle něj nedá počítat se změnou trendu. „Nyní jsme možná 30 až 40 % pod plnou kapacitou odvětví,“ domnívá se Ladislav Kovář z Patria Finance. V malých a středních firmách přijdou mnozí lidé podle Ratkovského o práci. mim, čtk

V malých a středních stavebních firmách přijdou mnozí lidé o práci

Finanční skupiny KB a ČS prodávají Metrostav

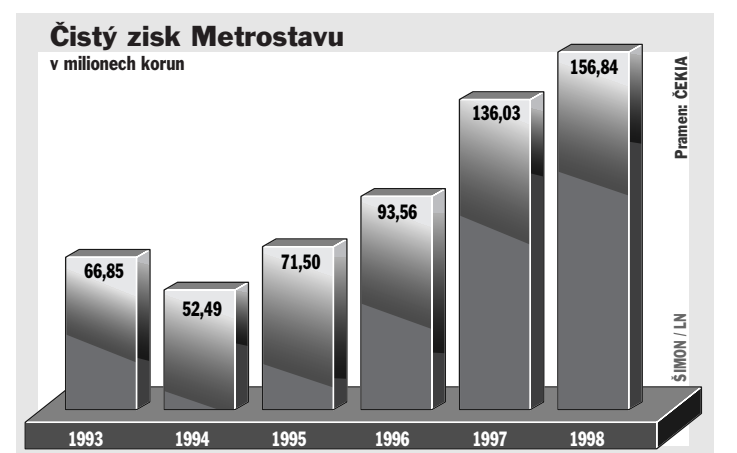
PRAHA - Představenstvo IKS Komerční banky se společně s představenstvem Spořitelny investiční společnosti (SIS) rozhodlo uzavřít smlouvu o převodu akcií úspěšné stavební firmy Metrostav společnosti PCTC Management. „Podpis smlouvy by se měl uskutečnit v nejbližších dnech,“ řekla mluvčí IKS KB Irena Nováková. Podrobnosti smlouvy a výši prodejní ceny však odmítla sdělit s odkazem na obchodní tajemství.

Do druhého kola nabídkového řízení na odkoupení majority ve stavební firmě Metrostav postoupily podle informací tisku čtyři venture kapitálové fondy - Riverside, Argus, PCTC a East Fund Management. Podíl v Metrostavu, který firmy finanční skupiny KB

a ČS nabízely k prodeji, představoval údajně 61,76 procenta akcií. Tržní hodnota podílu činí zhruba 700 milionů korun, při prodeji kontrolního balíku by měla být vyšší.

Podobné akcionářské postavení má skupina KB a ČS i v největší tuzemské stavební společnosti IPS. Očekává se, že její prodej bude následovat.

PCTC Management (Procuritas Czech Trust Corporation) byl založen v roce 1994. Podle Obchodního rejstříku je vlastníkem PCTC Management firma Procuritas Investments Partners se sídlem v Nizozemsku. Procuritas je švédský správce investičních fondů, který působí ve Skandinávii od roku 1986. Je průkopníkem manažer-

ských odkupů (management buy out) v severovýchodních zemích a od roku 1986 získal dvanáct společnos-

ť. Celková hodnota spravovaného majetku činila loni asi pět miliard českých korun. čtk, eko

INZERCE

SHARP

NEPA

INVEX '99 - pav. A2

NEPA centrála, Purkyňova 45, 612 00 Brno
tel.: 05 - 415 90 140, fax: 05 - 415 90 123

NEPA Praha, Revoluční 327, Hovorčovice, 250 64 Měšice u Prahy
tel.: 02 - 839 31 135 - 36, fax: 02 - 839 31 597

obchodní partneři:

České Budějovice: KS-KART, tel./fax: 038 - 7220762
Hodonín: COPYART, tel./fax: 0628 - 342600
Hradec Králové: SENTA, tel./fax: 049 - 5515562
XERON, tel./fax: 049 - 30038
Kladno: AMV GLOBUS, tel.: 0312 - 660650, fax: 0312 - 660660
Litoměřice: TVRDIK SERVIS, tel.: 0416 - 732135, fax: 0416 - 734875
Olomouc: SHARP CENTRUM, tel./fax: 068 - 5230134
Ostrava: SHARP CENTRUM, tel./fax: 069 - 6618980
BRUNA SERVIS, tel./fax: 069 - 6124578
Písek: BONUM, tel./fax: 0362 - 213461
Pízeň: IN-KART, tel./fax: 019 - 7259787
Praha: KAST, tel./fax: 02 - 61215703
Příbram: TIMCO, tel.: 0306 - 627741, fax: 0306 - 631562
Rakovník: COPY CENTRUM, tel./fax: 0313 - 515934
Trutnov: INTECO-CZ, tel.: 0439 - 815304, fax: 0439 - 815302
Třebíč: DATAS, te./fax: 0618 - 840763
Znojmo: ZENES, tel.: 0624 - 224420, fax: 0624 - 227809

správná volba pro digitální řešení

AR-161

digitální laserová kopírka a tiskárna

formát A3

16 kopií/min

rozišení 600dpi

ZOOM 50 - 200%

možnost síťového připojení

www.nepa.cz

Digital Copier/Printer

Evropa se ekonomicky probouzí, USA naopak zpomalují

Německo, Francie a Itálie mají pomoci k rychlejšímu hospodářskému růstu v Eurolandu. USA se bojí přehřátí ekonomiky.

PRAHA - Ve znamení výrazného oživení evropské ekonomiky má podle všech prognóz probíhat příští rok. Zejména v zemích Eurolandu očekávají trhy poměrně masivní růst. Motorem tohoto růstu se má opět stát Německo, které tvoří celou třetinu výkonnosti jedenáctky. Poslední statistické odhady hovoří o tom, že příští rok poroste HDP Spolkové republiky téměř o tři procenta. Navíc se v celé většině ekonomických analytiků na trzích celého světa. Ztráta prvenství - alespoň toho, které se měří meziročně - ale Američany rozhodně nemrzí. Politické a ekonomické zodpovědnosti za hospodářskou politiku USA si možná dokonce velmi hlasitě oddechnou: „Konečně nebudeme světovou ekonomiku držet nad vodou jenom my.“ Nejde přitom o arogantní

rolandu bezesporu podpoří i Francie. Hrubý domácí produkt země galského kohouta roste každoročně o více než tři procenta a toto tempo by si podle šefa francouzské centrální banky Jean-Clauda Tricheta měla Francie udržet i napřesrok.

Trojhlístek lídrů Eurolandu má podle odhadů analytiků doplnit Itálie. Ta by se po loňském zpomalení - HDP rostl jen o 1,2 % - měla opět oživit. Ekonomové proto odhadují růst kolem dvou až dvou a půl procenta.

Amerika přibrzďuje

O očekávaném oživení evropské ekonomiky hovoří i včera zveřejněná výroční zpráva Mezinárodního měnového fondu (MMF). Zpráva nicméně nezahrnuje konkrétní odhady růstu evropské ekonomiky na příští rok, jak uvedla některá česká média (hovoří se tu o 2,8procentním

zvýšení HDP). Oficiální odhady totiž MMF zveřejní až 22. září na tiskové konferenci ve Washingtonu.

Stejně nepotvrzené zůstávají i informace, že americká ekonomika podle odhadů MMF poroste příští rok pomaleji než evropská (fond údajně odhaduje pouze 2,6 %). Jisté zpomalení amerického hospodářství se nicméně očekává. Svědčí o tom i poslední statistická čísla. Zatímco v prvním čtvrtletí se americký HDP zvýšil o šest procent, ve druhém čtvrtletí se sota přiblížil ke dvěma procentům. Na této úrovni by se podle ekonomů měla americká ekonomika udržet až do konce roku.

Toto mírné přibrzdění je ale do velké míry plánované. Spojené státy se již osm a půl roku těší z nepřetržitého růstu ekonomiky a mezi vládními ekonomy a centrálními bankéři panuje strach z přehřátí

ekonomiky. Proto také Federal Reserve System (Fed - americká obdoba centrální banky) v poslední době hned dvakrát zvýšil úrokové sazby.

Zvýšení úrokových sazeb také mělo posílit americký dolar, jenž oslabil jak vůči japonskému jenu, tak vůči euru. Slabší dolar způsobil obrovský dovozní boom, kvůli němuž narůstá schodek zahraničního obchodu. Posílení dolaru by snížilo poptávku po dovozech a hrozivě vypadající deficit (jenom za poslední měsíc to bylo zhruba 24 miliard dolarů) by se tím snížil.

Zda vyšší úrokové sazby zabrzdí americkou ekonomiku i v příštím roce ovšem není jisté. Na burzách totiž stále panuje optimismus a důvěra spotřebitelů v budoucnost trhu je stále velká. Právě tyto dva faktory mají přitom na americké hospodářství největší vliv.

Petr Fischer

HDP ve vybraných zemích světa (údaje za rok 1998)

Stát	celkové HDP (mld. USD)	HDP na 1 obyvatele (v USD)
Belgie	249,3	24 544
Dánsko	174,8	33 219
Finsko	126,2	24 624
Francie	1435,5	24 589
Irsko	82,3	25 237
Itálie	1171,8	20 388
Lucembursko	16,5	39 473
Německo	378,3	26 162
Nizozemsko	378,3	24 415
Portugalsko	105,4	10 608
Španělsko	228,8	14 166
EU-11	24 311,0	
Británie	1362,3	23 175
USA	8178,8	30 799
Japonsko	3797,2	30 169
ČR	55,3	5360

Pramen: OECD

Je čas na lehké zpomalení

PRAHA - Na místě pomyslného tahouna světové ekonomiky se možná schyluje ke střídání stráží. Evropa na této prestižní pozici prý brzy nahradí USA. Zatím to nikdo oficiálně neřekl, myslí si to však většina ekonomických analytiků na trzích celého světa. Ztráta prvenství - alespoň toho, které se měří meziročně - ale Američany rozhodně nemrzí. Politické a ekonomické zodpovědnosti za hospodářskou politiku USA si možná dokonce velmi hlasitě oddechnou: „Konečně nebudeme světovou ekonomiku držet nad vodou jenom my.“ Nejde přitom o arogantní

Analýza

výrok nafoukaných Američanů, nýbrž o reálné zhodnocení situace posledních tří let. Byly to právě Spojené státy, které po asijské a ruské krizi impozantním růstem zabránily pádu světové ekonomiky do recese. Japonsko, druhá nejmocnější ekonomika světa, má dodnes starosti sama se sebou a jen pomalým růstem hrubého domácího produktu - ale Američany rozhodně nemrzí. Politické a ekonomické zodpovědnosti za hospodářskou politiku USA si možná dokonce velmi hlasitě oddechnou: „Konečně nebudeme světovou ekonomiku držet nad vodou jenom my.“ Nejde přitom o arogantní

výrok nafoukaných Američanů, nýbrž o reálné zhodnocení situace posledních tří let. Byly to právě Spojené státy, které po asijské a ruské krizi impozantním růstem zabránily pádu světové ekonomiky do recese. Japonsko, druhá nejmocnější ekonomika světa, má dodnes starosti sama se sebou a jen pomalým růstem hrubého domácího produktu - ale Američany rozhodně nemrzí. Politické a ekonomické zodpovědnosti za hospodářskou politiku USA si možná dokonce velmi hlasitě oddechnou: „Konečně nebudeme světovou ekonomiku držet nad vodou jenom my.“ Nejde přitom o arogantní

Oživení v Eurolandu pomůže i hospodářství ČR

Konjunktura v evropské měnové unii přinese nové šance českým vývozcům.

PRAHA - Hospodářské oživení v evropských zemích by podstatně pomohlo i České republice. Tuzemské hospodářství je totiž s Evropou velmi provázané. „Do země Evropské unie směřuje sedmdesát procent našich vývozů. Oživení v EU by určitě zvýšilo poptávku i po českém zboží.“ říká Petr Sedláč z Brno Broker Group. Na větší žně se podle něj může těšit zejména Škoda Auto. „Růst prodeje automobilů je obvykle ukazatelem,

který předchází růstu hrubého domácího produktu,“ vysvětluje ekonom. Zkrátka by prý neměli přijít ani další vývozců.

Klíčem je ropa

S růstem vývozů spojuje očekávání ekonomického boomu v Evropě i Marek Ratkovský z České spořitelny. Největší naděje přitom spojuje se zlepšením nálady na německém trhu: „Německo je náš největší partner. Oživení ekonomiky v této oblasti by pro Českou republiku byla velmi dobrá zpráva.“ Ještě lepší by podle Ratkovského bylo, kdyby k podobnému oživení došlo i na Slovensku,

kam putuje také velká část domácí produkce. „Růst HDP by se pak v souladu s našimi odhady mohl příští rok v Česku dostat až na dvě procenta,“ tvrdí Ratkovský. Relativně pozitivní by pro české hospodářství bylo i zpomalování americké ekonomiky. Pravděpodobně by to znamenalo posilování eura vůči dolaru. „Euro ostatně vůči dolaru posiluje už dnes. Pokud by se dostalo na úroveň 1,1 eura za dolar, prodával by se dolar v Česku zhruba za 33,50,“ odhaduje vývoj na finančních trzích Ratkovský. Levnější dolar by měl dopady na celé tuzemské hospodářství. Za dolary totiž ČR nakupuje strategické suroviny, především ropu. Podle ekonomů by tak klesly nejen ceny benzínu, ale i náklady na dopravu a ceny spotřebního zboží. Zda předpokládané zvýšení evropské ekonomiky bude mít na ČR opravdu pozitivní vliv, bude záležet i na vývoji kursu koruny vůči euru. Odborníci považují za reálný kurs kolem 37 Kč/EUR. Při takovém kursu by však české zboží na zahraničních trzích příliš zvýhodněno nebylo. Hlavní proto bude, jak silná konjunktura Evropy nakonec zasáhne. Pokud bude dostatečně vysoká, české zboží se na ní podle analytiků určitě prosadí. pf

PROFIL OSOBNOSTI SVĚTOVÉHO OBCHODU

Kirk Kerkorian - boxer, který vítězil v ringu i obchodě

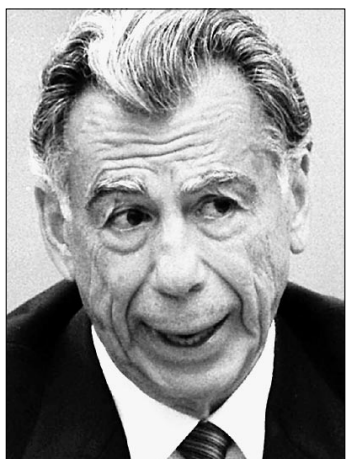
Americký miliardář Kirk Kerkorian je typickým ztělesněním amerického snu o tom, jak chudý chlapec ke štěstí přišel. Syn arménského přistěhovalece, který se svou rodinu živil jako farmář pěstováním ovoce, měl pestré mládí. Utekl ze školy, stal se amatérským boxerem a ve třidvaceti začal létat jako pilot. Těchto zkušeností pak využil během druhé světové války, kdy se stal leteckým instruktorem pro americké piloty, a pak sám létal pod Britským královským vojenským letectvem (RAF). Po válce koupil několik vysloužilých letadel a založil leteckou společnost, kterou v roce 1966 prodal s více než stamilionovým ziskem. Pověst tvrdého, ale úspěšného byznysmena si však Kerkorian, jehož současný majetek přesahuje úroveň

sedmi miliard dolarů, získal svými pozdějšími násilnými převzetími - akvizicemi. Díky nim si získal dokonce přezdívku „raider“ - nájezdník (ale také lupič).

Koupit, nebo prodat?

Prvním slavným nájezdem bylo převzetí filmového studia Metro-Goldwyn-Mayer (MGM) v roce 1969. V něm získal Kerkorian 40 procent akcií za 82 milionů dolarů, o dvanáct let později ho zřídil s konkurenční společností United Artists. Vzniklý kolos pak prodal mediálnímu magnátovi Tedu Turnerovi za 1,5 miliardy. Turner však po pár měsících firmu musel kvůli nedostatku hotových peněz prodat a Kerkorian ji téměř celou, pouze bez filmového archivu, odkoupil zpět - za necelých

pět set milionů dolarů. V roce 1990 Kerkorian MGM opět prodal. Tentokrát firmě PathT, a to za 1,3 miliardy. Jenže v roce 1996 byla MGM zase k máni a Kerkorian nezaváhal, znovu firmu, která natočila takové thráky jako série o Jamesi Bondovi nebo Růžových panter, koupil za přibližně stejnou částku, za jakou ji předtím prodal. Před dvěma lety pak nabídl malou část akcií na burze - vydělal dvě stě tisíc dolarů. Nedávno také usiloval o její spojení s kabelovou televizí Cablevision. Součástí firmy MGM byla zpočátku také hotelová a letecká společnost MGM Grand. Kerkorian ji však v osmdesátých letech od mateřské firmy oddělil. Pod jejími křídly pak vybudoval v Las Vegas největší hotel na světě se stejnojmenným názvem. Tato „továrna

Pověst tvrdého, ale úspěšného byznysmena si Kerkorian získal svými divokými nájezdy Foto AP

na turistu“ má přitom více než pět tisíc pokojů. V rámci MGM Grand Kerkorian v Las Vegas vybudoval síť kasin a heren. V září 1997 v této firmě vykoupil podíl známého amerického promotéra (zejména boxerských zápasů) za necelých třicet milionů a nyní v ní vlastní asi třicetprocentní podíl. V Las Vegas Kerkorianova firma vybudovala také zábavní park v hodnotě několika miliard.

Zlatá investice

Největší Kerkorianovou akcí, která mu získala mnoho příznivců, ale i odpůrců, byla jeho snaha ovládnout třetí největší světovou automobilku - detroitský Chrysler. Před asi osmi lety začal americký miliardář skupovat akcie této firmy. Ta v té době zaznamenala výrazný pokles obrátu a cena

jejích akcií klesla asi o čtyřicet procent pod deset dolarů za jednu. Všichni si v té době mysleli, že se Kerkorian zbláznil. Jenže poté, co se stal největším akcionářem, nabídl ostatním, že jejich podíly odkoupí za cenu o čtyřicet procent vyšší, než jaká byla v té době na burze. Rozpoutala se bitva s bývalým přítelem Lemem Iacoccou, tehdejším šéfem Chrysleru, o získání dominantní pozice ve firmě. Kerkorian sice prohrál, ale do vedení firmy protlačil svého zástupce, i když za to musel dát příslib, že pět let v Chrysleru nebude navyšovat svůj podíl. Někdejší investice do Chrysleru se díky jeho spojení s německou automobilkou Daimler-Benz vyplatila. Současných 14 %, které vlastní, ho totiž přišly asi na 1,4 miliardy dolarů. bič

Microsoft tajně vyvíjí herní konzoli

LONDÝN - Americký softwarový gigant Microsoft tajně vyvíjí konzoli pro videohry, kterou by konkuroval přístrojům japonských firem Sony, Sega a Nintendo. Na základě dobře informovaných zdrojů to uvedl britský nedělník Sunday Times. Microsoft sice oficiálně vývoj svého přístroje, který se má pracově nazývat „X-box“, popírá, podle listu však byla minulý týden na veletrhu v Londýně o podrobnostech informována řada firem. Zástupci Microsoftu se s nimi sešli v hotelu a požádali poté o podpis závazku mlčenlivosti. Microsoft se již vývojem herního softwaru zabývá a jeho technologie je součástí herní konzole Dreamcast od Segy. Microsoft vyvíjí vlastní přístroj v době, kdy Sony a Nintendo připravují konzole nové generace. čtk

Microsoft se již vývojem herního softwaru zabývá a jeho technologie je součástí herní konzole Dreamcast od Segy Foto AP

Americká Motorola připravuje expanzi

NEW YORK - Americká telekomunikační společnost a výrobce polovodičů Motorola, která je po Nokii a Ericssonu světovou trojkou v oboru, bude výrazně investovat. Firma Motorola, která v posledních letech ztrácela kontakty s konkurencí a hodnota společnosti klesala, nyní jedná o koupi společnosti General Instrument. Ta se zabývá výrobou televizního kabelového zařízení v hodnotě 10 mld. USD. Na základě dohody budou běžné akcie společnosti General Instru-

ment vyměněny za přibližně polovinu akcií Motoroly. Transakce bude oznámena v průběhu tohoto týdne.

Hospodaření společnosti Motorola

Prodeje	29,40
Čistý zisk	0,96
Počet zaměstnanců	133 00

Údaje jsou v mld. USD za rok 1998. Pramen: Hoovers

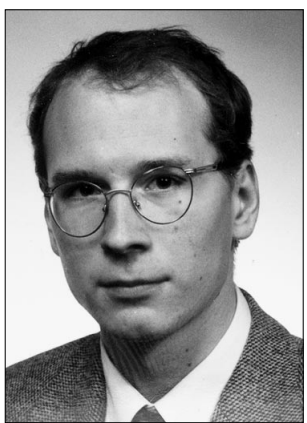
ne. Výrobce spotřební elektroniky Motorola se tak připojí k hlavnímu poskytovateli kabelové televize. Očekává se, že současný prezident společnosti General Instrument zůstane v čele společnosti, která bude součástí Motoroly. Dalším krokem v expanzivní politice americké společnosti Motorola je odkup podílu japonské elektrotechnické společnosti Toshiba ve společném podniku na výrobu polovodičových destiček TSC. Převod by měl být dokončen roku 2000. eko, čtk

INZERCE

Představenstvo společnosti
Real Walter, a.s.
se sídlem Novoveská 95, Ostrava - Mariánské Hory, IČO: 60792795
svolává
řádnou valnou hromadu
která se koná dne 19. 10. 1999 v 10:00 hodin notářské kanceláři
Mgr. Evy Studentové v Moravské Ostravě 1, Chelčického 4
Program jednání valné hromady:
1. Zahájení
2. Volba orgánů valné hromady
3. Odvolání členů představenstva a volba nových členů představenstva
4. Odvolání členů dozorčí rady a volba nových členů dozorčí rady
5. Změna stanov
6. Zpráva představenstva o podnikatelské činnosti společnosti, předložení roční účetní závěrky za rok 1998, včetně výroku auditora a návrh na vypořádání hospodářského výsledku
7. Zpráva dozorčí rady a její stanovisko k roční závěrce a k návrhu na vypořádání hospodářského výsledku
8. Odměňování členů představenstva a dozorčí rady
Ing. Pavel Vokál
předseda představenstva Real Walter, a.s.
LN16432

DĚKAN EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTY MU V BRNĚ
vyhlašuje podle § 77, zákona č. 111/98 Sb.
výběrové řízení na obsazení 2 míst vysokoškolských učitelů pro katedru financí.
● odborný asistent pro výuku předmětů účetnictví a účetní systémy na PC.
Nástup od 1. 11. 1999
● odborný asistent pro výuku předmětů finanční matematika, pojistná matematika, teorie portfolia a informační systémy v peněžnictví.
Nástup od 1. 5. 2000
Požadavky:
Vysokoškolské vzdělání ekonomického nebo přírodovědného zaměření, pedagogická praxe, předpoklady pro vědecko-výzkumnou práci, znalost práce na PC a AJ.
Příhlašky doložené stručným životopisem, seznamem publikační činnosti a doklady o dosažené kvalifikaci přijímá personální oddělení Ekonomicko-správní fakulty MU v Brně, Lipová 41 a, 65979 Brno. **Uzávěrka přihlášek: 8. října 1999**

IGL
NĚMECKÁ JAZYKOVÁ ŠKOLA
**Němčina
Angličtina**
POZOR!
**ihned přihlášky
do pomaturitních
kurzů**
• kurzů pro veřejnost -
- INTENSIV
• speciální přípravný kurz
ke zkoušce ZDaF
od 4. 10. 1999 - 27. 1. 2000
• firemní kurzy,
čeština pro cizince
Vítkova 23,
186 00 Praha 8
tel./fax: 02/24 81 06 27
e-mail: igl@mbox.vol.cz

Petr Sedlář

Brno Broker Group

„Akciové korigovaly propady z poloviny minulého týdne“

Dopolední optimismus nevydržel

BRNO - Včerejší obchodování na burze se odehrávalo při podprůměrných objemech, jako by obchodníci vyčkávali na dnešní zveřejnění údajů o HDP. Index PX 50 mírně klesl o 0,1 %. V prvních minutách včerejšího obchodování začaly nejlukrativnější české akcie posilovat, čímž korigovaly propady z druhé poloviny minulého týdne, vyvolané především oznámením o zvýšení úrokových sazeb ve Velké Británii. Akcie Komerční banky se vyhouply až na hranici 900 Kč za kus, nahoru poskočily i akcie SPT Telekomu a ČEZ, které také patřily k nejvíce obchodovaným cenným papírům.

Dopolední růst však vydržel jenom KB, ostatní tituly mírně korigovaly. Akcie Komerční banky patří v posledních

několika dnech k těm hojně obchodovaným, zejména díky oznámení IPB, že svůj 15% podíl prodá EBRD, která by měla svůj díl při privatizaci připojit ke státnímu, čímž by stát prodával majoritní podíl a cena nabízeného balíku by tak výrazně vzrostla.

Burza: Index PX 50		
PÁTEK		PONĚLÍ
505,1	-0,06 %	504,8

SPT Telecom po dopoledním růstu mírně oslaboval a vzhledem k jeho velké váze v indexu sebour shrnul i index PX 50. Díky včerejším nulovým obchodům s akciemi České spořitelny a minimálním obchodům s akciemi Unipetro-

lu a IPS dosáhl objem obchodů uzavřených ve SPAD podprůměrných 420 milionů korun.

Včera ČSÚ zveřejnil údaje o vývoji cen v produkční sféře. Poprvé po několika měsících uveřejněné údaje přinesly negativní překvapení - meziměsíčně se ceny v průmyslu zvýšily o 0,5 % zejména díky neustálé stoupající ceně ropy, která již překročila 23 USD za barel. Pokud se tento trend potvrdí i v následujícím měsíci, znamená to jediné - můžeme očekávat rostoucí inflaci a možná i obrat ve vývoji úrokových sazeb. Takový scénář by na jakémkoliv světovém trhu znamenal výrazné prodeje - vyšší sazby znamenají dražší zdroje pro podniky - ovšem v ČR tyto výprodeje nehrozí.

Petr Sedlář

Koruna na ekonomické údaje nereagovala

PRAHA - Koruna včera navázala na svůj vývoj z minulého týdne a bez větších výkyvů se obchoďovala v pásmu 36,50 až 36,60 CZK/EUR. Ráno otevřela na 36,56 a na označená čísla výrobních cen za srpen výrazně nereagovala, přestože údaje byly vyšší, než trh očekával. Statistiky výrobních cen přinesly další důkaz toho, že v naší ekonomice dochází k obratu ve vývoji cen a další snížení úrokových sazeb naší centrální bankou již není pravděpodobné. Poté, co koruna během prvních hodin dosáhla úrovně 36,60, pak po zbytek dne posilovala směrem k 36,50 CZK/EUR. Tato úroveň však nebyla prorazena ani včera. Proti dolaru se koruna ke konci obchodování pohybovala na úrovni 35,20 CZK/USD. Určitým impulsem pro další vývoj na trhu by mohlo být dnešní zveřejnění našeho HDP za druhé čtvrtletí.

Jan Vejmelek, Komerční banka

Světové trhy

Evropské dluhopisy ztrácejí. Výnos evropských dluhopisů by měl pokračovat v růstu až na devatenáctiměsíční maximum díky očekávanému rychlejšímu růstu ekonomiky euroregionu a vládním emisím přesahujícím 10,25 miliardy euro (10,7 miliardy dolarů). Nizozemská vláda plánuje prodej desetiletých dluhopisů za více než 2,5 miliardy euro. Německo chystá prodat dvouleté dluhopisy za 5 miliard euro. Itálie bude prodávat dluhopisy v hodnotě 2,75 miliardy euro s právním splácením v rozmezí 2-30 let a rovněž Francie chystá novou emisi. V minulém týdnu výnos německých desetiletých vládních dluhopisů vzrostl o 9 bazických bodů, když ve středu dosáhl maxima na 5,10 %. Výnos dvouletých dluhopisů vzrostl za minulý týden o 15 bazických bodů na 3,55 %. V průběhu víkendu Evropská komise prohlásila, že bude muset upravit předpoklad ekonomického růstu v 11 zemích euroregionu. Jejich poslední odhad dosahoval 2,2 %. Oživení evropské ekonomiky a s tím související předpoklad zvýšení úrokových sazeb vede evropské investory k upřednostňování amerických dluhopisů před evropskými. To se projevilo především na snížení spreadu mezi jejich výnosy. V minulém týdnu rovněž zasedala evropská centrální banka, která ponechala úrokové sazby na současné úrovni bez změny. Její prezident Wim Duisenberg však v pátek upozornil, že ač je výhled cenové stability euroregionu dobrý, přesto bude banka velmi pozorně sledovat vývoj mezd.

I přes snížení úrody je kukuřice stále hodně. Ceny kukuřice by měly být i nadále tlaceny směrem dolů vzhledem k očekávané vysoké sklizni a poklesu zahraniční poptávky. Americké ministerstvo zemědělství - U.S. Department of Agriculture (USDA) - oznámilo, že domácí farmáři by měli letos sklízet úrodu, která již čtvrtý rok po sobě přesáhne úroveň 9 miliard bušlů, zatímco export klesne o přibližně 7 %. Jelikož byla právě zahájena ve Spojených státech sklizeň, nabídka vysoce převyšuje poptávku. USDA oznámilo, že letošní sklizeň by měla dosáhnout 9,381 miliardy bušlů, což je o něco méně, než byl předešlý odhad 9,561 miliardy bušlů, a méně než 9,761 miliardy bušlů, které byly sklizeny loni. Podle zprávy o velikosti nabídky a poptávky byl snížen i odhad konečných zásob k srpnu 2000 na 1,79 miliardy bušlů. I přes toto snížení se však jedná o nejvyšší přebytek od roku 1992. Export by měl dosáhnout 1,85 miliardy bušlů místo v minulém měsíci předpokládané 1,985 miliardy bušlů. V současné době je sklizeno přibližně 12 procent ploch.

Finální podpis dohody je nadosah. Největší světová derivátová burza Eurex oznámila, že v případě uzavření aliance s druhou největší světovou derivátovou burzou Chicago Board of Trade (CBOT) přistoupí k rozšíření obchodních hodin. Eurex a CBOT v pátek oznámily, že nejspíše v nejbližší době dojde k uzavření dohody, čímž by vznikla první transkontinentální aliance. Rozšíření obchodních hodin by se mělo především týkat těch komodit, které se obchodují i ve Spojených státech, tak, aby byly v Evropě obchodovatelné až do zavření amerického trhu. Realizaci projektu vznikne kombinované obchodování - elektronické i klasické na parketu. Obchodníci budou moci uskutečnit kontrakty přes počítač, stejně jako poslat objednávku na americkou burzu. Zhruba 95 % obchodů probíhá na CBOT klasickým způsobem na parketu. Eurex rovněž doufá, že na podzim díky povolení kontrolního orgánu získá 25 nových členů, využívajících terminálového připojení na burzu z USA, a v lednu dalších 15 členů. Eurex dále hledá partnera v Asii.

Aktivita zajišťovatelů zlata opět roste. Minulý pátek poprvé po pěti seancích cena zlata oslabila vzhledem k vysoké aktivitě hedgers, tedy producentů, kteří si při předpokladu dalšího poklesu snaží zajistit dosavadní cenu. Australská Ross Mining NL očekává, že zvýší forwardové prodeje o 60 %. Firma vyprodukovala v průběhu roku končícího 30. června 153 tisíc uncí zlata, přičemž jeden ze svých dolů Timbarra pro jeho neefektivnost při současných cenách uzavřela. Jenom v tomto roce klesly akcie této společnosti o 53 % a v této chvíli se nachází na nejnižší úrovni od roku 1993. Denverští producent Newmont Mining Co., druhý největší světový producent zlata, se v minulém měsíci odhodlala poprvé po sedmi letech k zajištění cen a koupila put opce s právem prodeje 2,85 milionu uncí kovu za cenu 270 USD za uncí. V minulém roce tato společnost vyprodukovala 4,07 milionu uncí. Barrick Gold Corp., čtvrtá největší světová těžební společnost a zároveň největší heger na trhu zlata, má zajištěný prodej 13,3 milionů uncí až do roku 2001.

Jiří Štátný, Colosseum, a. s. grafy na www.colosseum.cz

Domácí podniky

Zaměstnanci Tatra obdrží srpnovou mzdu opět nadvakrát

KOPŘIVNICE - Zaměstnanci automobilky Tatra Kopřivnice obdrží výplatu srpnových mezd znovu ve dvou částech. V rádném termínu 16. září dostanou zálohu čtyři tisíce korun čistého, doplatek obdrží do konce září. U zaměstnanců se smluvní mzdou zůstává výplatní termín koncem září beze změny. Podle mluvčí firmy Evy Kijonkové omezené zdroje, získané vstupem zástupců státu do dozorčí rady, poputují i v září především do výroby. Nepopulární rozložení úhrady mezd pocítili zaměstnanci Tatra letos počtvrté. *čtk*

Keramika Horní Břiza opustí vedlejší trh burzy

PRAHA - Výrobce obkladových materiálů Keramika Horní Břiza (HOB) chce stáhnout akcie z vedlejšího trhu pražské burzy k 23. září. O převedení akcií na volný trh podle mluvčí Burzy cenných papírů Praha Ivy Sedlákové ještě nebylo rozhodnuto. Na hlavním a vedlejším trhu burza vyžaduje čtvrtletní výsledky, auditovanou zprávu a výroční zprávu, na volném trhu tyto povinnosti neplatí. Na vedlejším trhu burzy je nyní 87 akcií a podílových listů. *čtk*

Milkagro prohloubilo v roce 1998 ztrátu na 11,2 milionu

OLOMOUC - Hospodaření společnosti Milkagro, majoritního akcionáře mléčárny Olma, se v roce 1998 ponořilo hlouběji do červených čísel. Auditovaná ztráta dosáhla 11,174 milionu korun oproti 6,515 milionu Kč v roce 1997. Podle účetní závěrky za rok 1998 tržby Milkagra meziročně vzrostly o 9,5 % na 1,343 miliardy korun. Milkagro vlastní v Olmě 51 % akcií a sdružuje přes stovku zemědělských prvovýrobců z celé Moravy, kteří této naší druhé největší mlékárně dodávají většinu mléka. *čtk*

Nová varna zvýší kapacitu Krušovic

KRUŠOVICE - Provoz nové varny o roční kapacitě 1,5 milionu hektolitrů piva zahájil o víkendu Královský pivovar Krušovice. Stavbu varny za celkových 300 milionů korun pivovar zahájil v lednu 1998 a po ověřovacích zkouškách má přejít do plného provozu závěrem roku. V čtyřadvacetihodinovém cyklu by poté měla být schopna produkovat 12 várek s celkovým denním výstavem 6000 hektolitrů piva. Investice pivovaru od roku 1997 přesáhly částku 1,14 miliardy korun. Výstav za prvních šest měsíců roku činil 408 852 hektolitrů piva. *čtk*

Mars uzavřel kontrakt za 22 milionů

SVRATKA - Společnost Mars Svratka hospodařila za první pololetí letošního roku se ztrátou 3,152 milionu korun. Výsledek je srovnatelný s loňským obdobím. Tržby za první pololetí činily 111,376 mil. Kč, což je meziročně o 33 milionů méně. Společnost letos vyexportuje přibližně 70 procent výrobků, smlouvu uzavřela i s největším německým výrobcem autosedaadel Isringhausen, které dodá výrobky za 22 milionů korun. Základní jmění společnosti činí 148,219 milionu korun. Mars ovládají společnosti Majus s 38 % akcií a Maspin s 15 %. *čtk*

Zahraníční podniky

Prodej i výroba automobilů Honda stoupá

TOKIO - Celkový prodej automobilů v Japonsku v tomto roce překonal prodej z minulého roku. Uvedl to včera prezident automobilky Honda Motor Hirojuki Jošino s tím, že domácí prodej může letos dosáhnout šest milionů vozů. Prodej podpoří i nové modely, které budou zavedeny na trh na podzim. V červenci Honda zahájila práce na továrně v anglickém Swindonu, což by mělo zvýšit roční výrobu na 250 000 vozidel. *čtk*

Věřitelé Ssangyong Motor poskytli společnosti 80 milionů

SOUL - Věřitelé jihokorejské společnosti Ssangyong Motor, která je součástí zadluženého konglomerátu Daewoo, jí odsouhlasili půjčku ve výši 80 milionů dolarů na financování obchodu. Automobilka Ssangyong patří mezi 12 společností skupiny Daewoo, které usilují o restrukturalizaci svého dluhu. Dalšími stěžejními podniky skupiny jsou Daewoo Motor, Daewoo Corporation, Daewoo Heavy Industries a Daewoo Electronics *čtk*

Swedbank chce převzít dánskou FIH za 6,5 miliardy

STOCKHOLM - Švédský bankovní ústav Swedbank nabídl za dánskou finanční společnost FIH 6,5 miliardy dánských korun (DKK, 916 mil. USD) v hotovosti a převyšil tak předchozí nabídku dánské finanční skupiny Kapital Holding. Vedení FIH nabídku Swedbank podporuje. Kapital nabídl za FIH 5,70 miliardy DKK, tuto nabídku však správní rada FIH již dvakrát odmítla. Soubor o FIH je posledním případem z vlny akvizic ve skandinávském finančním sektoru, který pociťuje potřebu expandovat mimo domácí trhy. *čtk*

Norská centrální banka požehnala fúzi DNB a Postbanken

OSLO - Norská centrální banka doporučila, aby ministerstvo financí schválilo fúzi největší norské banky Den Norske Bank se státní Postbanken. Den Norske Bank zahájila nabídku na převzetí Postbanken již v březnu. V nové bance bude mít Den Norske 82,3procentní podíl a zbývajících 17,7 procenta Postbanken. Konečné rozhodnutí ministerstva financí v Norsku se doporučením centrální banky řídí. *čtk*

Francouzská TRW přeneše část produkce do Česka

PAŘÍŽ - Francouzská filiálka americké firmy TRW v Ramonchamp přeneše část výroby součástek pro závěsy automobilů do České republiky. TRW v Ramonchamp vyrábí ročně na 25 milionů kulových čepů pro závěsy a řízení pro francouzské a další evropské výrobce automobilů, pro ČR připadá v úvahu výroba 450 000 čepů pro starší modely. *čtk*

Obchodování v systému SPAD

Název	otevřící	min.	max.	uzavírací	Objem v tis. Kč	Změna v %
Č. RADIOKOMUNIKACE	1258,00	1250,00	1317,00	1316,00	83919,784	4,61
ČESKÁ SPORITELNA	169,10	169,70	174,40	172,79	31601,910	2,18
ČEZ	68,26	67,10	70,12	69,36	20772,400	1,61
IPS PRAHA	136,04	129,00	134,00	130,48	18441,400	-4,09
KOMERČNÍ BANKA	670,70	666,50	671,20	671,70	16755,500	0,15
RIF	1229,00	0,00	0,00	1229,00	0,000	0,00
SPT TELECOM	573,30	544,00	585,90	583,50	226029,875	1,78
UNIPETROL	71,41	70,00	72,10	71,45	59454,260	0,06

Hlavní trh

Akciové a podílové listy

BURZA								RM-S		
Kód	Název	Dividenda	Kurs v Kč	Změna v %	Objem v tis. Kč	Min. v posledním roce	Max. v posledním roce	Zdaněný zisk na jednu akci	Kurs v Kč	Změna v %
3	ČESKÁ SPORITELNA	0,00	173	2,12	32382	60	347	0,00	171	2,0
3	ČEZ	0,00	68	2,26	21295	39	87	10,76	69	1,8
3	IPB	0,00	53	0,54	282	79	147	5,06	50	0,2
3	KOMERČNÍ BANKA	0,00	672	0,68	17128	232	1195	0,00	670	-0,2
3	SPT TELECOM	0,00	584	1,76	228905	353	652	13,54	581	1,8
7	SKODA PLZEŇ	0,00	151	0,66	236	81	381	0,00	152	0,5

Z toho fondy

BURZA								RM-S		
Kód	Název	Dividenda	Kurs v Kč	Změna v %	Objem v tis. Kč	Min. v posledním roce	Max. v posledním roce	Zdaněný zisk na jednu akci	Kurs v Kč	Změna v %
3	KOMERČNÍ BANKA IF	0,00	125	-1,07	895	360	740	0,00	123	-0,5
2	RIF	0,00	1229	0,00	1256	825	1244	82,84	1221	-0,1

Vedlejší trh

Akciové a podílové listy

BURZA								RM-S		
Kód	Název	Dividenda	Kurs v Kč	Změna v %	Objem v tis. Kč	Min. v posledním roce	Max. v posledním roce	Zdaněný zisk na jednu akci	Kurs v Kč	Změna v %
8	ALACHEM	0,00	40	0,00	0	10	10	0,00	40	-9,9
6	ALACHEM	0,00	90	6,77	151	66	200	0,00	90	-5,6
6	ARMABETON PRAHA	0,00	133	0,00	0	28	60	0,00	133	9,7
8	BIOCEL PASKOV	0,00	190	0,00	0	132	320	0,00	190	0,0
8	BOHEMIA SEKT	0,00	3371	0,00	0	1802	3900	304,90	3350	1,5
8	BIV BRNO	316,80	2070	0,00	0	966	3360	363,73	1886	-0,2
8	CENTEX	0,00	515	0,00	0	377	605	0,00	460	0,0
3	Č. RADIOKOMUNIKACE	0,00	1316	6,04	85214	615	1447	3,44	1249	1,7
3	ČESKÁ POJIŠŤOVNA	0,00	1650	0,00	8	1064	2341	244,45	1634	0,1
1	ČESKÁ ZBRJOJKA	0,00	473	5,00	5	255	900	0,00	460	2,1
8	ČESKOMORAVSKÝ LEV	0,00	70	0,00	0	70	271	0,84	85	-0,1
7	ČS. NÁMORNÍ PLOVA	0,00	742	4,99	0	390	742	0,00	791	-1,0
8	ČS. PLOVAŘA LABSKÁ	0,00	113	0,00	0	39	113	0,00	112	-2,5
8	DEZA	0,00	367	3,54	38	313	1300	26,33	378	0,2
8	ELEKTŘINÁŘŮV OPATOV.	210,00	3353	0,02	67	3181	4200	425,39	3367	-0,9
2	ELMONT ZÁV. PRAHA	0,00	350	0,00	133	160	370	9,57	322	4,3
8	ENKONMONTÁŽE LIB.	0,00	199	0,00	0	132	299	10,32	199	0,0
8	ETA	0,00	145	0,00	0	107	280	0,00	153	0,3
8	CHEMOPOL GROUP	0,00	207	0,00	0	143	1047	0,00	0	0,0
2	CHLUMČAN.KER.ZÁV.	0,00	1030	2,18	7	1030	2250	288,92	911	6,6
6	INTERCONTINENTAL	140,00	4000	6,97	40	1463	4300	243,97	4001	5,9
8	IPS PRAHA	5,50	137	4,48	18814	74	173	16,05	134	4,3
8	JHOČ. ENERGETIKA	30,00	2731	0,00	0	1156	2800	101,23	2650	-1,9
8	JHOČ. PLYNÁRENSKÁ	0,00	2210	0,00	0	1980	2412	177,11	1679	0,0
8	JHOČESKÉ MLÉKÁRNĚ	10,00	300	0,00	0	188	378	20,06	300	0,0
3	JIHOMOR. ENERGET.	53,00	4071	0,51	8	1307	4277	140,25	4099	-2,4
8	JIHOMOR. PLYNÁREN.	0,00	3220	0,00	0	2600	3220	125,52	3710	-1,1
8	KERAMIKA HOB	0,00	767	0,00	0	736	1805	0,00	773	3,8
8	KOTVA	0,00	373	0,00	0	355	600	0,00	0	0,0
8	KOVŮHUTĚ BRDČIČKA	0,00	111	0,00	0	97	390	0,00	104	9,5
8	METROSTAV	7,50	142	4,32	15	84	160	19,84	145	2,9
8	MIL. RADIOKOMUN.	0,00	118	0,00	0	95	300	0,00	113	-5,9
7	MORAVSKÉ HUFT. DOLY	30,00	525	0						

**PŘI PRÁCI S POČÍTAČEM
JE NEJDŮLEŽITĚJŠÍ
SPRÁVNÁ ŽIDLE**

Strana 19

ZDRAVÍ

**VITAMINU C
POTŘEBUJEME
TŘIKRÁT VÍCE, NEŽ
SE DOSUD SOUDOLO**

Strana 19

Úterý 14. září 1999

PŘÍLOHA LIDOVÝCH NOVIN PRO ZDRAVOTNICTVÍ A ZDRAVÝ ŽIVOTNÍ STYL

Strana 17

Snižování hladiny cholesterolu může vést k depresím

Co je dobré na srdce, nemusí prospívat psychice ● Osoby s nedostatkem cholesterolu častěji páchají sebevraždami

Obalte si nervy tukem

- tomuto rčení našich babiček dávají za pravdu i poslední vědecké výzkumy. Lidé s nízkou hladinou cholesterolu jsou nervóznější, podrážděnější a agresivnější. Častěji páchají sebevraždami.

PRAHA - Cholesterol, jemuž byla po léta připisována zodpovědnost za infarkty a mrtvice, zřejmě ovlivňuje lidský organismus mnohem více, než si kdosi dosud myslel. Vysoká hladina cholesterolu sice neprospívá srdci a cévám, avšak jeho nízká hladina má podle posledních poznatků naopak úzkou souvislost s depresemi a se sklonek k sebevraždám.

Lidé s nízkou hladinou cholesterolu jsou podle finské studie náchylnější k sebevraždám a depresím. Výsledky ukazují, že cholesterolové testy by mohly být využívány jako další způsob k určení diagnózy deprese.

Osmiletá studie finských lékařů provedená na 29 133 mužích ve věku 50 až 69 let, publikovaná v renomovaném British Journal of Psychiatry, shledala, že ti z respondentů, kteří před zahájením studie trpěli depresemi, měli výrazně nižší průměr cholesterolu v krvi než ti, kteří depresemi netrpěli. A to navzdory skutečnosti, že všichni měli stejnou dietu. Při průzkumu se zjistilo, že z 4370 depresivních mužů jich 280 bylo hospitalizováno pro silnou depresi, a 111 dokonce spáchalo sebevraždu.

„Ve skupině pacientů, kterým byla pomoci léků či diety snižována hladina cholesterolu, stoupá počet náhodných úmrtí a sebevražd,“ vysvětluje důvody, proč se lékaři před několika lety vůbec začali touto myšlenkou zabývat, MUDr. Lucie Linhartová z Psychiatrického centra Praha. Jak dodává, jsou známé studie, které se zabývají vztahem mezi

hladinou cholesterolu a sebevraždami u psychiatrických pacientů. Obdobná studie byla provedena i v ČR a tuto souvislost prokázala.

Jak vyplývá z nedávné finské studie, deprese může snížit hladinu krevního cholesterolu, což vede k chemickým změnám, které dovolují popustit uzdu agresivním projevům. Výzkumy naznačují i vztah mezi nízkou hladinou cholesterolu v krvi a poklesem hladiny neurotransmiteru serotoninu v mozku. Právě serotonin je považován za kontrolora nálady a jeho nízká hladina je

Výzkumy naznačují vztah mezi nízkým cholesterolem a poklesem hladiny neurotransmiteru serotoninu v mozku. Právě serotonin je považován za kontrolora nálady a jeho nízká hladina je spojována s depresemi a agresivitou.

spojována s depresemi a agresivitou.

Vědci nemají doposud jasno v tom, zda nízká hladina cholesterolu může vést ke zhoršení nálady, či naopak zda nízká hladina cholesterolu je způsobena nechutenstvím depresivních lidí. Druhou variantu podporují i studie, které byly provedeny například na opicích. Jak vysvětluje MUDr. Linhartová, zatímco jedna skupina dostávala stravu s vysokým obsahem cholesterolu, druhá jedla pokrm s jeho nízkým obsahem. Právě tato skupina opic se po čase začala chovat mnohem agresivněji.

Narušení psychiky v souvislosti s nižším příjmem potravy, a tedy i cholesterolu, potvrzuje minnesotská studie, v níž byli sledováni mladí muži. Po dobu šesti měsíců jim byl omezen příjem potravy na polovinu. U většiny z nich významně zesílily pocity deprese, hysterie, byly uzavřenější a ztráceli smysl pro humor.

Souvislost mezi nízkou hladinou cholesterolu a depresemi vyplývá i z nedávné studie zaměřené na americké ženy. V tomto případě odborníci uzavírají studii tím, že zvýšení hladiny cholesterolu by mohlo zlepšit

duševní zdraví. „Je pravda, že lidé, kteří hubnou, jsou úzkostnější, neklidnější, snad i impulsivnější a agresivnější. Možná je hodné pravdy na rčení našich babiček, že silnější lidé jsou klidnější,“ říká Linhartová.

Horší než cholesterol jsou triglyceridy

Vedle „škodlivého“ LDL cholesterolu, který je rizikový pro vznik aterosklerózy, je v těle přítomen i HDL cholesterol, tzv. „zdravý“ cholesterol, který organismus, zejména srdce, naopak chrání. LDL cholesterol je přítomen v krvi ve spojení s bílkoviny, které jej přenášejí. Vzniká v játrech a do organismu se dostává i z živočišné stravy. Jeho škodlivost spočívá hlavně v tom, že pomáhá vytvářet pláсты, které ucívají cévy.

Negativně působí na „zdravý“ cholesterol HDL, jehož hladinu snižuje. Naopak zvyšuje hladinu dalších tuků produčících naším tělem - triglyceridů, které jsou zřejmě ještě nebezpečnější než „špatné cholesteroly“. HDL cholesterol je schopný napravit některé účinky LDL cholesterolu. Vytváří se také v játrech, ale jeho produkci navíc podporují některé potraviny (např. olejovky) a pohyb.

V lidském těle existuje kromě těchto dvou ještě další typ cholesterolu - VLDL cholesterol, nazývaný „velmi špatný“, který vzniká při produkci LDL cholesterolu. Hladiny cholesterolů však mnoho lidí může ovlivnit jen částečně, protože jejich produkce je dána geneticky.

Jíst, ale hýbat se

Podle posledních lékařských zjištění je při ovlivňování hladiny cholesterolu důležitější než všechny diety a omezení pravidelný pohyb. Hladina „špatného“ cholesterolu LDL se pohybem snižuje, a „dobrého“ cholesterolu HDL naopak přibývá. To je každopádně příznivé pro cévy a srdce. Kde však hledat pravdu? Jedním ze závěrů finských vědců je totiž poznatek, že muži, kteří spáchali sebevraždu, neměli jen nízkou hladinu škodlivých cholesterolů, ale charakteristická byla i vysoká hladina cholesterolu HDL zdravého srdce.

Ze studie tak vyplývá, že co je dobré pro srdce, nemusí být dobré pro duši.

Zdena Kolářová

Snižování příjmu potravy podle lékařů snižuje smysl pro humor

Foto AP

Zdraví si koupit nelze, kvalitnější a rychlejší péči ano

Návštěva lékaře doma může stát až 2000 Kč ● Soukromé ordinace poskytují služby 24 hodin denně

Operace tenisového lokte či artroskopie kolena bez čekání, vrtání zubů v celkové narkóze a nový chrup na splátky, léčba mužské sexuální poruchy či komplexní preventivní péče. Taková je jen malá část z nabídky soukromých klinik, které v minulých letech vyrostly po celé zemi jako houby po dešti. Ovšem: klient musí za takové služby náležitě zaplatit.

PRAHA - Za své peníze by měl pacient dostat to, co zatím ve státních či běžných ordinacích není z časových ani prostorových důvodů samozřejmostí: rychlost a diskretnost ošetření ve vynikající kvalitě. Za své peníze dostane nejen velmi kvalitní odbornou péči, ale navíc se může na lékaře obracet i večer či o víkend. Samozřejmostí bývá i anglicky mluvící personál.

Soukromá je dnes většina ambulancí v České republice, zdaleka ne všechny však nabízejí klientům tzv. nadstandardní služby, za něž by museli zaplatit. Právě tato rozšířená nabídka je však důležitá pro ty lidi, kteří neváhají platit i za to, co by jinak dostali zadarmo, například u praktického lékaře. „Jenže tam bych musel čekat celé dopoledne, tady se po telefonu domluvíme a mohu kdykoli přijít. Navíc vím, že se mi budou opravdu věnovat,“ vysvětluje jeden z klientů První pražské zdravotní, s. r. o., proč mu nevádí, že za takovou návštěvu zaplatí 800 korun. Poliklinika nabízí komplexní ambulantní péči a její součástí je i pediatrie. Navíc je možné za zhruba 2000 korun kdykoli zavolat lékaře i k sobě domů.

Některé kliniky se však specializují jen na skutečně velmi movitou zahraniční klientelu, a jejich péče je tudíž jen za dolary. Mezi ně

patří například American Medical Center v Praze - Holešovicích.

Pokud někdo nechce shánět lékaře pomocí listování ve Zlatých stránkách, může vše vyřešit tím, že se stane klientem tzv. asistenční služby, kterou poskytuje například společnost Kardia. Za necelé dva tisíce korun ročně mu v případě potíží zprostředkují návštěvu jimi vytipovaného dobrého lékaře, člověk ovšem musí počítat s tím, že i za jeho návštěvu může něco zaplatit. Naproti tomu může ale na dispečink Kardie volat kdykoli v průběhu dvaceti čtyř hodin.

Kardia navíc nabízí monitorování srdeční činnosti po telefonu každému, kdo je ochoten zaplatit ročně paušál 1890 korun a k tomu ještě za pět až deset tisíc korun potřebný přístroj. Prostřednictvím telefonu na něm může odečíst naměřené hodnoty, které lékař na druhém konci linky okamžitě vyhodnotí.

Operace bez čekání

Na soukromých klinikách je však možné rychle podstoupit i operaci, na niž by člověk jinak musel v nemocnici dlouhé měsíce čekat. Kvalitní zákrok provedený nejmodernějšími přístroji a rychlou rekonvalescencí najde například na ortopedii holešovického Lékařského domu, který navíc poskytuje pé-

či v celém spektru oborů, včetně plastické chirurgie.

Jednou z mnoha nabízených operací je například artroskopie kolena - Čech za ním dá zhruba čtyři tisíce korun, cizinec pak třicet tisíc korun nebo zhruba tisíc dolarů. Operace tenisového lokte zde přijde na zhruba tři tisíce korun. „Snažíme se lidi do jejich denního života vracet rychle, což lze díky dobré předoperační péči, přístrojovému vybavení i díky kvalitám zdejších lékařů,“ upřesňuje ředitel Jan Vobecký.

Operativní zákroky zprostředkovává i klinika GHC v Krakovské ulici v Praze, jejich ceny ovšem dosahují řádově desítek tisíc korun.

Pro firmy je zajímavá nabídka preventivních prohlídek či celých cyklů zdravotní péče. Například v První pražské zdravotní je možné uzavřít tzv. firemní členství za paušální poplatek 600 korun na zaměstnance, na jehož základě jim poliklinika zajišťuje nejen komplexní zdravotní péči v případě potřeby, ale i prevenci, očkování a podobně.

U Kardie stojí základní preventivní program 4830 korun. V Lékařském domě na přání firem poskytují mimo jiné speciální program určený především pracovníkům dlouhodobě sedícím u počítače. Za zhruba 1500 korun je možno podstoupit individuálně terapii léčící nespavost, obezitu či určené k odvykání kouření.

Nejvíce se utratí za krásu a zuby

Šanci najít účinnou a diskretní pomoc mají v Praze i muži, které trápí sexuální dysfunkce (poruchy). Mohou se obrátit buď na některého sexuologa, či přímo na specializovaná zařízení, jakým je například ordinace Andromeda na Národní třídě či společnost On Clinic, kde mimo jiné zaručují, že se dva pacienti nikdy nepotkají. Vstupní vyšetření stojí 2850 korun, další cena péče závisí na

V USA navrhuji nový zákon kvůli kojení

PRAHA - Mnoho žen v USA sdílí nepříjemnou zkušenost: když musely kojit své dítě třeba v muzeu, nebo dokonce v národním parku, ochranka jim to zakázala. Uvádí se to ve Farmaceutickém zpravodaji. Pikantní zkušenost zažila paní Noel Marie Taylorová, která hlídá pořádku v muzeu zakázal kojení s odůvodněním, že v prostorách muzea není dovoleno jíst a pít. Poslanýně za stát Washington Cýrolyn Maloneová se domnívá, že by bylo vhodné zvýšit sociální přijatelnost kojení. Jde podle ní o nejpřirozenější věc na světě, která nezavdává příčinu k pohoršení. K tomuto účelu se pokouší prosadit zákon. Jím by bylo dovoleno kojit na všech místech v majetku federální vlády, tedy např. i ve washingtonském Capitolu. mag

Nemocnice Na Františku má nové barokní ARO

PRAHA - Anesteziologicko-resuscitační oddělení (ARO) v pražské nemocnici Na Františku bylo otevřeno 10. září. Nemocnice se tak stane zřejmě jedním z mála zařízení, kde byla, ve starých historických budovách realizována rekonstrukce starého ARO. To bylo uzavřeno v roce 1982. Nemocnice patří mezi nejstarší v Čechách. Již v polovině 14. století stál na jejím místě špitál jako součást kostela sv. Šimona a Judy. Od té doby se zde - s výjimkou husitských válek, kdy o špitále chybějí doklady - poskytovala léčebná péče. V prostorách, kde dřív byly nemocniční postele s nebesy, budou dnes nejmodernější přístroje. Už v historii se nemocnice Na Františku proslavila tím, že zde byla v roce 1847 podána první éterová anestézie v Evropě. rs

Ceny za lékařskou péči v soukromých klinikách	
návštěva lékaře v domácnosti přes den	2000 Kč
návštěva lékaře v domácnosti v noci	4000 Kč
paušál za celoroční péči praktického lékaře	min. 600 Kč
návštěva u ambulantního lékaře	800 Kč
operace tenisového lokte	3000 Kč

Některé kliniky se mohou snažit na pacientech hlavně vydělat

Nechat se léčit na účet pojišťovny, nebo si část péče, či dokonce všechnu, zaplatit z vlastní kapsy? Tak se musí rozhodovat klienti některých privátních zařízení.

PRAHA - Otázka ale může stát i takto: Čekat celé dopoledne v čekárně, uprostřed lidí „prskajících“ bacily, a pak se setkat s unaveným lékařem, který má na člověka pět minut, či přijít v přesně domluvenou dobu a moci počítat s tím, že se mi lékař bude důkladně věnovat celou půlhodinu?

Pojišťovna neplatí zdaleka vše

Soukromé kliniky lze v zásadě rozdělit na dva typy podle toho, zda mají smlouvu se zdravotní pojišťovnou, či nikoli. Například soukromé polikliniky většinou smlouvu s pojišťovnou mají a klient v nich platí například jen paušál několik set korun za návštěvu v ordinaci či o něco vyšší sumy za návštěvu lékaře doma (dva až čtyři tisíce korun), zatímco vlastní péči a léčbu hradí jeho zdravotní pojišťovna, podobně jako v běžné ordinaci obvodního lékaře.

Jsou však také zařízení poskytující služby či způsoby léčby, které by zdravotní pojišťovna nikde nehradila. Pak se - jako například v případě potíží s hemeroidy - mu-

sí pacient rozhodnout, zda podstoupí zdarma běžnou nemocniční léčbu, někdy končící operativním zákrokem, či zda se v případě, že potíže nejsou tak závažné, rozhod-

ne investovat zhruba patnáct tisíc korun do neinvazivní léčby pomocí infračerveného záření na pražské Procto Clinic. Tu však pojišťovna nezaplatí.

Příkladem péče, kterou částečně hradí pojišťovna, může být například umělého oplodnění, na klinice Iscare. Podle zdejší legislativy totiž zdravotní pojišťovny smějí uhradit

pouze tři cykly pokusů během celého ženina života. Nepodaří-li se ženě během nich otěhotnět, musí pár počítat s tím, že za každý další pokus zaplatí zhruba čtyřicet až pade-

sát tisíc korun podle druhu naordinované léčby.

Pozor na hochštaplery

Rizikem, kterému by se měl pacient snažit vyhnout, je, že narazí místo seriózní péče na hochštaplery, kteří se snaží prostřednictvím svého zařízení pouze zbohatnout. To se může týkat především klinik nabízejících hubnutí, různé zkrášlující zákroky pomocí laserů a podobně. Hodně kritiky se v tomto směru v minulých letech sneslo například na zařízení provozované Leošem Středou, který navíc sliboval základy a prostřednictvím přístrojů, které prodával.

„Podezřelé jsou zákroky za nízkou cenou. Někdy také ty, u nichž pracoviště slibuje naprostou bezbolestnost, ačkoli to u některých není možné,“ upřesňuje Jan Vobecký z pražského Lékařského domu NPI. Tato centra totiž mohou používat zastaralé typy laserů.

Jeho slova potvrzuje vedoucí lékařka z pracoviště Medical Laser Center Hana Adamcová. „Lasery by se měly rezervovat především pro estetické úpravy,“ říká s tím, že například mateřské znaménko je lepší odstranit klasickou chirurgickou cestou, protože jedině tak je možno provést příslušný histologický rozbor. To v případě laseru, který by ho jednoduše odpařil, nelze. Zrovna tak je nepravděpodobné, že by někdo dokonce dokázal laserem zavit člověka jizev. wall

V českém filmu „Pane, vy jste vdova“ provedli na jedné prestižní soukromé klinice unikátní operaci mozku. Došlo však k omylu a pacientce Ivě Janžurové byl voperován mozek vražedkyně namísto mozku geniálního astrologa. Foto Ateliéry Bonton Zlín

Ministři vadí, že si lidé mohou zaplatit nadstandard

Soukromé kliniky, které se snaží vyjít svým klientům vstříc, se paradoxně chovají pololegálně. Přestože zákazníci za jejich nadstandardní péči platí dobrovolně, a dostane se jim tak nejen lepšího přístupu, ale třeba i více času, který mají pro sebe a na práci, ministerstvu a VZP je tento postup trnem v oku.

PRAHA - Ačkoli by mohli být na svou práci a spokojenost klientů leccdy hrdí, ve skutečnost o ní, zejména s tiskem, hovoří velmi neradi. Bojí se totiž, že by na sebe upoutali nežádou-

cí pozornost ministerstva či VZP. Reč je o privátních zdravotnických zařízeních. Jejich postup totiž odporuje české legislativě - a to i přesto, že klienti platí dobrovolně, jsou s cenami seznámeni a v případě, že jim tyto služby nebudou vyhovovat, mohou zvolit státní či soukromou ordinaci s běžnými službami, kde nebudou platit nic. Ministr zdravotnictví Ivan David argumentuje mimo jiné tím, že se tak omezuje přístup ke zdravotní péči. Zástupci soukromých klinik chápou jeho obavy tak, že se bojí, aby podobné ceny nenasadili všichni lékaři. „To je ale nesmysl, protože ne všichni zdravotníci si mohou dovolit vybavit takovou kliniku, někteří třeba ani nechtějí prodlužovat svou pracovní dobu, takže nemohou ani nadsadit své ceny, proto-

že by k nim nikdo nechodil,“ říká šéf jedné z klinik, který si nepřeje být jmenován. Přiznává, že mezi jeho klienty patří především manažeri, výše postavení bankovní úředníci, pracovníci nadnárodních firem a jejich rodiny.

Jiné vysvětlení pro Davidův postoj nabízí Milan Kudyn, předseda Ligy na ochranu soukromých zdravotnických zařízení. „Ministr si jako člověk s levicovým smýšlením vůbec nedovede představit, že by nějací pacienti byli ochotni v ordinaci platit za nadstandardní služby a podobně. On má úplně jiné vnímání světa,“ soudí lékař. Připomněl přitom, že například v Německu není zdravotní pojištění pro lidi s vyššími příjmy povinné - počítá se s tím, že pokud budou potřebovat nějakou péči, vše si zaplatí

ze svého. Fakt, že soukromé zařízení má smlouvu s pojišťovnou, a přitom ještě inkasuje peníze od svých klientů, se může stát záminkou pro to, aby o smlouvu přišlo. Tohoto postupu se kliniky obávají, protože cítí, že ovzdušná na ministerstvu není jejich činnost nakloněna. S jejich obavami koresponduje i postoj VZP.

Za nadstandardní lze podle Jiřiny Musílkové, ředitelky VZP, považovat jednolůžkový pokoj s telefonem. „Těžko bychom mohli jako nadstandardní akceptovat uváděné ‚rozšířené ordinace‘. Očekáváme od smluvních lékařů, že své ordinace hodiny přizpůsobí potřebám pojištěnců. Na druhé straně závazek ambulantního lékaře být k dispozici 24 hodin denně je nadstandardní, otázkou je, zda je splnitelný. Nebude ale

nadstandardní u praktických lékařů, kteří zajišťují mimo ordinace hodiny návštěvní službu,“ vysvětluje složitost problému Musílková. Za nadstandardní nelze podle ní považovat ani zajištění dalšího odborníka, protože to je v indikovaných případech povinností praktického lékaře.

Představitelé klinik vesměs odmítají nařčení, že jejich zařízení jsou zlatým dolem. „Je to na užití, ale nikoliv na zbohatnutí,“ tvrdí ředitel jedné renomované kliniky v centru Prahy. Poukazuje přitom na rozpor mezi náklady na špičkové vybavení za světové ceny a snahou, aby sumy účtované klientům odpovídaly české ekonomické realitě. Právě proto může být návštěva zdejších zdravotnických klinik ekonomicky zajímavá pro cizince. wall

Lékařníci chtějí zvýšit svojí prestiž

PRAHA - Vyjít vstříc těm, kdo nechtějí s každou maličkostí běžet do ordinace, má Den lékařů. Ten v ČR proběhne poprvé tento čtvrtek. Lékařníci usilují o to, aby je jejich klienti brali jako poradce při výběru léků. „Samoléčba je na celém světě stále populárnější. Nejen že člověk šetří svůj čas, ale šetří i veřejné peníze. Na druhé straně by laik ovšem mohl přehlédnout určité příznaky, podcenit onemocnění nebo nevhodně kombinovat různé léky. Nastěží je tu lékárník, který poradí,“ vysvětluje Lékařnická komora. Mezi potíže vhodné pro samoléčbu patří mírně zvýšená teplota, bolest v krku, chrapot, kašel, rýma, žaludeční obtíže, poruchy trávení, zácpa, průjem, nadýmání, drobná poranění kůže, bolest při prořezávání zoubků u dětí. Lékařníci zároveň přiznávají, že jedním z důvodů, proč chtějí posílit svou prestiž, je fakt, že se některé léky začaly prodávat i mimo jejich zařízení. wall

Nová forma nikotinové náhražky

PRAHA - Pro každého, kdo chce přestat kouřit, je k dispozici řada nikotinových přípravků, které dodávají do těla nikotin zabírající vznik abstinence příznaků. Uvádí se to ve Farmaceutickém zpravodaj. Již dnes si lze vybrat mezi žvýkačkami, náplastí, nosním sprejem nebo inhalátorem (v ČR jsou k dostání zatím jen náplasti a žvýkačky). Nyní se však objevil další způsob - tablety, které se dávají pod jazyk. Lidé, kteří chtějí přestat kouřit, by měli užívat jednu až dvě za hodinu, protože účinek nikotinu trvá asi 30 minut. Tato frekvence se po 12 týdnech postupně snižuje. Odborníci ovšem doporučují pečlivost při užívání těchto tablet, jelikož při nadměrné dávce může dojít k předávkování nikotinem - nevolnosti a zvracení. kol

Nová antikoncepční metoda - náplasti

PRAHA - V Číně se jako v první zemi na světě testuje nová forma hormonální antikoncepce v podobě náplasti. Uvádí se to ve Farmaceutickém zpravodaj. Studie, které byly provedeny již dříve, ukázaly, že tato nová metoda podávání hormonů do těla je bezpečná, dostatečně účinná a má méně nežádoucích účinků. Výhodou by měl být i rychlejší návrat k plné plodnosti po vysazení tohoto druhu antikoncepce. kol

Zdravotnictví supluje sociální služby - to je socialismus

říká v rozhovoru pro LN Milan Kudyn, předseda Ligy na obranu soukromých zdravotnických zařízení

Sílící tažení proti soukromým zdravotnickým zařízením má vládě a resortnímu ministerstvu za zlé předseda Ligy na obranu soukromých zdravotnických zařízení **MUDr. Milan Kudyn**. Podle něj se lékaři obávají, že v příštím roce by mohla řada ordinací i soukromých nemocnic zaniknout, na což doplatí i pacienti.

LN: Pokročila nějak jednání ligy s ministerstvem?

Ne, protože vůbec nazačala. My bychom rádi vedli otevřený dialog o budoucí podobě zdravotnictví a o zachování již dojednaných funkčních změn. Chceme, aby se, tak jako v EU, soukromé subjekty staly stabilním a stabilizujícím prvkem zdravotnického systému. Ovšem vzhledem k osobě ministra Ivana Davida se nepovedlo navázat vztah s jeho úřadem. Liga dnes plní spíše funkci monitorovací, obrací se na ni jednotlivé subjekty, které se cítí být ohroženy negativním obratem vývoje ve zdravotnictví. Aktuálně jde především o ukončení platnosti zákona, na němž je zdravotnictví postaveno, ke konci roku, přičemž se zatím neobjevil žádný nový návrh. Druhým problémem je tvorba cen - ministerstvo, na jehož návrh vláda stanovila ceny na druhé pololetí, svým administrativním postupem narušilo dohodu mezi VZP a lékaři. Proto jsme na tento postup podali stížnost k Ústavnímu soudu, neboť směřuje k jednostrannému snížení příjmů určité skupiny obyvatel.

LN: Má liga nějaké finanční požadavky?

Vše se musí odvíjet z minimálních reálných nákladů, pohybujeme se v tržním prostředí. Odmítáme, aby o výši úhrad rozhodovalo ministerstvo od stolu, bez jakýchkoli ekonomických analýz.

LN: Výběrová řízení, v nichž mají zdravotnická zařízení usilovat o smlouvu s VZP,

byla provedena jen pro lůžková zařízení. Jaká je situace nyní?

VZP teď rozesílá ordinacím dopisy, v nichž jim oznamuje, že smlouvy končí k 31. prosinci 1999. Má být prodlužována dodatky do případného výběrového řízení. Pro ně přitom nejsou stanovena žádná kritéria. Zdravotnická zařízení se teď ocitla v obrovské nejistotě - řada z nich má úvěry na vybavení a podobně.

Nejvíce nám ale vadí, že výběrové řízení má stejně jenom doporučující charakter,

VZP má právo veta. Hrozí proto, že zneužije svého dominantního postavení, přičemž svým rozhodnutím smlouvu nezavřít, či uzavřít jen na omezené množství péče, může například zcela zlikvidovat celou soukromou nemocnici. VZP navíc poškozují i klienty ostatních pojišťoven, protože ti ordinaci sami neužívají.

Liga se také již obrátila na mezinárodní ligu proti korupci, obáváme se totiž obrovské moci, kterou budou mít ředitelé poboček pojišťovny, rozhodující o bytí a nebytí ordinací.

LN: Jedním z důvodů, proč VZP může zrušit smlouvu, je i fakt, že lékař vybírá peníze v hotovosti od pacientů. Považujete to za spravedlivé - když jde například spíše o dobrovolný sponzorský příspěvek?

Já spíše považuji za nespravedlivé, aby někdo nutil lékaře administrativně poskytovat péči pod hranici reálných nákladů. Dneska si pacient nemůže oficiálně zaplatit například lepší kyčelní kloub, není ani možné, aby si zaplatil rozdíl mezi tím horším, placeným pojišťovnou, a lepším. Vzniká tu šedá ekonomika, protože se samozřejmě lze dohodnout s doktorem, který mu ten lepší kloub sežene.

Kdybych se ráno probudil a viděl na kalendáři letopečet 1970, tak bych tomu snad i věřil.

Všude mají se zdravotnictvím problémy, ale alespoň v něm mají systém. A nikdo si nedovolí říct, že když je někdo soukromý zdravotník, tak se prostě obohacuje na úkor pacientů. Všude na světě mají vícezdrojové financování, podílejí se na něm nadace, sponzoři, komerční pojišťovny i občané.

LN: Ministerstvo se přece netají tím, že chce, aby péče byla bezplatná.

Jenže zadarmo není nic, všechno něco stojí. Zdravotnický systém nemůže nahrazovat sociální síť. Dobře, dá se deklarovat, že někdo je sociálně slabý, pak mu má pomoci náš bezbřehý sociální systém i ve zdravotnictví. Nejde ovšem, aby zdravotnictví suplovalo sociální služby. To je socialismus. Ministr však místo řešení tohoto problému stále útočí na privat. Státní nemocnice si svoji existenci vždy obhájí, David je považuje za základ, přičemž na Západě je to přesně naopak.

LN: Vidíte vůbec nějakou naději?

Buď v přijetí politické doktríny o cílech zdravotnictví, nebo jedině v nových parlamentních volbách. Jsme si jisti, že do této změny se situace nemůže zlepšit. Je pouze otázkou času, kolik zdravotnických zařízení přežije. Soukromým lékařům nikdo dotaci, na rozdíl od státních nemocnic, nedá. **Radka Wallerová**

MUDr. Milan Kudyn se obává především toho, že VZP bude zneužívat svého dominantního postavení Foto LN - Jan Zátorský

Kvůli špatné židli mívá 70 procent lidí u počítače bolesti

Potíže se zády či necitelnost horních končetin souvisejí se špatným sezením a nedostatkem pohybu

Několik tisíc korun musí zaplatit uživatel počítače, aby si pořídil kancelářský nábytek, který by odpovídal zásadám správného sezení. Některými doporučeními lékařů se však lze inspirovat i k vylepšení starého nevyhovujícího nábytku.

PRAHA - Ze statistik vyplývá, že zhruba 70 procent uživatelů výpočetní techniky mívá občasně potíže se zrakem, trpí bolestmi zad a z toho plynoucími bolestmi hlavy. Zdravotní potíže spojené s prací na počítači se týkají především těch, kteří počítač používají denně, a pro které se tedy stal „výrobním nástrojem“.

Z přetížení bolí hlava i svaly

Při práci vsedě je třeba se vyvarovat přetěžování svalů. Jde hlavně o svaly šíje a horní části trupu. Přetížení a zkrácení krčních svalů, horní části svalu trapézového a zdvihače lopatky způsobuje zvětšení krční lordózy (vyklenutí páteře směrem dopředu).

Při stabilním lehkém záklonu či úklonu hlavy dochází k omezení jejího rotačního pohybu. Pokud hlava příliš pevně nasedá na páteř a jsou přizvednuta ramena, dochází k tomu, že jsou utiskovány nervové dráhy. Tím může docházet k nedostatečnému prokrvování mozku, ke zvýšené únavě, k bolestem hlavy až ke krátkodobé ztrátě vědomí.

S dobrým stavem krční páteře souvisí i dobrý stav horních končetin. Podobně jako bolesti hlavy mohou i bolesti ramen, loktů nebo brnění či necitlivost prstů souviset se špatným stavem především dolní části páteře. Sedíme-li na nevhodné židli, pak systematicky přetěžujeme i bederní

úsek páteře. Tak se může vyvinout omezení plotének.

Vše začíná židlí

Klíčem k odstranění nebo alespoň zmírnění potíží souvisejících se sedavou prací u počítače je především správné sezení.

Základem je samozřejmě dobrá židle. Měla by mít nastavitelné sedadlo i opěradlo, vhodné jsou opěrky paží. Židle by měla být tvarovatelná tak, aby odpovídala přirozenému tvaru páteře. Opěrka by měla sahát nad

hrudní část páteře. V ideálním případě by měla být při sezení zvednutá pánev, což napřimuje trup a odlehčuje ploténkám v křížové oblasti. Tento požadavek však splňují jen nejmodernější židle.

Z tohoto hlediska jsou dobré klekačky, které však při dlouhodobější práci způsobují přílišnou zátěž kolen. Jejich vadou je i absence opěradla. Názory na tzv. aktivní sezení, například na balonech, se liší. Někteří odborníci považují za užitečné, že neustálou potřebou vyrovnávání a hledání vhodné

polohy se svaly nepřetěžují, jiní zase považují za lepší židli stabilní. Podobný nesoulad vládne i v názorech na židli otáčecí.

Klávesnice a monitor

Ideální poloha klávesnice na pracovním stole je taková, že paže v lokti svírají úhel větší než 90 stupňů. Dobře je umístění klávesnice v úrovni pupeční jamky pod pracovní deskou stolu. Kromě úspory místa umožňuje nižší poloha klávesnice zmírnit napětí v oblasti šíje. Pokud chce uživatel předejít

bolestem krční páteře, měl by mít monitor umístěn tak, aby horní okraj obrazovky byl nejvýše ve výšce očí. Monitor by nikdy neměl být na straně, ale přímo proti očím, jinak opět dochází k přetěžování jedné části těla, kterému se nevyhne už používáním myši.

Speciálně vyráběné klávesnice, které jsou „zahnuté“ do oblouku, podporují správné držení rukou se zvednutými lokty.

Markéta Grosmanová

odborná spolupráce PhDr. Hana Čechová

Zcela nevyhovující židle. Nohy ani ruce nejsou ve správné poloze. Židle neposkytuje oporu ani v části bederní a hrudní. Její tvar neodpovídá tvaru páteře. Klávesnice i monitor jsou vysoko. Navíc nejsou před uživatelem, ale na straně stolu, což vede k přetěžování jedné části těla.

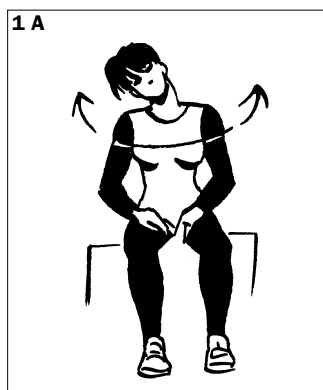
Nevyhovující židle. Toto křeslo sice vypadá a je pohodlné, ale k práci na počítači se moc nehodí. Pokud by byl uživatel při práci opřen, bude ho obtěžovat výška židle, která dosahuje až ke krční páteři. To není vhodné. Jinak dochází k podobným chybám jako na předchozím snímku.

Správná židle. Stehenní kost by měla svírat úhel 90 stupňů s kostí holenní. Stejně tak ruka by měla být ohnutá v úhlu 90 stupňů. Monitor má být umístěn tak, aby jeho horní část byla ve výšce očí. Opěrka správně sahá nad hrudní část páteře.

Foto LN - Alžběta Jungrová

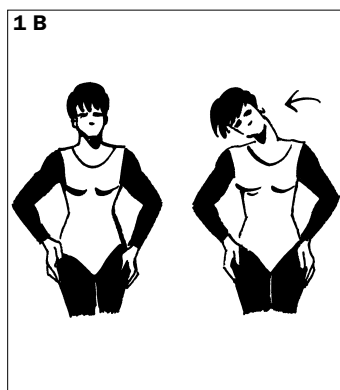
Jak si lze několika jednoduchými cviky posílit páteř i v kanceláři

1) Uvolnění a protažení svalů šíje a horní části svalu trapézového
Vzpřímeně se posadíte na kraj židle, kolena v úhlu 90 stupňů, ruce volně složte do klína. Ramena mírně zatáhněte dozadu dolů.

A) Zvolna kroužte hlavou vpravo a vlevo. Při mírném záklonu zůstaňte vytažení z ramen, se šíjí protaženou do dálky. Toto cvičení provádějte několikrát denně, opakujte 6- až 8krát.

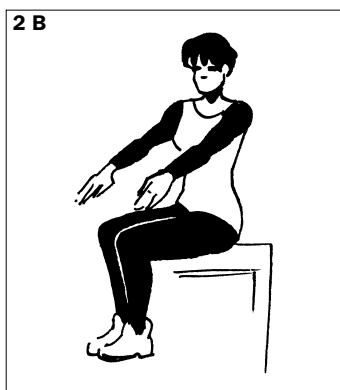
B) S výdechem ukleňte hlavu vpravo tak, aby ucho směřovalo k rameni. Vydřete cca 6 vteřin. S nádechem zpět. Totéž vlevo. Opakujte 4- až 6krát na každou stranu. Zvládnete-li tento cvik, lze přidat protipohyb ramen - při úklonu vpravo zatáhněte levé rameno směrem dozadu a dolů.

2) Posílení vzpřimovačů, mezilopatkových svalů a fixátorů lopatek

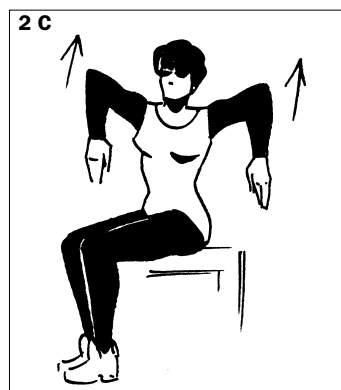
Vzpřímeně se posadíte na kraj židle, kolena v úhlu 90 stupňů.

A) Upažte, dlaně směřují ke stropu. S výdechem uvolněte hrudní páteř, předkloňte hlavu a dlaně vytvořte vzad. S nádechem postupně vzpřimete trup, hlavu, ramena opět zatáhněte dozadu a dolů, dlaně přetočte směrem ke stropu. Opakujte plynule 6- až 8krát.

B) Předpažte, dlaně směřují k zemi. Ramena držte zešíroka.

C) S výdechem zatáhněte lokty vzad. V krajní poloze, kdy předloktí je téměř vodorovně s podložkou, se-
trvejte asi 6 sekund. Poté se plynule vraťte zpět. Opakujte 6- až 8krát.

3) Posilování svalstva zad, protahování prsních svalů

Sedněte si na okraj židle, kolena svírají pravý úhel. Upažte pokrčmo, v lokti opět úhel 90 stupňů, dlaně směřují vpřed. Tahem loktů vzad a s výdechem stáhněte lopatky směrem k páteři. Vydřete napětí asi 10 vteřin a s výdechem uvolněte. Opakujte 8- až 10krát.

Kresby Petr Herold

Vitaminu C potřebujeme třikrát více, než se dosud soudilo

Zdvojnásobit až ztrojnásobit denní dávku vitaminu C ze současných 60 miligramů doporučují poslední studie amerických lékařů.

PRAHA - Lidské tělo si nedokáže vitamin C samo vytvořit. Ten navíc v těle vydrží maximálně asi čtvrt roku. Je tedy nezbytné ho jíst průběžně. Doporučovaná denní dávka dosud byla asi 60 miligramů (u kojících, nemocných, kuřáků a alkoholiků více). Letošní prázdnotové číslo české a slovenské mutace prestižního amerického lékařského časopisu JAMA však přichází s požadavkem tato množství přinejmenším zdvojnásobit, lépe však rovnou ztrojnásobit.

Důvodů je hned několik. Lidské tělo je čím dál tím více vystavováno škodlivinám ze zničeného životního prostředí. Vitamin C, jehož působení v lidském těle vědci znají jen částečně, je považován za antioxidant - tedy látku zmiňující vlivy špatného životního prostředí.

Dalším důvodem zvýšení doporučené denní dávky vitaminu C je fakt, že na naše stoly se ovoce a zelenina dostávají se stále větším „zpožděním“. Zatímco dříve neexistovaly mrazáky a sklizeň se musela ke spotřebiteli dostat co nejdříve, dnes se cesta „z pole na stůl“ stále prodlužuje. Ovoce se trhá nedozrálé a nechává se uměle dozrát.

Vědci se navíc domnívají, že dřívější obsahy ovoce a zeleniny vi-

Pokud někdo nesnáší ovoce a zeleninu, může užívat vitamin C v tabletách. V nejlépejší formě přijde doporučená denní dávka na zhruba 80 haléřů.

Foto LN - Tomáš Krist

ce vitaminů. Dnes, kdy se pěstují na poměrně vyčerpané půdě při použití umělých hnojiv, se zřejmě kvalita snižuje. O tom však neexistují důkazy, protože před 80 lety nikdo obsah vitaminu v ovoci nezkoumal. Tím spíše však vyvstává otázka: Jak a odkud vitamin C co nejracionálnější brát? Přímo ideální je podle JAMA jíst pětkrát denně

po menších dávkách ovoce a zeleninu. To nejen zabezpečí dostatečný přísun vitaminu, ale pomůže organismu i svým obsahem vlákniny a karotenoidů, popřípadě dalších přírodních biologicky účinných látek. Při konzumaci je ovšem užitečné brát v úvahu, že obsah vitaminu C se snižuje stykem s kyslíkem (proto co nejčerstvější zdroj), sty-

kem s kovy (proto vaření v potahovaném nádobí) i delším varem (proto mikrovlnné trouby).

Rozhodně však i zde platí zásada, že nic se nemá přehánět. Dlouhodobá spotřeba nad gram vitamínu denně může kromě zažívacích potíží způsobit vznik močových kamenů.

Pokud někdo ovoce a zeleninu ne-

snáší nebo nesmí, stačí zajít do lékárny a koupit si vitamin v tabletách. V nejlépejší formě přijde doporučená denní dávka na zhruba osmdesát haléřů.

Začalo to jablkem

U objevu vitaminu C stálo jablko. Ani nemuselo (jako druhdy Newtonovi) padat na hlavu. Někdy koncem 20. let našeho století maďarského biochemika Szent-Györgiho napadlo zkoumat, proč rozkrojené jablko časem tmavne. Zjistil, že za to může

oxidace, a té že brání především jistá organická látka v dužnině. Poněvadž věděl, že jablko je ovoce, které působí proti kurdějím, zkoušel tuto látku i na zvířatech s uměle vyvolanými kurdějemi (skorbutem). Látka pomohla, a proto později dostala název askorbová kyselina. Šlo tedy o onen dosud hypotetický, dlouho marně hledaný vitamin C.

K podrobným pokusům ho ale badatel potřeboval víc. Marně však zkoušel různá ovoce. Až někdy uprostřed roku 1933 se během večere s přáteli podávala také maďarská národní zelenina (byť původem v Ameriky) - paprika. Sehnal jí rovnou několik tun - a konečně uspěl.

Vzápětí pak anglický biochemik Howarth určil chemickou strukturu askorbové kyseliny a jeho polský ko-

lega Tadeusz Reichstein navrhl její umělou syntézu Levná výroba syntetického vitaminu C umožnila důkladné (ostatně dosud neukončené) zkoumání jeho účinků. Jak tedy „céčko“ v našem těle působí? Podporuje tvorbu kolagenu, pojiva v kůži, šlachách, chrupávkách a kostech. Jeho nedostatek vede ke zmiňovaným kurdějím, které se projevují například krvácením dásní, vikláním až padáním zubů, modřinami bez úrazu, a samozřejmě slabostí.

Vitamin C podporuje tvorbu hormonu adrenalinu, nezbytného především v první, poplachové fázi stresu. Ta umožňuje základní prvotní stresovou reakci - boj nebo útěk. Při dlouhotrvajícím stresu pak vitamin C podporuje vývoj adaptační fáze - schopnosti stresu čelit.

Podporuje také vstřebávání železa v zažívacím traktu (nutného například k tvorbě červených krvinek).

V nadledvinách a ve vaječnicích podporuje tvorbu řady životně důležitých hormonů včetně pohlavních. Jako účinný antioxidant vitamin C „zhasí“ v buňkách volné radikály, které mohou poškozovat DNA, a zvyšovat tak riziko nádorových onemocnění. Jeho trvalý dostatek také pravděpodobně snižuje riziko kardiovaskulárních nemocí.

Martin Ludvík

Jedním z důvodů zvýšení doporučené denní dávky vitaminu C je fakt, že ovoce a zelenina ztrácejí živiny umělým dozráváním

**ČESKÁ OPERA
90. LET**

**Druhá část cyklu
bilančních analýz
české kultury**

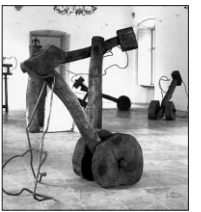
Čtete zítra v LN

KULTURA

**PROLÍNÁNÍ VĚDOMÍ
V ČASE**

**Výstava sochaře
Aleše Hnízdila
na Pražském hradě**

Čtete zítra v LN

Strana 20

Úterý 14. září 1999

Vyprávět realisticky a dokumentárně je požadavkem doby

V Torontu pokračuje mezinárodní filmový festival

Velkými portréty kanadského režiséra Atoma Egoyana a jeho ženy Arsinée Khanjianové v předních kanadských novinách a slavnostním uvedením jeho nového filmu Felicia cesta začal 9. září Mezinárodní filmový festival v Torontu.

TORONTO (od spolupracovníka LN na MFF) - Tento festival je považován za nejdůležitější filmovou událost amerického kontinentu. Jednak jde o oslavu světového kanadského autora, jednak o znak pokračující globalizace. Jestliže kanadský producent Robert Lantos hovořil ještě roku 1995 o americké kulturní kolonizaci a o nutnosti obhajovat „kanadský obsah“, je dnes situace úplně jiná. Všechno nasvědčuje tomu, že kulturní nacionalisté a obhájci kulturní identity (jejich argumenty jsou velmi podobné evropským nebo našim) svůj boj prohráli. Globalizace zábavního průmyslu se svými soap operami a hollywoodskými thrillery vytáhla eso z rukávu. Talentovaní kanadští tvůrci dnes točí buď pro Teda Turnera nebo v americko-kanadských

koprodukcích. Argument o zachování pracovních míst v audiovizuálním průmyslu začal platit mnohem víc než vágní představy o kulturní identitě. A obecně? To si kupodivu rychle zvyklo na americký styl vyprávění a kanadští herci a kanadské problémy ho nechávají překvapivě chladným. Hlavní podpůrný zdroj kanadského filmu - Telefilm Canada - se tváří v tvář digitálnímu věku a rostoucí konkurenci Hollywoodu začíná zaměřovat spíše na podporu amerických filmů natáčených v Kanadě (padesátimilionový snímek je tu možno vyrobit díky oslabení kanadské měny za 35 milionů amerických dolarů) než čistě domácích látek, které nejsou schopny exportu a selhávají i doma.

Uplatnění pro nezávislý film

Čtyřicetiletý ročník významného severoamerického festivalu kráčí rovněž ve znamení internacionalizace. Mezi 319 uvedenými filmy najdeme 171 světových a amerických premiér. Vedle hollywoodských spektáklů (Sníh padá na cedry v režii australského režiséra Scotta Hickse) jsou k vidění stovky nezávislých a lokálních filmů, nízkorozpočtových experimentů a snímků

dokumentárního střihu, což je nový trend. V černých tůních reality se topí poslední zbytky filmové imaginace evropského typu, vyprávět realisticky a dokumentárně se stává požadavkem doby. Není náhodou, že fronta čítající tisíc lidí se vytvořila před uvedením belgicko-francouzského filmu Rosetta (Luc a Jean-Pierre Dardennovi), který nekompromisním realistickým stylem vypráví příběh chudé dívky, žijící s matkou v přivěsu a hledající zaměstnání. Ať se podíváme do kterékoliv západní kinematografie, začínají tu vznikat filmy natáčené ve stylu dánského filmového desetatera Dogma 95, které přikazuje maximálně realistický styl.

Torontský festival (náklady cca 7 mil. kan. dolarů) je druhem showbusinessu zaměřeného na veřejnost a na obchodníky. 1500 nákupčích a obchodníků si tu testuje úspěch takzvaných malých filmů, které dnes začínají vznikat v produkčních pobočkách hollywoodských studií. „Situace nezávislých filmů se změnila,“ říká ředitel MFF v Torontu Piers Handling. „Dnes mají neskonale víc příležitostí. Díky Torontu a několika dalším festivalům získávají masovou publicitu. Mnoho z nich se po uvedení v Torontu do-

Český film v Torontu reprezentuje Gedeonův Návrat idiota. Na snímku Jiří Langmajer (vlevo) a Pavel Liška

stává do distribuce. Bohužel to neplatí o filmech z východní Evropy. Poklesla jejich kvalita. Jako by tu filmaři rezignovali na mezinárodní publikum. Točí si filmy pro domácí trh, lehké komedie a myšlenkové chudé filmečky, které nemají šanci

mimo zemi jejich vzniku.“ Českou kinematografii reprezentuje v Torontu pouze jeden film, Gedeonův Návrat idiota. Z Polska je tu lyrické Kolejiště (režie Urszula Urbaniaková) a z Maďarska dva: mezinárodní koprodukce Sluneční záře Is-

tvána Szabóa a rovněž eurokoprodukcí Kouzelník Šimon Illdikó Enyediové. Nejvíce filmů tu mají Spojené státy, Kanada, Japonsko, Francie, Španělsko, Velká Británie a Švýcarsko (díky koprodukcím).

Radovan Holub

Skupinu Tiger Lillies založil na počátku 90. let anglický zpěvák a hráč na akordeon Martyn Jacques. Kapelu kromě Jacquesa tvoří basista Adrian Stout a bubeník a hráč na perkuse Adrian Hüge. Muzika „Tygřích lilií“ je nejvíce ovlivněna kabaretní hudbou Kurta Weilla a francouzským šansonem. Stoupu v ní však zanechal i cikánský folklor a temné blues Američana Toma Waitse. Poznávácím znamením je nezaměnitelně vysoký, operně cvičený Jacquesův hlas. Hudební tisk se o skupinu začal zajímat poté, co se o ní v superlativě vyjádřil slavný zpěvák David Byrne. Tiger Lillies až dosud odolávají nabídkám nahrávacích společností a desky si vydávají sami.

Foto archiv LN

Jsmo závislí jen na sobě a na svém publiku

říká v rozhovoru pro LN Martyn Jacques, kapelník skupiny The Tiger Lillies

Častým hostem je na českých koncertních pódiiach britská avantgardní skupina The Tiger Lillies. Její zpěvák a kapelník Martyn Jacques poskytl rozhovor LN den po vyprodaném vystoupení v žižkovském kinu Aero.

LN: Od poloviny 90. let zde vystupujete prakticky každý rok. Proč jsou právě české země tak častým cílem vašich turné?

Máme tady publikum, které si nás oblíbilo, a na koncertech bývá skvělá atmosféra. Naše hudba je založená hodně na humoru, často i černém humoru, a Češi tomu rozumějí. Což zdaleka není samozřejmé.

LN: Zpíváte o sexu s mouchami, přítulokání Ježíše ke kříži, narkomanech v nebi... Snažíte se přilákat na sebe pozornost skandálními texty?

Když jsme začínali, neměli jsme tak ostré písně. Děláme si ovšem rádi legraci z tzv. vážných věcí a je nutné brát to s humorem. Naše publikum se to líbí, a nemáme tudíž důvod cokoli na tom měnit.

Martyn Jacques

Foto archiv LN

LN: Vaše vystoupení obsahují čím dál více divadelních prvků. Budete v tomto trendu pokračovat?

Nevím, v čem budeme pokračovat, neplánujeme si budoucnost. Je ovšem pravda, že divadlo je nám

blízké, naše hra Shockheaded Peter je ve světě dost úspěšná (k nám zatím neprošla - pozn. red.). Cítíme se u divadla dobře, protože to prostředí nás akceptuje. V hudbě to už není tak jednoznačné, většina muzikantů je příliš sevěřená svými styly a nechápe smysl některých věcí, které děláme.

LN: Dokázali jste si vybudovat slušné renomé, hitparády však nedobýváte a bez smlouvy s velkou nahrávací společností sotva budete. Nemrzí vás to?

Z finančního hlediska by to jistě bylo příjemné, ale naše ambice je hrát hudbu, která se nám bude líbit. Rozhodujeme

o sobě sami, nemusíme mít těžké sny z toho, že neprodáme 200 tisíc desek. Můžeme se hráním bavit, vyhrát si s každou písničkou. Alba prodáváme sami na koncertech. Závislí jsme pouze na sobě a svém publiku a nechceme na tom nic měnit.

LN: Vaše hudba se obrací především do minulosti. Zaujaly vás nějaké současné trendy, které by případně ovlivnily vaši další tvorbu?

Koketujeme s různými styly. Na zatím posledním albu hostují mladí turečtí hudebníci s velmi neobvyklými nástroji, další album plánujeme v rytmu tanga. Z takzvaných moderních záležitostí nás nic neuchvátilo, ale máme rádi třeba world music nebo Toma Waitse.

Josef Bouška

Festival Znojemský hrozen uvede Encyklopedii vína

PRAHA - Dnes začíná v jihomoravském Znojmě nulový ročník televizního festivalu Znojemský hrozen. Mezinárodní soutěžní festival je zaměřen na snímky týkající se gastronomie, potravinářství a životního stylu. Do 17. září bude ve Znojmě promítáno celkem 29 snímků, které přihlásili producenti z Francie, Německa, Velké Británie, Švýcarska, Maďarska, USA, Španělska, Slovenska a České republiky. Přehlídka skončí

v den, kdy ve městě začíná tradiční historické vinobraní.

O festivalové ceny se ucházejí i pořady z České televize, Galaxie, České nezávislé televizní společnosti (ČNTS) a osmi regionálních televizí. Jedním z nejzajímavějších programů budou patrně pilotní díly třináctidílného seriálu ČT Encyklopedie vína. Milovníky exotiky zase zaujme např. britský snímek Zpravodajství z planety Země II.

ped

Zapamatujme si jméno Cecile Licadová

Sobotní večer cyklu Pražský Spodzim měl ve vyprodané Smetanově síni Obecního domu na pořadu dvě rozsáhlá díla pozdního romantismu: Koncert d moll pro klavír a orchestr Sergeje Rachmaninova a Klavírní kvartet g moll op. 25 Johannesa Brahmsa v instrumentaci velké osobnosti tzv. druhé vídeňské školy Arnolda Schönberga.

Když sólistka večera, drobná cizokrajně vyhlížející americká klavíristka Cecile Licadová vstoupila na pódium, bylo asi pro mnohé otázkou, jak se asi vyrovná s enormními technickými, fyzickými i psychickými požadavky tohoto přes pětáctičet minut trvajícího koncertu, který je svým charakterem spíše mužskou záležitostí.

Hned v průběhu první věty však přesvědčila, že má všechny dary, jaké si koncertní umělec může přát: zcela mimořádné technické nadání, záviděníhodnou jistotu v ovládnání klavírního aparátu, řadu rozsáhlých dynamických a barevných odstínů i moudrost, jak tak rozsáhlé dílo ar-

Recenze

chitektonicky vystavět. Podobná symfonická dokonalost souhry s orchestrem je také asi možná jen při detailní znalosti nejen klavírního partu, ale celé partitury. Jméno Cecile Licadové by si tedy měli naši koncertní pořadatelé dobře zapamatovat.

V druhé části večera zazněla or-

chestrální verze Brahmsova Klavírního kvartetu. Jejeho autora Arnolda Schönberga zřejmě inspirovala takřka symfonická závažnost Brahmsových témat a v instrumentaci se perfektně přizpůsobil Brahmsovu orchestrálnímu stylu. Poslouchali jsme tedy jakousi „novou“ Brahmsovu symfonii. O velké muzikantské zážitky večera se samozřejmě zasloužil i hostující Vídeňský rozhlasový orchestr, hrající se zaujetím i s propracovanou koncepcí pod taktovkou švýcarského dirigenta Michaela Bodera.

Jaromír Kríž

Cecile Licadová - klavír. Vídeňský rozhlasový orchestr s dirigentem Michaelem Boderem, II. září, Smetanova síň Praha

Cecile Licadová debutovala v roce 1980 s Bostonským symfonickým orchestrem pod taktovkou Seiji Ozawy

Foto archiv LN

Ingmar Bergman vypráví o sympatiích k nacistům

STOCKHOLM - Ingmar Bergman byl v mládí fascinován Hitlerem, ale svůj postoj změnil poté, co viděl fotografie koncentračních táborů. Vyplývá to z jeho chystané knihy Heder och Samvete (Čest a svědomí).

Režisér v knize píše o oslnění nacismem a jeho vůdcem. V knize, jež by měla zanedlouho vyjít, Bergman vypráví, jak jako osmnáctiletý student strávil léto roku 1936 s nacistickou rodinou v Německu, kde se zúčastnil Hitlerova projevu. „Hitler má neuvěřitelné charisma,“ cituje ho kniha. Když se vrátil Bergman do

Švédska, provaloval Němcům slávu a neprotestoval, ani když jeho bratr a přátelé kreslili svastiky na domy, kde žili Židé.

„Můj otec byl ultrapravicově zaměřen. Velkou hrozbou byli bolševici, které nenáviděl,“ uvádí se v knize. Když byly uveřejněny fotografie z koncentračních táborů, Bergman si zprvu myslel, že jde o propagandu Spojenců. „Když jsem si uvědomil pravdu, byl to neuvěřitelný šok. Brutálně a násilně byla moje nevinnost jedním rázem zničena,“ doplňuje.

ap

Krátce

Úsporný program v Plzni

PLZEŇ - Nepříznivá finanční situace se odrazí v nadcházející sezoně Divadla J.K. Tyla. Dramaturgyně činohry Marie Caltová řekla v rozhovoru pro LN, že bylo nutné ve všech souborech snížit počet premiér. První premiérou činoherního souboru bude Sokolovského dramatizace Rozmariného léta v režii Nového kmenového režiséra Romana Meluzina. Dalším chystaným titulem je Shakespearův Richard III. v režii Jana Buriana, který v novém roce uvede ještě Vitracova Vlkodlaka. Roman Meluzin nastuduje komedii Woody Allena Sex

noci svatojanské a poslední inscenací sezony bude Feydeauova Slečna od Maxima ve Smočkové režii. jmc

Nevydané nahrávky

PRAHA - Cyklus Úterní úniky pokračuje dnes pořadem Nevydané nahrávky 1959-1999. Pavel Klusák představí písně z domácí scény, jež nikdy oficiálně nevyšly. Vedle písní Vodňanského a Skoumala, Buriana a Dědečka či Oldřicha Janoty zazní i Dopis Svobodné Evropě - nikdy nevydané dikůvzdání Josefa Lauferu kpt. Minaříkovi. Pořad začíná v 18 hodin v čítně Unijazzu (Jindřichská 5, vstup z pasáže). bžž

INZERCE

AUKCE

PŘÍJEM STAROŽITNOSTÍ PRO AUKCI 20. 11. 1999

končí dne
21. 9. 1999

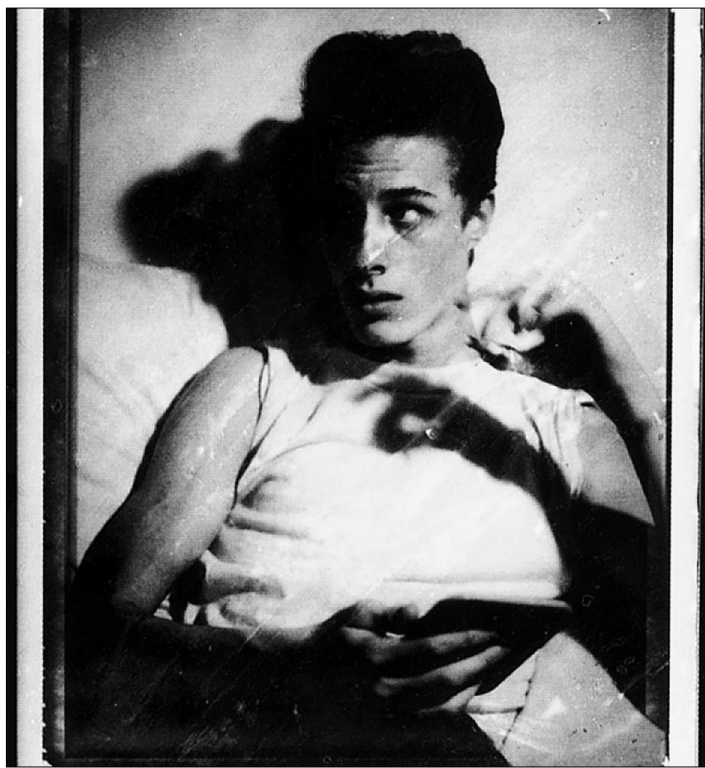
VÁŽÍME SI HODNOT

Ovocný Trh 2
110 00 Praha 1
Po-Čt: 9.30-17.00 hod.

Tel.: 02 - 2422 2001
Fax: 02 - 2422 2011
doroth@login.cz

DOROTHEUM

Fotograf Robert Vano předkládá svou inventuru

Robert Vano: Z publikace *Boys and Roses, Scarabeus, 1992* (výřez) Repro LN

Galerie Miro v klášteře dominikánů v Jilské ulici otevřela za velkého zájmu veřejnosti bilancující expozici fotografií „Inventura“ někdejšího slovenského exulanta Roberta Vana (1948), který od počátku 90. let žije v Praze. Po bouřlivých desetiletích v New Yorku s občasnými výjezdy do Evropy, kdy se živil jako asistent ve studiích věhlasných fotografů módy (Horst P. Horst, Glaudio, Castel, Fallai a další) si postupně sám otevřel publikační možnosti v kulturních časopisech Vogue, Bazaar, Donna nebo Elle, kde nakonec zakotvil v Praze v české edici jako umělecký ředitel (až do letošního návratu k práci „na volné noze“). Zároveň se po celou dobu zabýval volnou tvorbou, mající charakter velmi osobních deníkových záznamů. Svou různorodost v letmo načrtnutých momentkách, nebo naopak propracovaných portrétech, záběrech fragmentů lidského těla a zátiších dává divákům příležitost jakkoliv nahodile listovat, aniž by se mohli v množství vjemů zachytit jakékoliv koncepce.

Robert Vano nikdy neskrýval

svou sounáležitost s homosexuální komunitou (ačkoliv v době jeho návratu do Československa nebylo obvyklé tuto osobní situaci nechat uvolněně plavat na povrchu). Podobně jako Američan Robert Mapplethorpe okouzleně fotografuje zdánlivě málo erotické detaily květin, ale jeho výstavy „Love you from Prague“ (1992) nebo „Kluci a růže“ (1993) jsou naplněné až po okraj explicitní erotikou, okouzle-

Recenze

ním z výrazu a gest chlapeckých tváří a těl - nejprve svých blízkých a později profesionálních agenturních modelů. Pro Vana bylo ovšem vždy rozhodující emocionální propojení s fotografovaným prostřednictvím aparátu, své „fotky“ nikdy nesměřoval k profesní virtuozitě, intelektuálně precizním nebo výtvary kvalitám.

Mnohdy dokonce jako by se zalekl přílišné technické dokonalosti média: záměrně narušuje zvětšeniny rozsypanými krystaly soli nebo prachem, jindy vytváří neklidný tonální efekt postupným nanášením

vývojky vatou, pracuje s otisky odpadů barevných polaroidů na kreslicí papír. Své snímky prezentuje v jemných sépiových hnědých tónech, nebo naopak křiklavých odstínech purpurové. Kromě ryze subjektivních rozvolněných záznamů blízkých přátel, nalezených zátiší v interiérech pokojů, vlastního pražského studia a navštívených krajín se v expozici ukazuje i množství snímků vzniklých jako zakázka pro obrazový časopis, které si však většinou udržují osobní charakter a schopnost bezprostředního kontaktu s mužským i ženským modelem. Objevují se zde notoricky známé postavy herců, zpěváků, osobností a žen politiků, lovené tak často četnými fotografy pro společenské obrázkové rubriky. Vano se (až na výjimky) v černobílém prostém záznamu celkem zdáříle vyhýbá jejich barvotiskově křivčité prezentaci ve prospěch snahy vystihnout to, co se odehrává mimo expozice cvakajících aparátů. Výstavu je možné navštívit do 3. října.

Aleš Kuneš

Robert Vano: *Inventura*. Galerie MIRO, klášter dominikánů, Jilská ul. Praha, do 3. října

Mecenášství ukazuje i odvrácenou tvář

Rádi se ujišťujeme, že jsme v mnoha oblastech dosáhli světové úrovně, že naše kultura nikdy nezaostávala a že se vždy dokáže vřadit do celkových souvislostí. Někdy však vyrazí duch, jaký druh tvorby (pokud se tvorbou vůbec dá nazvat) je u nás podporován. Často jde o jakési zboží, podbízář komerční díla, v nichž není sebemenší stopa po hledání a objevování obsahu a formy. Tyto šikovně utvářené zbytečnosti, bohužel ovládající řadu veřejných prostor, tak negativně působí na současný vkus předstíraní citu a skutečného osobního přesvědčení, pro které jsou umělci schopni obětovat své pohodlí nebo dokonce rodinné vztahy a zájem. Soudíme-li podle typu obrazů vystavovaných a prodávaných ve většině soukromých síní a galerií, podle nejnavštěvovanějších filmů nebo nejčtenějších literárních druhů, nebyli jsme snad nikdy tolik vzdáleni vyspělé,

vzdělané a kultivované kulturní společnosti jako dnes.

Nastává nepříjemná chvíle, když se setkáváme s něčím tak provinčním, jako bylo odhalení monumentálního obrazu Libušeina věšba malíře Miroslava Houště na Slovanském ostrově

Glosa

v Praze. Událost místy připomínala sraz maloměstské smetánky nebo oslavu postupu fotbalového mužstva okresního formátu a byla zároveň podivnou karikaturou úsilí umělecké generace Národního divadla. Po několika neumělých řečnických projevech prokládaných druhořadými uměleckými výkony se konečně objevil před zraky netrpělivě čekajících diváků do detailů vypracovaný výjev z našich dějin, který snad ještě nikdy nebyl vyjádřen křivčivěji, v duchu nejpokleslejšího vkusu. Obraz překryl celou zeď sálu, byl jistě

ušit na míru a prý se máme na co těšit. Od tétož autora budou následovat další, aby se Zofin náhl „zaskvěl“ někdejší slávou. Večer byl završen opulentní hostinou, která měla z celého programu nejvyšší uměleckou úroveň. Škoda, že působení obrazu není stejně pomíjivé. Je neuvěřitelné, že někdo může na čísi objednávku tvořit díla tohoto druhu a že za ně objednavatel jistě utrácí značné finanční prostředky. Je těžké pochopit, že se někdo může vydávat za mecenáše umění, když podporuje malbu tohoto pokleslého druhu. Není snadné přijmout, že respektované osobnosti naší umělecké scény někdy dodávají svou aktivní účastí na vernisáži předváděné pseudotvorbě zdání autentičnosti. Přitom se nemohou uplatnit vynikající umělci, kteří si dovedou zachovat tvář a názor a kteří jsou schopni postihnout a ovlivnit ducha své doby.

Jiří Machalický

Televize už kupují od Bontonu vysílací práva k českým filmům

PRAHA - Domácí televize už nakupují vysílací práva ke starší české filmové tvorbě. Včera to potvrdila Magdalena Buřičová ze společnosti Bonton, která od letošního roku zprostředkovává po barrandovském studiu prodej práv k více než sedmi stovkám titulů z let 1965 až 1991. Až dosud jejich prodej znemožňovaly nové ceny. Nyní je podle Buřičové situace jiná, neboť všichni zájemci, až na televizi Prima, na nové ceny přistoupili.

Ředitel České televize (ČT) Jakub Puchalský označil koncem srpna dohodu s Bontonom za „oboustranně přijatelný kompromis“. ČT koupila téměř šest desítek snímků, kterými obohatí už podzimní obrazovku. Absence domácí filmové tvorby však v tomto případě nebyla tak zřetelná, neboť ČT bez problémů vysílala snímky, jejichž byla v 90.

letech koproducentem. Práva k více než stovce titulů koupila i Česká nezávislá televizní společnost (ČNTS) a začátkem září také společnost AQS zajišťující program TV Nova Vladimíra Železného. Její zástupci vybrali přes 60 filmů. Programová ředitelka Novy Libuše Šmuclerová přitom koncem srpna ČTK řekla, že vzhledem k situaci, ve které jsou, si nemohou dovolit platit až čtyřnásobky cen obvyklých v minulých letech. „Stále o tom však jednáme,“ dodala.

Podle šéfký Primy Kateřiny Fričové se čeká na nový seznam filmů s cenami - část z těch, o které měla Prima zájem, už je prodána. Bonton převzal obstaravatelskou smlouvu po Barrandovu, který z prodeje dlužil Státnímu fondu na podporu a rozvoj české kinematografie desítky milionů korun. *čtk*

Milan Maur maluje v rytmu letu mušek

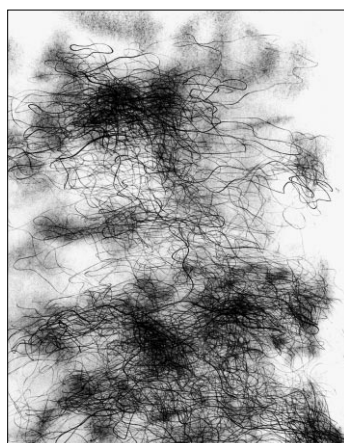
V Lounech zahájila letos v březnu provoz nová výstavní síň, zřízená podnikem SPT Telecom a městským úřadem. Její program se orientuje na výtvárné tendence, které mají v tomto městě dlouholeté autorské a divácké základy: na neokonstruktivismus, geometrickou abstrakci a konceptuální umění. Nyní zde vystavuje plzeňský výtvarník Milan Maur (1950).

Milan Maur patří od počátku 80. let k protagonistům konceptuálního proudu zaměřeného na reflexi přírody. Před rokem 1989 pracoval v ústraní a s obtížemi zveřejňoval své práce v neoficiálních a polooficiálních prostorech. Po roce 1989 o něho paradoxně projevují větší zájem v zahraničí. Pro výstavu v Lounech vybral desítku rozměrných obrazů a řadu kreseb. Všechny dokládají autorovu pracovní metodu používanou od přelomu 80. a 90. let, danou přechodem od exaktních postupů původního, přísně vymezeného konceptuálního projevu, k volnější interpretaci přírodní situace. Nejde již o přesný záznam pohybu stínu nebo padajícího listu redukováný na černobílou kresbu, ale o výtvarný přepis, který

znovu čerpá z repertoáru tradičních výtvarných prostředků. Zahrnuje užité barvy, spontánního malířského gesta a také obdélníkového formátu

Recenze

obrazu, spojeného s uměleckou konvencí, na rozdíl od neutrálního čtvercového formátu starších záznamů.

Milan Maur: *V rytmu letu mušek, tužka a přírodní pigment na výstavním kartonu* (výřez) Repro LN

Východiskem pro Maura zůstává přírodní situace, základ všech prací je v krajině a v ateliéru probíhá dokončování obrazů. Jednu vizuální a významovou vrstvu představuje stopa místa, vytvořená přírodním pigmentem vetřeným do plátna nebo papíru přímo na zemi. Na nepravděpodobně tónovaný a deformovaný podklad pak autor nanáší na základě pozorování jediného druhu letičích hmyzu různé husté lineární sítě, které barevností připomínají sledované motýly nebo mušky a tvarovostí napodobují rytmus jejich pohybů. Sledovaný objekt se tak do díla promítá jen zprostředkovaně, hlavním námětem zůstává proces.

Vědomí estetických hledisek a napětí mezi přírodou a kulturou se promítá také do instalací Maurových výstav. Jednotlivé obrazy se stávají součástí triptychů, kresby zase početných řad; hlásí se sice ke konvenčním schémátům, ale tím, že vystupují jako postupně se proměňující rytmizované pole, zároveň zdůrazňují přírodní téma.

Zbyněk Sedláček

Milan Maur: *Rytmy* (1994-1999), Louňy, Louňská výstavní síň Telecom.

V Los Angeles byly pojednapadesáté uděleny EMMY - ceny amerického televizního showbizysu. Mezi oceněnými byli herci Peter O'Toole, Anne Bancroftová a Helen Huntová (na snímku). Foto Reuters

Zuzana Lapčíková znovu objevila možnosti folkloru

Jednoduché a jednoznačné nebyly a nejsou osudy českého a moravského hudebního folkloru. V dobách romantizujícího vlastenectví v něm byla viděna kvintesence našeho národního ducha a tvořivosti, byl proklamován jako nutné východisko umělé tvorby a deformován ve všelijakých lidových projevech.

Folklor jako protilek

V prvních letech komunistické totality sloužil jako protilek, ocital se časem v jakémsi stínu nezámý později doznal zvláštní aktualizace v rámci folkového hnutí a dnes snad získává novou šanci v celosvětovém zájmu o etnickou hudbu. Jestliže dříve u nás převládala ochranná a až přespříliš

pietní vztah k našemu folkloru, dva naposled jmenované trendy ukazují, že se může stát východiskem nové živé hudby, místem, kde se setkává odkaz minulosti s citlivým tvůrčím vkladem dnešních lidí.

Nedávno vydané CD Moravské písně milostné je nádhernou ukázkou plodnosti tohoto přístupu. Možná, že Zuzana Lapčíková, iniciátorka a hlavní akterka projektu, není ještě opravdovým pojmem na naší hudební scéně, ale pak to není její chyba - vina je spíše ve přetrvávající nedůvěře v dnešní umělecké možnosti folkloru a jeho využití. Při svém mládí toho ovšem Lapčíková stihla už hodně: konzervatorní studium hry na cimbal, univerzitní studium muzikologie

a folkloristiky, ceněné folklorní nahrávky, koncerty a snímky s jazzmanem Emilem Viklickým (ty prokázaly nečekané možnosti syntézy mo-

Recenze

ravské lidové hudby a soudobého jazzu), četná vystoupení doma i ve vzdáleném zahraničí.

Samozřejmost, autentičnost, improvizace

Čím tedy je album Moravská milostná poezie? Lapčíková hudebně znalecky, ale i psychologicky jasně zřetivě vybrala a sestavila řetězec necele dvacitky klenotů lidové tvořivosti, o jejichž krajově typologic-

kém východisku i obsahovém charakteru (jde tu o písně lyrické, epické, taneční) vypovídá název CD samy. Postarala se též (zčásti spolu s Růžičkou a hlavně Viklickým, jedinou je dokonce využít Janáček) o citlivé, adekvátní a zároveň velmi originální úpravy, obklopila se různorodým týmem spoluhráčů, sahajícím od folklorních muzikantů až po Viklického sofistikované jazzmany, tedy týmem sdružujícím amatéry i profesionály, týmem hudebníků z autentického folklorního prostředí i hudebníků, kteří se dokáží „přiladit“ a přitom se jako tvůrčí individuality neztratit. Výsledek je strhující právě v dojmu naprosté samozřejmosti projevu i jeho folklorní auten-

ticity, kterou improvizací vklady jazzových hudebníků nenarušují, ale naopak podtrhují. Fascinující je pak hra na cimbal Zuzany Lapčíkové a hlavně její vokální projev, nesený čistým, křehkým, ale výrazným hlasem a dokonalým frázováním - čistá syntéza samozřejmosti lidového muzikantství a poučeného nadhledu; nikde ani stopa vumělkovanosti, snahy o efekt.

V soudobé až nadprodukcí hudebních nosičů všeho druhu je těžké upoutat pozornost. Ten, kdo ji věnuje tomuto titulu, však přijde o hodně... **Ivan Poledniák**

Moravské písně milostné, Lotos LC 5674, Zuzana Lapčíková a hosté, 61:56

Mimochodem

O politice

(...) Je to neutěšená alternativa: buď dělá politiku několik lidí z povolání, a pak běda politice; nebo dělají politiku všichni lidé, a pak běda všem lidem. Buď dělá politiku několik pohlavárů, a pak jsme si docela nic nemohli, anebo dělá politiku lid, ale pak se lid nenaučil ničemu dobrému. (...) *Temperament optimisty je vládní, temperament pesimisty opoziční. Buď vás absorbuje politika vaší strany; nebo vás absorbuje ukrutná snaha vyhnout se všemu stranictví; v obou případech ztrácíte libeznou a spontánní svobodu ducha. Buď sám děláte politiku, a pak jste ztracen; nebo ji neděláte, a pak jste zbabělý nebo netečný; děláte-li politiku reální, jste stranický; kážete-li politiku ideální, jste směšný. Mimoto v každém z těchto případů ohrožujete po nějaké stránce republiku. Prosím, vyberte si. (1920)*

Karel Čapek

spisovatel

V Praze a Brně se v říjnu představí filmy z Bavorska

PRAHA - Podivuhodné chování polhvané zralých obyvatel velkoměsta v době páření, Rekviem pro romantickou ženu a Kulička a Toník jsou názvy některých snímků z širší kolekce, která bude začátkem října představena v Praze a v Brně v rámci přehlídky současných bavorských filmů. Pod názvem Hele - film a pivo z Bavorska! bude zahájena 6. října v pražském kině Aero. „Celkem půjde o osm titulů, mimo jiné i Tykverovy Zimní spáče či snímek režiséra Wernera Herzoga Můj nejmilejší nepřítel, které jsme vybrali se spolupřidávající organizací Film Fernseh Fonds Bayern,“ řekla Eva Kačerová z Goethova institutu v Praze. Z Prahy se tyto snímky přestěhují do Brna, kde budou v tannim Art kině k vidění od 7. do 9. října. Vedle Aera je však v hlavním městě uvede i kino Ewald, a to od 11. do 13. října. „Už dnes připravujeme program Dnů evropského filmu, pro něž samozřejmě počítáme i s účastí německé kinematografie. Jejich sedmý ročník se uskuteční od 9. do 19. března v Praze a poté tradičně v Brně. V hlavním městě bude tato přehlídka oficiální součástí programu Praha 2000,“ uvedla Kačerová. *čtk*

Divadlo Bez zábradlí připravuje Hráče a Tartuffa

PRAHA - Dvě novinky připravuje pro nadcházející sezonu pražské Divadlo Bez zábradlí. „V říjnu začneme spolu se špičkovým ruským režisérem Sergejem Fedotovem zkoušet Gogolovy Hráče. Autorem scénické hudby bude Vladimír Franz. V inscenaci se objeví Jan Hrušínský, Zdeněk Žák, Kamil Halbich, David Suchařípa, Ladislav Mrkvička a já,“ řekl šéf této pražské scény Karel Heřmánek. Premiéra Hráčů bude začátkem prosince. Další novinkou v repertoáru bude podle Heřmánka na jaře příštího roku Moliérova komedie Tartuffe, kterou nastuduje Jiří Menzel. *čtk*

INZERCE

Hudební fakulta AMU přijme pracovníci na místo odborné sekretářky.

Požadavky: maturita, aktivní znalost anglického jazyka, dobré vystupování.

Platové zařazení dle dosažené praxe, tř. 7.

Nástup možný ihned.

Příhlášky zasílejte na adresu: Hudební fakulta AMU - děkanát, Malostranské nám. 13, 118 00 Praha 1.

OPĚT MEZI DESETIBOJAŘI

Po tříleté přestávce vyplněné závody na 400 metrů se Jan Poděbradský vrací do desetibojařské party

Strana 22

SPORT

ČTVERICE TÝMŮ SE CHYSTÁ NA POHÁRY

Pražská „S“, Teplice a Olomouc mají před zápasy evropských fotbalových pohárů různé vyhlídky

Strana 23

Úterý 14. září 1999

US Open: Agassi oslavil návrat na vrchol titulem

Pětisetové drama viděl vyprodaný stadion Arthura Ashe při finále dvouhry mužů na tenisovém US Open. Staronová světová jednička Američan Agassi nakonec udolal svého krajana Martina 6:4, 6:7, 6:7, 6:3, 6:2.

NEW YORK (od dopisovatele LN na US Open) - Agassimu, který byl před necelými dvěma roky na 141. místě žebříčku a mnozí odborníci ho již odepisovali, se tak podařilo dotáhnout do konce happy end, které jeho rodná Amerika tolik miluje. Na tenisový trůn se sice na týden dostal už po letošním Wimbledonu, tenkrát mu však radost zkazil fakt, že ve finále turnaje nestačil na Samprase. „Teprve tady jsem se definitivně vrátil na vrchol. Nedokážu si představit lepší místo k takové oslavě. Tenkrát jsem se musel rozhodnout, zda mám

pokračovat v tenisu, či pověsit raketu na hřebík. Rozhodl jsem se správně, i když to byla dlouhá cesta zpátky,“ říká Agassi se slzami v očích.

Oba hráči nabídli více než 20 tisícům diváků ve Flushing Meadows tenis nejvyšší kvality. Zápas začal lépe Agassi, když získal úvodní servis soupeře a výhodu breaku udržel až do konce sady. V následujících dvou setech oba hráči výborně servirovali, nikdo neprohrál své podání, a tak o výsledku setů rozhodovaly tie breaky, v nichž se zásluhou es vždy prosadil téměř dvoumetrový Martin. „Ani v tuto chvíli jsem nepanikařil,“ tvrdil Agassi: „Snažil jsem se kontrolovat na svůj servis a doufal jsem, že se mi naskytne příležitost při jeho podání.“

Martinovi došly síly

Příležitost se naskytla ve třetím gamu čtvrtého setu. Agassi prolomil soupeřovo podání, ačkoli Martin v této hře vedl už 40:15. Od té doby měl Agas-

si v zápase navrch. Naopak Martinovi, který musel v průběhu turnaje absolvovat dva pětisetové maratony a před čtvrtým kolem jej zasáhl střevní virus, došly síly. Úspěšnost Martinova prvního podání začala klesat a od té chvíle se stal pozdější vítěz pánem na kurtu. „O výsledku pravděpodobně rozhodla fyzická kondice. Byla škoda, že dnes někdo musel prohrát.“

Martin na tiskové konferenci prohlásil: „Nejsem zklamán. Jsem spokojený s hrou, jakou jsem na kurtě předvedl. Prohrál jsem s lepším hráčem. V posledních dvou setech mi nohy již nepracovaly tak jako na začátku, a to se projevilo nejvíce na snižující se úspěšnosti mého servisu. Přesto si z US Open odnáším pocit velkého uspokojení.“ Dramatická bitva nakonec trvala 3 hodiny a 23 minut. Agassi se vrátil na první příčku žebříčku ATP. USA také poprvé od roku 1984 oslavují vítěze v obou dvouhrách. **Michal Sedláček**

Americký tenista Andre Agassi se raduje ze zisku pátého grandslamového titulu

Foto Reuters

Dosedl českému daviscupovému týmu v boji o záchranu nepomůže

PRAHA - Bohdan Ulihrach je trochu nečekaně čtvrtým nominovaným hráčem do týmu českých tenistů pro utkání o záchranu ve Světové skupině Davisova poháru v Uzbekistánu. Na základě výkonů na US Open chtěl kapitán Jan Kukal povolat Ctislava Dosedla, ale ten nominaci odmítl. Již dříve povolal Jiřího Nováka, Daniela Vacka a deblistu Davida Rídku. Utkání se uskuteční v Taškentu v hale na rychlém povrchu od 24. do 26. září.

„Mrzí mě, že Dosedl účast odřekl. Zdivočnil to problémem přechodu z antuky na rychlé dvorce,“ smutně uvedl Kukal, který se rozhodoval mezi Dosedlem a Ulihrachem. Pro prvního z nich hovořil

fakt, že se tento přerovský tenista na US Open probojoval do čtvrtfinále. V tomto týdnu se ale stejně jako všichni ostatní reprezentanti kromě Vacka, který hraje turnaj v Taškentu, představí na antuce v domácí extralize. „Tým sice nepojede oslabený, ale přesto mě Dosedlova neúčast mrzí. Chtl jsem mít v týmu ty nejlepší,“ zopakoval Kukal. Ulihrach není předem odsouzen do role náhradníka. „O jeho kvalitách není pochyb, za žádnou cenu se nesmí podceňovat. O sestavě rozhodnu až na místě podle výkonnosti a pohody hráčů,“ upřesnil kapitán týmu, který pojedje do Uzbekistánu bez trenéra, protože Jiří Hřebec se této role čtrnáct dní před zápasem vzdal. **čtk**

Tenis si v Americe hledá místo na výsluní

NEW YORK (od dopisovatele LN na US Open) - Každý tenisový fanoušek sice ví, že US Open patří ke čtyřem nejdužšími kláním v roce, v New Yorku však tento turnaj stále bojuje o přízeň s jinými „američtějšími“ sporty, především baseball.

Město, které připomíná Babylon, se tenisu nevěnovalo o nic více než v jiných letech. Spíše naopak. Na rozdíl od předcházejících let ubylo pouatých v metru, navíc obě newyorská baseballová mužstva Yankees a Mets bojují o účast v play off, což mělo za důsledek, že ani fanoušci se výhradně nesoustředili na tenis. Do areálu Flushing Meadows v Corona

Parku v čtvrti Queens existuje nejjednodušší spojení metrem ze světově známého Times Square. Cesta metrem se však z Manhattanu velmi vleče, trvá nejméně půl hodiny. Metro v Queens jezdí nad povrchem, a tak ohromný hotel stadion Arthura Ashe vidíte už z dálky. Naproti přes koleje se pro změnu tyčí Shea Stadium, kde

hrají svá utkání právě baseballisté Mets. Od metra musíte na stadion projít po dřevěném mostě přes kolejiště místní vozovny metra. Cestou vás osloví desítky překupníků vstupenek, kteří by od vás rádi koupili co nejlépeji lístek, či vám jej naopak co nejdříve prodali.

A USTA EVENT

Novotná vypadla z první patnáctky

MONTE CARLO - Po více než osmi letech vypadla česká tenistka Jana Novotná z elitní patnáctky žebříčku WTA. Aktuálně ji computer zařadil až na 18. místo. Je to důsledek její prohry ve 3. kole US Open, po níž Novotná oznámila, že po sezoně končí s hráčskou kariérou. Švýcarka Hingisová si udržela první místo, pronásledují ji však tři Američanky. Druhá je Davenportová, třetí V. Williamsová a na čtvrté místo se ze šesté příčky posunula vítězka US Open S. Williamsová. Mezi muži se na čele žebříčku ATP usadil Američan Agassi, vítěz posledního grandslamu sezony, jeho finálový soupeř krajan Martin je čtvrtý, což je jeho nejlepší umístění v kariéře. **čtk**

Český trophy tým je zatím pátý

COIMBRA, Portugalsko - Čeští motocyklisté jsou po první etapě 74. ročníku šestidenní soutěže v Portugalsku na pátém místě v pořadí trophy týmů a šestí v juniorské Stříbrné váze. Čeští reprezentanti však hned v první etapě přišli o Martina Macka, který kvůli závadě svého motocyklu nabral více než hodinovou ztrátu a byl ze závodu vyřazen. Zdravotní problémy má i Roman Michalík, jenž si narazil nárt a po projekci cílem odjel na kontrolu do nemocnice.

Výsledky 1. etapy - trophy týmy: 1. Finsko, 2. Itálie -1:23.21, 3. Švédsko -1:42.65, 5. ČR (Michalík, Z. Gottwald, Vojtkůvka, Macek, Křemelík, Poslední) -3:34.72. **Juniory trophy:** 1. Španělsko, 6. ČR (Malát, Rudolf, Baroš, Holada) -2:41.81. **čtk**

Zlato Hilgertové přijelo ráno

PRAHA - První zlatá medaile z MS ve vodním slalomu dorazila v pondělí ještě před rozbřeskem do vlasti. Přivezla ji ze španělského Seu d'Urgell Štěpánka Hilgertová po dábělské jízdě napříč Evropou, když spěchala společně s manželem za synem Lubáskem.

„Slíbili jsme mu, že až se v pondělí vrátí ze školy, najde nás doma,“ vyprávěla nejlepší kajarkařka světa posledních let. Téměř dva tisíce kilometrů dlouhou pouť však zvládla za patnáct hodin a syna překvapili ještě než ráno vylezl z postele. Poté, co Štěpánka přidala k olympijskému zlatu z Atlanty i prvenství z MS, se nabízí otázka, co dál ji ještě v jejich může motivovat.

„Ještě jsem nevyhrála mistrovství Evropy,“ prohlásila. „Sběratel-

skou vášní titulů ale rozhodně netrpím, mě motivuje každý závod a touha předvádět pokudžde co možná nejlepší výkon.“

Po včerejším příjezdu do Prahy přiznal šéftrenér Jiří Pultera, že v Seu žilová dosud nejtěžší kouchovní svého života. Určitě proto, že vstup do mistrovství se příliš nepovedl. „Ne nadarmo se ale říká - konec dobrý, všechno dobré,“ pravil spokojeně.

Měl pravdu, slalomáři v olympijském kanálu vylovlili tři zlaté a jednu bronzovou medaili a stali se nejspěšnější výpravou na MS. Připomeňme si, že poslední zlatu v individuálním závodě získali před šesti roky debkanoisté Šimek s Rohanem a naprázdno reprezentanti v kategorii jednotlivců vyšli před šestnácti lety v italském Meranu. **ula**

Poděbradský se vrací k desetiboji

V závěru atletické sezony se vrátil k desetibojařské lánce Jan Poděbradský.

PRAHA - Už týden se atlet Dukly připravuje u trenéra Zdeňka Váni a ve společnosti dvojnásobného mistra světa Tomáše Dvořáka, Romana Šebrleho a Kamila Damaška.

Před třemi lety se rozhodl patnáctý desetibojař z mistrovství světa v roce 1995 v Göteborgu zkusit štěstí jako překážkář na čtyřlístovém tratí a následující rok strávil vedle oštěpaře Jana Zelezného ve skupině trenéra a manažera Jana Popišila. Další dvě sezony působil odchovanecké žižkovské láně ze základní školy Jesenice v Praze 3 u trenéra Jaroslava Přisčáka, kde se věnoval

převážně hladké čtvrtce, a vrcholem jeho běžecké kariéry byly účasti na mistrovství světa v Aténách v roce 1997 a na loňském evropském šampionátu v Budapešti. „Na desetiboji jsem dostal zase velkou chuť. V srpnu jsem ho zkusil v Bilině a výkon 7738 bodů není špatný, zvláště když jsem skočil jen 3,80 v tyči, kterou jsem tři roky nadržel v ruce,“ míní pětadvacetiletý všestranný atlet, jehož osobní rekord má hodnotu 8147 bodů. „Myslím, že na desetiboji mám a hlavně mě pořád hrozně baví. O přestupu jsem se dohodl s oběma trenéry, Jirkou Mužíkem a Martinem Morkešem z Příščíkovy skupiny můj krok chápu a desetibojaři mě vzali zpátky do party. Mým cílem je kvalifikovat se na olympiádu v Sydney. Vím, že to v domácí konkurenci ne-

bude snadné, ale myslím, že je to pořád větší šance než se prosadit jako čtvrtkař.“

Poděbradský by mohl absolvovat kvalitní desetiboji už o víkend v francouzském Talence, kam se mj. chystá světový rekordman Tomáš Dvořák. „Pořadatelé jsme lákali, že by Honza mohl překonat rekordy mítinku na čtvrtce a na patnáctistovce, ale zatím to na jeho účast moc nevypadá,“ přemítá Dvořák. „Jinak jsem hrozně rád, že se k nám Póda vrací. Chápu jeho krok, protože olympijské hry jsou obrovským magnetem. Ví, jak se český desetibojař vyvíjí a spočítal si, že být doma za rok třetí a dostat se do Sydney je v jeho silách. Kandidátů na třetí místo je sice víc, ale jeho rozhodnutí považuji za správné.“ **nov**

INZERCE

LIDOVÉ NOVINY
připravují tematickou přílohu
INVEX COMPUTER '99
která vyjde v pátek 1. října 1999.
Uzávěrka pro objednávky a podklady je 28. září 1999.

Pokud máte zájem o prezentaci v této příloze, kontaktujte inzer. kancelář Lidových novin
tel.: 02/670 98 734-7
fax: 02/670 98 499

Výsledkový servis

Tenis
Zebříček ATP - dvouhra: 1. Agassi (USA) 4470 bodů, 2. Kafelnikov (Rus.) 3917, 3. Sampras (USA) 3544, 4. T. Martin (USA) 2969, 5. Kuerten (Braz.) 2492, 36. Novák 1097, 63. Dosedl 721, 70. Vacek 658, 78. Ulihrach 635. **Finanční žebříček roku 1999 (v dolarech):** 1. Agassi 2,251.128, 2. Kafelnikov 1,480.218, 3. Sampras 1,401.256. **Zebříček WTA - dvouhra:** 1. Hingisová (Švýc.) 5620, 2. Davenportová 4697, 3. V. Williamsová 3991, 4. S. Williamsová 3144, 5. Selešová (všechny USA) 2967, 6. Piercecová (Fr.) 2628, 18. Novotná 1420, 64. Chládková 463, 74. Gerš 380, 81. Hrdličková 355, 90. Kleinová 335. **Finanční žebříček roku 1999 (v dolarech):** 1. Hingisová 1,784.180, 2. Davenportová 1,305.763, 3. Grafová 1,193.367, 6. Novotná 551.679.

Bournemouth - 1. kolo: Koubek (5) - Hyung-Taik Lee 6:4, 7:6 (7:4), Di Pasquale (6) - MacLagan 6:2, 6:1, El Aynaoui (3) - Gaudenzi 6:2, 3:6, 6:3, Diaz - J. Delgado 6:2, 6:1.

Taškent - 1. kolo: Heuberger - Krošlák (8) 6:2, skreč, Sargsian - Kučera (4) 6:1, 6:4, Srichapan - Ljubičić 7:5, 6:3, Rosset (7) - Tomašević 6:2, 6:2, Mamiit - Švec 6:4, 6:1, Kiefer (3) - Ketola 4:6, 6:2, 6:1.

Házená
Přípravné utkání mužů: Karviná - ČR 25:24 (11:8), nejvíce branek: K. Heinz 8/4, Vašek 8, Farář 5 - Tonar 6/1, Nocar 4, Hladký 3.

Hokej
Příprava na NHL: Pittsburgh - New Jersey 2:3 (4:3), Hrdina, 55. Butenschon - 52, a 59. Mckay (o druhé Holík), 18. Rolston, Detroit -

New York Rangers 3:1 (8. Dandenault, 24. Duchesne, 37. Kozlov - 4. Fleury), **Atlanta - St. Louis 0:4** (31. a 54. Bekar, 32. Mcalpine, 58. Renette), **Tampa Bay - Carolina 2:1** (27. Kubina (Svoboda), 60. Tucker - 53. Kovalenko), **Anaheim - Colorado 4:2** (10. a 23. Rucchin, 42. Donato, 55. Tverdosjok - 13. Odgers, 57. Hejduk), **Chicago - Toronto 4:0** (15. a 38. Amonte (u druhé Bičánek), 19. Peters, 45. Muir), **Edmonton - Ottawa 3:4** (13. Comrie, 26. Chimera (Beránek), 38. Beránek - 2. Šestlívij, 19. Alfrédsson, 38. Redden, 41. Hossa), **Phoenix - Dallas 2:2** (14. Debrusk, 38. Quint - 32. Keane, 48. Aldrige), **Calgary - Montreal 1:2** (16. Bure - 3. Zubrus, 6. Darby), **San Jose - Vancouver 1:1** (10. Matteau - 36. Kariya).

Cyklistika
Vuelta - 9. etapa (186 km): 1. Brochard (Fr.) 4:33:40, 2. Camenzind (Švýc.), 3. Miceli (It.) - 3. **Průběžné pořadí:** 1. Olano (Šp.) 38:15:14, 2. Ullrich (Něm.) -2:08, 3. Tonkov (Rus.) -2:58.

Motorismus
Závod série CART v Monterrey: 1. Herta (USA/Reynard-Ford), 2. Moreno (Braz./Swift-Ford), 3. Papis (It./Reynard-Ford). **Průběžné pořadí:** 1. Montoya (Kol./Reynard-Honda) 199 bodů, 2. Franchitti (Brit./Reynard-Honda) 171, 3. Tracy (Kan./Reynard-Honda) 134.

Triatlon
MS v Montrealu - muži: 1. Gaag (Kaz.) 1:45:25,7, 5. Křížáček 1:45:59,7, 9. Ospalý 1:46:06,2, 16. Rehula (všichni ČR) 1:46:37,4. **Ženy:** 1. Harropová 1:55:28,0, 33. Berková (ČR) 2:00:12,1.

Krátce

Fotbalová Liga mistrů startuje již dnes

PRAHA - Dnes večer se v úvodním kole fotbalové Ligy mistrů představí polovina týmů a fanoušci se mohou těšit hned na několik zajímavých zápasů. Obháje titulu Manchester United sice cestuje do Záhřebu, ale největším lákadlem bude utkání v Leverkusenu, kam zavítal vítěz evropského Superpoháru Lazio Řím. Dalším zajímavým soubojem bude nesporně utkání mezi Fiorentinou a Arsenalem, kde se utkají dva vyhlášení kanonýři Batistuta s Bergkampem, který do Itálie cestuje narozdíl od svého týmu autem. V Barceloně přestavuje nizozemský trenér Van Gaal kádr a dovolil si do Stockholmu nevézt mimo jiné i španělského reprezentanta Enriqueho.

Program zápasů Ligy mistrů, 20.45 - skupina A: Leverkusen - Lazio, Kyjev - Maribor. **Skupina B:** Fiorentina - Arsenal, AIK Stockholm - Barcelona. **Skupina C:** Boavista - Trondheim, Feyenoord - Dort-

mund. **Skupina D:** Manchester - Croatia, Marseille - Štýrský Hradec. **čtk**

Češi se v přípravě na NHL opět neztratili

NEW YORK - Deset zápasů měly včera na programu týmy zámořské NHL v rámci přípravných kampů na novou sezonu. Obháje titulu Dallas Stars remizoval na ledě Phoenixu, Chicago vyhrálo druhé utkání ve dvou dnech, naopak Pittsburgh druhé utkání v řadě prohrál. Z českých hokejistů se v dresu Pittsburghu brankou blyskl pouze Hrdina, asistenci si ve stejném utkání připsal „Dábel“ Holík. Ani branka a finální příhrávka útočnicka Beránka nepomohly Edmontonu, který prohrál na domácím ledě s Ottawou. Do sítě soupeře se trefili ještě coloradský Hejduk a Kubina z Tampy Bay, kterému nahrával zlatý střelec z Nagana Svoboda. Další příhrávku pak zaznamenal i Bičánek z Chicaga. **čtk**

Hráči NHL: Reichel září, Eliáš se zlobí

Dvanáct bodů za góly a asistence nasbíralo šest hostujících posil z NHL v úvodních dvou kolech hokejové extraligy.

LITVÍNOV/OSTRAVA - Osm branek vsílili hokejisté Litvínova v úvodních dvou zápasech, přičemž ústřední postava týmu, Robert Reichel, chyběl na ledě pouze při třech gólech. V pátek při porážce v Trinci (5:2) dirigoval dvě útočné formace, v nitru letním vedrem rozpaleného litvínovského stadionu mu však v neděli docela stačilo naskakovat na led jednou za čtyři střídání. „I tak to ho měl každý z nás dost,“ přiznal. Litvínovský kouč Václav Sýkora na adresu Reichla nešetřil poklonami a navíc prohlásil, že v neděli při vítězství s Pardubicemi (6:0) za něj šel celý tým, což prý v pátek ještě

neplatilo. Ke stavu jednání s Phoenixem se Reichel vyjadřovat nechtl.

Eliáš kritizuje záludnosti

Jeden z nejatraktivnějších útoků extraligy těchto dnů tvoří pardubické trio Bonk, Morrison, Eliáš. V rámci čekání na smlouvy v NHL stačili v pátek zazářit proti Českým Budějovicím a v neděli se uvařit v litvínovském kotli. „Na severu Čech jim utkání nevyšlo, podobně jako celému týmu,“ konstatoval pardubický trenér Milan Chalupa. Připustil zároveň, že tihle lajné do řemesla příliš nemluví. „Jsou dost zkušení na to, aby věděli, co mají hrát.“

Eliášův spoluhráč z New Jersey Kanaďan Morrison na litvínovském ledě působil poněkud zmateně, jako by nevěděl, co hrát. „Dlouho jsem nebrusil, takže cítím, že ještě zdaleka nejsem v potřebné formě,“ pravil sebekriticky. „Jo, a nemyslete si, že v zámoří jsou všechny haly klimati-

zované... Někdy si v nich také užijeme svoje. Vedro mě tuďz příliš nevadilo.“

Patrik Eliáš prohlásil, že mužstvo nejspíš zápas v Litvínově poněkud podcenilo. Kromě porážky ho ale trápilo údajně nepochopení sudích pro jeho a Bonkovu agresivitu. „Hrajeme tvrdě, ale nebezpečně. Možná nejsou v extralize někteří hokejisté zvyklí na atak protihráče i po odehrání puku, to se ale nedá nic dělat. Rekl bych, že mnohem horší následky než naše hra tělem mohou mít záludnosti s hokejkou, s čímž jsme se v obou zápasech setkali v dosti hojně míře. Věčně nás s ní někdo držel, popochoval, věřte, vsutku nic příjemného.“

„Sekera“ Varaďa složil obra Dopitu

V uplynulé sezoně NHL nasbíral útočník Buffala Václav Varaďa 31 bodů, ve dvou zápasech za Vítkovi-

ce přidal do svých statistik gól a asistenci. Vítkovický kouč Vladimír Vůjtek si především cení Varaďova pověstného důrazu, díky němuž si v NHL vysloužil přezdívku „Sekera“. „V zápase se Vsetínem krásně čistě složil Dopitu. Ten se mu pak spolu se Srdínkem chtěl mstít a vyfaulovali se na něm. Přesilovku pět na tři jsme bohužel nevyužili.“ Sám hráč si přechodné angažmá rovněž pochvaluje. „V přípravě NHL bych hrál jen v situacích pět na pět, tady chodím na přesilovky i oslabení.“

Asi největším smolařem je zlínský Roman Hamrlík, v NHL opera obrany Edmontonu. V sobotu proti Spartě nahrál na gól, v neděli ve Znojmě si ale natrhl víčko, oko mu opuchlo a nevidí na něj. Navíc ho kouč Stavjaňa zatím nepostavil do jedné obranné dvojice se starším bratrem Martinem. „Je vidět, že o to oba moc stojí. Všechno má ale svůj čas,“ říká tajemně Stavjaňa. ula, jj

Útočník Robert Reichel zářil v závěru loňského ročníku NHL v dresu Phoenixu. V zámoří se však zatím na nové smlouvě nedohodil, a tak střihl góly v rodném Litvínově. Foto AP

Tak špatný začátek prý hokejisté Sparty nečekali

Až na chvostu extraligové tabulky se po úvodním dvoukole ocitli největší favorité soutěže - hokejisté Sparty, kteří o víkend prohráli ve Zlíně i doma s Trincem vždy 2:4.

PRAHA - „Křeč, nervozita a střelecká smůla - to všechno zapříčinilo náš nepovedený vstup do sezony,“ říká posmutněle gólman Sparty Břiza. Kapitán Pražanů Kučera pak pokračoval: „Takový začátek jsme opravdu nečekali. Hlavně nesmíme dopustit, aby na nás padla deprese. Hodit porážky za hlavu a rychle získat nějaké body - to je plán na další dny. Loni jsme měli začátek květlý, ale pak jsme se trápili. Letos to doufáme bude naopak.“ Pohřební nálada v kabině Sparty opravdu nevládl. „Je před námi ještě padesát zápasů v základní části. Byla by hloupost

z toho dělat vědu,“ vysvětloval obránce Benýšek. Trenér Sparty František Výborný viděl příčiny prohry i v tom, že společně s kolegou Pavlem Richterem stále hledá optimální složení formací. „Příchod Broše s Kratěnou ze Vsetína nás potěšil, na druhou stranu ale úplně rozbil složení týmu z přípravných zápasů. Proto také zatím oba nehrají společně, výhledově bychom však chtěli využít jejich sebranosti,“ vysvětloval kouč, jenž po utkání plánoval pohovor s obránce Jaroslavem Nedvědem. Obrovitý bek totiž v zápase neudržel nervy na uzdě a celkem pětkrát putoval na trestnou lavičku. „Kdyby se něco podobného mělo opakovat, asi by nehrál,“ řekl Výborný.

Na zápasový kvapík se nikdo nevmuloval

Spartané si také jako první vyzkoušeli novinku v podobě sobotního televizního utkání, kvůli kterému mu-

seli během 27 hodin zvládnout dva vyčerpávající zápasy rozdělené od sebe únavným nočním putováním. Ze Zlína v sobotu odjížděl okolo deváté hodiny, cestu do Prahy si pak krátily sledováním filmu Zachraňte vojína Ryana. „Přijeli jsme před jedinou hodinou, a trenéři proto vyhlásili dopolední rozbruslení jako dobrovolné. Kromě Říši Žemličky, který má něco s dutinami, jsme se na něm ale stejně sešli všichni,“ říká Benýšek, jenž si na rychlý zápasový sled nestěžoval: „Osobně mi to nevadí. Dokonce by se mi líbilo, kdybychom podobně jako v NHL absolvovali vždy pár zápasů nahuštěně, a pak měli třeba pět dní volna. Člověk by měl čas na dotrénování, mohl by v posilovně zlepšit sílu a výbušnost. Na to ve chvíli, kdy jsou utkání rozložená na celý týden, není prostor.“

Méně nadšený byl z novinky 31letý Kučera: „Teď na začátku sezony se to dalo zvládnout dobře, ale ke konci základní části už únava mu-

že hrát větší roli. Je dobře, že to máme za sebou.“ Trenér Výborný neviděl problém ve fyzické kondici, spíše upozorňoval na psychiku hráčů. „Je to tak krátká doba, že se tým z porážky ani pořádně neoklepe. Na hráčích jsem před zápasem s Trincem viděl, jak moc chtějí vyhrát, z čehož však vyplynula jejich následná nervozita.“

Ve Zlíně uvidí reprízu posledního finále

Dnes spartány čeká další zápas v Pardubicích, kde už by rádi střeleckou smůlu prothli. Magnetem 3. kola však bude repríza souboje z posledního extraligového finále mezi Zlínem a Vsetínem. V dresu hostů nastoupí i oba Finové Palo a Seppo. „Až po střetnutí pak rozhodneme, jestli u nás finiší útočníci zůstanou. Pokud přesvědčí, že budou výraznými posilami, budeme je angažovat,“ vysvětlil sportovní ředitel klubu Oldřich Štefl. Lukáš Tomek

Kanadské bodování extraligy

1. Špaňhel (Plzeň)	5 (4+1)
2. Dopita (Vsetín)	5 (3+2)
3. Tesařík (Vsetín)	5 (2+3)
Vostřák (Plzeň)	5 (2+3)
Král R. (Třinec)	5 (2+3)
6. Kucharčík (Slavia)	4 (3+1)
Reichel (Litvínov)	4 (3+1)
8. Kořínek (Plzeň)	4 (2+2)
9. Rezníček (Plzeň)	4 (1+3)
Zadina (Třinec)	4 (1+3)
11. Straka (Plzeň)	4 (0+4)
Sedlák (Plzeň)	4 (0+4)
13. Cajánek (Zlín)	3 (2+1)
Geffert (Plzeň)	3 (2+1)
15. Filip (K. Vary)	3 (1+2)
Prorok (Litvínov)	3 (1+2)
17. Kameš (Kladno)	3 (0+3)
18. Chlubna (Třinec)	2 (2+0)
Blažek (Pardub.)	2 (2+0)
Kupka (Kladno)	2 (2+0)

Dnešní program

17 hodin: Vítkovice - Znojmo, Zlín - Vsetín, Třinec - Havířov. 17.30: Kladno - Plzeň, Pardubice - Sparta, České Budějovice - Litvínov, 18: Slavia - K. Vary.

Fotbalové výzvědy: nejméně informací sehnala Slavia

PRAHA - Poslední fotbalovou špiónáž mají za sebou české týmy, které tento týden sehrají utkání v evropských pohárech. Po odlišných výsledcích v lize do nich vstoupí v různém rozpoložení. Sparta se představí v Lize mistrů, Teplice, Slavia a Olomouc v Poháru UEFA.

Soupeř Sparty sází na ofenzivu

Spartánský trenér Ivan Hašek byl v neděli sledovat zápas francouzského Bordeaux, které prohrálo 1:2 na stadionu Paris SG. Svým výkonem však prý neklamalo. „Bylo po celý zápas aktivnější. Paříž využila dvou zaváhání při standardních situacích,“ uvedl Hašek a stručně popsal hru Bordeaux: „Rychlá hra s jedním či dvěma dotyky podložená neustálou

snahou o ofenzivu.“ Už ve 4. minutě musel opustit hřiště kvůli tržné ráně levý bek Bonnisel. Zda on a další zranění hráči Bordeaux na Letné nastoupí, se teprve rozhodne.

Olomouc: Chytíme se na Mallorce

Po sportovní stránce je na tom nejhůře Olomouc. V neděli ji přehrály Blšany 1:0 a tým je předposlední. Znovu si vypracovala šance, ale nebylo to nic platné. „Je to zakleté,“ posteskl si kouč Dan Matuška, „Hrajeme, hrajeme, až dostaneme gól.“ Podle trenéra však neradostná situace nevyvolává v klubu zděšení. „V dalším zápase se už můžeme chytit, i když budeme hrát s Mallorcou,“ tvrdí Matuška. O španělském protivníkovi mají Olomoučtí dost informací, z nichž vyplý-

vá, že je čeká kompaktní celek bez slabín, kterému se může nevyplatit jen momentální nepozornost. Matuška trápí forma Fabuše a Muchy a zranění Heinze, jenž možná na Mallorce nevyběhne na hřiště.

Teplice mají Ferencerváros přechtený

Tepličtí si po ostudném výpadku v Poháru ČMFS, po němž vyfasovali interní pokutu 300 000 korun, v lize poradili 2:1 s Brnem. Nemohli si přitom vynachválit fakt, že mohli hrát už v sobotu. Severočechy si o týmu Ferencervárosu Budapešť, jenž naposledy gólem v poslední minutě porazil v lize obhájce titulu MTK, sehnali dostatek videokazet a zaměřili se na sledování klubu při utkáních na hřištích soupeře. „Maďary máme přečte-

né,“ říká spokojeně teplotický asistent Miroslav Šafařík a dodal: „Hrají podobným systémem jako my.“ Nejistý je zatím start útočníka Diveckého.

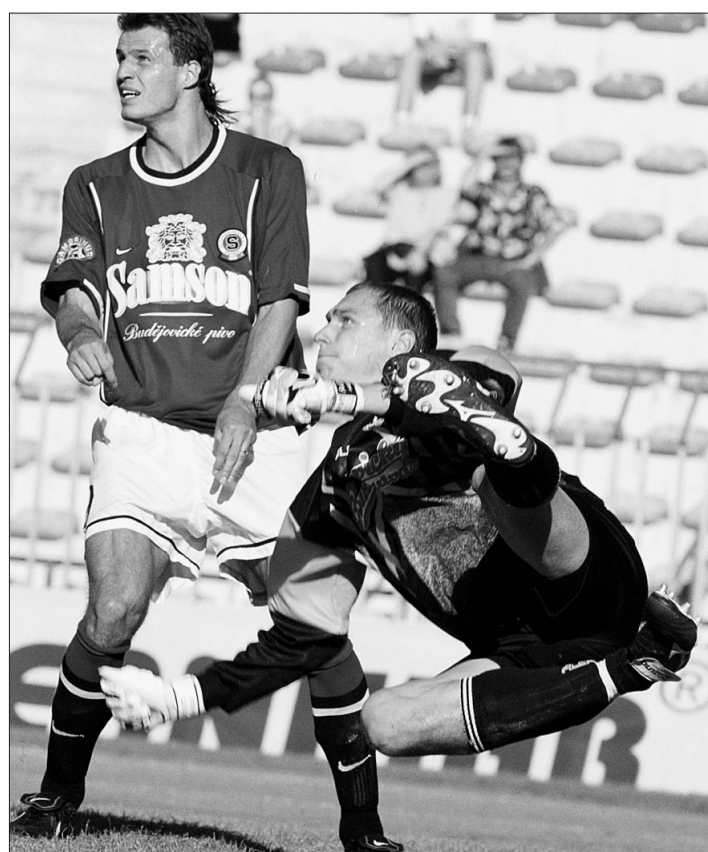
V Edenu mají problémy

S hlavou, kolem níž se točí samé otázky, vzhlíží k zápasu s Vojvodinou Novi Sad trenér Slavia František Cipro. Poté, co „zvědové“ klubu nemohli odletět na zápas jugoslávské ligy v Nikšiči mezi Sutjeskou a Vojvodinou (1:0), neboť let byl Jugoslávci zamítnut, protože jejich země je s členy NATO pořád ve válečném stavu, má informací o soupeři pramálo. „Podařilo se nám sehnat videozáznam odvety předkola Poháru UEFA s Dószou Ujpest, který skončil 1:1, z toho nelze vyčíst téměř nic. Už totiž o mnoho nešlo, vždyť první zá-

pas vyhrála Vojvodina 4:0,“ pravil kouč, který teď vidí, že soupeř Slavie je v mnohem příznivějším postavení. „Jugoslávci jsou u nás mraky a jejich trenér Manojlovič má určité záznaky minimálně dvou našich televizních střetnutí, navíc teď v Příbrami byla na našem zápase početná výprava Novosadských,“ dokládá Cipro a zároveň lituje, že zdravotní stav jeho svěřenců nestojí po sobotě za moc. Lerch si totiž přivezl distorzi kotníku, Petrouš zlomený nos a Vágner je mimo dlouhodobě. „Vojvodina je určité ve výhodě, má nás dokonce přechtené. Což nám společně s tím, že jsme se termín a místo zápasu dozvěděli na poslední chvíli, a zároveň s obtížným cestováním, zrovna optimismus do žil nevlévá,“ přemítá František Cipro. spo, čtk

Zlínským schází opora Slončík

ZLÍN - Jedním z největších překvapení první čtvrtiny druhé fotbalové ligy se stalo mužstvo Zlína. Vstup do soutěže mělo i přes prohru v Trinci vynikající a až v posledních dvou kolech v Prostějově (0:1) a s Bohdaneč (1:1) Moravané přes solidní výkony zaváhali. „Minulý rok jsme bojovali o záchranu, teď jsme v popředí ligové tabulky a to na hráče doléhá. Výsledky jsou pak horší než výkony,“ tvrdí manažer zlínských Igor Štefanko. Ale Zlín hrál s relativně slabšími soupeři a teprve v následujících kolech ho čekají kvalitní mužstva. „V Prostějově jsme se nám zranila největší opora Petr Slončík a hráč z lavičky ho stěží nahradí. Čekají nás těžší soupeři, ale uvidíme. Všechno je možné,“ dodal Štefanko. luk

Českokobulejovický gólman Drobný dostal na stadionu Sparty sedm branek, o dvě z nich se postaral Lokvenc (v pozadí) Foto LM - Eduard Erben

Mladý gólman, který na Letné sedmkrát inkasoval, z brány neutíkal

PRAHA - Už ve 2. minutě utkání Sparta - České Budějovice se do vzduchu vznesl Lokvenc a trknul bránu zádá hostujícího gólmána Jaroslava Drobného. Ten se smutně zvedl ze země, otfepal se a pozorně sledoval další akce domácích. Ovšem to, co následovalo, neviděl ani v nejčernějších snech. Další dvě akce - a zase branky. Nakonec jich bylo sedm. Pro gólmana propadák. „Je mi hrozné,“ ulevil si Drobný, když odcházel ze spartánského stadionu.

Brankář, jemuž bude v říjnu teprve dvacet let, se výkony v letní přípravě prosadil do základní sestavy týmu. Kouč Pavel Tobiáš mu dal přednost před harcovníkem Pavlem Švanterem, o patnáct let starším. A debutující mladík nezklamal, odehrál všech šest kol a dostal jen čtyři branky a prosadil se do reprezentační jedenadvacítky. Až přišla pohroma na Spartě. „Takový výbuch jsem vůbec nečekal. Nastoupili jsme s tím, že na Letné nechceme prohrát,“ vzpomínal gólman na počty před utkáním. Pak se ale nestaral divit, jak ho obrana nechávala na

holičkách. Po první půlhodině svítilo na tabuli skóre 0:5. „Hrozné jsem si přál, abych nedostal další branku,“ tvrdil Drobný. Krátce před přestávkou si přitom všiml, jak se u postřanní čáry rozvíjejí Švanter. Všichni čekali, že kouč Drobného vystřídá, a ušetří tak dalšího přídele. „O střídání jsme uvažovali, ale pak jsem si řekl, že by to ničemu nepomohlo,“ vysvětloval Tobiáš. Mladý gólman na vysvobození nečekal, chtěl hrát dál. „Je to sice věc trenéra, ale já jsem chtěl zápas dočkat. Vůči druhému brankáři by nebylo fér, aby šel chytat za takového stavu,“ řekl Drobný.

I za bezradné situace akrobaticky vyrazil střelu Siegla z bezprostřední blízkosti a zabránil dalším třem gólovým střelám. „Je sice hezké, že jsem něco chytil, ale na hrozném debaku to nic nezmení,“ povídal smutně. Věděl, že se o jihočeském propadákovi bude mluvit nejvíce. V televizi budou opakovat sem gólů, to se jen tak nevidí. „Ještě nevím, jestli se taky podívám,“ říkal Drobný před odjezdem z Letné, „musím se co nejdříve oklepat a makat dál.“ šf

Fotbalové součty

6. kolo I. ligy

Výsledky: Jablonec - Bohemians 1:2, Teplice - Brno 2:1, Dmovice - Liberec 1:1, Opava - Ostrava 2:3, Žižkov - Hr. Králové 2:1, Příbram - Slavia 1:1, Sparta - Č. Buděj. 7:0, Olomouc - Blšany 0:1. **Bilance:** 3 - 2 - 3, 16:10. **Góly:** 26, z toho Jůn (Bohemians), Onderka (Opava), Lokvenc a T. Rosický (Sparta) po 2. **Kanonyři:** 4 - Fukal (Sparta), Janda (Č. Buděj.), Sionko (Sparta), 3 - Nezmar (Opava), Bilek (Teplice, 1P), Kolomazník (Teplice), P. Siegl (Brno, 2P), Grygera (Dmovice), Onderka, Gibala (Žižkov, 1P), Zelenka (Slavia), Lokvenc. **ŽK:**

39, nejvíce Bohemians (5), Žádná Teplice. **ČK:** 2. Rada (Slavia), Skuhravý (Jablonec). **Diváci:** 55 706, nejvíce v Opavě (13000), nejméně na Žižkově (3128), prům. 6963 diváků. šf

7. kolo II. ligy

Výsledky: NH Ostrava - Ratíškovice 5:2, Xaverov - Ml. Boleslav 0:0, Zlín - Bohdaneč 1:1, Vítkovice - Třinec 0:2, St. Město - Most 1:0, Fr. Místek - Karviná 2:2, Poštorná - Prostějov 0:1, Plzeň - Neratovice 3:1. **Góly:** 21, Kaspřík (Ostrava) 2. **Kanonyři:** 8 - Malár, 5 - K. Kulyk (Ratíškovice). **Diváci:** 13 590, nejvíce ve St. Městě (5120), nejméně ve Vítkovicích (515). luk

INZERCE

TRAVEL SERVICES
GLOBAL EXPRESS

Kozi 3, 110 00 Praha 1 Orlí 20, 602 00 Brno Letiště Ruzyň (7 dní v týdnu)
tel: (02) 2481 0800 tel: (05) 422 211 40-2 tel: 02/20 11 50 91
fax: (02) 2481 0801 fax: (05) 422 211 43 tel./fax: 02/20 11 50 92

MIAMI
12.630 Kč

TAMPA
12.630 Kč

CHICAGO
13.680 Kč

SAN FRANCISCO
14.730 Kč

WASHINGTON
10.520 Kč

www.globalexpress.cz

LEGENDY 20. STOLETÍ

Otec bluesmanů Robert Johnson měl celý život v patách ďábla

Jeho písně hráli Rolling Stones, Bob Dylan nebo Eric Clapton • Ve svých písních si sám předpověděl osud - byl zavražděn

V mississippské deltě se dodnes vypráví příběh o mladíkovi, který kdysi dávno přišel na temné rozcestí, aby tu podepsal krvavou smlouvu s čertem. Satan z něj za odměnu přes noc udělal největší legendu tmavomodrého blues.

Michal Bystrov

Jasný a pevný hlas (žádná hrubost a neotesanost dosavadních představitelů venkovské bluesové školy) spolu s bohatým zvukem zvonivé kytary (jako by hráli nejméně dva hráči) ve 29 nedlouhých, hrozivě pravdivých písničkách plných zcela nevidaných, neotřelých a svérázných poetických příměrů. Toť vše, co zbylo z jednoho tragického případu.

Otec Roberta Johnsona Charles Dodds Jr. byl tesařem, výrobcem proutěného zboží a rovněž uznávaným farmářem. V únoru 1889 se oženil s Julií Ann Majorovou. Stalo se tak v malé vesničce na Mississippi zvané Hazle-

NEJVIVNĚJŠÍ BLUESMAN

Dust My Broom proslavil John Mayall, Crossroads Eric Clapton, Stones In My Passway Bob Dylan, Love In Vain zase Rolling Stones. Půl století po své smrti získal nešťastný muzikant nejvyšší ocenění Grammy.

hurst (podle ředitele illinoiské železnice George H. Hazlehursta). Doddsovi měli šest dětí a syna. Dvě z dcer ale zabila zákeřná nemoc. Pan Dodds si vydržoval milenkou jménem Serena, a s ní měl další dva syny. Po jakési podivné a nebezpečné rozepři s místními „hlavouny“, bratry Marchettiovými, byl Dodds donucen z Hazlehurstu uprchnout. Kolem roku 1907 se usadil v Memphisu pod falešným jménem C. D. Spencer a vzápětí natočil pro svou milenkou, a své děti. Julia spolu s dcerami ještě chvíli zůstala v místě své svatby. 8. května 1911 zde přišel na svět

Robert Leroy, jehož otcem nebyl Dodds, nýbrž člověk jménem Noah Johnson, který opuštěnou matku v manželově nepřítomnosti ochotně utěšoval. Nedlouho po Robertově narození Marchettiovi vyštvali i Julii. Strávila s dětmi pár krušných let v pracovních kempch a nakonec zabušila na dveře svého muže na memphis-kém Handwerker Hillu. Nějakou dobu utěšená rodinka žila pohromadě - zvláště jí, že se Julia se Serenou vůbec nehádala. Něco takového však přesto nemohlo fungovat. Julia po čase znovu sbalila ranec a odešla o dům dál.

Setkání s blues

Malý Robert zůstal s Doddsem alias Spencerem, o němž si myslí, že je jeho skutečný otec. Když mu bylo sedm, to už z něj vyrůstalo pěkné kvítko, přestál Spencer klukovu rozjívěnost snášet. Poslal ho za Julií. Tu chlapec našel s novým partnerem, česáčem bavlny Williamem Willisem zvaným Dusty, kterého si Julia roku 1916 vzala za muže. Dusty si o chlapcovi myslel, že je lenoch, nicméně snad to byl právě

on, kdo mu poskytl první lekce hry na kytaru. To už Robert slušně ovládal foukací harmoniku a s kamarádem brnkal na oblíbenou židovskou harfu. Někdy čas se pokoušel vzdělávat

když se Julia a Dusty přestěhovali na plantáž ve blízké Commerce, docházel do místní Indian Creek School, ale nebyl žádný jedničkář. Navíc měl potíže s zrakem, kterážto nemoc jej sužovala celý život (od mládí vlastnil byrle, které však nenosil, a později měl jedno oko málem odečesané). Právěmu a upřímnému blueso-

vému tónu se učil sledováním tehdejších mistrů - Willieho Browna, Sona House či Charlieho Pattona. Na kytaru skvěle „balil“ slečny, což mu ostatně šlo stejně dobře i bez nástroje, neboť byl mladý a vskutku pohledný. Žádnou sukni v okolí nenechal na pokoji, majitelku jedné ale přece jen požádal o ruku. V únoru 1925 se v městě Penton konala svatba Roberta s Virginíí Travisovou. Bydleli s rodinou Johnsonovy starší nevlastní sestry, Robert česal bavlnu a farmařil. Na jaře 1929 Virginia otěhotněla a z proutníka se stal hrdý partner plný očekávání. Stala se však tragédie - dítě i matka při obtížném porodu v dubnu 1930 zemřely. Robertovi bylo devatenáct, ale dívka pouhých šestnáct! Tehdy se Johnson (nedlouho předtím se dozvěděl o svém pravém otci a začal používat jeho jméno) rozhodl vydat na dráhu toulavého a osamělého bluesmana se vším vředy.

Smlouva s čertem

Věděl, že chce-li mít jasno ve svých písních, musí si udělat jasno v životě. Vydal se tedy hledat Noaha Johnsona. Ocitl se zpět v Hazlehurstu, kde při vystoupení v tamější hospodě potkal bluesmana jménem Ike Zimmerman. Díky tomuto muži Robert vyspěl v opravdu originálního hráče. Období, kdy se učil u Ika, je právě oním časem, kdy měl na rozcestí uplácat ďábla. Pravého otce zřejmě nenalezl, v blízkém Martinsvillu však potkal ženu, pro niž se stal skutečným idolem. Callita „Callie“ Craftová (tajná svatba v máji 1931) Johnsona chovala jako v bavlence, dokonce mu servovala snídaně do postele. O to krutěji se k ní Johnson zachoval krátce potom, co ji přemluvil k tichému odjezdu do Clarksdale, kam se vydal lovit v nových posluchačských vodách. Paní Johnsonová, ačkoli se to nezdálo, nepřekypovala pevným zdravím. Robert ji v nemocí opustil a zane-

Svůj skon Robert Johnson předpověděl v písni Love In Vain Foto archiv LN

chal ji zcela zoufalou. O pár let později zemřela, aniž by svého muže ještě někdy spatřila.

Johnson se vrátil do míst svého mládí, aby se podíval na matku a také aby se předvedl svým vzorům Sonu Housovi a Williemu Brownovi. Opravdu je omráčil. Chvilí hrál po místních nárožích a barech, brzy se však přestěhoval do arkansaské Heleny, kde potkal další ženu svého života, Estellu Colemanovou. Estella měla malé-

ho chlapce, jemuž Robert ukázal všechny své hudební triky. Chlapec se později proslavil coby skvělý bluesman Robert Lockwood Jr. Ve dnech 23., 26. a 27. listopadu 1936 natočil Johnson své první a poslední písničky (z nichž se každá stala klasikou) pro firmu ARC. Studium bylo zimprovizováno v hotelových pokojích v San Antoniu a Dallasu. Když skončilo nahrávání, vyrazil na jakési turné (Kanada, New York) se dvěma

bluesmany, kteří popravdě řečeno prchali - v Arkansasu totiž zabili několik mužů.

Kešelne pes je mi na stopě

To zpíval Robert Johnson. A také: „Klika u mečů dveří se otáčí, šuškáni kolem mé postele, mám ten starý známý pocit a vstávám mi vlasy na hlavě...“ A do třetice: „Den, kdy onemocníš pro prachšpatný ženský, to bude den, kdy půjdeš ke dnu...“ V srpnu 1938 Johnson s partnerem Honeyboyem Edwardem zakotvil na dva týdny v putyce zvané Tři vidličky poblíž města Greenwood. V sobotu 13. srpna byl hostem programu slavný toulavý harmonikář Sonny Boy Williamson II., jehož očitě svědectví posloužilo pomohlo zrekonstruovat tragické události onoho večera. Během hraní totiž Johnson (jak bylo jeho častým zvykem) začal dělat oči na jednu dámu v sále. Co netušil (nebo jej to nezajímalo?), bylo, že ta žena je manželkou majitele lokálu. Sonny Boy si dobře všiml Robertova zájmu i ostráživosti několika podivných osob v publiku. O přestávce Johnsonovi doručili láhev whisky s porušeným uzávěrem. Sonny Boy mu jí ale schválně rozbil se slovy „nikdy si nenahýbej z otevřený láhve, nevíš, co v ní může být...“ načez Johnson odvětil: „Nikdy mi nevyražej láhev whisky z ruky.“ Když přišla další whisky, mohl se Sonny Boy jen modlit. Zanedlouho se Johnson vrátil ke své kytarě. Po nějakém čase však výstup přerušil a odešel ven před hospodu - nadýchat se čerstvého vzduchu. Bylo mu zle. Ještě tu noc začal mluvit z cesty.

Tři dny bojoval se zákeřným jadem - strychninem. Poté jeho slabý organismus zřejmě zachvátil zápal plic, jemuž bluesman v úterý 16. srpna 1938 podlehl. O den později ho pohřbili v dřevěné rakvi na hřbitově kostela u Morgan City. Úmrtní list mu však byl vystaven až v roce 1973. ●

Diář

Dnes očekáváme

● Velvyslankyně Lotyšské republiky v ČR Aija Odínová předá prezidentovi Václavu Havlovi nejvyšší lotyšské státní vyznamenání Velkokříž řádu tří hvězd s řádovým řetězem.

● V New Yorku začíná 54. zasedání Valného shromáždění OSN.

● Českému umělci Jiřímu Kolářovi bude v Drážďanech udělena Cena Hanse Thea Richtera.

Svátek má

Radka, původně osamostatnělá domácká podoba jmen začínajících na Rad-, popř. končících na -rada (Ctirada aj.). Jméno lze vyložit jako „radostná, radující se“. Vyskytuje se i v podobách Rada a Radika. S dneškem je spojeno i jméno Radoslava.

PROGRAM ROZHLASU NA ÚTERÝ

ČRo 1 - RADIOŽURNÁL
9.00-12.00 Radiožurnál 9.15 Ekonom. magazín 9.30 Události dne 9.35 Zdraví 9.40 Velké malé zprávy 10.10 O všem - s vámi 10.35 Co nás páli 10.40 3. tisíciletí 11.10 Polopateř 11.15 Pod kůží 11.30 Události dne 11.35 Kdo je kdo 11.45 Sport. minuty 12.30 Světlem křídlem 13.05 Motoristická revue 16.10 K věci 17.10 Radioforum 18.25 S mikrofónem za hokejem 20.05 Stranetna 21.05 Sport. přehled 21.10 Mikroforum 21.45 3. tisíciletí 22.00 Stalo se dnes 23.10 Noční proud

ČRo 2 - PRAHA
9.04-12.00 Host do domu 10.10 Medovina - novodobá móda 11.04 Setkání se sinologem O.Králem 12.00 Ozevny dne 12.27 Sista 13.04 Meteor 14.05 Úsměv pro dnešní den - E.Pilarová 14.20 Muzeum zábavy 15.04 Odysea 15.30 Toulavé boty 16.15 Kultura s divadelní oblohou 16.45 Poradna 17.04 Kolotoč 18.00 Ozevny dne 19.00 O tom šnečím cestování (2) 19.15 Rádio na polštář 20.04 Kavárna Bohemia 22.02 J.Conrad: Srdece temnoty (7/8) 22.32 Integrace trochu jinak 23.00 Ozevny dne 23.13 Textempore 0.00 Smích až do svítání

ČRo 3 - Vltava
9.00 Židovské děti mají v Praze svou školu 9.35 Hudba pro harfu 10.20 Vyháta slova... v pozici - Růžek 10.30 Nové nahrávky Straussa a Mahlera 11.00 L.Grosman: Otevřené postel 11.30 Z Tvorbě C.Ph.E.Bacha 11.45 V.Fischl: O překladání Písni písní 12.10 Čajkovskij, Chopin 13.00 Dějiny české hudby v kostkách (12) 13.30 Evropská sólisté Lucemburk 1989-1999 15.00 Svět opery 15.35 Sansony a songy 16.10 Naše téma (repr.) 16.40 F.Schubert, C. Saint-Saens a N.Paganini

17.00 Češi a Němci (2) 17.30 Magazín o programu 17.45 Jazz 18.30 V.Fischl: Bibličké apokryfy (8/9) K.Sidon: Trináct oken 22.50 Vyháta slova... poezie - Růžek 23.00 Jazz 23.45 L.Romportova: Povídka o noze

Frekvence 1
9.00-11.00 Dámský klub FI 11.00-12.00 Kočkováná 12.00-13.00 Velké hlavy FI 13.00-14.30 Kavárna FI 14.30-15.00 Svět v pohybu 15.00-16.00 Knedlo, zelo, vepř... 16.00-18.00 Odpolední mozaika 18.00-18.15 Rozhlasové noviny 18.15-19.00 Press klub FI 19.00-20.00 Písničky na přání 20.00-21.00 Dvacítka FI 21.00-24.00 Slasti a strasti 00.00-01.00 Velké hlavy FI (repriza) 01.00-05.00 Noční výlety

Rádio Impuls
9.00-13.00 Info. mozaika 13.00-14.00 Auto Impuls 14.00-16.00 Info. mozaika 16.00-17.00 Haló, haló 17.00-18.00 Impuls pro Vás 18.00-20.00 Info. mozaika 20.00-5.00 Hudba

Svobodná Evropa
9.10 Hlasy a ohlasy 10.10 Komentář Radiofora 10.13 Z českého tisku 10.35 Ekon. magazín 10.45 Úvahy časové a nadčasové 11.10 Demokracie v teorii a praxi 11.30 Kompas 11.45 Ekonomika pro každého 12.00 Ozevny dne 12.25 Přehled vysílání 12.30 Hlas Ameriky 12.45 Deutsche Welle 13.00 BBC 13.15 Studio Stop 13.45 Ze zahraničního tisku 14.10 Ekon. informace 14.20 Rozhovory s osobnostmi 14.30 Odpolední LIVE 16.30 BBC 17.10 Hlasy a ohlasy 18.10 Události a názory 19.10 Stalo se dnes 19.30 Hlas Ameriky 20.00 Slovenské vysílání 23.10 Události a názory

PROGRAM TELEVIZE NA ÚTERÝ

ČT 1	ČT 2	Nova	Prima
05.00 Sama doma	05.00 Za dveřmi je A. G.	05.50 Novoshopping	07.40 Teleshopping
05.59 Dobré ráno s ČT	05.25 Oko	06.00 Snídaně s Novou	08.00 Rušný svět Richarda Scaryho (4) - Animovaný seriál Fr./Kan. (1994)
08.25 Přehled pořadů	05.55 J. Haydn: Koncert F dur pro varhany a komorní orchestr (1987)	09.00 Království divočiny (28) Jeden rok v životě vydry	08.25 Pohádky bratří Grimmů (12) Šest statečků
08.30 Kouzelná školka (11)	06.10 Curriculum vitae	09.25 DO-RE-MI	08.45 Nová dobrodružství Černého Bleska I (7) - Seriál Austr. (1990) pro mládež
09.00 Zprávy	06.35 Kulturní týdeník	10.20 Pověste je vyšší	08.45 Nová dobrodružství Černého Bleska I (7) - Seriál Austr. (1990) pro mládež
09.05 Fakta	06.50 Noviny STV	11.55 Dobré bydlo	09.10 Měsíc nad řekou - Český film (1953) natočený podle slavné předlohy F. Šrámka
09.40 Tvář země	07.20 Večerníky	13.15 Knight Rider (37)	10.45 Prima jízda - hvězdná hodina - Překvapuje slavné
10.00 Plavecký mariáš	07.00 Panoráma	13.45 Hollywoodští specialisté (29) - Pohled do zákulí největší továrny na iluze	11.40 Cesta za štěstím (18) Seriál Venez. (1997).
11.20 Mlínky vědy a techniky	08.30 „21“	14.10 Kapela snů (12)	12.30 Antonella (151) A. del Bocová v hlavní roli romantické telenovely Arg.
11.35 O zdraví	09.00 Velká města starověku: Řecko	14.35 Americká střední (12)	13.15 Bájníci a boháči (49) Seriál USA (1994)
11.50 Postřehy odjinud	09.55 Postřehy odjinud	14.35 Nový sitcom USA (1997-99). Jsou američtí studenti lepší než němečtí nebo angličtí? Woow! Láska a studium prověří všechny!	13.40 Prima jízda - rady a porady
12.00 Zprávy	10.00 Obrázky z historie Romů (26)	15.00 Pobřežní hlídka (33)	14.20 Doktor z hor I (12) G. Lippert v titulu roli populárního seriálu N (1993)
12.05 Sama doma	10.10 Zelený brejle	16.38 Právě teď	15.15 Hardcastle a McCormick (52) - Krimiseriál USA (1983-86)
13.00 Ohnivě ženy se vracejí	10.20 Angličtina pro nejmenší (17)	16.45 Milady (35) - Romantická telenovela Arg. (1998)	16.05 Vražedné pobřeží (12) Nezapomeň na mne. Dobrodružný seriál USA (1991)
13.05 Naš venkov	10.30 Barvínkovo prostorování	17.35 Divoký anděl (22) - Romantická telenovela Arg. (1998)	17.00 Prima jízda - předtýdenní Minuty regionu
14.25 Romale	10.55 Sportovní ozvěny	18.25 Kolotoč	17.30 Rexoso
14.45 Banánové rybičky	12.00 Plaváček	18.55 Počasí	18.00 Sauna - Musíme se rozvést, jsem homosexuál. I takhle může dopadnout manželství
15.15 Dotek anděla (35/35) Promlčení lhůta. Romantický seriál USA (1994)	13.15 Hudební pohádka na motivy klasické předlohy Tři zlaté vlasy děda Švešeda	19.00 Počasí	18.50 Prima televize
16.00 Zprávy	13.30 Hip, hop, hap	19.30 Televizní noviny, Sportovní noviny, Počasí	19.45 Tom a Jerry
16.05 Sněžná řeka IV (7/13) Slavnost. Další epizody seriálu Austr. (1996)	14.00 Tykadlo	20.00 Žena ve stínu (3/3) Závěr filmu It./Fr. (1994). Krásnou a úspěšnou fotomodelku pronásledují vzpomínky z dětství. Pomůže jí setkání s mužem a jeho synem?	19.55 Komisař Rex (3) Smrtící tajemství. Krimiseriál Rak. (1999)
16.55 www.eXtravýzva.cz	14.25 Šproutchlata	21.45 Na vlastní oči	20.50 Mláďci - Opravdu máte rádi zvířata?
17.30 AZ - kvíz	14.30 Bludiště	22.25 Právě dnes	21.40 Lulu, král Francie
17.55 Předpověď počasí	15.00 Cesty víry	22.30 Martial Law - Stav ohrožení (2) - Akční seriál USA (1998)	20.50 Mláďci - Opravdu máte rádi zvířata?
18.00 Večerníky	15.35 Golfová revue	23.20 Freddyho noční můry (1/22) Seriál USA (1988-90)	21.40 Lulu, král Francie
18.10 Simpsonovi	16.10 Svět motorů	00.12 Počasíčko	20.50 Mláďci - Opravdu máte rádi zvířata?
18.35 Přátelé V (6/24)	17.05 Léčení v Evropě (7/7)	00.15 Městčko South Park (10) Animovaný seriál USA (1997) pro dospělé	01.05 Magnum (112) - Detektivní seriál USA (1980-88)
18.57 Štátních deset a Šance milion	17.35 Game Page aneb Počítákové hry	01.05 Pobřežní hlídka (33) - Dobrodružný seriál USA (1989-93)	01.55 Teleshopping
19.00 Večerníček	18.05 Děti okamžiků	02.45 Novoshopping	02.10 Prima na středu
19.15 Události	18.25 Živly varují (4/8) Hurikán a bizarr!		
19.45 Branky, body, vteřiny	19.15 Euronews		
19.50 Kulový blesk	19.55 Přehled večerních pořadů		
20.00 Komedie scenaristů L. Smoljaka a Z. Svěráka (1978) o největší akci v dějinách sítňování	20.00 Století (13/13) Do neznáma. Připomeňme si ještě jednou - jaký byl vlastně 20. věk?		
21.30 Klekání	20.50 Birdland (1/4) - Animovaná bajka z historie jazzu		
21.50 Události plus	21.00 „21“		
22.10 Předpověď počasí	21.30 Sto fotografií století (10/100) Masakr v Dháče		
22.15 Branky, body, vteřiny	21.35 Sněží		
22.20 Zajíc v pytli	22.35 Zavináč		
22.30 Záznam představení divadla Semafor (1987)	23.05 Liga mistrů		
22.35 Losování Štátních deset a Šance milion	00.05 Bar u modrého nostalgje		
23.35 Skutečný život na zámku	01.00 Salon český		
00.35 Kinobox 2000	01.25 „21“		
01.00 Nápadny světové módy	01.55 Ohnivě ženy se vracejí		
Kanadský magazín s nejzajímavějšími trendy v oblékání	03.00 Nedělní ráno s Tomášem Slárou		
01.25 Sama doma	03.50 Naš venkov		
02.20 Zvonokosy	04.10 Mon amour		
Muzikál na námět populárního románu G. Chevalliera (1990)			
04.10 L. Janáček: Zápiskník zmi-zelého			

PŘEDPOVĚĎ POČASÍ

